

วารสารเซนต์จอห์น
(สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

SAINT JOHN'S JOURNAL
(Journal of Humanities and Social Science)

ปีที่ 26 ฉบับที่ 38 มกราคม-มิถุนายน 2566

Vol. 26 No. 38 January-June 2023

ISSN 0859-9432

วารสารเซนต์จอห์น
(สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

ปีที่ 26 ฉบับที่ 38 มกราคม – มิถุนายน 2566

ISSN 0859-9432

Saint John's Journal

(Journal of Humanities and Social Science)

Vol. 26 No.38 January - June 2023

1110/5 Vibhavadi-Rangsit Rd., Chomphon,

Chatuchak, Bangkok 10900. Thailand.

E-mail : sjujournal@stjohn.ac.th

Tel : (66-2) 513-8585 , 089 783 1591

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

สำนักงาน

สำนักประกันคุณภาพและส่งเสริมการวิจัย มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

วารสารเซนต์จอห์น นำเสนอผลงานวิชาการของนักศึกษา คณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตีพิมพ์เผยแพร่บทความที่ผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้บทความมีคุณค่าทางวิชาการ ใช้ประกอบการเรียนการสอนการศึกษาค้นคว้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการจัดพิมพ์วารสาร

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการที่มีคุณภาพด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย
2. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของบุคลากร
3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ

กำหนดออกเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ

มกราคม-มิถุนายน

กรกฎาคม-ธันวาคม

ISSN 0859-9432

มหาวิทยาลัย บรรณาธิการและคณะผู้จัดทำ ไม่จำเป็นต้องเห็นชอบ และรับผิดชอบในเนื้อหา ทักตะหรือบทความของผู้เขียน

พิสูจน์อักษร : กองบรรณาธิการ

พิมพ์ที่ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

โทร. 0-2218-3563, 0-2218-3557, 0-2215-1991-2

<http://www.cupress.chula.ac.th>

การติดต่อกองบรรณาธิการ

วารสารเซนต์จอห์น

สำนักประกันคุณภาพและส่งเสริมการวิจัย มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

1110/5 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

Tel : (66-2) 02-513-8585, 089 783 1591

E-mail : sjujournal@stjohn.ac.th

Website http://sju.ac.th/web_news/magazine

ฝ่ายจัดการ

นางศุภลักษณ์ ศรีประพันธ์

วารสารเซนต์จอห์น มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

นางรสสุคนธ์ ทวีทรัพย์

วารสารเซนต์จอห์น มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

นายวิกร เทคน์สาลี

วารสารเซนต์จอห์น มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

นายสินิทธิ์ ศิริโพธิ์

วารสารเซนต์จอห์น มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ที่ปรึกษา

อาจารย์ชัยณรงค์ มนเทียรวิเชียรฉาย

อาจารย์เทมส์นที ชินะผา

บรรณาธิการอำนวยการ

อาจารย์วัชรินี ตระการสาธิต

ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผศ.ดร. รัชฎาพร บุญเรือง

วิทยาลัยศิลปวิทยาและวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ดร. สวัสดิ์ อโหมทัย

วิทยาลัยปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ดร. วิณา ชุ่มบัณฑิต

วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

บรรณาธิการ

ดร. อาทิตยา จารุจินดา

วารสารเซนต์จอห์น มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

ดร. สวัสดิ์ อโหมทัย

วิทยาลัยปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

อาจารย์ธีระ ชินะผา

วิทยาลัยศิลปวิทยาและวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

อาจารย์ชานนท์ ชื่นจิตร์

วิทยาลัยศิลปวิทยาและวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

อาจารย์ณภสร ท้าห้อง

วิทยาลัยศิลปวิทยาและวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

กองบรรณาธิการ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

รศ.ดร. ประเวศ อินทองปาน
 รศ.ดร. มานพ นักการเรือน
 ผศ.ดร. กาญจนา มีศิลปวิกภัย
 รศ.ดร. สุภาภรณ์ ศรีดี
 ผศ.ดร. ทัดทกานต์ ดวงรัตน์
 รศ.ดร. ปิยฉัตร ล้อมชวงการ
 ดร. กัลยารัตน์ ศิริรัตน์
 ผศ.ดร. สำราญ บุญเจริญ
 ดร. อธิคุณ ลินธนาปัญญา
 รศ.ดร. สุรพล บุญลือ

ดร. นิพิฐพนธ์ สนิทเหลือ
 ผศ.ดร. ศิริพันธ์ ศรีวันยงค์
 ผศ.ดร. กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา
 รศ.ดร. พยอม ธรรมบุตร
 ดร. อดิษฐ์ อมาตยกุล
 รศ.ดร. กุศลิตา ธรรมวิภังษ์

ดร. พีรเทพ รุ่งคุณากร
 ผศ.ดร. วัชรินทร์ สุทธิศิษย์
 รศ.ดร. ปิยากร หวังมหาพร
 ผศ.ดร. กัลยา สว่างคง
 ดร. สาลินี มีเจริญ

ดร. สุวิทย์ สลามาเต๊ะ

ดร. ชัยณรงค์ สุวรรณสาร

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รศ.ดร. ชุตินา วัฒนะศิริ
 ผศ.ดร. เสวียน เจนเขว่า
 ผศ.ดร. วัสถิกา รุมาคม
 ดร. วิฑิตยาภรณ์ เขาวรากุล
 ดร. วิณา ชุ่มบัณฑิต
 ผศ.ดร. รัชฎาพร บุญเรือง
 ดร. อาทิตยา จารุจินดา
 ดร. สวัสดิ์ อดิทย

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
 คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
 คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
 คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
 คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนครราชสีมา
 หน่วยงานพิเศษ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
 คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
 วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา กรุงเทพฯ
 คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
 ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
 คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
 คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
 วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ศาลายา
 ศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา / ศูนย์การเรียนรู้เซนต์จอห์น บอสโก
 ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน
 วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
 วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
 วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
 วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
 วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
 วิทยาลัยศิลปวิทยาและวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
 วิทยาลัยศิลปวิทยาและวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
 วิทยาลัยปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

บรรณาธิการแถลง

วารสารเซนต์จอห์น ฉบับเดือนมกราคม - มิถุนายน 2566 นี้ มีบทความทั้งไทยและอังกฤษ ที่มีความหลากหลาย และน่าสนใจเช่นเคย ท่านผู้อ่านจะได้แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมการบริโภคในมุมมองทางปรัชญา การสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ การจัดการและพัฒนาการเรียนรู้ การบริหารจัดการการศึกษา การพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในส่วนของการท่องเที่ยวและสิ่งประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ฯลฯ ทุกบทความได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิตามสาขาวิชา เพื่อให้บทความแจ่มชัด และมีประโยชน์สูงสุด

กองบรรณาธิการ วารสารเซนต์จอห์น ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาสละเวลาพิจารณาบทความ และให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนบทความ และขอขอบคุณผู้เขียนบทความทุกท่าน ที่ได้นำเสนอผลงานทางวิชาการที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้อ่านทุกท่านจะได้รับความรู้และแนวคิดที่เป็นประโยชน์

ขอขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

(ดร. อาทิตยา จารุจินดา)

บรรณาธิการ

ความเป็นเกินจริงของวัฒนธรรมการบริโภคอาหาร ในสังคมหลังนวยุค Hyperreality of Food Consumption Culture in the Postmodern Society

สวัสดี อโนทัย Sawat Anothai*

กันยาวิรี สัทธาพงษ์ Kanyawee Sathapong**

สมบูรณ์ บุญโท Somboon Bundo***

เดโช แสงจันทร์ Decho Saengchan****

พระครูประโชติกิจโกศล (ประโชติ หงษ์มณี) Phrakru Prachotkitkosol (Prachot Hongmanee)*****

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งค้นหาคำตอบของข้อสงสัยที่ว่า ความเป็นเกินจริงของการบริโภคอาหารเชิงสัญลักษณ์ที่เป็นวิถีชีวิตของวัฒนธรรมในสังคมหลังนวยุคปัจจุบันนี้สามารถที่จะนำหลักคิดเชิงปรัชญาของนักปรัชญาหลังนวยุคอย่าง ฌอง โบดริยาร์ดนำมาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ได้หรือไม่

ผลการศึกษาพบว่า ความเป็นเกินจริงของวัฒนธรรมการบริโภคอาหารในสังคมหลังนวยุคเป็นการบริโภคเชิงสัญลักษณ์ โดยอาหารได้ผ่านการสร้างความหมาย ทำให้อาหารแปรสภาพจากมูลค่าพื้นฐานเป็นมูลค่าเชิงสัญลักษณ์ ลักษณะวัฒนธรรมการบริโภคอาหารหลังนวยุคมิใช่เพราะอาหารหมดอายุการใช้งานหรือบริโภค แต่เป็นเพราะมูลค่าเชิงสัญลักษณ์ของอาหารนั้นหมดลงด้วยเหตุที่ไม่ได้อยู่ในจินตภาพความทรงจำของคนในสังคม จึงทำให้อาหารที่ตกวัน ล้าสมัย ไม่อยู่ในกระแสนิยมจึงปราศจากคุณค่าเชิงสัญลักษณ์อีกต่อไป โบดริยาร์ดมองว่า อิทธิพลของสื่อและการโฆษณามีส่วนสำคัญในฐานะสถาบันที่กล่อมเกล่าผู้คนในสังคม โฆษณาทำให้สินค้าอาหารเกิดความหมายชุดใหม่ ที่สำคัญคือ สื่อและการโฆษณาช่วยแพร่กระจายสัญลักษณ์ออกไปสู่ผู้บริโภคในวงกว้างอย่างทั่วถึง ในเวลาอันรวดเร็ว ทุกวันนี้คนในสังคมดิจิทัลกำลังตกเป็นเหยื่ออันโอชะของสื่อ โฆษณา โดยที่พยายามสถาปนาตัวตนของอาหารให้อยู่ในจินตภาพของคนในสังคม พยายามให้เสพหรือบริโภคสัญลักษณ์เหล่านั้นจนกลายเป็นวัฒนธรรมการบริโภคเชิงสัญลักษณ์ ทั้งที่ความจริงของวัฒนธรรมการบริโภคอาหารเชิงสัญลักษณ์เหล่านั้นกำลังอยู่ในวังวนของความเป็นเกินจริงที่เกิดจากการจำลองของจริงหรือประติมากรรมของมนุษย์

คำสำคัญ : ความเป็นเกินจริง วัฒนธรรมการบริโภคอาหาร สังคมหลังนวยุค

* , ** , *** , **** , ***** อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาและพระพุทธศาสนา วิทยาลัยปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

**** , ***** นักวิชาการอิสระ

Abstract

This academic paper aims to find an answer to the question whether the hyper-reality of food consumption culture sign as the cultural way of life in the postmodern society in the concept of postmodern philosopher Jean Baudrillard can be taken to analyze such phenomenal situations.

The study findings have showed that the hyper-reality of food consumption culture in the postmodern society is the sign value based upon food meaning which has been transformed from basic value to sign one - the cultural aspect of postmodern food consumption - this is not due to the food expiration for consumption, but the end of its sign value because it is not in a memory image of man in the society, causing it to be outdated, obsolete, out of main stream and without sign value any longer. Baudrillard viewed that the media and advertisement is the influential institution of instructing men in the society. The advertisement renders a new meaning of food commodity. More importantly, the media and advertisement disseminate such sign to consumers broadly and thoroughly in no time. Nowadays, people in the digital society have become the victimized delicacy of media and advertisement which install the food identity into the memory image of man in the society aiming at the sign consuming, leading to the consumption culture of sign in spite of the fact that such culture is in the vortex of hyper-reality caused by human simulacrum.

Key words: Hyper-reality, Food Consumption Culture, Postmodern Society

บทนำ

การบริโภคอาหาร (Food consumption) เป็นปัจจัยพื้นฐานของการดำรงชีวิตของสรรพสิ่งที่มีวิญญาน (Consciousness) ทั้งที่เป็นพืชแม้อาจดำเนินชีวิตด้วยลักษณะจิตไร้สำนึก (Unconscious) สัตว์เดรัจฉานทั่วไปที่ดำเนินชีวิตในลักษณะที่มีจิตใต้สำนึก (Subconscious) และพัฒนาการสู่ความสมบูรณ์ของจิตสำนึกคือมนุษย์ก็ตาม สิ่งมีชีวิตทั้งหมดเหล่านี้ล้วนตกอยู่ภายใต้วัฏจักรของการบริโภคอาหาร อาจจะมีวิธีการหรือแนวทางการบริโภคอาหารที่แตกต่างกัน แต่เป้าหมายการบริโภคอาหารของสรรพสิ่งมีชีวิตเพื่อทำให้ร่างกายสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้ ด้วยการไปบำบัดเยียวยาส่วนที่สึกหรอ บำรุงให้มีการเจริญเติบโตยิ่ง ๆ ขึ้นไป หากสรรพสิ่งมีชีวิตปราศจากการบริโภคอาหารแล้วไซร้ยากที่จะทำให้ชีวิตสามารถดำเนินต่อไปได้ นั่นหมายถึง การส่งผลกระทบต่อระบบและกลไกของกายของร่างกายอันเป็นสาเหตุทำให้การยุติการมีชีวิต อย่างไรก็ตาม การบริโภคอาหารหรือการกินนั้นถือเป็นวัฒนธรรมหนึ่ง อันเกี่ยวกับการบริโภคของมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นเป็นกิจวัตรในชีวิตประจำวันของมนุษย์ หากดูผิวเผินเสมือนกับจะเป็นเรื่องเล็กน้อยในสายตาของผู้คนทั่วไป แต่ถ้าพิจารณาอย่างถ่องแท้ อันที่จริงแล้วมีความซับซ้อนอยู่เบื้องหลังการกินนั้น นัยแห่งการกินนี้ได้แสดงให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบและความหมายของการกิน ตลอดทั้งพัฒนาการตามยุคสมัยจากอดีตสู่ยุคการเปลี่ยนผ่านมาถึงยุคแห่งการเป็นสังคมบริโภคในเวลาต่อมา อันแสดงให้เห็นบทบาทและความสำคัญของกระแสโลกาภิวัตน์อันมีสื่อมวลชนกับการโฆษณา รวมทั้งภาพสะท้อนการบริโภค และคุณค่าที่คนในสังคมมีต่อสินค้าและข้าวของในช่วงเวลาดังกล่าว จากทัศน์ (Scenario) ของการนำเสนอการบริโภคแห่งการกินในสังคมนวยุคและหลังนวยุคด้วยมุมมองของนักปรัชญาเป็นจำนวนมากในปรัชญาตะวันตก และปรัชญาเชิงศาสนาในโลกตะวันออกไม่เว้นแม้ในพุทธปรัชญา มุ่งพยายามวิเคราะห์ปรากฏการณ์บริโภคร่วมสมัยผ่านทฤษฎีวัฒนธรรมบริโภค (Consumer culture theory) ซึ่งทำให้เห็นว่า การกินอันเป็นส่วนหนึ่งของการบริโภคได้เปลี่ยนแปลงจากกิจกรรมที่มีความเรียบง่ายและดูเป็นธรรมชาติในอดีต กลายเป็นประเด็นของสังคมร่วมสมัย จนเกิดเป็นวาทกรรมแห่งการบริโภคอาหาร การดำรงอยู่โดยมีการบริโภคอาหารเป็นศูนย์กลาง ได้สะท้อนสถานะเชิงปัจเจกในการกิน การบริโภคและการเสพลินค้า เป็นตัวบ่งชี้ถึงเกียรติยศ อัตลักษณ์ และสถานะของตนในสังคม จนนำไปสู่สถานะของความเป็นเกินจริงในวัฒนธรรมการกินหรือการบริโภคอาหารนั้น

ด้วยมิติของการบริโภคอาหารในสังคมหลังนวยุค ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภคอาหารของคนในสังคมที่แตกต่างจากเป้าหมายเดิม ปรากฏการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้นจะเห็นเป็นกระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริโภคอาหารกับการบริโภคอาหารเชิงสัญลักษณ์มากกว่าการกินหรือบริโภคอาหารแบบทั่วไป นั่นคือ มีการเสริมและแสดงออกของความเป็นตัวตนทั้งในด้านรสนิยมนิยม (Taste) อัตลักษณ์ (Identity) รูปแบบการใช้ชีวิต (Lifestyle) สถานภาพทางสังคม

(Social status) และ เกียรติยศ (Prestige) (พรพนิต พ่วงภิญโญ, สัจญ์เศรษฐ์ เรื่องเดชสุวรรณ และ ศราวดี กมลวิจิตร, 2552: 41-52) สิ่งเหล่านี้หากมองตามกรอบแนวคิดของฌอง โบ德里แยร์ ถือว่าเป็นตรรกวิทยาแห่งการบริโภคเชิงคุณค่าทางสัญลักษณ์ (A logic of sign value) เป็นพฤติกรรมใหม่ของสัญลักษณ์การบริโภคอาหารอันเป็นการลงตัวกันให้มากที่สุดทั้งบรรยากาศสถานที่ที่ต้องตอบโจทย์สำหรับคนรุ่นใหม่ ผู้บริโภคยุคใหม่เองพยายามแสดงความเป็นอัตลักษณ์ให้เห็นชัดเจนผ่านพื้นที่แสดงตัวตนในบริบทการบริโภคทั้งที่เป็นร้านค้า โลโก้ตราสินค้าอันเป็นที่รู้จักในสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกภูมิใจและได้รับการยอมรับจากสังคม ผ่านกระบวนการเลียนแบบจากการบริโภค โดยอาจจะไม่ได้มุ่งคุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย อาจกล่าวได้ว่า สังคมกำลังตกอยู่ในกับดักของสัญลักษณ์ เพราะทั้งร้านค้าเองก็เป็นเวทีการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ผ่านการเลือกตราสินค้าทั้งการตกแต่งบรรยากาศ การกำหนดราคา การตกแต่งสถานที่ขาย การใส่ยี่ห้อ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และผู้บริโภคก็บริโภคในลักษณะที่เป็นสัญลักษณ์มากกว่าการบริโภคของจริง สิ่งเหล่านี้ได้เป็นภาพลักษณ์ใหม่ (Image) ของสังคมแห่งการบริโภค เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่สำคัญ ภายใต้กระแสทุนนิยมที่เน้นการแข่งขันทางการตลาดและพลังแรงเหวี่ยงของโลกาภิวัตน์ในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะการสื่อสารสารเทศรูปแบบต่าง ๆ ที่สื่อสารเหล่านั้นมุ่งกระตุ้นให้เกิดความต้องการในการบริโภค (Want) ที่นอกเหนือปัจจัยครองชีพที่จำเป็นต่อชีวิต (Need) วิถีแห่งการบริโภคเชิงสัญลักษณ์ดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นวัฒนธรรมบริโภคนิยม (Consumer culture) นรินทร์พร สุบรรณพงษ์ (2555: 1) ได้กล่าวถึง วัฒนธรรมบริโภคนิยม ว่า การสร้างความหมายให้กับสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง โดยผู้สร้างความหมายจะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับความหมายในเชิงสัญลักษณ์ที่มีอยู่ในสินค้า เพื่อตอบสนองและกระตุ้นความต้องการในการบริโภค เนื่องจากสังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการบริโภคแบบไร้พรมแดน กลุ่มผู้บริโภคซึ่งจะมีกลุ่มที่เลือกบริโภคความหมายที่ถูกสร้างให้ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โฆษณาในโทรทัศน์ เป็นต้น หรือในแง่ของสิทธิที่ผู้บริโภคจะมีต่อการผลิตความหมายให้กับสินค้านั้น ๆ ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมการเสพความหมายของสินค้าที่มีการแฝงความหมายไว้ในระบบสัญลักษณ์ จะสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการสร้างอัตลักษณ์ให้กับสินค้า และรับรู้ความหมายด้วยตนเองของผู้บริโภค กระบวนการโฆษณาประชาสัมพันธ์จึงได้มีการปรุงแต่งคุณค่าในเชิงสัญลักษณ์ให้กับสินค้าต่าง ๆ โดยแฝงความหมายเอาไว้ในเนื้อหาและรูปแบบภาพยนตร์ต่าง ๆ ซึ่งจะแตกต่างกันออกไปตามกลุ่มเป้าหมายของสินค้านั้น

การบริโภคอาหารเชิงสัญลักษณ์นี้ นอกจากจะมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัจเจกบุคคลในแง่ค่านิยมเชิงพฤติกรรมแล้ว ในสังคมหลังนวยุคนี้ยังได้สะท้อนให้เห็นในรูปแบบการกินอาหารที่หลากหลายทั้งในลักษณะสุดโต่งที่ต้องการยกระดับตนเองขึ้นสู่สังคมชั้นสูง ต้องกินอาหารที่ระดับสูง มีราคาสูง คนมีฐานะกินกันทั้งที่ตนเองมีฐานะทางเศรษฐกิจการเงินที่ไม่ควรจะทำดังกล่าวนั้น ความเป็นจริงเกินตัวตน เพื่อแสดงให้สังคมได้ยอมรับตนเอง อีกทั้งยังเห็นมิติการปรับเปลี่ยนรูปแบบการกินใน

รูปแบบการผสมผสาน (Hybridization) กับอาหารท้องถิ่นในรูปแบบใหม่ให้เกิดขึ้น และมีการขยายตัวออกไปยังกลุ่มผู้บริโภคอื่นในวงกว้างอย่างต่อเนื่อง ถือเป็น การปรับเปลี่ยนกระบวนการปรุงประกอบอาหารที่ใหม่ของการเปลี่ยนแปลงปรับตัวในการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างต่อเนื่องระหว่างวัฒนธรรมท้องถิ่นกับภาวะความทันสมัย (Modernity) ภายใต้กระแส โลกาภิวัตน์ (กิริติพร จุฑะวิริยะ, คำยีน สานยาวง และ คำพอน อินทิพอน, 2554: 49-73) ในประเด็นหลังนี้ ในปัจจุบันจะเห็นได้ตามห้างสรรพสินค้าที่มีการผสมผสานอาหารพื้นบ้านท้องถิ่นกับอาหารสากล ถือว่าเป็นการผสมผสานสร้างกรอบฟ้าของวิถีวัฒนธรรมการบริโภคอาหารในสังคมหลังนวยุค

จากสภาพปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้มองเห็นประเด็นปัญหาเชิงปรัชญาในความเป็น เคนจริงของวัฒนธรรมการบริโภคอาหารในสังคมหลังนวยุคที่ชวนให้คิดว่า ในสภาพความเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมการบริโภคอาหารของมนุษยชาตินี้ จะสามารถวิเคราะห์ให้เห็นชุดความคิดเชิงปรัชญาเกี่ยวกับสังคมปัจจุบันว่ามีลักษณะปรากฏการณ์ของความเปลี่ยนแปลงนั้นอย่างไรในมุมมองของนักปรัชญาหลังนวยุคอย่าง ฌอง โบดริยาร์ด เป็นต้น และเมื่อสังคมหลังนวยุคเป็นการบริโภคอาหารเชิงสัญลักษณ์มีลักษณะความเป็นเคนจริงของการบริโภคอาหารนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ หลักคิดของปรัชญาหลังนวยุคจะมองการดำเนินชีวิตด้วยการรู้จักใช้ปัญญา รู้จักใช้เหตุผลเชิงวิจารณ์ญาณนั้นด้วยท่าทีอย่างไรในการเสริมสร้างการพัฒนาคุณภาพชีวิต จากประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้น จะขอนำมาอภิปรายในประเด็นเรื่อง ความเป็นเคนจริงของวัฒนธรรมการบริโภคอาหารในสังคมหลังนวยุค

วัฒนธรรมการบริโภคอาหารของสังคมหลังนวยุค

วัฒนธรรมการบริโภคอาหารได้รับอิทธิพลมาจากหลักคิดและความเชื่อเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดทิศทางในพฤติกรรมกรบริโภค หลักคิดและความเชื่อดังกล่าวนั้นได้รับมาจากการที่มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผลดังที่อาริสโตเติล (Aristotle ก.ค.ศ. 384-322) ได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผล (Man is a rational animal.) (อ้างใน กิริติ บุญเจือ, 2546: 35) เพราะความมีเหตุผลจึงทำให้มนุษย์มีความแตกต่างจากสัตว์เดรัจฉาน ความมีเหตุผลของมนุษย์ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของความ มีปรัชญา เมื่อมนุษย์เป็นสัตว์ที่มีปรัชญา ปรัชญาทำให้มนุษย์เกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยากเห็นทำให้เกิดปัญหา อาริสโตเติลได้แสดงลักษณะปัญญาที่สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ พิสูจน์และหยั่งรู้ได้ ถ้าอยู่ในระดับน่ายกย่องเรียกว่า ปรีชาญาณ (wisdom) ถ้าสามารถใช้การหยั่งรู้สร้างสรรค์สิ่งที่น่าพอใจ เรียกว่า ศิลปะ ถ้ารู้แต่เพียงลอกเลียนแบบที่ผู้อื่นได้ทำไว้ให้และทำได้ดี รู้จักแก้ปัญหาได้ เรียกว่า เทคนิค แต่ถ้ารู้จักทำตามแบบแผนเดิมจนคล่องแคล่ว ไม่แก้ปัญหาคือใหม่ ไม่รู้จักปรับปรุงวิธีทำ เรียกว่า ทักษะ (กิริติ บุญเจือ, 2546: 184) กล่าวได้ว่า เพราะความที่มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีปรัชญา จึงทำให้มนุษย์รู้จักสร้างวัฒนธรรมการบริโภคอาหาร ดังจะเห็นพัฒนาการของวัฒนธรรมการบริโภค

อาหารตามแต่ละกระบวนทรรศน์ทางปรัชญานับตั้งแต่ปรัชญากระบวนทรรศน์ยุคดึกดำบรรพ์ ยุคโบราณ ยุคกลาง นวยุค มาจนถึงถึงหลังนวยุคอย่างปัจจุบัน ในบทความวิชาการนี้ ผู้เขียนขอยกแต่เพียงวัฒนธรรมการบริโภคอาหารของปรัชญากระบวนทรรศน์หลังนวยุคเท่านั้น

การเปลี่ยนแปลงบนโลกนี้ภายใต้วิถีชีวิตแบบพลเมืองเน่ตนี้ (สุกัญญา สุตบรรทัด, 2564) ได้มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมในการบริโภคอาหารเช่นกัน กล่าวได้ว่า ได้มีการปรับเปลี่ยนจากสังคมก่อนนวยุคและนวยุค ได้เปลี่ยนกระบวนทรรศน์ของการบริโภคอาหารที่มีความหมายไม่ซับซ้อน แต่การบริโภคอาหารแบบสังคมหลังนวยุคจะเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกับปฏิบัติการของผู้คนที่กว้างขวางหลากหลาย รวมทั้งเป็นสถานะทางด้านจิตใจและความรู้สึก ในแง่มุมเกี่ยวกับการซื้อ การแสวงหา การกิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริโภคอาหารในเชิงภาพลักษณ์ ซึ่งการบริโภคอาหารนี้ในเชิงพฤติกรรมย่อมไม่แตกต่างจากพฤติกรรมการตัดสินใจของมนุษย์ในการเสพหรือบริโภคอื่น ๆ นั่นคือ จากเดิมการทำความเข้าใจการบริโภคจำเป็นต้องเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับ “สินค้า” (Commodity) ในระบอบสังคมทุนนิยม สินค้าเกิดการแลกเปลี่ยนผ่านระบบเศรษฐกิจ โดยสินค้านี้มีคุณค่าทั้งในแง่ประโยชน์ใช้สอย (Use value) เพื่อสนองตอบความจำเป็นและความต้องการ รวมทั้งคุณค่าในการแลกเปลี่ยนเชิงเศรษฐศาสตร์ (Exchange value) สินค้าจึงเป็นวัตถุเพื่อการบริโภคและการแลกเปลี่ยน สินค้าอาจเป็นวัตถุที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ หรือการบริการ ในลักษณะของการบริโภคอาหารก็เช่นกันที่เดิมมุ่งเพื่อประโยชน์ใช้สอยต่อคุณภาพทางร่างกาย และเป็นระบบกลไกของการซื้อขายให้บริการของสถานที่ให้บริการในการบริโภคอาหาร แต่การบริโภคอาหารในสังคมหลังนวยุคนี้ได้สร้างกระบวนการทำให้กลายเป็นสินค้า (Commodification) ที่มีนัยครอบคลุมเกินกว่ารูปแบบของสินค้าและการบริการ โดยหน้าที่หลัก 2 ประการของสินค้า ได้แก่ ประการแรก สินค้าหรือข้าวของเครื่องใช้มิไว้เพื่อช่วยทำให้วัฒนธรรมยังคงดำรงอยู่ต่อไปได้ และเป็นรูปธรรมที่เห็นได้ชัดเจน การครอบครองวัตถุสินค้าจึงมีความหมายทางสังคมแบบมา นอกจากนั้น วัตถุและสินค้ายังเป็นส่วนสำคัญในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมอีกด้วย หน้าที่สำคัญอีกประการของการบริโภคคือ ใช้เพื่อการทำมาหากินโลกรอบ ๆ ตัว การบริโภคเป็นมากกว่าการเติมเต็มในแง่ประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพเท่านั้น เช่น เราอาจพูดว่า อาหารทุกประเภทช่วยทำให้มนุษย์คลายความหิว แต่ในความเป็นจริง เราไม่ได้นึกถึงอาหารเฉพาะมุนนี่เท่านั้น เพราะโดยปกติคนส่วนใหญ่ไม่บริโภคเนื้อมนุษย์เป็นอาหาร ไม่ใช่เพราะเนื้อมนุษย์ปราศจากคุณค่าในฐานอาหาร แต่เป็นเพราะเนื้อมนุษย์มีความหมายบางอย่างกับเรา (พิทยา พลละพลีวัลย์, 2562: 117-118) แต่สิ่งที่มากกว่านั้น สินค้าคือวัตถุที่มีคุณค่าแลกเปลี่ยนในเชิงสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม สินค้าเป็นเครื่องมือสำหรับการสื่อสารในสังคมร่วมสมัย และยังเป็นสื่อในเชิงอวัจนภาษาที่ผู้คนใช้เพื่อการสื่อสาร การบริโภคในปัจจุบันได้สร้างความเชื่อมโยงอันตรงพลังระหว่างมิติทางเศรษฐกิจและมิติสังคมวัฒนธรรม การบริโภคเชื่อมมูลค่าแลกเปลี่ยนเชิงเศรษฐศาสตร์กับความพึงพอใจของความต้องการ

ในวัตถุและความต้องการในการผลิตความหมายอัตลักษณ์และการทำความเข้าใจกับตำแหน่งแห่งที่รวมทั้งการเป็นสมาชิกของสังคม (Dunn, 2008: 3) สำหรับมุมมองนักปรัชญาหลังนวยุคอย่างฌอง โบตริยาร์ด นักทฤษฎีวิพากษ์ชาวฝรั่งเศส มองการบริโภคที่หมายรวมถึงการบริโภคอาหารนั้นด้วยว่ามีใช้เป็นเพียงแค่ความคลั่งไคล้ในการจับจ่ายใช้สอยสินค้าที่มีระดับความหรูหราฟุ่มเฟือย เพียงเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน หรือต้องบริโภควัตถุหรืออาหารเพียงเท่านั้น แต่การบริโภคนั้นเป็นเครื่องหมายที่ได้รับการจัดวางของวัตถุภายใต้ระบบสัญลักษณ์ซึ่งผ่านการลงรหัส อันเป็นการจัดการกับวัตถุในฐานะของสัญลักษณ์ซึ่งทำหน้าที่ในระบบการสื่อสารคล้ายกับภาษา เป็นระบบแห่งการแลกเปลี่ยน คล้ายวัฒนธรรมชนเผ่าในอดีตกาล เป็นระบบที่มีคุณค่าเชิงอุดมการณ์ มีบทบาทหน้าที่ทางสังคม เป็นโครงสร้างขององค์กร เป็นปรากฏการณ์ร่วมของคนในสังคม เป็นการผลิตความแตกต่าง กล่าวโดยสรุปคือ โบตริยาร์ดมองการบริโภคต่างจากนักคิดยุคก่อนที่มองว่า ปัจเจกบุคคลทำการบริโภคเพื่อการได้มาซึ่งความสนุกสนาน ความพึงพอใจ และความเติมเต็ม โบตริยาร์ดมองว่า ในสังคมบริโภคนิยมใหม่ผู้คนมิได้บริโภคเฉพาะสินค้า แต่บริโภคการบริการของมนุษย์ การบริโภคเป็นโครงสร้างที่อยู่ภายนอกซึ่งกดทับปัจเจกบุคคลไว้ ปัจเจกบุคคลล้วนแล้วแต่ถูกผลักดันให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบสัญลักษณ์ที่มีการบงกควัฒนธรรมของการบริโภคของสังคมหลังนวยุค โดยผ่านกลไกสำคัญคือ การสื่อสารโฆษณาที่ต้องอาศัยสังคมออนไลน์ภายใต้อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT) ที่มุ่งกระตุ้นให้คนในสังคมเกิดการบริโภคที่ผ่านการให้ความเชิงสัญลักษณ์ ๑ จึงกล่าวได้ว่า สังคมหลังนวยุคนี้เป็นยุคแห่งพลเมืองเน็ตและยุคแห่งพลเมืองเน็ตนี้ได้กำเนิดเกิดสร้างวัฒนธรรมการบริโภคโดยเฉพาะวัฒนธรรมการบริโภคอาหารเชิงสัญลักษณ์

ความเป็นเกินจริงของการบริโภคอาหารเชิงสัญลักษณ์ในปรัชญาหลังนวยุคของฌอง โบตริยาร์ด

ฌอง โบตริยาร์ด (Jean Baudrillard) นักวิชาการแนววิพากษ์ชาวฝรั่งเศส (1929-2007) เป็นนักปรัชญาหลังนวยุค (Postmodern philosopher) โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว เรามักได้ยินชื่อของเขาจากการวิพากษ์วิจารณ์สังคมการบริโภคในยุคปัจจุบัน เขาเป็นนักคิดที่ได้ชื่อว่ามีลักษณะรุนแรงแบบถอนรากถอนโคน (Radical) โดยเขาได้รับอิทธิพลความคิดมาจาก โรล็องด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes: 1915-1980) นักคิดสายโครงสร้างนิยมอันโด่งดัง ในเรื่องของมายาคติ (myths) และ สัญลักษณ์ (Sign) (สุภางค์ จันทวณิช, 2553) งานของโบตริยาร์ดชิ้นแรก ๆ นั้น เป็นการวิพากษ์และค้นหากฎเกณฑ์ในสังคมการบริโภค ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงความรับรู้ของเราต่อการมองสังคมการบริโภคไปอย่างมาก โดยผ่านแนวคิดการบริโภคเชิงสัญลักษณ์ของเขา เขาเสนอแนวคิดการวิพากษ์สังคมแห่งการบริโภคโดยเน้นไปที่การวิเคราะห์กระบวนการทางการผลิตทางเศรษฐกิจและตั้งคำถามว่า คนในระบบทุนนิยมผลิตอะไรและอย่างไร (What and how we product) แต่ โบตริยาร์ด เลือกตั้งคำถามใหม่ โดยมุ่งทำความเข้าใจ

กระบวนการบริโภคมากกว่า กล่าวคือ โบ德里ยาร์ด ถามว่าคนในยุคทุนนิยมนั้นบริโภคอะไรและอย่างไร (What and how we consumer) และได้ให้ความเห็นว่า โลกปัจจุบันนี้ล้วนสื่อสารกันผ่าน “สัญญาณ” การบริโภคที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จึงเป็นการบริโภคเชิงสัญญาณ (Consumption of sign) ด้วย นั่นหมายถึง เมื่อเราบริโภคนั้น เราไม่ได้บริโภคบนพื้นฐานความต้องการที่แท้จริง โบ德里ยาร์ดได้ชี้ให้เห็นถึงคุณค่าอีกชนิด นั่นคือ คุณค่าเชิงสัญญาณ (Sign value) ผ่านแนวคิดตรรกวิทยาแห่งการบริโภค (Logic of consumer) ซึ่งได้กลายมาเป็นเหตุปัจจัยต่อการเลือกบริโภคในสังคมร่วมสมัยนี้ เป็นการเปลี่ยนกระบวนการตรรกศาสตร์ทางความคิดเรื่องการบริโภค โดยมองว่า วิธีคิดแบบคู่ตรงข้ามไม่สามารถตอบคำถามเรื่องการบริโภคในปัจจุบันได้ เช่น การยกเลิกเส้นแบ่งระหว่างศิลปะชั้นสูงกับศิลปะชั้นล่าง ยกเลิกเส้นแบ่งระหว่างความลุ่มลึกกับความผิวเผิน ยกเลิกวิธีแบ่งขาคระหว่างวัฒนธรรมกับสินค้า ยกเลิกการแบ่งขาคระหว่างรูปสัญญาณกับความหมายของสัญญาณ นอกจากนี้ โบ德里ยาร์ดยังย้ายความสนใจจากการวิเคราะห์มิติการผลิตมาสู่มิติการบริโภค เช่น การโฆษณาที่ผลิตสัญญาณให้กับสินค้าและบริการต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายในการจัดการกับอุปสงค์ของผู้บริโภคเป็นสำคัญและโยกคำอธิบายการบริโภคด้วยกฎเกณฑ์ด้านศีลธรรมมาสู่การใช้เกณฑ์ด้านสัญลักษณ์นั่นเอง นอกจากนี้เรื่องกระบวนการตรรกศาสตร์เกี่ยวกับการมองการบริโภค โบ德里ยาร์ดยังได้อธิบายการวิเคราะห์สินค้าโดยเปลี่ยนจากการวิเคราะห์สินค้าในมิติเศรษฐกิจมาสู่วัฒนธรรมโดยให้นิยามว่า สินค้าคือ ผลผลิตแบบรูปธรรมของวัฒนธรรมนั่นเอง โดยมีความสำคัญคือ กระบวนการผลิต / การกระจาย / การบริโภคสินค้าจะสัมพันธ์กับเงื่อนไขทางวัฒนธรรมของแต่ละสังคม หากสินค้าเป็นเครื่องแสดงออกซึ่งวัฒนธรรมสินค้าต่าง ๆ ก็จะสัมพันธ์กับรสนิยมทั้งของผู้ใช้และผู้บริโภค และหากการบริโภคสัมพันธ์กับผู้บริโภคในเงื่อนไขทางวัฒนธรรมแล้วสินค้าต่าง ๆ ก็ยังจะมีหน้าที่ธำรงรักษาไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ทางวัฒนธรรมไปพร้อม ๆ กัน

โบ德里ยาร์ดได้มีผลงานหนังสือเป็นจำนวนมากที่ได้กล่าวถึงสังคมนวยุค ในที่นี้ จะขอนำบางเล่มและบางส่วน คือ หนังสือเรื่อง The System of Objects โบ德里ยาร์ดได้เริ่มต้นด้วยการพูดถึงการตกแต่งที่อยู่อาศัย โดยเสนอแนวคิดคล้าย ๆ กับบาร์ตส์ แต่โบ德里ยาร์ดก็มีส่วนแตกต่างจากบาร์ตส์ในด้านที่เขาวิพากษ์ความเป็นสมัยใหม่ (Modernity) โดยการเชื่อมโยงกับประเด็นปัญหาสำคัญ ๆ ของฝรั่งเศสในยุคนั้น เช่น บทบาทของเทคโนโลยี การกลายเป็นเมือง ซึ่งในส่วนนี้บาร์ตส์ได้ละเลยไป โบ德里ยาร์ดยังต่างจากบาร์ตส์ตรงที่เขาไม่ค่อยได้ใส่ใจกับอำนาจของอุดมการณ์ที่ควบคุมการใช้ชีวิตประจำวัน แต่เขาหันไปสนใจผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ภายใต้อิทธิพลของความเป็นสมัยใหม่ (Sign of modernity) โดยเขามองเห็นว่าเป็นสิ่งที่ห้ามไม่ได้ในการยกระดับทำให้วัตถุต่าง ๆ กลายเป็นสินค้า (Commodification) โบ德里ยาร์ดได้กล่าวถึงผลกระทบต่อความเป็นอยู่ทางร่างกายของมนุษย์ในการที่เราให้สถานะใหม่แก่วัตถุว่า มนุษย์จะสูญเสียหลักแหล่งของร่างกายที่มีต่อโลกรอบ ๆ ตัวเรา ซึ่งแต่เดิมนั้นร่างกายเป็นศูนย์ของพลังงาน แต่ในยุคปัจจุบันนั้น ระบบการทำงาน

ของร่างกายได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง การควบคุมเครื่องจักรสมัยใหม่นั้นใช้การเคลื่อนไหวร่างกาย น้อยลง มนุษย์ยุคปัจจุบันอาจจะใช้ การกดปุ่ม การเหยียบคันเร่ง การใช้เสียงสั่งงาน โดยแทบไม่ได้ใช้ พลังงานทางร่างกายเลย ในทุกวันนี้ เมื่อเข้าไปเกี่ยวข้องกับเครื่องจักรที่มีระบบยุ่งยากซับซ้อน ร่างกาย จะมีประโยชน์เพียงแค่ควบคุมคำสั่งเท่านั้น โบ德里อาร์ดกล่าวถึงการปฏิบัติของมนุษย์ต่อเครื่องจักร หรือวัตถุสมัยใหม่ว่า “เมื่อพบกับวัตถุที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ คนเราก็มองหาหน้าที่ (Dysfunctional) ไม่มีเหตุผล และเข้าข้างตัวเอง” (Baudrillard, 1996: 50) ยิ่งไปกว่านั้น โบ德里อาร์ดได้กล่าวอีกว่า ระบบการผลิตในยุคปัจจุบันได้ผลิตวัตถุที่ตอบสนอง ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ออกมาอย่าง เพียงพอแล้ว แต่มนุษย์อาจจะมีความต้องการทางด้านจิตใจ ซึ่งเกิดจากความเพ้อฝัน ความปรารถนา (Desire) หรือจากจิตใต้สำนึก (Subconscious) ซึ่งเป็นความต้องการที่นอกเหนือจากความต้องการ พื้นฐาน เป็นความต้องการทางจิตใจ (Baudrillard, 1996: 129) ยกตัวอย่างเช่น รถยนต์สมัยใหม่ ไม่ได้ออกแบบเพื่อคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยพื้นฐานเพียงอย่างเดียว แต่ออกแบบเพื่อกระตุ้น จินตนาการของคน ที่เกิดจากความปรารถนา ทำให้ความมีเหตุผลในโครงสร้างของวัตถุลดน้อยลงไป

แนวคิดของโบ德里อาร์ดได้จำแนกมูลค่าของการบริโภคที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างคนกับ วัตถุแห่งการบริโภค (สินค้า) ออกเป็น 4 ระดับ (Baudrillard, 1998) คือ 1. มูลค่าการใช้สอยที่เกิด จากประโยชน์การใช้สอยของวัตถุ เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ 2. มูลค่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจาก วัตถุนั้นสามารถซื้อขายได้ 3. มูลค่าแลกเปลี่ยนเชิงสัญลักษณ์ที่เกิดจากการที่วัตถุนั้นสามารถสื่อ ความหมายบางอย่างได้ เช่น ของขวัญหรือแหวนแต่งงาน และ 4. มูลค่าเชิงสัญลักษณ์ ที่เกิดจากการ ที่วัตถุนั้นสามารถแสดงสถานภาพหรือสร้างความแตกต่างให้กับผู้บริโภคได้ เช่น สินค้าแบรนด์เนม เมื่อพัฒนาการของการบริโภคได้ผสมผสานกับความเป็นอัตลักษณ์จึงทำให้เกิดการจำลองจากของจริง (Simulation) สภาพเสมือนจริงหรือประติมากรรม (Simulacrum/simulacra) และสิ่งเหล่านี้กลายเป็น สิ่งที่เรียกว่า ความเป็นเกินจริง (Hyperreality)

การวิเคราะห์ความเป็นเกินจริงของวัฒนธรรมการบริโภคอาหารในสังคมหลังนวยุค

จากประเด็นที่ว่า ในสภาพความเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมการบริโภคอาหารของมนุษยชาตินี้ จะสามารถวิเคราะห์ให้เห็นชุดความคิดเชิงปรัชญาเกี่ยวกับสังคมปัจจุบันนั้นมีลักษณะปรากฏการณ์ ของความเปลี่ยนแปลงนั้นอย่างไรในมุมมองของนักปรัชญาหลังนวยุคอย่างไร ฌอง โบ德里อาร์ด เป็นต้น ซึ่งในประเด็นเหล่านี้ ได้อธิบายลำดับพัฒนาการทางความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมการบริโภคอาหาร โดยเฉพาะการได้เปรียบเคียงจากมุมมองของโบ德里อาร์ดซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นัยการอธิบาย วัฒนธรรมการบริโภคอาหารมีความไม่แตกต่างจากความเข้าใจในการบริโภคสินค้าต่าง ๆ อิทธิเทพ หลินวิรัตน์ (2558: 63) ได้สะท้อนให้เห็นว่า ทุกวันนี้เราไม่ได้บริโภคสรรพประโยชน์ของสินค้าแต่เพียง

อย่างเดียวน หากแต่เราบริโภคสินค้าเชิงสัญลักษณ์ไปพร้อมกัน เราใช้มันเพื่อใช้สื่อความหมายถึงตำแหน่ง
แห่งที่ รสนิยม รูปแบบการใช้ชีวิต รวมไปถึงการสร้างอัตลักษณ์ของผู้บริโภค การที่เราต้องจ่ายเงินใน
ราคาที่สูงมากให้กับสินค้าแบรนด์เนม เนื่องมาจากการนำเสนอสินค้าเหล่านั้นผ่านสื่อระดับโลกนั่นเอง
ในบางกรณีที่เราจำเป็นต้องใช้ภาพลักษณ์ระดับโลกเพื่อบ่งบอกว่าเราเป็นใคร อยู่ในสถานภาพใด ระดับ
สังคมใด เพื่อสื่อความหมายกับผู้ที่เราพบเห็นเราในแวดวงสังคม การบริโภคสินค้าและบริการต่าง ๆ ของ
ผู้บริโภคมีวัตถุประสงค์บางอย่างที่แตกต่างกันออกไป บางกรณีซื้อสินค้าเพื่อให้ได้รับการยกย่อง เช่น
อาหาร เสื้อผ้า เครื่องประดับ รถยนต์ หรือแม้กระทั่งบ้านที่เราอาศัยอยู่ ฯลฯ การโฆษณาจึงได้กลาย
มาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องทัศนคติและสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับตนเอง เพื่อแสดง
ความสัมพันธ์ทางสังคมโดยผ่านรูปแบบของการบริโภคสินค้าและบริการต่าง ๆ ซึ่งรูปแบบการบริโภคนั้น
จะมีความแตกต่างกันไปตามกลุ่มวัฒนธรรมและรูปแบบการดำเนินชีวิต ดังนั้น การโฆษณาจึงมีส่วน
สำคัญอย่างมากในการสร้างวัฒนธรรมการบริโภค ซึ่งในเรื่องนี้สามารถเห็นได้อย่างประจักษ์ในการ
บริโภคอาหารที่ต้องแสวงหาอาหารเลิศหรืออยู่ย่านนักธุรกิจหรือคนดังในสังคมที่นิยมพากันไปกิน
นั่นหมายความว่า มีการบ่งบอกความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ที่มีระดับทางชนชั้นสูงของสังคมเฉกเช่นคน
ดังทั้งหลาย สิ่งที่มีพลังอิทธิพลในสังคมหลังนวยุคอย่างปัจจุบันเห็นจะไม่เกินการดำเนินชีวิตในสังคม
โลกโลกาภิวัตน์ ที่มีการเชื่อมโยงด้วยอินเทอร์เน็ต สร้างระบบการรับรู้ สื่อสารให้สังคมได้รับทราบนั้น
ด้วยความเป็นดิจิทัล กล่าวได้ว่า กระดูกสันหลังหลักแบบดิจิทัลทำให้บรรดาสังคมเมืองเกิดความมั่นคง
มั่งคั่งและยั่งยืน (Digital backbone for sustainable cities)

มีประเด็นเชิงสงสัยว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ในประเด็นนี้ มีมุมมองว่า การบริโภคของมนุษย์เราใน
ทุกวันนี้เกิดจากความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และความต้องการขั้นพื้นฐานนี้ก็ถูกกระตุ้นเพื่อ
ให้เกิดความต้องการในการบริโภคสินค้าและบริการต่าง ๆ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค
ที่อยู่อาศัย กลายเป็นสินค้าของสังคมทุนนิยมในปัจจุบันไปแล้ว ซึ่งเป็นสังคมการบริโภคเป็นวัฒนธรรม
ใหม่ของการบริโภคในระบบทุนนิยม นอกจากนี้ สิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมการบริโภคในสังคม
ไทยได้เป็นอย่างดีคือ การโฆษณา โฆษณาเป็นการผสมผสานระหว่างสินค้า (Product) หรือบริการ
(Service) กับศิลปะการเล่าเรื่องที่น่าสนใจด้วยกลวิธีต่าง ๆ ที่แยบยลและน่าสนใจ จนเกิดการตระหนักรู้
(Awareness) การจดจำ (Reminder) ทำให้ผู้บริโภคเกิดแรงปรารถนาความต้องการในสินค้าและ
บริการนั้น ๆ การโฆษณาเป็นการสื่อสารให้ผู้บริโภคเห็นความเหมือนในความแตกต่าง (Similarity in
difference) เช่น อาหารที่มีการประดิษฐ์ประดอย ราคาแพง ๆ ที่ให้บริการในบรรยากาศสุดหรู ที่แม้จะ
เป็นสัญลักษณ์ของชนชั้นสูง บ่งบอกถึงความร่ำรวย แต่ถ้าอาหารนั้นไม่อร่อย ผู้บริโภคก็จะเลิกรับประทาน
ไปเอง นั่นหมายความว่า สินค้าประเภทอาหารยังคงต้องมีอรรถประโยชน์ของตัวเองอยู่นั่นเอง นั่นคือ
ความอร่อยนั่นเอง แต่ถึงกระนั้น ความอร่อยของการบริโภคอาหารนั้นได้ถูกมานำเสนอให้กับสังคม

ให้เป็นลักษณะความโดดเด่นของร้านอาหารนั้น ทำให้กลายเป็นจุดขายหรือซิกเนเจอร์ (Signature) ของร้านนั้น เมื่อรวมความ สังคมมนุษย์เรายังคงจับจ้องกับการบริโภคอาหารเชิงสัญลักษณ์นั่นเอง

การบริโภคอาหารเชิงสัญลักษณ์ได้กลายมาเป็นรูปแบบที่สำคัญของกระบวนการทำให้กลายเป็นสินค้า และการบริโภค เป็นตัวกำหนดหน้าที่ที่สำคัญในชีวิตประจำวัน เมื่อเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน เมื่อเราได้ก้าวเข้ามาอยู่ในยุคของสังคมแห่งการบริโภคอันเป็นผลเนื่องมาจากความก้าวหน้าของระบบทุนนิยม ซึ่งส่งผลให้แบบแผนการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป ทำให้เราในฐานะผู้บริโภคทุกวันนี้ทำการบริโภค “สัญลักษณ์” กันเป็นจำนวนมาก จนเกิดเป็นวัฒนธรรมการบริโภค คำถามง่าย ๆ ว่าในปัจจุบันเหตุใดคนจึงบริโภคมากขึ้น สินค้าและบริการเหล่านั้นมีความหมายอย่างไร หากพิจารณาจากมุมมองของโบดริยาร์ดจะได้คำตอบจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่โดดเด่นสามด้านของ “คุณค่า” (value) ที่มีอยู่ในสินค้าและบริการดังกล่าว แรกเริ่มมาจาก คุณค่าในเชิงใช้สอย (Use value) ที่เป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวของสินค้าและบริการ มาร์ก (Karl Marx) ชี้ให้เห็นว่า การทำงาน (Work) และการผลิต (Production) ในสังคมอดีตวางเป้าหมายเพื่อคุณค่าในการใช้งานเป็นหลัก คนผลิตสิ่งๆ ที่ตนเองต้องการและมองการใช้แรงงานของตนเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการนั้น แต่ต่อมามีทุนนิยมได้เปลี่ยนความหมายของสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งตัวคนทำงาน (Worker) ไปสู่คุณค่าในเชิงการแลกเปลี่ยน (Exchange value) ในฐานะที่เป็น “สินค้า” ของระบบตลาดเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้กลุ่มนายทุนได้ผลผลิตเพิ่มจากเดิมอย่างมหาศาล มาร์กชี้ว่าปรากฏการณ์เปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้นำไปสู่ลัทธิการบูชาสินค้า (Commodity fetishism) ซึ่งแสดงถึงการสูญเสียของผู้บริโภคในการมองเห็นความจำเป็นของสิ่งที่พวกเขาต้องการ (Sight of needs) และยิ่งสูญเสียการตระหนักถึงลักษณะที่แท้จริงของตัวสินค้าในฐานะที่เป็นผลผลิตจากการขูดรีดแรงงานอีกด้วย จากข้อสังเกตของ มาร์ก จึงนำไปสู่การพัฒนาแนวคิดที่มองสินค้าเป็นเสมือน “สัญลักษณ์ของคุณค่าเชิงสัญลักษณ์” (Symbolic of the sign value) ซึ่งผู้บริโภคได้บริโภคความหมายเชิงวัฒนธรรมที่มากับสินค้านั้น ๆ กล่าวได้ว่า จากหลักคิดในเรื่องตรรกะของสินค้า (Logic of commodity) ที่เปลี่ยนไปสู่การสื่อคุณค่าเชิงสัญลักษณ์ ได้กลายมาเป็นจุดสำคัญในงานเขียนของโบดริยาร์ดซึ่งนำแนวคิดสัญวิทยา (Semiology) ของโรลง บาร์ตส์มาใช้อธิบายถึงการบริโภคในปัจจุบันว่าเป็นเงื่อนไขที่นำไปสู่การบงการของสัญลักษณ์ กล่าวคือ สัญลักษณ์และสินค้าต่างได้ร่วมกันผลิตสิ่งๆ ที่เรียกว่า “Commodity-sign” ซึ่งเห็นได้จากตัวอย่างสัญลักษณ์ที่มีอยู่ในสื่อและโฆษณาต่าง ๆ นั้นหมายถึง สัญลักษณ์เหล่านั้นสามารถเป็นอิสระจากตัวของวัตถุและยังถูกใช้ในการปฏิสัมพันธ์เพื่อสร้างความแตกต่าง (Difference) ของปัจเจกในสังคม เป็นกระบวนการผลิตที่เปลี่ยนไปสู่การผลิตซ้ำของสัญลักษณ์ (Sign) ภาพลักษณ์ (Image) และการจำลองของจริง (Simulation) สิ่งต่าง ๆ ผ่านสื่อ ทำให้ภาพที่สร้างขึ้นกับความเป็นจริงที่มีอยู่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ความเป็นจริงถูกแทรกแซงบิดเบือนและสูญหายไปสิ้น สัญลักษณ์ต่าง ๆ ทำการสะท้อนความหมาย

ระหว่างกันเองโดยไม่ต้องอาศัยความสัมพันธ์ที่ชัดเจนกับโลกความเป็นจริง จนท้ายที่สุด เราไม่สามารถสืบสาวถึงความหมายที่แท้จริงของสัญลักษณ์ได้

ขณะเดียวกัน ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้บริโภคถูกลดโครงสร้างลงให้เหลือเพียงความสัมพันธ์ในเชิงสัญลักษณ์และโลกในพื้นที่ทางสัญลักษณ์จึงเป็นโลกเสมือนจริง จึงทำให้เกิด “ยุคประติมากรรมหรือการจำลองของจริง” (Simulacrum) ไม่ได้มีความหมายอ้างอิงถึงความเป็นจริงอีกต่อไป หากแต่สร้างความเป็นจริงชุดใหม่ซึ่งเป็นมายาภาพ (Myth) ขึ้นมาแทน ยิ่งกว่านั้น บทบาทของผู้คนยังถูกลดความสำคัญให้เหลือเพียงแค่ “การเล่น” (Playing) กับภาพจำลองเหล่านั้นมากกว่าที่จะ “ใช้” (Using) โบ德里ยาร์ด ชี้ว่า นั่นคือ ชัยชนะของวัฒนธรรมในเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งมีผลเปลี่ยนแปลงทิศทางการกำหนดสิ่งต่าง ๆ เมื่อความสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์มันก็เป็นเหมือนจุดจบอย่างหนึ่งของสังคม สำหรับโบ德里ยาร์ดแล้ว การบริโภคจึงไม่ได้เป็นเฉพาะแค่ความบ้าคลั่งของการซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย สิ่งที่ทำให้ความเพลิดเพลิน เพื่อตอบสนองความต้องการเฉพาะส่วนบุคคลในแง่ความมีเสรีภาพ เติมเต็มความรู้สึกถึงการมีตัวตนหรือโอกาสในการบริโภคเท่านั้น แต่การบริโภคเป็น “โครงสร้าง” อย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อปัจเจกในลักษณะเชิงบีบบังคับ การจัดระเบียบโครงสร้าง ในแง่นี้ คือ การสร้างระบบที่เกี่ยวกับรหัสของบรรดาสัญญะต่าง ๆ (A coded system of signs) โดยปัจเจกจะถูกบังคับให้เข้าสู่ระบบดังกล่าวผ่านการบริโภค และการบริโภคได้กลายเป็นหนทางสำคัญที่ผู้คนใช้ติดต่อกัน การสร้างคุณค่าเชิงสัญลักษณ์จากการบริโภคนี้เองที่กล่อมเกลายให้ผู้คนเกิดความเชื่อที่ว่าพวกตนเป็นผู้มีความมั่งคั่ง ถูกเติมเต็ม มีความสุข และรู้สึกมีเสรีภาพ

ความเป็นจริงที่ปรากฏอยู่ภายใต้กระบวนการบริโภคในเชิงสัญลักษณ์ (The consumption of sign) นั้นอาจถูกแบ่งออกเป็น 2 กระบวนการหลักที่สำคัญ (กาญจนา แก้วเทพ, 2547: 131-145) ได้แก่ กระบวนการสร้างความแตกต่าง (Distinction) และกระบวนการลอกเลียนแบบ (Imitation) เราสามารถยกตัวอย่างง่าย ๆ โดยดูจากการบริโภคอาหารของผู้คนทุกวันนี้ เมื่อมองจากมุมของชนชั้นสูงหรือชนชั้นกลางในการบริโภคอาหารที่มีราคาแพง ทั้ง ๆ ที่อาหารเหล่านั้นหากนำมาพิจารณาในลักษณะคุณค่าโภชนาการอาหารแล้วไม่ได้มีมากมาย แต่นั่นเป็นเพราะการบริโภคอาหารเหล่านั้นสามารถสะท้อน “สัญลักษณ์” ที่บอกให้คนรู้ว่าคนกินนั้นเป็นชนชั้นระดับใดของสังคม กระบวนการบริโภคเช่นนี้จึงเป็นไปตามหลักการสร้างความแตกต่าง ขณะเดียวกัน ความแตกต่างจากชนชั้นล่างหรือชนชั้นกลางบางกลุ่มที่พยายามทะยานเลื่อนสถานะทางสังคมในการบริโภคอาหารในร้านอาหารที่มีชื่อเสียงตามห้างสรรพสินค้าหรือสถานที่ต่าง ๆ มุ่งต้องการเพิ่มมูลค่าให้กับตนเองก็เพื่อให้การบริโภคอาหารนั้นทำหน้าที่เป็นตัวแทนยกระดับหรือเลื่อนชั้นทางจินตนาการ แม้ว่าในความเป็นจริงคนจนยังคงยากจนอยู่ หากแต่ในจินตนาการคนที่ได้บริโภคอาหารร้านดังกล่าวกลายเป็นคนโก้เก๋ อย่างน้อยก็ถือว่า “จนแต่มีรสนิยม” การบริโภคอาหารในกระบวนการนี้ ผู้บริโภคระดับล่างได้บริโภค “สัญลักษณ์” ของสินค้าเช่นเดียวกัน หากแต่ด้วยกระบวนการเลียนแบบชนชั้นที่เหนือกว่า

หากวิเคราะห์ให้เห็นความชัดเจนในสิ่งที่แอบแฝงความคิดของกลุ่มผู้บริโภคเชิงสัญลักษณ์เหล่านั้นแล้ว ในมุมมองของโบดริยาร์ด เขามองว่า เป็นเพราะบทบาทของสื่อสมัยใหม่ไม่ว่าจะเป็นสื่อออนไลน์ในสังคมดิจิทัลต่าง ๆ ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงด้านการบริโภคอย่างมาก โดยสื่อได้ควบคุมความเห็นและรสนิยมตลอดจนทำหน้าที่หลักคือ ผลิต “ภาพลักษณ์” ซึ่งรู้กันดีว่า โฆษณาทั้งหลายต่างขายภาพลักษณ์มากกว่า ตัวสินค้า (Image as commodity) ชักจูงใจคนให้เชื่อว่าคือ ความเป็นจริง (reality) การผลิตและบริโภคภาพลักษณ์เน้นลักษณะเปลี่ยนแปลงวูบวาบฉาบฉวย ยิ่งสื่อสามารถกระตุ้นให้คนบริโภคมากเท่าไรสินค้ายิ่งขายดี แต่ในอีกด้านหนึ่งความวูบวาบฉาบฉวยกลับส่งผลให้คนมุ่งไขว่คว้าหาอัตลักษณ์และระบบคุณค่าที่มั่นคงยิ่งขึ้น (Chris Barker, 2000) การสร้างภาพลักษณ์ผ่านสื่อได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของผู้คน ยิ่งปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งเสริมให้สื่อสามารถจำลองภาพตัวแทนในลักษณะที่เกินจริงมากขึ้น (Hyper reality) สภาพความจริงกับภาพลวงตาที่เกิดจากสื่อทำให้เราไม่สามารถแยกออกจากกันได้เลย และนั่นคือสิ่งที่โบดริยาร์ดได้ชี้ให้เห็นประเด็นจุดที่ควรนำมาสู่การทบทวนและพิจารณาว่า ทางออกและทางรอดของสังคมหลังนวยุคเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงปรากฏการณ์ใหม่ของความเป็นเกินจริงของวัฒนธรรมการบริโภคอาหารเชิงสัญลักษณ์ โดยเฉพาะพฤติกรรมกรบริโภคอย่างพลเมืองเน็ตในรุ่นดิจิทัล (อินเทอร์เน็ต) ควรเป็นอย่างไร

บทสรุป

ความเป็นเกินจริงของวัฒนธรรมบริโภคอาหารเชิงสัญลักษณ์นี้เป็นผลลัพธ์ของการบริโภคที่เติบโตมากขึ้นจากพัฒนาการของเศรษฐกิจในระบบทุนนิยม วัฒนธรรมการบริโภคนั้นได้แสดงถึงการสอดประสานของพลังทางเศรษฐกิจกับวัฒนธรรม เป็นความเกี่ยวพันกันระหว่างตรรกะของตลาดที่กำลังเติบโตกับตรรกะทางวัฒนธรรมแบบใหม่ของความก้าวหน้าด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีข่าวสารและสังคมดิจิทัล และวัฒนธรรมการบริโภคจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเริ่มเข้าสู่กระบวนการทำให้กลายเป็นสินค้า แล้วพัฒนาขึ้นจนกลายเป็นกรอบทางสังคมและวัฒนธรรมให้กับปัจเจกชนนิยม และเป็นลักษณะพื้นฐานทางสังคมของความสุข มอง โบดริยาร์ดแสดงทัศนะว่า ในยุคสมัยแห่งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและระบบวัฒนธรรมส่วนใหญ่ผ่านสื่อ นั้น วัตถุประสงค์เพื่อการบริโภคมิได้เป็นสินค้าที่จับต้องได้เท่านั้น แต่เป็นความหมายทางวัฒนธรรมที่ได้รับการลงรหัสมาแล้ว นับตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน ระบบทุนนิยมได้กลายเป็นส่วนสำคัญของการก่อตัวในมิติเศรษฐกิจและสังคมในทุกภูมิภาคของโลก การบริโภคเป็นมากกว่าการใช้ง่าย ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน หรือสร้างความเติมเต็มให้กับชีวิต แต่ในความเป็นจริง มันได้มีอำนาจแอบแฝงซ่อนอยู่ภายใต้การบริโภคนั้น ตัวอย่างของการบริโภคอาหาร หากพิจารณาสาระัตถะของการบริโภคอาหารเพื่อการทำร่างกายดำเนินชีวิตให้ไปได้ และพิจารณาถึงต้นทุนการใช้ง่ายก็ไม่จำเป็นต้องใช้ง่ายที่มากเกินไปเกินความปกติของต้นทุนการผลิต

รายการอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2547). *การศึกษาสื่อมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์*. กรุงเทพมหานคร: Higher Press.
- กิริติ บุญเจือ. (2546). *เริ่มรู้จักปรัชญา เล่ม 1 ในชุด ปรัชญาและศาสนาเซนต์จอห์น*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- กীরติพร จูตะวิริยะ, คำยีน สานยาวง และคำพอน อินทิพอน. (2554). “วิถีการบริโภคอาหารกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในยุคโลกาภิวัตน์ เขตนครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว.” *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง* : ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) : 49-73.
- นรินทร์พร สุบรรณพงษ์. (2555). *วัฒนธรรมบริโภคนิยมในภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์สำหรับเด็กวัยรุ่นตอนต้น*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน. คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- พรพนิต พ่วงบุญไธ, สัชฌุเศรษฐ์ เรื่องเดชสุวรรณ และศราวุฒิ กมลวิจิตร. (2552). “พฤติกรรมการบริโภคและการบริโภคเชิงสัญลักษณ์ กรณีศึกษาการบริโภคกาแฟในร้านกาแฟย่านถนนนิมมานเหมินท์ จังหวัดเชียงใหม่.” *วารสาร FEU ACADEMIC REVIEW มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (ธันวาคม-พฤษภาคม): 41-52.
- พิทยา พลพะลิวัลย์. (2562). “จากการบริโภคในฐานะกิจกรรม...สู่วัฒนธรรมบริโภคในฐานะทฤษฎี.” *วารสารศาสตร์*. ปีที่ 12 ฉบับที่ 2. (พฤษภาคม-สิงหาคม) : 106-140.
- สุกัญญา สุดบรรทัด. (2564). *วิถีแห่งพลเมืองเน็ต*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2564 จาก www.royin.go.th/?p=17920.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2553). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิทธิเทพ หลีนวรัตน์. (2558). “การโฆษณา: วัฒนธรรมการบริโภคในสังคมไทย.” *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ*. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2. (พฤษภาคม): 63-75.
- Barker, Chris. (2000). *Cultural Studies : Theory and Practice*. London : Sage.
- Baudrillard, Jean. (1996). *The Systems of Object*. London: Verso.
- _____. (1998). *The Consumer Society*. London: Sage.
- Dunn, R. (2008), *Identifying Consumption*, Philadelphia: Temple University Press.

กลยุทธ์การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนา
ความสามารถในการแข่งขันยุคเศรษฐกิจดิจิทัล
ของการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง
Community Participatory Communication Strategy
for the Competitiveness in the Digital Economy
of Ranong Tourism

วิโรจน์ ศรีศิริชัย Wiroj Srihirun*

กฤษณะ เชื้อชัยนาท Krisana Chueachainat**

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาและวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันยุคเศรษฐกิจดิจิทัล รวมทั้งเพื่อพัฒนาและสร้างการมีส่วนร่วม อย่างแท้จริงของชุมชนในการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดระนอง ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นประชาชนระนอง แกนนำหรือตัวแทนชุมชนระนอง นักท่องเที่ยว และนักวิชาการ ด้านการสื่อสารและการท่องเที่ยว รวม 37 คน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าประชาชนในชุมชนจังหวัดระนอง มีลักษณะการสื่อสารด้านการท่องเที่ยวด้วยความเป็นมิตร และสามารถพัฒนาให้แข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ได้โดยการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เรียกว่า 3E ได้แก่ Entertainment, Education และ Economy

กลยุทธ์ที่ใช้ ได้แก่ กลยุทธ์โดยทั่วไปซึ่งควรตั้งคำถามว่า “ทำอย่างไรคนในชุมชนระนองจึงจะมี ส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มากที่สุด” และกลยุทธ์ที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งควรเน้นสื่อสาร เนื้อหาที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดระนองคือ “เมืองน้ำพุร้อนแร่ร้อน วิถีธรรมชาติท่ามกลางหุบเขาทะเล และความหลากหลายทางวัฒนธรรมประเพณีพื้นถิ่นระนอง” โดยอาจใช้สูตร IBM ที่เป็นการบูรณาการ (Integration) ผสมผสานระหว่างน้ำใจไมตรีและการต้อนรับที่ดีอันเป็นการกลับสู่เรื่องพื้นฐาน (Back to basic) เข้ากับการมุ่งสู่อนาคต (Move to future) ด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ในการ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชนไปพร้อม ๆ กัน

ทั้งนี้ขอเสนอแนะว่าควรใช้กลยุทธ์การสื่อสารฯ ใน 2 มิติควบคู่กันไปคือ ในมิติของชาวชุมชน ควรพัฒนาวิธีการนำเสนอด้วยการพูดและการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างจริงจัง และในมิติของหน่วยงาน

*, ** อาจารย์ประจำวิทยาลัยนิตยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ด้านการท่องเที่ยวต้องช่วยสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นเพิ่มเติมด้วยว่าควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ชาวบ้านในชุมชนเรื่องเศรษฐกิจดิจิทัลกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : กลยุทธ์การสื่อสาร, การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม, เศรษฐกิจดิจิทัล, การท่องเที่ยวระนอง, การพัฒนาความสามารถ

Abstract

This research aims to identify and analyze community engagement, and communication strategies so as to improve competitiveness in the digital economy era, as well as to develop and create genuine participation of the community in communication to promote tourism in Ranong province. This study used an in-depth interview method with 37 key informants of Ranong residents, leaders or representatives of Ranong community, tourists and academics in communication and tourism.

The research results showed that the most of the respondents had the opinion that the people in the communities in Ranong province have friendly tourism communication characteristics and can be developed to compete in the digital economy by promoting tourism activities called 3E, namely Entertainment, Education and Economy.

The applied strategies are: a general strategy is to ask "How to make people in Ranong communities get the most out of tourism?" The unique strategy should focus on communicating the content, that is, the identity of Ranong province: "Rae Nong Hot Springs City, Natural way of life among the mountains and the sea, and cultural diversity, local traditions" by using the IBM formula which is the integration of friendliness and hospitality, leading back to basic and moving to future by using digital technology and online social media, and simultaneously driving the communities economy.

It is recommended that the communication strategy should be concurrently in two dimensions. In the community dimension, it should develop the presentation skills in speaking and the sincere use of social media. And in the dimension of tourism agencies, there must be a supporting budget for developing tourist attractions. And there are additional comments that training should be organized to educate people in the communities on the digital economy and sustainable tourism.

Key Words: Communication Strategy, Participatory Communication, Digital Economy, Ranong Tourism, Ability Development

บทนำ

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 ในยุทธศาสตร์ที่ 3 ได้เน้นเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสินค้าและบริการบนพื้นฐานของมรดกและวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวในประเทศไทยยังมีปัญหาการเชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่น จังหวัด และระดับประเทศ รวมถึงขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนหน่วยงานในระดับต่าง ๆ การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นเส้นทางสู่การทำงานร่วมกัน โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีภาครัฐ เอกชน ชุมชน และประชาสังคมในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

ดังนั้นทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนในชุมชนจึงควรร่วมกันพัฒนาองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวในทุกมิติเพื่อประชาสัมพันธ์ให้แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นที่รู้จักและมีนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศเดินทางมาเยือนอย่างสม่ำเสมอ นำมาสู่การสร้างรายได้ให้กับประชาชนในชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ อันเป็นการพัฒนาตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นเจ้าของท้องถิ่น เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการท่องเที่ยว ดังนั้นประชาชนในชุมชนท้องถิ่นจะต้องพัฒนาตัวเองให้เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวในทุกมิติ โดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวต้องให้มีความสมบูรณ์ควบคู่กันไปกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพื่อคงสภาพความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวไว้ให้พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวเสมอ

ระนองเป็นจังหวัดชายฝั่งทะเลตะวันตกในเขตภาคใต้ตอนบน มีธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ทั้งระบบนิเวศทางทะเล ป่าชายเลน ดินบุก ป่าไม้ ธารน้ำแร่ และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากมายและสวยงามไม่น้อยกว่าจังหวัดท่องเที่ยวอื่น ๆ ของภูมิภาค มีทั้งชายหาดที่สวยงามและเงียบสงบ ท้องทะเลสวยใสที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรใต้น้ำ มีเกาะขนาดเล็กน้อยใหญ่กว่า 62 เกาะ แหล่งน้ำแร่ธรรมชาติ ป่าไม้เขียวขจีบริสุทธิ์ และยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์อีกมากมาย อาทิเช่น สุสานเจ้าเมืองระนองและพระราชวังรัตนรังสรรค์(จำลอง) รวมทั้งวัฒนธรรมและวิถีชีวิตพื้นบ้านของชาวระนองที่ปัจจุบันได้รับความสนใจจากผู้ที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

อย่างไรก็ตาม ระนองนับเป็นจังหวัดค่อนข้างใหม่ด้านการท่องเที่ยวและเป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็ก จึงยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักและยังไม่ได้ได้รับความสนใจจากกลุ่มนักท่องเที่ยวมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ทางการท่องเที่ยวจากกลุ่มจังหวัดแถบทะเลอันดามันด้วยกัน หากแต่เป็นจังหวัดที่สามารถได้รับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ โดยจำเป็นต้องคำนึงถึงความสามารถในการดำรงอยู่ของชุมชนอย่างยั่งยืน กล่าวคืออนุชนรุ่นต่อไปยังสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้การพัฒนาต้องคำนึงถึงการพัฒนาทักษะคนเป็นหลักได้แก่ การพัฒนาศักยภาพคนด้าน การจัดการ ด้านการผลิต และด้านการให้บริการ โดยจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งเพราะรายได้ที่ได้จากการท่องเที่ยวจะถูกนำกลับมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพคนให้มีความเข้มแข็งและสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวได้โดยชุมชนเอง

จากความสำคัญของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนดังกล่าว รวมทั้งศักยภาพของจังหวัดระนองที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ดีระดับโลกทั้งในเรื่องของน้ำแร่ร้อนธรรมชาติและทรัพยากรป่าชายเลน จึงเหมาะสมที่จะพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนฐานความโดดเด่นและหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และความเป็นเมืองแห่งสุขภาพ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาโดยเน้นไปที่แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยประชาชนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมให้มากที่สุด ประเด็นสำคัญที่ต้องการวิจัยจึงเกี่ยวข้องกับพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง ซึ่งน่าจะเป็นการพัฒนาที่ถูกทิศทางเนื่องจาก“แหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและสามารถแข่งขันได้ในยุคนี้ควรเกิดและสร้างจากคนในชุมชนนั้น”

ทั้งนี้ผลการศึกษาในเรื่องนี้ จะสามารถนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการแข่งขันยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของการท่องเที่ยวของจังหวัดระนอง บนฐานกลยุทธ์การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรม และในเชิงวิชาการยังสามารถสะท้อนปรากฏการณ์ทางการสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยวที่สำคัญได้ อันจะนำไปสู่การสร้างแนวคิดเชิงวิชาการด้านการสื่อสารเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งจะเป็นประโยชน์มากที่สุดกับประชาชนในชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดระนองในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวและพัฒนาบ้านเกิดของคนระนองต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อค้นหาและวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง
2. เพื่อพัฒนาและสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชุมชนในการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดระนอง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แนวคิดการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ แนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม แนวคิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน แนวคิดชุมชนกับการท่องเที่ยว แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัล และแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Method) ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) แบบกึ่งมีโครงสร้าง(Semi Structured) ผู้ให้ข้อมูลหลักมี 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. กลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดระนอง จำนวน 15 คน 2. กลุ่มแกนนำหรือตัวแทนชุมชนในจังหวัดระนอง จำนวน 5 คน 3. กลุ่มนักท่องเที่ยวในจังหวัดระนอง จำนวน 15 คน และ 4. กลุ่มนักวิชาการด้านการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว จำนวน 2 คน รวม 37 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจังหวัดระนองอย่างน้อย 5 ปี และเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความสะดวกและเต็มใจในการให้ข้อมูลวิจัยเพื่อจะได้ผลการวิจัยที่ถูกต้องน่าเชื่อถือมากที่สุด

ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นใช้การตีความเพื่อนำเสนองานวิจัยในลักษณะของการบรรยายเชิงพรรณนาหรือพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) จากนั้นผู้วิจัยจะตรวจสอบข้อมูลซ้ำอีกครั้ง (Second Thought) ด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยการนำผลสรุปการวิจัยตรวจสอบความถูกต้องกับผู้ให้ข้อมูล งานวิจัยของคนอื่นที่ทำเรื่องคล้ายคลึงกัน รวมทั้งตรวจสอบแนวคิดกับผู้เชี่ยวชาญอีกด้วย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การค้นหาและวิเคราะห์กลยุทธ์การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง

1.1 ลักษณะการสื่อสารของประชาชนในชุมชนของจังหวัดระนอง

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า ประชาชนในชุมชนของจังหวัดระนองส่วนใหญ่มีลักษณะการสื่อสารด้านการท่องเที่ยวด้วยความเป็นมิตร เป็นกันเอง มีน้ำใจกับนักท่องเที่ยว มีความสามัคคีของคนในชุมชน เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นกลุ่ม คนในชุมชนก็จะช่วยกันต้อนรับนักท่องเที่ยว หากสนิทสนมกันพอสมควรแล้วก็มักชักชวนรับประทานอาหารก่อนกลับบ้าน นอกจากนี้ชาวบ้านในชุมชนยังสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่

รองลงมามองว่า ลักษณะการสื่อสารของประชาชนในชุมชนของจังหวัดระนอง มีสื่อหลักที่ใช้คือ หอกระจายข่าวหรือหอกระจายเสียงของหมู่บ้าน เนื่องจากสามารถเข้าถึงชาวบ้านได้โดยตรง นอกจากนี้ก็มีการทำแผ่นพับเพื่อใช้สื่อสารเรื่องการท่องเที่ยว รวมถึงมีการจัดประชุมโดยการเอาหัวหน้าของแต่ละกลุ่มมาคุยกันเพื่อแจ้งข่าวสารรวมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ในทางกลับกันบางชุมชนก็มีการใช้สื่อที่เป็น Social media เช่น Facebook เพื่อเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการสื่อสารกับคนในชุมชน ใช้หอกระจายข่าวหมู่บ้านเมื่อมีการนัดประชุมชาวชุมชนก็ไปร่วมประชุมด้วยเสมอ และผู้นำหมู่บ้านก็จะสื่อสารผ่านเสียงตามสายไปยังชาวชุมชน

1.2 ความสามารถในการพัฒนาให้แข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลได้

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มองว่า ประชาชนในจังหวัดระนองมีความสามารถในการพัฒนาให้แข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลได้ โดยควรส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ประกอบไปด้วย 3 สิ่งที่ผสมผสานไปด้วยกัน ทั้ง 1.สนุกสนาน เพลิดเพลิน 2.ได้ความรู้ ได้ทราบประวัติความเป็นมา ขั้นตอนกระบวนการทุกขั้นตั้งแต่เริ่มจนสุดท้าย และ 3.สร้างรายได้ให้ชุมชน รวมเป็นลักษณะที่เรียกว่า 3E ได้แก่ Entertainment, Education และ Economy

รองลงมามองว่า แนวทางการสร้างและพัฒนาให้ชุมชนจังหวัดระนองมีความสามารถในการพัฒนาให้แข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลได้คือ กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจควรรู้การเลือกพนักงานจากในชุมชนเป็นหลัก เพื่อเป็นการกระจายรายได้ให้กับคนในจังหวัดระนอง ซึ่งการจัดสรรรายได้ควรรู้ 2 รูปแบบคือให้เป็นเงินเดือนกับให้เป็นชิ้นงาน การให้เป็นเงินเดือนจะใช้ในธุรกิจที่พนักงานทำงานเต็มเวลา ส่วนการจ่ายเงินเป็นชิ้นงานจะใช้สำหรับธุรกิจที่พนักงานสามารถนำชิ้นงานกลับไปทำที่บ้านซึ่งค่อนข้างใช้เวลาในการทำชิ้นงาน

1.3 ลักษณะของกลยุทธ์โดยทั่วไปของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มองว่า ลักษณะของกลยุทธ์โดยทั่วไปของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดระนอง ควรตั้งคำถามใหญ่ว่า “ทำอย่างไรคนในชุมชนระนองจึงจะมีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มากที่สุด” จากเดิม ที่ชุมชนระนองไม่ค่อยมีส่วนเกี่ยวข้องเท่าใดนัก โดยชาวบ้านในชุมชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ในแผนงานด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองด้วย และชาวชุมชนระนองควรมีส่วนร่วมในการวางแผนตั้งแต่ต้นในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวของจังหวัดระนอง

รองลงมามองว่าลักษณะของกลยุทธ์โดยทั่วไปของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดระนอง ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม เช่น การคว่ำกาแพ จะทำให้นักท่องเที่ยวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวยาวนานขึ้นและใช้จ่ายมากขึ้น ทั้งนี้ควมมีอัธยาศัยไมตรีที่ดีซึ่งชาวชุมชนมีกันอยู่แล้ว แต่ควรฝึกการนำเสนอด้วยการพูด (Speaking Presentation) ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.4 กลยุทธ์ที่มีลักษณะเฉพาะของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มองว่า กลยุทธ์ที่มีลักษณะเฉพาะของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชาวชุมชนในจังหวัดระนอง ควรเน้นสื่อสารเนื้อหาที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดระนองคือ “เมืองน้ำพุร้อนแร่นอง” อันเป็นเอกลักษณ์ที่มีเสน่ห์ของจังหวัดระนอง...เมืองต้องรัก...เมืองแห่งความจงรักภักดี พร้อมทั้งเน้นสื่อสาร “วิถีธรรมชาติท่ามกลางหุบเขาและทะเล” และความหลากหลายทางวัฒนธรรมประเพณีอันเป็นอัตลักษณ์ของคนพื้นถิ่นระนอง โดยอาจใช้สูตร IBM ที่เป็นการบูรณาการ (Integration) ผสมผสานระหว่างน้ำใจไมตรีและการต้อนรับที่ดีอันเป็นการกลับสู่เรื่องพื้นฐาน (Back to basic) เข้ากับการมุ่งสู่อนาคต (Move to future) ด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชนระนองไปพร้อม ๆ กัน

รองลงมามองว่ากลยุทธ์ที่มีลักษณะเฉพาะของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชาวชุมชนในจังหวัดระนอง ควรเลือกใช้วัสดุุดิบที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น เพื่อผลิตเป็นสินค้าให้แก่นักท่องเที่ยว รวมถึงมีการแนะนำให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจในจังหวัดระนอง เพื่อเป็นการเชื่อมต่อให้นักท่องเที่ยวที่อยู่ในเมืองไหลออกไปสู่ชุมชนเพิ่มมากขึ้น

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาและสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชุมชนในการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดระนอง

2.1 ความสามารถในการพัฒนาการสื่อสารของประชาชนในชุมชนของจังหวัดระนอง

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มองว่า ประชาชนในชุมชนของจังหวัดระนองมีความสามารถในการพัฒนาการสื่อสารด้านการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง เนื่องจากชาวชุมชนระนองมีความรักในชุมชนท้องถิ่นตนเอง และต้องการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเพราะนับเป็นรายได้หลักของประชาชนระนองจำนวนมากไม่น้อย ดังนั้นจึงมีความสามารถในการพัฒนาการสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน

รองลงมามองว่า ความสามารถในการพัฒนาการสื่อสารของประชาชนในชุมชนของจังหวัดระนองนั้นควรใช้การดำเนินงานที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม โดยเริ่มต้นจากกระบวนการทำความเข้าใจ ซึ่งจะเน้นการสื่อสารกับชุมชนเป็นหลัก โดยเริ่มจากการหาเครือข่ายที่มีความน่าเชื่อถือที่สามารถถ่ายทอดไปยังกลุ่มเป้าหมายแล้วเกิดการปฏิบัติตาม นอกจากนี้ต้องมีการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องหลักการสำคัญของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในด้านของความหลากหลายของผู้เข้าร่วม เนื่องจากการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่เน้นรับฟังความคิดเห็น และการยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่น โดยผ่านกิจกรรมการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประชุม การเสวนา โดยต้องดำเนินการบนพื้นฐานของความสมัครใจ ซึ่งวิธีการดังกล่าวใช้การสื่อสารแบบสองทาง (Two-Way communication) กล่าวคือเป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีการโต้ตอบซึ่งกันและกัน ภายใต้แนวคิดของการจัดการการมีส่วนร่วม

2.2 ความสามารถในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของประชาชนในชุมชนของจังหวัดระนอง

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มองว่า ประชาชนในชุมชนควรมี“จิตสำนึกักระนอง” ควรเชื่อว่าระนองเป็นครอบครัว ชาวชุมชนระนองคือครอบครัว นักท่องเที่ยวที่มาระนองคือครอบครัว การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงก็จะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากทุกคนรักครอบครัวตนเอง

รองลงมามองว่าความสามารถในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของประชาชนในชุมชนของจังหวัดระนอง ควรใช้การมีส่วนร่วมที่ควรเกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน การที่คนในชุมชนมีโอกาสในการเข้าร่วมมากเท่าใดก็จะทำให้คนในชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของมากตามไปด้วย เมื่อชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของ ก็จะส่งผลให้เกิดความเอาใจใส่ การติดตามฟัง ตลอดจนนำไปสู่การดูแลรักษา จากที่กล่าวมาจึงเป็นเหตุผลให้การดำเนินงานหอกระจายข่าวสารมีความยั่งยืน

2.3 การยกระดับการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองให้มีการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มองว่า การยกระดับการท่องเที่ยวระนองให้มีการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

นั้นมีความเป็นไปได้ เนื่องจากระนองมีความครบเครื่องเรื่องจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว เป็นทั้งเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีบ่อน้ำแร่ร้อนธรรมชาติอันบริสุทธิ์ที่สุดในประเทศไทย เพียบพร้อมด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั้งภูเขา ทะเลและน้ำตก มีการทำเหมืองแร่ร้อนแร่ดีบุก มีศิลปวัฒนธรรมและประเพณีรวมทั้งอัตลักษณ์ชุมชนที่น่าสนใจ มีอาหารโบราณและผลไม้ที่หลากหลาย และมีอัยยาศัยไมตรีความเอื้ออารีของชาวชุมชนที่พร้อมเป็นเจ้าบ้านที่ดีในการต้อนรับนักท่องเที่ยว

ตัวอย่างเช่น “ภูเขาหญ้า” หรือที่เรียกกันว่าเขาหัวล้านเพราะทั้งภูเขาไม่มีต้นหญ้าและไม่มีต้นไม้ใหญ่อยู่เลย โดยในฤดูฝนจะมีสีเขียวทั้งเขา ส่วนฤดูร้อนจะมีสีทองอร่าม ซึ่งว่ากันว่ามีความวิจิตรวิเศษที่สุดในระนอง, ทะเลนั้นมีชายหาดที่สงบงดงาม มี“เกาะพยาม”อันมีชื่อเสียงไปทั่วประเทศและทั่วโลก กระทั่งเรียกกันว่าเป็นมัลดีฟเมืองไทย และยังมีแหล่งปลูกเม็ดมะม่วงหิมพานต์ (คนใต้เรียกว่ากาหุ) ที่ใหญ่ที่สุดของภาคใต้ โดยเกาะพยามนี้สามารถปั่นจักรยานเที่ยวได้รอบเกาะด้วย “ร้อนแร่ แลทะเล เสน่ห์ระนอง”, มีน้ำตกที่สวยงาม เช่น “น้ำตกหงาว” อันเป็นอุทยานแห่งชาติซึ่งอยู่ใน 3 จังหวัดทั้งระนอง ชุมพร และสุราษฎร์ธานี, ห้วยคังควาว, น้ำตกบุญญบาล ชุมชน“หาดส้มแป้น” ทำเหมืองแร่ร้อนแร่ดีบุก โดยในปัจจุบันเหลือเพียงแห่งเดียว จากในอดีต ที่มี 100 กว่าแห่ง เป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนที่นับเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านชุมชนระนอง มีกลุ่มเซรามิก หาดส้มแป้นซึ่งทำเครื่องปั้นดินเผา เช่น จาน ชาม, อัตลักษณ์ชุมชนที่น่าสนใจ “ชุมชนชาวอีสานจากบุรีรัมย์” ชื่อว่า “ชุมชนโนนวง” เป็นชุมชนชาวอีสานแดนใต้ ที่มีผลิตภัณฑ์ชุมชนคือ การทอเสื่อกก, มีประเพณีวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน มีรถสองแถวไม้โบราณที่หายากแล้วในปัจจุบัน “บ้านร้อยปีเทียนลือ”ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ของระนอง, มีอาหารโบราณ ผลไม้ที่หลากหลายโดยเฉพาะทุเรียนระนองที่อร่อย, ความมีอัยยาศัยไมตรี ความเอื้ออารีของชาวชุมชนที่พร้อมเป็นเจ้าบ้านที่ดีในการต้อนรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ, ควรส่งเสริมการตลาด จัดโปรโมชั่น จังหวัดเดียวเที่ยวได้ 2 ประเทศ สามารถเที่ยวพม่าต่อได้ เช่น เกาะสอง เกาะปินซา-เกาะเปิดใหม่ของพม่า ที่นับเป็น bucket list ของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก, การเดินทางสะดวก มีทั้งทางรถยนต์ รถไฟ เครื่องบิน กทม.-ระนอง 2 สายการบิน

รองลงมามองว่าการยกระดับการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองให้มีการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ควรเน้นการบอกต่อ การแนะนำต่อแบบปากต่อปาก หรือ word of mouth เพราะคนจะเชื่อคนใกล้ขีด อาจเชื่อมากกว่าการโฆษณาประชาสัมพันธ์ด้วยซ้ำ หากทำให้นักท่องเที่ยวที่เคยมาระนองแล้วชอบหรือรัก เขาจะไปบอกต่อคนใกล้ขีด และนั่นจะกลายเป็นลูกโซ่หรือ “ไยแมงมุมการท่องเที่ยว” ที่สามารถยกระดับให้ยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นเพิ่มเติม

3.1 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารฯ

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของการท่องเที่ยวจังหวัดระนองว่าควรทำใน 2 มิติควบคู่กันไป ทั้งในมิติของชาวบ้านในชุมชนระนอง และในมิติของหน่วยงานที่ดูแลด้านการท่องเที่ยวของระนอง กล่าวคือ ในมิติของชาวบ้านในชุมชนระนอง ชาวบ้านในชุมชนเองต้องพัฒนาวิธีการนำเสนอด้วยการพูดและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวอย่างจริงจัง เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวซ้ำและบอกต่อกับคนใกล้ชิดของเขา อันเป็นการสร้างสรรค์เศรษฐกิจและรายได้สู่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง เป็นการสร้างสรรค์เศรษฐกิจในยุคดิจิทัลที่ใช้ทั้งการสื่อสารดั้งเดิมอย่างการพูดและใช้สื่อสังคมออนไลน์อันทันสมัยในการสร้างสรรค์การท่องเที่ยวของจังหวัดระนอง ส่วนในมิติของหน่วยงานที่ดูแลด้านการท่องเที่ยวของระนองต้องช่วยสนับสนุนงบประมาณที่เป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดระนอง รวมทั้งเงินอุดหนุนเบี้ยต่ำเพื่อให้ชาวชุมชนระนองได้นำไปลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดระนอง

รองลงมามีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของการท่องเที่ยวจังหวัดระนองว่าควรสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวกับชุมชนอื่น ๆ ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวระนอง โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชุมพร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และสุราษฎร์ธานี

3.2 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารฯ

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของการท่องเที่ยวจังหวัดระนองว่า ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ชาวบ้านในชุมชนระนองเรื่องเศรษฐกิจดิจิทัลกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

รองลงมามีความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของการท่องเที่ยวจังหวัดระนองว่า ชาวบ้านและแกนนำในชุมชนจังหวัดระนอง ควรช่วยกันสร้างและเขียนโครงการด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล เพื่อนำงบประมาณมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดระนองให้ดียิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

เศรษฐกิจดิจิทัลที่ชาวชุมชนระนองมีส่วนร่วมสื่อสารสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวให้แข่งขันได้อย่างยั่งยืน

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าประชาชนในชุมชนจังหวัดระนองส่วนใหญ่มีลักษณะการสื่อสารด้านการท่องเที่ยวด้วยความเป็นมิตร เป็นกันเอง มีน้ำใจกับนักท่องเที่ยว มีความสามัคคีของคนในชุมชน และในด้านการพัฒนาให้แข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลนั้นสามารถทำได้โดยการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว 3 สิ่งผสมผสานไปด้วยกันได้แก่ 1. ความสนุกสนานเพลิดเพลิน 2. ความรู้ 3. รายได้สู่ชาวชุมชน รวมเรียกว่า 3E (Entertainment Education and Economy) สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองนั้น ตั้งอยู่บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมในการสื่อสารและสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวของชาวบ้านในชุมชนจังหวัดระนอง และเป็นทิศทางเดียวกันกับแนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัล (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2561) ที่ระบุว่า ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ควรให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจโดยใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืน

ทั้งนี้จากผลการวิจัยที่ค้นพบเกี่ยวกับหลักการ 3E ที่มุ่งทั้งความสนุก ความรู้ และสร้างรายได้ไปพร้อมกันดังกล่าว ยังสอดคล้องกับหลักการเศรษฐกิจดิจิทัลที่กล่าวว่า เศรษฐกิจจะเจริญเติบโตด้วยคุณภาพและยั่งยืนภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็ว มุ่งปรับโครงสร้างการค้าและการลงทุนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสาขาบริการที่มีศักยภาพบนพื้นฐานของนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ สร้างมูลค่าเพิ่มด้วยเทคโนโลยีและกระบวนการการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และบริหารจัดการเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เป็นฐานเศรษฐกิจของประเทศที่เข้มแข็งและขยายตัวอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมในการสื่อสารของชาวชุมชนระนองเกี่ยวกับเศรษฐกิจดิจิทัลนั้นสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองให้สามารถแข่งขันกับจังหวัดอื่น ๆ อย่างยั่งยืนได้

คำตอบจากคำถามที่ใหญ่และยังไม่เก่า

เป็นกลยุทธ์ทั่วไปที่คนระนองสื่อสารแบบมีส่วนร่วมฯได้

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มองว่ากลยุทธ์โดยทั่วไปของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดระนอง ควรมีลักษณะที่เกิดจากการตั้งคำถามใหญ่ว่า “ทำอย่างไรคนในชุมชนระนองจึงจะมีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มากที่สุด” จากที่เดิมที่ชุมชนระนองไม่ค่อยมีส่วนเกี่ยวข้องเท่าใดนัก สะท้อนให้เห็นว่าสอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วม

ของคนในชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, 2546) ที่กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนาควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงที่สุด ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยี ในท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งการได้รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นโดยตรง โดยการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้นต้องสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน ตัดสินใจ และติดตามประเมินผลในโครงการพัฒนาของรัฐที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมองค์กรชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินการ จึงจำเป็นต้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า หากประชาชนในชุมชนท้องถิ่นระนองได้มีส่วนร่วมในลักษณะที่ตอบคำถามดังกล่าวได้ คือมีส่วนร่วมแบบที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวชุมชนในระนองให้มากที่สุด ก็จะเป็นทั้งการตอบคำถามที่ใหญ่และยังไม่เก่าเกินไปคำถามนี้ รวมทั้งจะเป็นกลยุทธ์ทั่วไปที่ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นระนองสามารถสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้หลักให้คนในชุมชนจังหวัดระนองได้

สูตร IBM (Integration, Back to basic, Move to future)

จะใช้เป็นกลยุทธ์ที่มีลักษณะเฉพาะที่แข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มองว่ากลยุทธ์ที่มีลักษณะเฉพาะของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชาวชุมชนในจังหวัดระนอง ควรเน้นสื่อสารเนื้อหาที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดระนองคือ “เมืองน้ำพุร้อนแร่ทอง” อันเป็นเอกลักษณ์ที่มีเสน่ห์ของจังหวัดระนอง... เมืองต้องรัก...เมืองแห่งความรักภักดี พร้อมทั้งเน้นสื่อสาร “วิถีธรรมชาติท่ามกลางหุบเขาและทะเล” และความหลากหลายทางวัฒนธรรมประเพณีอันเป็นอัตลักษณ์ของคนพื้นถิ่นระนอง โดยอาจใช้สูตร IBM ที่เป็นการบูรณาการ (Integration) ผสมผสานระหว่างน้ำใจไมตรีและการต้อนรับที่ดีอันเป็นการกลับสู่เรื่องพื้นฐาน (Back to basic) เข้ากับการมุ่งสู่อนาคต (Move to future) ด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชนระนองไปพร้อม ๆ กัน สอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ในส่วนกลยุทธ์การออกแบบเนื้อหาสาร (กิติมา สุรสนธิ, 2548) ที่ระบุว่าสารหรือข้อความต่าง ๆ นั้นต้องมีเนื้อหาสารที่มีการยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้เข้าใจชัดเจนมากยิ่งขึ้น (Supporting Materials) ซึ่งมีผลทำให้ผู้รับสารเกิดการยอมรับสารมากขึ้นกว่าการไม่ได้ใช้ และเนื้อหาสารนั้นควรมีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ซึ่งในการส่งสารให้ได้ผลที่ดีขึ้นนั้น เนื้อหาสารที่มีความคิดสร้างสรรค์หรือทำให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกถึงความแตกต่างหรือความแปลกใหม่ มีแนวโน้มทำให้ผู้รับสารเข้าใจและยอมรับสารนั้น ๆ มากขึ้น

กลยุทธ์ที่มีลักษณะเฉพาะอย่างสูตร IBM (การบูรณาการ (Integration) ผสมผสานระหว่าง
น้ำใจไมตรีและการต้อนรับที่ดีอันเป็นการกลับสู่เรื่องพื้นฐาน (Back to basic) เข้ากับการมุ่งสู่อนาคต
(Move to future) ด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของ
ชุมชนระนองไปพร้อม ๆ กัน) ที่ค้นพบในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ อาจนำไปใช้เพื่อพัฒนาความสามารถ
ในการแข่งขันยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของการท่องเที่ยวจังหวัดระนองได้ หากได้ใช้ร่วมกับกลยุทธ์ทั่วไป
ที่ค้นพบและใช้กับแนวทางการพัฒนาและสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง น่าจะส่งผลให้การท่องเที่ยว
จังหวัดระนองสามารถสร้างเศรษฐกิจบนฐานดิจิทัลให้ชาวชุมชนระนองได้

จิตสำนึกภักระนองและความเป็นครอบครัว

สร้างการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนอย่างแท้จริงเพื่อส่งเสริมท่องเที่ยวระนองได้

หากพิจารณาผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มองว่าประชาชนระนองมีความ
สามารถในการพัฒนาการสื่อสารด้านการท่องเที่ยว เพราะมีความรักในชุมชนท้องถิ่นตนเอง และ
ต้องการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเพราะนับเป็นรายได้หลักของคนจำนวนมากไม่น้อย ส่วนความ
สามารถในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้น ประชาชนในชุมชนควรมี“จิตสำนึกภักระนอง” ควรเชื่อ
ว่าระนองเป็นครอบครัว ชาวชุมชนระนองคือครอบครัว นักท่องเที่ยวที่มาระนองคือครอบครัว การมี
ส่วนร่วมอย่างแท้จริงก็จะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากทุกคนรักครอบครัวตนเอง

จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม: กลไกในการขับเคลื่อน
แนวคิดสู่การปฏิบัติภายใต้กระบวนการพัฒนาแบบทางเลือก”(พวงชมพู ไชยอาลา แสงรุ่งเรืองโรจน์,
2556) ที่พบว่า กระบวนการพัฒนาแบบทางเลือกเป็นกระบวนการที่เน้นความเป็นมนุษย์และ
ความหลากหลาย โดยเชื่อว่าแต่ละสังคม ต่างก็มีอัตลักษณ์และมีเส้นทางในการพัฒนาที่แตกต่างกันไป
ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่องานพัฒนาจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามแนวคิดการ
พัฒนาแบบทางเลือกนี้มีลักษณะที่เป็นนามธรรมค่อนข้างมากจึงอาจยากต่อการนำไปปฏิบัติ แต่ในฐานะ
นักสื่อสารที่เชื่อมั่นในศักยภาพของการสื่อสารที่มีต่อกระบวนการพัฒนา จึงมั่นใจว่า “การสื่อสารแบบ
มีส่วนร่วม” จะสามารถเป็นกลไกที่ขับเคลื่อนแนวคิดการพัฒนาแบบทางเลือกให้สามารถปฏิบัติได้จริง

จึงกล่าวได้ว่า การสร้างและพัฒนาการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการสื่อสารนั้น สามารถนำมาใช้
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองได้ โดยทั้งจากผลการวิจัยในครั้งนี้และจากผลการศึกษา
ของพวงชมพู ไชยอาลา แสงรุ่งเรืองโรจน์ บ่งชี้ข้อมูลตรงกันว่า การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชน
มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาที่สามารถปฏิบัติได้จริง โดยเฉพาะการเน้นสื่อสารคำว่า “จิตสำนึก
ภักระนอง”และสื่อสารความเป็นครอบครัว น่าจะเป็นการสื่อสารที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวบนฐาน
การมีส่วนร่วมของชาวชุมชนท้องถิ่นระนองอย่างแท้จริง

ยกระดับระนองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับชาติที่ยั่งยืนได้ เน้นสร้างแบรนด์“ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ”เป็นจุดขายหลัก

จากผลการวิจัยที่พบว่า การยกระดับการท่องเที่ยวระนองให้มีการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น มีความเป็นไปได้ เนื่องจากระนองมีความครบเครื่องเรื่องจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว เป็นทั้ง เมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีบ่อน้ำแร่ร้อนธรรมชาติอันบริสุทธิ์ที่สุดในประเทศไทย เพียบพร้อม ด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั้งภูเขา ทะเลและน้ำตก มีการทำเหมืองแร่ร้อนแร่ดีบุก มีศิลป วัฒนธรรมและประเพณีรวมทั้งอัตลักษณ์ชุมชนที่น่าสนใจ มีอาหารโบราณและผลไม้ที่หลากหลาย และมีอริยาถ้อยไมตรีความเอื้ออารีของชาวชุมชนที่พร้อมเป็นเจ้าบ้านที่ดีในการต้อนรับนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง“การพัฒนาการสื่อสารภาพลักษณ์และตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวอำเภอ บางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม บนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน (สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์, 2558) ที่พบว่า การยกระดับอำเภอบางคนทีให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับชาติ และมีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นผลการวิจัยพบว่า เป็นไปได้ เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยว หลายแห่งที่เป็นจุดขายและมีชื่อเสียง โดยควรเน้นจุดขายของตราสินค้าเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์/โบราณสถาน/โบราณวัตถุ 2. แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ และ 3. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้ กลไกขับเคลื่อนทุกกลไกต้องไปพร้อมกัน โดยเฉพาะระดับ ผู้ใหญ่จากภาครัฐต้องช่วยผลักดัน คนในชุมชนและพ่อค้าแม่ค้าต้องช่วยกันสร้างขึ้นมา เพื่อให้ ประชาชนในชุมชนมีรายได้หลักจากธุรกิจบริการของแหล่งท่องเที่ยวที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต

ทั้งนี้เห็นได้ว่าการยกระดับการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองให้เป็นการท่องเที่ยวระดับชาติ ที่ยั่งยืนได้นั้นมีความเป็นไปได้อย่างยิ่ง ด้วยจุดเด่นที่เป็นจุดแข็งต่าง ๆ มากมาย เฉกเช่นเดียวกับ งานวิจัยของสมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์ ที่พบว่าอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ก็สามารถยกระดับ เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับชาติและมีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ด้วยการเน้นจุดขายของ ตราสินค้าหรือแบรนด์ (brand) ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่วนการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองนั้นควรเน้นจุดขายของตราสินค้า หรือแบรนด์ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยเฉพาะบ่อน้ำแร่ร้อนธรรมชาติอันบริสุทธิ์ ที่สุดในประเทศไทยต้องมาเที่ยวที่ระนองเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ชาวชุมชนระนองควรใช้กลยุทธ์การสื่อสารโดยการบูรณาการระหว่างการแสดงน้ำใจไมตรี และการต้อนรับที่ดีซึ่งเป็นการกลับสู่เรื่องพื้นฐานให้เข้ากับการมุ่งสู่อนาคตด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และสื่อสังคมออนไลน์ในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวระนองให้สามารถแข่งขันได้ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

2. ใช้กลยุทธ์การบอกต่อหรือการแนะนำต่อแบบปากต่อปาก โดยชาวชุมชนเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวไปบอกต่อแก่คนใกล้ชิดว่าระนองมีสิ่งน่าเที่ยวมากมาย เป็นการสร้างลูกโซ่หรือใยแมงมุม การท่องเที่ยวที่สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. เร่งหาวิธีการหรือกระบวนการในการตอบคำถามใหญ่ที่ว่า “ทำอย่างไรคนในชุมชนระนอง จึงจะมีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มากที่สุด” เพื่อการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชาวชุมชนระนอง

4. รมรงค์สร้างจิตสำนึกักระนองอย่างเป็นรูปธรรม โดยใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันว่า ทั้งชาวชุมชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยว และผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกคนคือครอบครัวเดียวกันคือครอบครัวระนอง

5. ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ควรเข้ามามีบทบาทช่วยสร้างสรรค์การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง

6. ควรจัดอบรมในหัวข้อเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและเศรษฐกิจดิจิทัลกับการท่องเที่ยว โดยสถาบันการศึกษาควรเข้ามามีบทบาทด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในส่วนนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยวด้วยการวิจัยในรูปแบบอื่น ๆ เช่น วิธีการสนทนากลุ่ม การวิจัยเชิงสำรวจ น่าจะทำให้ได้ผลการวิจัยที่มีมุมมองที่หลากหลายมากขึ้น

2. ควรศึกษาการสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดระนองในแง่มุมอื่น ๆ ที่น่าสนใจ เช่น การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการท่องเที่ยวระนอง เพื่อขยายขอบเขตการสร้างองค์ความรู้ด้านนิเทศศาสตร์และองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว

รายการอ้างอิง

- กิติมา สุรสนธิ. (2548). *ความรู้ทางการสื่อสาร*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จามจุรีโปรดักส์.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ.(2560).*แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564*.กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ประกายกาวิล ศรีจินดา. (2555). *การศึกษาวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาด (4Ps) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง*. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พงษ์ชมพู ไชยอาลา แสงรุ่งเรืองโรจน์. (2556). “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม: กลไกในขับเคลื่อนแนวคิดสู่การปฏิบัติ ภายใต้กระบวนการพัฒนาแบบทางเลือก” *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น* ปีที่ 30 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2556.
- สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์. (2558). *การพัฒนาการสื่อสารภาพลักษณ์และตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม บนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- สุชาดา แสงดวงดี, เยาวภา บัวเวช และมาริษา สุธิตวนิช.(2557). *รูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนแนวคิดการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และทบวงมหาวิทยาลัย. (2546). *การมีส่วนร่วมของประชาชน*. (เอกสารอัดสำเนา).
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2561). *เศรษฐกิจดิจิทัล*. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2564, จาก <https://www.etda.or.th/digital-economy.html>
- Avila Foucat. (2002). *Community-based ecotourism management moving towards sustainability*. Ventanilla, Oaxaca, Mexico. *Ocean & Coastal Management*, 45(8), 511– 529.
- Gale, R. (2005). *Sustainable Tourism: The Environmental Dimensions of Trade Liberalization in China*. D. Shrubsole and N. Watson (Eds.), *Sustaining Our Futures: Perspectives on Environment, Economy and Society* University of Waterloo , Waterloo, Ontario.
- Hao et al. (2003). *Forecasting Model of Tourist Arrivals from Major Markets to Thailand*. Retrieved October, 11, 2020, from www.ingentaconnect.com.
- Heath, R. L. & Bryant, J. (2000). *Human communication theory and research: Concept, context and challenge*. (2nd ed.). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Saengsiriroj, P. (2011). *Hot Spring Goers: A Case Study of Raksawarin Hot Spring, Ranong Province, Thailand*. *AU-GSB-e-Journal*, 4(1): 118-125.
- Scannell, P. (2007). *Media and communication*. London: Sage Publication.

กลยุทธ์การสื่อสารแบรนด์ในเมตาเวิร์ส

Brand Communication Strategy in Metaverse

กัญญ์ณัฐ อรุณทิพย์ Kannanat Anuruktiphan*

บทคัดย่อ

ด้วยปรากฏการณ์การหลอมรวมโลกแห่งความเป็นจริงเข้าสู่โลกเสมือนจริงอย่างเมตาเวิร์ส (Metaverse) ด้วยการผสมผสานเทคโนโลยีเสมือนจริง และเทคโนโลยีเสริมจริง ซึ่งถือเป็นเทคโนโลยีพื้นฐานในการสร้างแบรนด์นวัตกรรมภาคอุตสาหกรรมมาร์เก็ตที่นักการตลาดต้องหันมาให้ความสำคัญในการวางตำแหน่งแบรนด์ และกำหนดกลยุทธ์การสร้างแบรนด์แบบร่วมมือด้านผลิตภัณฑ์ (Co-branding) กลยุทธ์การใช้ส่วนประกอบหรือวัตถุดิบที่บรรจุอยู่ในสินค้า (Ingredient Co-branding) กลยุทธ์การสื่อสารสร้างแบรนด์แบบคู่ขนาน (Parallel Co-branding) และกำหนดกลยุทธ์การใช้การสื่อสารแบรนด์ร่วมกัน (Communication based Co-branding) เพื่อก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์เชิงโต้ตอบเสมือนจริงแบบ 360 องศา ช่วยยกระดับการสร้างประสบการณ์ร่วมจากเดิม ไปสู่การสร้างประสบการณ์ร่วมเสมือนจริง (Virtual Reality Experience) ระหว่างผู้บริโภคกับแบรนด์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถสื่อสารภาพลักษณ์ที่ดี ช่วยเพิ่มมูลค่าตราสินค้า และส่งผลต่อการขยายฐานการตลาดไปสู่ระดับสากลอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : กลยุทธ์การสื่อสารแบรนด์ เมตาเวิร์ส เทคโนโลยีเสมือนจริง เทคโนโลยีเสริมจริง

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการสื่อสารองค์กรและแบรนด์ คณะนิเทศศาสตร์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

Abstract

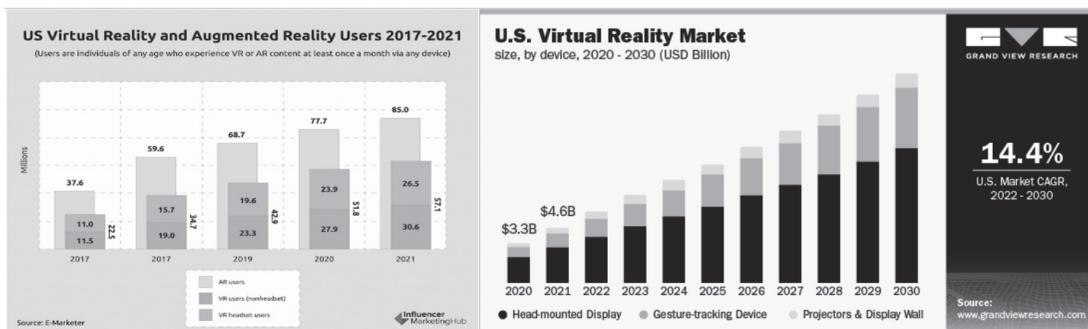
The phenomenon of merging the real world into the virtual world that combines Virtual Reality (VR) and Augmented Reality (AR) to form a Metaverse has become fundamental to Marketing Technology (MarTech) branding, marketers need to prioritize brand positioning and develop the Co-branding, Ingredient Co-branding, Parallel Co-branding, and Communication-based Co-branding strategies to create a fully immersive, interactive virtual reality experience that can elevate the brand reputation and increase sales in the age of the “Metaverse.” Additionally, they could project a favorable image, boosting brand value and successfully expanding the market to a global scale.

Keywords: Brand Communication Strategy, Metaverse, Virtual Reality (VR), Augmented Reality (AR)

บทนำ

ตั้งแต่ปี 1999 จนถึงปัจจุบัน เริ่มมีการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุค Web2.0 ซึ่งเป็นยุคที่มีการสื่อสารสองทิศทาง มีลักษณะเป็นไดนามิกเว็บ(DynamicWeb)หรือเว็บเพจที่ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตสามารถสร้างคอนเทนต์ เปลี่ยนแปลงเนื้อหาภายในเว็บ แลกเปลี่ยนเนื้อหาและแบ่งปันความรู้กันได้ ผู้คนสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์บนโลกเสมือนจริงได้ง่ายขึ้น อย่างที่เรารู้จักกันในลักษณะของเว็บแอปพลิเคชัน (Web Applications) อีกทั้งผู้ใช้งานยังสามารถท่องอินเทอร์เน็ตจากเว็บไซต์หนึ่งไปยังอีกเว็บไซต์หนึ่ง ก่อให้เกิดการโต้ตอบกันได้แบบเรียลไทม์ที่มีลักษณะเป็น ไดนามิกสู่การโยกย้ายทางสังคมที่แน่นแฟ้นระหว่างผู้ใช้อินเทอร์เน็ตด้วยกันเอง และในอนาคตอันใกล้นี้ Web 3.0 ซึ่งได้ใช้แนวคิดของWeb2.0ก็กำลังเริ่มเติบโตขึ้นเพื่อจัดการข้อมูลที่มหาศาลเชื่อมโยงเครือข่ายของโลกเข้าสู่รูปแบบ “เมตาดาตา (Metadata)” ที่สามารถอธิบายข้อมูลด้วยข้อมูล (Data about Data) จากการคำนวณข้อมูลที่มีอยู่ ว่ามีข้อมูลใดสัมพันธ์กันบ้างที่สามารถอธิบายข้อมูลด้วยตัวมันเองได้ มีการนำระบบ AI (Artificial intelligence) มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์พฤติกรรมความต้องการของมนุษย์ โดยจะนำข้อมูลต่าง ๆ มาจัดการในรูปแบบ Metadata ซึ่งส่งผลให้เว็บกลายเป็นซีแมนติกเว็บ (SemanticWeb) หรือเว็บเชิงความหมายที่เราสามารถเข้าถึงเนื้อหาต่าง ๆ ได้ อาทิเช่น การติดแฮชแท็กคำสั้น ๆ ที่เป็นคำสำคัญของเนื้อหา ผู้ใช้งานก็สามารถเข้าถึงข้อมูลมหาศาลได้ตามความต้องการ อีกทั้งในยุค Web3.0 ยังเพิ่มเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีเก็บข้อมูลแบบกระจายศูนย์ (Decentralized) ที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทุกคนสามารถเป็นเจ้าของและควบคุมข้อมูลต่าง ๆ บนโลกออนไลน์ หรือสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ได้อย่างเท่าเทียมกัน ผู้ใช้งานสามารถยืนยันธุรกรรมได้โดยไม่ต้องมีตัวกลาง ทำให้การทำธุรกรรมง่ายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการโอนเงิน ยืนยันการซื้อขาย เป็นต้น ดังนั้น Web3.0 จึงเกิดการใช้งานเว็บในลักษณะของสมาร์ตเว็บแอปพลิเคชัน (Smart Applications) ที่มีความเป็นส่วนตัวสูง มีระบบความปลอดภัย กระจายอำนาจจากศูนย์กลาง ไร้บล็อกเชนกับเว็บได้ ผู้ใช้งานเป็นเจ้าของข้อมูลเอง และสามารถทำงานร่วมกันบนเว็บได้อย่างเรียลไทม์ โต้ตอบกันได้ทันที ผู้ใช้สามารถสร้างคอนเทนต์ได้อย่างอิสระเสรี เกิดไอเดียความคิดสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดการหารายได้จากการสร้างคอนเทนต์ สร้างทรัพย์สินบนโลกดิจิทัล เกิดการซื้อขายกันจริงด้วยสกุลเงินดิจิทัลหรือเหรียญเอ็นเอฟที (NFT) มากขึ้น ทั้งในเกมส์ยังสามารถเล่นเพื่อแลกเงิน (Play-to-earn) ได้อีกด้วย และในโลกเสมือนจริงที่ผู้ใช้งานสามารถยืนยันตัวตนหรือพิสูจน์ความเป็นเจ้าของทรัพย์สินดิจิทัลต่าง ๆ ที่ตนมี ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในยุค Web3.0 ที่มีระบบการทำงานแบบอัจฉริยะ มีการใช้สกุลเงินดิจิทัลบนเทคโนโลยีบล็อกเชนเพื่อนำมาซื้อขายแลกเปลี่ยน จึงส่งผลให้การทำการตลาดในโลกเสมือนจริงอย่างเมตาเวิร์สมีแนวโน้มที่จะเติบโตและเกิดการขยายตลาดในวงกว้าง

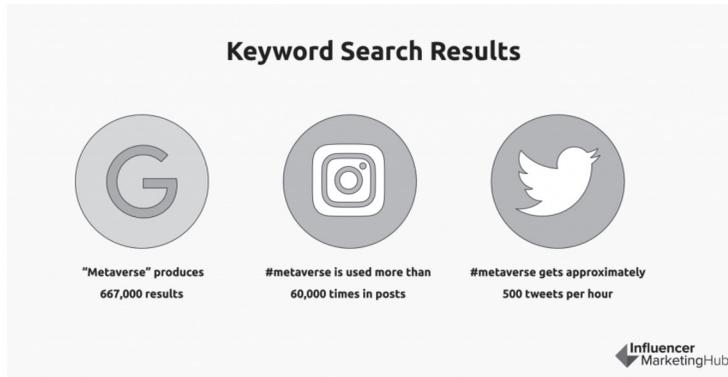
เมื่อเทคโนโลยีแห่งโลกเสมือนจริงอย่างเมตาเวิร์ส (Metaverse) ที่สามารถสร้างสิ่งแวดล้อมของโลกจริงผนวกเข้ากับเทคโนโลยี ได้ก้าวเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ โดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเทคโนโลยีเสมือนจริง (Virtual Reality) หรือเรียกทับศัพท์ว่า VR และเทคโนโลยีเสริมจริง (Augmented Reality) หรือเรียกทับศัพท์ว่า AR ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการตลาดที่สำคัญในการขับเคลื่อนทางธุรกิจซึ่ง Virtual Reality หรือ VR คือการจำลองสภาพแวดล้อมจริงเข้าไปให้เสมือนจริงโดยผ่านการรับรู้จากการมองเห็น เสียง สัมผัส แม้กระทั่งกลิ่น โดยจะตัดขาดสภาพแวดล้อมปัจจุบันเพื่อเข้าไปสู่ภาพที่จำลองขึ้นมา ตัวอย่างเช่น การจำลองสถานที่ในกูเกิล สตรีตวิว (google street view) ในขณะที่ Augmented Reality หรือ AR คือ การรวมสภาพแวดล้อมจริง กับวัตถุเสมือนจริงเข้าด้วยกันในเวลาเดียวกัน โดยวัตถุเสมือนจริงที่วางนั้นอาจจะเป็น ภาพ วิดีโอ เสียง ข้อมูลต่าง ๆ ที่ประมวลผลมาจากคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต หรืออุปกรณ์สวมใส่ขนาดเล็กต่าง ๆ เช่น ชุดหูฟัง แว่นตา และนาฬิกาที่เชื่อมต่อ และทำให้ผู้บริโภคสามารถตอบสนองต่อสิ่งที่จำลองนั้นได้ ตัวอย่างของการใช้งาน AR ก็คือ เกมโปเกมอนโก (Pokemon Go) (Frog Genius, 2021) อีกทั้งจากรายงานทางสถิติของผู้ใช้งาน VR และ AR รวมทั้งอัตราการเติบโตของตลาดเสมือนจริง (Influencermarketinghub, 2022) พบว่า ขนาดตลาดในปี 2021 ที่ผ่านมามีเติบโตขึ้นมากกว่า 21 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ระบบเสมือนจริงกำลังขยายตัวและคาดว่าจะมีอัตราการเติบโตต่อปีรวมกันที่ร้อยละ 14.4 ภายในระยะเวลา 9 ปี คือตั้งแต่ปี 2022 ถึง ปี 2030 อีกทั้งยังพบว่า ประสิทธิภาพของผู้ใช้งานทั้ง VR และ AR มีแนวโน้มสูงมากขึ้นทุก ๆ ปี โดยพบว่าปี 2021 มีผู้ใช้งานมากกว่า 85 ล้านคนซึ่งจะได้สัมผัสกับ VR และ AR อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง (ดังภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 แสดงผู้ใช้งาน VR และ AR ปี 2017 - 2022 และอัตราการเติบโตของตลาดเสมือนจริง ปี 2020-2030

ที่มา: Influencermarketinghub, จาก <https://influencermarketinghub.com/virtual-reality-marketing/> สืบค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2565.

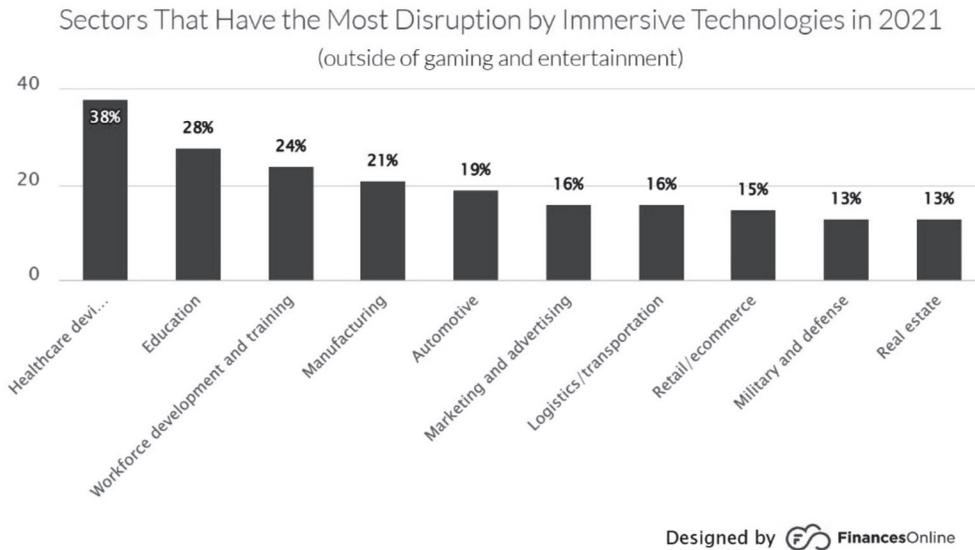
และยังพบว่าการค้นหาคำว่า “เมตาเวิร์ส (Metaverse)” ให้ผลลัพธ์สูงถึง 677,000 รายการบนแพลตฟอร์มกูเกิล รวมทั้งมีการติดแฮชแท็กคำว่าเมตาเวิร์สบนอินสตาแกรมมากกว่า 60,000 โพสต์ และมีการทวีตข้อความมากกว่า 500 ครั้งต่อชั่วโมงบนทวิตเตอร์ (ดังภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 แสดงผลการสืบค้น “เมตาเวิร์ส” ในกูเกิล อินสตาแกรม และทวิตเตอร์

ที่มา: Influencermarketinghub, จาก [https:// https://influencermarketinghub.com/metaverse-marketing/](https://influencermarketinghub.com/metaverse-marketing/) สืบค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2565

ในปี 2021 นอกเหนือจากการใช้เทคโนโลยีโลกเสมือนจริงในแอปพลิเคชันสำหรับการเล่นเกมและความบันเทิงแล้ว ยังพบว่าแนวคิดดิสรัปชัน (disruptions) ที่รวมเทคโนโลยีโลกเสมือนจริงอย่าง VR และ AR เข้าด้วยกันถือเป็นการปฏิวัติตนเองจากสิ่งเดิม ๆ ที่มีอยู่แล้วแทนที่ด้วยสิ่งที่โดดเด่นและแปลกใหม่ที่ทรงพลังก็ถูกนำมาใช้งานในด้านอุปกรณ์การดูแลสุขภาพคิดเป็นร้อยละ 38 ด้านการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 28 ด้านการพัฒนากำลังคนคิดเป็นร้อยละ 24 ด้านการผลิตคิดเป็นร้อยละ 21 ด้านยานยนต์คิดเป็นร้อยละ 19 ด้านการตลาดและการโฆษณาคิดเป็นร้อยละ 16 ด้านการขนส่งคิดเป็นร้อยละ 16 ด้านการค้าปลีกคิดเป็นร้อยละ 15 ด้านการทหารคิดเป็น ร้อยละ 13 และด้านอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพาณิชย์คิดเป็นร้อยละ 13 (Perkins Coie, 2020 อ้างใน Financesonline, 2022) (ดังภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 แสดงการปรับตัวของแต่ละภาคส่วนที่ใช้เทคโนโลยีโลกเสมือนจริงในปี 2021

ที่มา: FinancesOnline, จาก <https://financesonline.com/virtual-reality-statistics/> สืบค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2565

ณัฐเศรษฐ์ ไตรทิพย์ (2564) ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บริษัท เจโนไซส์ ดิจิทัล กรุ๊ป จำกัด กล่าวว่า คนส่วนใหญ่มองว่าเมตาเวิร์สเป็นเพียงเทรนด์และเรื่องที่ยังค่อนข้างไกลตัว แต่ในอนาคตอันใกล้เมตาเวิร์สจะเป็นช่องทางการสื่อสารหลักอีกหนึ่งช่องทางที่เชื่อมต่อกับลูกค้าซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ เมตาเวิร์สจะเข้ามาแทนที่โทรศัพท์มือถืออย่างสมาร์ทโฟน เพราะการเชื่อมต่อเข้ากับเมตาเวิร์สสามารถทำได้ตลอดเวลาและผสมผสานเข้ากับชีวิตประจำวันของผู้คนได้ง่ายมากขึ้น อีกทั้งในช่วงที่เกิดโรคระบาดของไวรัสโควิด 19 เมตาเวิร์สก็ถูกนำมาใช้พัฒนาเกมในรูปแบบ 3 D การจัดนิทรรศการเสมือนจริง (Virtual Exhibition) และอุตสาหกรรมมาร์เทค (MarTech or Marketing Technology) ซึ่งเป็นการทำการตลาดในรูปแบบใหม่ที่นำเทคโนโลยีมาเป็นส่วนสำคัญในการทำการตลาดหรือใช้เทคโนโลยีเพื่อการตลาดนั่นเอง การ์ดเนอร์ ได้หยิบยกให้เมตาเวิร์สเป็นหนึ่งในห้าแนวโน้มด้านเทคโนโลยีใหม่ที่เกิดขึ้นในปี 2022 การพุ่งบวมประมาณทั่วโลกให้กับเทคโนโลยีดิจิทัลอย่าง VR และ AR ซึ่งถือเป็นเทคโนโลยีพื้นฐานของเมตาเวิร์ส คาดการณ์ว่าจะเพิ่มขึ้นจากเดิม 12 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2020 เป็น 72.8 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2024 ซึ่งส่งผลให้อุตสาหกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมด้านการค้าปลีก ด้านเกม ศิลปะ การดูแลสุขภาพ ต่างก็เริ่มหันมากำหนดกลยุทธ์ในการวางตำแหน่งแบรนด์ของตนเองแล้ว (Geri Mileva, 4 may 2022) จาก

ปรากฏการณ์นี้เองที่ทำให้เราคาดการณ์ได้ว่าแนวโน้มพฤติกรรมของผู้บริโภคมีทิศทางที่จะเปลี่ยนแปลงไป ผู้บริโภคจะพยายามสร้างชีวิตจริงขึ้นมาใหม่ด้วยการจำลองลักษณะนิสัยของตนเองในโลกความเป็นจริงเข้าไปอยู่ในโลกเสมือนจริงอย่างเมตาเวิร์ส ตั้งแต่การจำลองกิจวัตรประจำวัน การเข้าไปช้อปปิ้ง ซื้อขายเสื้อผ้าดิจิทัลสำหรับอวตาร การลงทุนสินทรัพย์ดิจิทัล การเข้ารับการรักษาออนไลน์ด้วยการซ่อมการผ่าตัดเสมือนจริง การได้ท่องเที่ยวไปยังสถานที่เสมือนจริง การเข้าชมคอนเสิร์ตเสมือนจริง ซึ่งจะเห็นได้ว่าโลกเสมือนจริงอย่างเมตาเวิร์สนี้สามารถสร้างประสบการณ์การบริโภคที่สมบูรณ์โดยมุ่งเน้นให้ประสบการณ์ความบันเทิงส่วนบุคคลแก่ผู้บริโภคได้ ซึ่งส่งผลทำให้เกิดทรัพย์สินเสมือนจริงเพิ่มมากขึ้น เช่น บ้านดิจิทัล ที่ดินดิจิทัล หรือแม้แต่เสื้อผ้าดิจิทัล เป็นต้น ดังนั้นสิ่งที่แบรนด์สามารถมอบให้แก่ผู้บริโภคในโลกเสมือนจริงนี้จึงไม่ใช่การเสนอขายเพียงแค่ตัวผลิตภัณฑ์เท่านั้น แต่แบรนด์ต้องวางแผนกลยุทธ์ทางการสื่อสารตามความสนใจของผู้บริโภคด้วยการหล่อหลอมประสบการณ์ร่วม การโต้ตอบ การแทรกซึมวัฒนธรรมและภาพลักษณ์ของแบรนด์เข้าไปสู่ผู้บริโภคให้ได้ในหลากหลายมิติอีกด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับเมตาเวิร์ส

ความหมายของเมตาเวิร์ส

ตามพจนานุกรม Merriam-Webster (อ้างถึงใน Groundcontrol, 2021) ได้อธิบายที่มาของคำว่า เมตาเวิร์ส (Metaverse) ซึ่งมาจากคำว่า ‘Meta’ ที่หมายถึง ‘การเคลื่อนที่ออกจากโลกแห่งความเป็นจริง’ นอกจากนี้ในปัจจุบัน คำว่า Meta ยังเป็นคำที่มีความหมายถึงการตระหนักถึงการมีอยู่ของโลกแห่งสัจจะ หรือโลกที่มีความหมายซ่อนอยู่ข้างใต้มากกว่าที่ตาเห็นหรือเข้าใจได้ มาร์ค ซัคเกอร์เบิร์ก (Mark Zuckerberg) ผู้ก่อตั้ง เฟซบุ๊ก ได้กล่าวไว้ว่า Meta ในภาษากรีกมีความหมายว่า ‘beyond’ ที่หมายถึง เกินหรือเหนือไปจากสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งในทางศัพท์มูลวิทยา Meta ในภาษากรีกก็มีความหมายว่า ‘after’ หรือการหลุดพ้น ดังนั้นแล้วเมตาเวิร์สในความหมายที่ มาร์ค ซัคเกอร์เบิร์ก ใช้จึงบ่งบอกนัยยะถึงโลกใบใหม่ที่ต่ออาศัยการมีอยู่ของ ‘โลกแห่งความจริง’ ในการเข้าถึงหรือไปสู่มิติของโลกนั้น ๆ จึงสรุปได้ว่า เมตาเวิร์สในแบบฉบับของมาร์ค ซัคเกอร์เบิร์ก จึงหมายถึง ‘โลกเสมือน’ ที่อ้างอิงความเข้าใจและใช้อุปกรณ์ในโลกความจริง ได้แก่การใช้แว่นตา VR (Virtual Reality) การใช้แอปพลิเคชัน อินเทอร์เน็ต หรือคอมพิวเตอร์ เป็นอุปกรณ์ในการเข้าถึงโลกที่มีอยู่อีกหนึ่งใบ และใช้ภาพจำที่เรามีต่อโลกทางกายภาพในการสร้างโลกใบใหม่นั้นขึ้นมา เช่น การออกแบบเสื้อผ้า หน้าตาารูปร่างของคน หรือรูปทรงของสถานที่และสิ่งของ เป็นต้น

มาร์ค ซัคเกอร์เบิร์ก (Mark Zuckerberg, 2021) ยังกล่าวอีกว่า เมตาเวิร์ส คือ “สิ่งแวดล้อมเสมือน” ที่เชื่อมโยงชุมชนเสมือนจริงต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยผู้ใช้สามารถพบปะกัน ทำงาน เล่น ซื่อของ

ออนไลน์ หรือเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ผ่านเทคโนโลยีเสมือนจริง (Virtual Reality) และเทคโนโลยีเสริมจริง (Augmented Reality) รวมทั้งแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือหรืออุปกรณ์อื่น ๆ

นีล ทาวน์ สตีเฟนสัน (Neal Town Stephenson, 2022) นักเขียนนิยายวิทยาศาสตร์ นิยายไซไฟดิสโทเปียที่ชื่อว่า Snow Crash กล่าวว่า เมตาเวิร์ส คือโลกเสมือนจริง ที่ผู้คนต่างหลบหนีจากโลกแห่งความเป็นจริงที่บิดเบี้ยว

“เมตาเวิร์ส” (Metaverse) จึงเป็นการนำคำว่า “Meta” และ “Verse” มาผนวกเข้าด้วยกัน คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์นิเทศศาสตร์ร่วมสมัย ราชบัณฑิตยสถานมีมติบัญญัติคำ ‘Metaverse’ เป็นชื่อภาษาไทยว่า ‘จักรวาลนฤมิต’ และสามารถเขียนทับศัพท์เป็น ‘เมตาเวิร์ส’ ได้ (ประชาชาติธุรกิจ, 2564)

เมตาเวิร์ส คือ การผสานสภาพแวดล้อมของโลกแห่งความจริงและเทคโนโลยีเข้าด้วยกันผ่านทางอินเทอร์เน็ต หรือที่ถูกรเรียกว่า ‘โลกเสมือนจริง’ เพื่อให้ผู้คนเข้ามาปฏิบัติสัมพันธ์และทำกิจกรรมร่วมกันผ่านตัวตนที่เป็นอวตาร (Avatar) ในรูปแบบกราฟิก 3 มิติ (ชญาณิชฐ์, 2564)

จากคำนิยามข้างต้น สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า การสร้างโลกใบใหม่ที่ผนวกโลกแห่งความเป็นจริงด้วยการผสมผสานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่าง Virtual Reality (VR) และ Augmented Reality (AR) เข้าด้วยกันสามารถสร้างสภาพแวดล้อมของโลกจริงให้กลายเป็นสภาพแวดล้อมเสมือนจริงหรือ “เมตาเวิร์ส” ได้ การเข้าถึงโลกเสมือนจริงอย่างเมตาเวิร์สนี้ต้องอาศัยอุปกรณ์ต่าง ๆ เชื่อมต่อเพื่อให้ผู้คนหรือผู้บริโภคได้เข้าไปสัมผัสประสบการณ์เสมือนจริงแบบ 360 องศา ซึ่งเป็นประสบการณ์เชิงโต้ตอบ ดังนั้นหากแบรนด์ใดสามารถสร้างประสบการณ์ต่าง ๆ ในเชิงรุกระหว่างผู้บริโภคกับผลิตภัณฑ์ได้ในโลกเสมือนจริงนี้ ก็จะส่งผลต่อการสร้างภาพจำ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อแบรนด์ และสร้างประสบการณ์การเลือกซื้อที่ดีที่สุดได้

ลักษณะสำคัญของเมตาเวิร์ส

แมทธิว บอล (Matthew Ball) ได้สรุปลักษณะสำคัญของเมตาเวิร์ส (อ้างใน Geri Mileva, 26 April 2022) ไว้ 6 ประการดังนี้

1. เมตาเวิร์ส มีลักษณะที่ไม่หยุดนิ่ง (Always active) กล่าวคือ ในโลกเสมือนจริงนี้จะถูกใช้งานอยู่ตลอดเวลาแม้ผู้บริโภคจะละทิ้งโลกเสมือนจริงกลับคืนสู่โลกแห่งความเป็นจริงก็ตาม
2. เมตาเวิร์ส มีลักษณะที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลาของโลกแห่งความเป็นจริง (Exists in real time) เป็นการผสานเวลาของโลกจริงกับโลกเสมือนจริงเข้าไว้ด้วยกัน

3. ผู้ใช้งานในเมตาเวิร์สสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ของตนเองได้ (Players have individual agency) โดยที่ไม่จำเป็นต้องเข้าไปเกี่ยวข้องหรือมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้อื่น ๆ ที่เข้ามาในเมตาเวิร์สภายในเวลาเดียวกัน

4. เมตาเวิร์ส มีลักษณะเป็นโลกเสมือนจริงเปรียบเสมือนจักรวาลที่มีระบบกลไกการทำงานอัตโนมัติ (Self-contained and Fully Functioning universe) โดยผู้ใช้งานในเมตาเวิร์สสามารถสร้างสิ่งต่าง ๆ ของตนเองได้เหมือนโลกแห่งความเป็นจริง ผู้ใช้สามารถเป็นเจ้าของสิ่งต่าง ๆ สามารถซื้อขายและลงทุนสิ่งต่าง ๆ ได้

5. เมตาเวิร์ส มีลักษณะที่ผสมผสานแพลตฟอร์มต่าง ๆ เชื่อมต่อกันได้ (Mix of different platforms) กล่าวคือ แพลตฟอร์มต่าง ๆ สามารถทำงานร่วมกันได้ในเมตาเวิร์ส ตัวอย่างเช่น ในกรณีของวิดีโอเกม ผู้ใช้สามารถนำสิ่งของหรือไอเทมสะสมจากเกมหนึ่งไปยังอีกเกมหนึ่งได้

6. เมตาเวิร์ส มีพื้นที่ให้ผู้ใช้งานสามารถสร้างเนื้อหาหรือคอนเทนต์ของตนเองได้ (User-generated content) โดยคอนเทนต์แบบ User-generated content หรือ UGC เป็นคอนเทนต์ที่ผู้บริโภคซึ่งเป็นลูกค้ากลุ่มเป้าหมายของแบรนด์ใดแบรนด์หนึ่ง สามารถสร้างคอนเทนต์โดยการบอกเล่าเรื่องราวของแบรนด์ที่ตนชื่นชอบบนโลกเสมือนจริง เพื่อให้ผู้ใช้งานรายอื่นเข้ามามีปฏิสัมพันธ์หรือมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อแบรนด์นั้นได้

ประโยชน์ของเมตาเวิร์ส

จากแนวคิดของเมตาเวิร์สที่เปรียบเสมือนการสร้างพื้นที่ออนไลน์ขึ้นมาใหม่เพื่อให้ผู้ใช้งานหรือผู้บริโภคได้เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในหลากหลายมิตินั้น ผู้เขียนได้ข้อค้นพบว่า เมตาเวิร์สถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการตลาดที่สำคัญในการขับเคลื่อนทางธุรกิจ และก่อให้เกิดประโยชน์หลากหลายด้าน ดังนี้

1. ด้านความบันเทิง ซึ่งจากที่ผู้เขียนได้กล่าวมาข้างต้นจะพบว่า แนวคิดเริ่มแรกของเมตาเวิร์สที่เกิดขึ้น เป็นไปเพื่อให้ผู้คนออกจากโลกแห่งความเป็นจริง หรือหนีหนีออกจากโลกใบเก่าเข้าสู่โลกเสมือนจริง โดยมุ่งเน้นให้เกิดการสร้างประสบการณ์ความบันเทิงส่วนบุคคล ด้วยเหตุนี้ ในวงการธุรกิจบันเทิงหลากหลายวงการจึงนำเมตาเวิร์สมาใช้ ตั้งแต่การจัดคอนเสิร์ตเสมือนจริง อย่างเช่น บริษัทเกมโรบ็อกซ์ จัดคอนเสิร์ตเพลงแบบเสมือนจริงในเกมโรบ็อกซ์ (Roblox) โดยมีแร็ปเปอร์ชื่อดัง ลิลนาสเอ็กซ์ (Lil Nas X) ศิลปินฮิปฮอปชาวอเมริกันเจ้าของบทเพลงดัง Old Town Road มาเป็นนักร้องเสมือนจริง ซึ่งส่งผลให้ผู้เล่นเกมเข้ารับชมคอนเสิร์ตเสมือนจริงนี้รวมกันกว่า 33 ล้านครั้ง (ดังภาพที่ 4) หรือการจัดคอนเสิร์ตเสมือนจริงของนักร้องอาร์อานา กรานเด (Ariana Grande) ในเกมฟอร์ตไนต์ (Fortnite) เป็นต้น

ภาพที่ 4 แสดงการจัดคอนเสิร์ตแบบเสมือนจริงของ ลิลนาสเอ็กซ์ (Lil Nas X) ในเกมโรบล็อกซ์ (Roblox) ที่มา: Sanook, จาก <https://www.sanook.com/game/1081867/> สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2565

รวมทั้ง เกมการแข่งขันม้าออนไลน์ในแพลตฟอร์ม Zed Run ที่ถูกพัฒนาขึ้นเมื่อช่วงต้นปี 2019 โดยบริษัท เวอร์ชวลลี ฮิวแมน สตูดิโอ (Virtually Human Studio) ซึ่งเป็นบริษัทสตาร์ทอัพสัญชาติออสเตรเลีย โดยผู้ใช้งานสามารถซื้อขายม้าแข่งในการเล่นเกมนได้โดยใช้โทเคน หรือใช้เอ็นเอฟที (NFT or non-fungible token) ซึ่งหมายถึง เหรียญที่ไม่สามารถทดแทนได้ในโลกเสมือนจริง

2. ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ การหาหนทางสร้างโอกาสทางธุรกิจจากเมตาเวิร์ส ส่งผลให้แบรนด์ต่าง ๆ เริ่มหันมาให้ความสำคัญในการใช้เทคโนโลยีเชิงธุรกิจหรือเชิงพาณิชย์มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบเสื้อผ้าดิจิทัลสำหรับอวตารแบบ 3 มิติ การออกแบบแบรนด์คอลเลกชันดิจิทัล อย่างเช่น แบรินด์กุชชี (Gucci) บนแพลตฟอร์มของเกมออนไลน์โรบล็อกซ์ (Roblox) โดยให้ผู้เล่นได้เข้ามาเลือกชมหรือเลือกซื้อสินค้ากุชชี (Gucci) ในเกม ตั้งแต่ชุดเครื่องประดับดิจิทัล ไอเทมจำกัดของกุชชีที่เป็นของสะสมมีจำนวนจำกัด หรือแม้แต่การสร้างแบรนด์แอมบาสเดอร์หรือไอดอลในโลกเสมือนจริง (Metahuman) เพื่อช่วยสร้างภาพลักษณ์และส่งเสริมการขายในฐานะตัวแทนของผลิตภัณฑ์และบริการ รวมทั้งเหล่าอินฟลูเอนเซอร์ยังสามารถสร้างอวตารของตนเองเพื่อใช้ในการโต้ตอบและทำกิจกรรมร่วมกับแฟนคลับของตนเองได้อีกด้วย หรือแม้แต่แบรนด์ในกีฬาร่วมมือกับแพลตฟอร์มโรบล็อกซ์ เปิดตัวไนกี้แลนด์ (Nikeland) โดยให้ผู้เล่นสามารถสวมผลิตภัณฑ์ในกีฬาสื่อเสมือนจริง เช่น รองเท้าผ้าใบแอร์แมกซ์ (Air Max) สำหรับอวตาร มีเครื่องแต่งกายเสมือนจริงในเกม อาทิ หมวกและกระเป๋าสะพาย เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าการนำเทคโนโลยี VR และเทคโนโลยี AR มาใช้ ไม่ได้เป็นไปเพื่อการสร้างความบันเทิงเฉพาะแต่เกมเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป แบรนด์เริ่มสร้างผลิตภัณฑ์เสมือนจริงให้เกิดขึ้น ก่อให้เกิดการซื้อขาย และยิ่งแบรนด์สามารถสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับผู้บริโภคมากเท่าไร ก็ยิ่งส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีของแบรนด์จนนำไปสู่การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์และบริการนั้น ๆ ในที่สุด

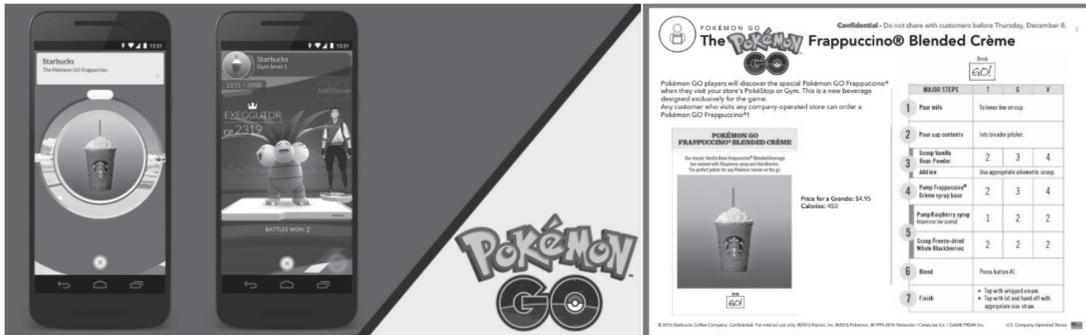
3. ด้านการโฆษณา ซึ่งถือเป็นหนึ่งในเครื่องมือสื่อสารการตลาดที่สำคัญ ตัวอย่างเช่น บริษัท Bidstack ซึ่งเป็นบริษัทด้านเทคโนโลยีได้ออกแบบป้ายโฆษณาสินค้าซับเวย์ (SUBWAY) ในรูปแบบ

VR เพื่อโฆษณาสินค้าในเกมซึ่งถือเป็นการสร้างรายได้จากวิดีโอเกม (ดังภาพที่ 5) หรือร้านค้าแฟสตาร์บัคส์ได้โฆษณาในลักษณะ “Sponsors Location” หรือตำแหน่งที่ตั้งการเป็นสปอนเซอร์ร่วมกับเกมโปเกมอนโก (Pokémon GO) ในรูปแบบ AR โดยใช้ที่ตั้งตำแหน่งร้านค้าแฟสตาร์บัคส์ให้กลายเป็นจุดโปเกสตอป (PokéStop) และ โรงยิม (Gym) ซึ่งถือเป็นหนึ่งในองค์ประกอบเกมที่เป็นศูนย์กลางรวมทั้งหมด 7,800 สาขาทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา และอีก 5 ประเทศ คือ ฮังการี ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และไทย โดยเปิดตัวเมนูพิเศษโปเกมอนโก แฟรปปูจिनโน้ (Pokémon GO Frappuccino) ที่มีส่วนผสมของวานิลลา แบล็กเบอร์รี่ และราสป์เบอร์รี่อีกด้วย จากความร่วมมือกันดังกล่าวจึงก่อให้เกิดการเชื่อมโยงชุมชนเสมือนจริงทั้งของผู้เล่นเกมและผู้บริโภค ในโลกแห่งความเป็นจริง ที่ได้แวะเวียนเข้ามาดื่มด่ำกับกาแฟ พร้อมหมუნเส้าโปเกสตอปเพื่อเก็บไอเท็มในเกม และสร้างสิ่งแวดล้อมต่อสู้กันในโรงยิมเสมือนจริงภายในร้านค้าแฟสตาร์บัคส์อีกด้วย ซึ่งถือเป็นการสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่และน่าตื่นเต้นให้แก่ทั้งสาวกเกมโปเกมอนโก และสาวกของสตาร์บัคส์ (ดังภาพที่ 6)

ภาพที่ 5 แสดงป้ายโฆษณาสินค้า SUBWAY ในวิดีโอเกม

ที่มา: จาก <https://www.bidstack.com/> สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2565

ภาพที่ 6 แสดงเมนูพิเศษ Pokémon GO Frappuccino ของร้านกาแฟสตาร์บัคส์ร่วมมือกับเกม Pokémon GO

ที่มา: Brandinside, จาก <https://brandinside.asia/pokemon-go-turn-starbucks-into-pokegyms/> สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2565

นอกจากนี้ เมตาเวิร์สยังมีประโยชน์ต่อวงการการศึกษา การแพทย์ วงการภาพยนตร์ วงการแฟชั่น และการออกแบบงานศิลป์ รวมทั้งธุรกิจด้านอุตสาหกรรม ด้านโทรคมนาคม อีกด้วยสำหรับแบรนด์ไทยในปี 2022 นี้องค์กรพันธมิตรจากหลากหลายภาคส่วนร่วมกันจัดตั้ง ดี.โอเอซิส (D.OASIS) ขึ้นเพื่อเป็นแพลตฟอร์มที่เป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับ Web3.0 และเมตาเวิร์ส โดยสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ภายใต้ชื่อ “D.OASIA, The Sandbox Metaverse” ในลักษณะของเมืองที่เน้นความเป็นโลกแห่งอนาคตที่ผสมผสานความเป็นไทย เพื่อช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยว เชื่อมต่อโลกธุรกิจ ความบันเทิง การศึกษาและไลฟ์สไตล์เข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งคาดการณ์ว่าจะเปิดให้บริการในไตรมาสที่ 3 ของปีนี้ (สิริเกียรติ บุญวรเศรษฐ์, 2565)

กลยุทธ์การสื่อสารแบรนด์ในโลกเสมือนจริงอย่างเมตาเวิร์ส

จากกระแสเมตาเวิร์สที่สามารถสร้างจินตนาการและเพิ่มมูลค่าทรัพย์สินดิจิทัลให้แก่วงการทางการตลาดเป็นอย่างมาก ด้วยการสร้างประสบการณ์ร่วมเหนือชั้นระหว่างแบรนด์กับผู้บริโภคและเติมเต็มความคิดสร้างสรรค์ที่แบรนด์ไม่สามารถทำได้ในโลกแห่งความเป็นจริง ผู้เขียนได้ข้อค้นพบว่าแบรนด์สามารถสื่อสารและแบ่งปันคุณค่าที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์ผ่านกลยุทธ์การสื่อสารแบรนด์ในโลกเมตาเวิร์ส ได้ดังนี้

1. กลยุทธ์การสร้างแบรนด์หรือตราสินค้าแบบร่วมมือ (Co-branding) ด้านผลิตภัณฑ์ ด้วยประสบการณ์เทคโนโลยีเสมือนจริง (Virtual Reality Experience หรือ VR Experience) ซึ่งจัดเป็นกลยุทธ์สร้างตราสินค้าที่ร่วมมือกันระหว่าง 2 แบรนด์ หรือมากกว่านั้น โดยทั้ง 2 แบรนด์ต่างใช้ตราสินค้าและความเชี่ยวชาญของตนร่วมกัน เพื่อสื่อสารคุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่ตน

มี เชื่อมโยงให้เกิดประสบการณ์ร่วมกันระหว่างแบรนด์และผู้บริโภค โดยผู้เขียนขอนำแนวคิดของ เดวิด จอบเบอร์ (Devid Jobber and Fiona Ellis-Chadwick, 2020) มาใช้ในการศึกษา ดังนี้

1.1 กลยุทธ์การใช้ส่วนประกอบหรือวัตถุดิบที่บรรจุอยู่ในสินค้า (Ingredient Co-branding) ซึ่งในบทความนี้จะหมายถึง การใช้วัตถุดิบเสมือนจริง ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีของแต่ละแบรนด์มาผนวกเข้าด้วยกัน ดังตัวอย่าง ความร่วมมือกันระหว่างแบรนด์กุชชี (Gucci) และ เกมออนไลน์โรบล็อทซ์ที่นำเสนอด้วย VR Experience จัดนิทรรศการเสมือนจริงภายใต้ชื่อ “The Gucci Garden Experience Lands” เพื่อเฉลิมฉลองครบรอบ 100 ปี บนแพลตฟอร์มเกมออนไลน์โรบล็อทซ์ พร้อมเปิดตัว “Gucci Garden Archetypes” สร้างประสบการณ์มัลติมีเดียในเมืองฟลอเรนซ์ ประเทศอิตาลี โดยนิทรรศการเสมือนจริงที่ทั้ง 2 แบรนด์ได้ทำร่วมกันนี้ทำให้ทั้งผู้เล่นเกมและผู้ร่วมงานสามารถดื่มด่ำกับประสบการณ์ผ่านรูปแบบ Virtual Reality Experience ในโลกเมตาเวิร์สได้อีกด้วย โดยนิทรรศการนี้ถูกแบ่งออกเป็นห้องต่าง ๆ หลากหลายห้อง แต่ละห้องก็มีธีมหรือแนวคิดต่าง ๆ กันไป เมื่อผู้เข้าร่วมงานได้เข้าสู่นิทรรศการในแต่ละห้องตามธีม พวกเขาก็จะได้รับรู้ถึงวิสัยทัศน์ที่สร้างสรรค์และแรงบันดาลใจอันหลากหลายของ อเลสซานโดร มิเชเล (Alessandro Michele) ผู้อำนวยการฝ่ายสร้างสรรค์ (Creative Director) ของแบรนด์กุชชีด้วย ซึ่งผู้เข้าร่วมงานจะสามารถสร้างเรื่องราวเสมือนจริงของตนขึ้นมาในรูปแบบที่ไม่ต้องกำหนดเพศหรือไม่กำหนดอายุ เริ่มแรกเรื่องราวจะปรากฏเป็นรูปร่างสีขาวทั้งตัว เพื่อแสดงสัญลักษณ์ว่าทุกคนมีจุดเริ่มต้นการเดินทางมาด้วยความว่างเปล่า เมื่อเดินผ่านห้องต่าง ๆ ผู้เล่นเกมหรือผู้เข้าร่วมงานก็จะสัมผัสองค์ประกอบต่าง ๆ ของนิทรรศการไปเรื่อย ๆ เมื่อสิ้นสุดการเดินทางเรื่องราวของแต่ละคนก็จะเปลี่ยนสีกันไปตามลำดับของห้องนิทรรศการที่เข้าชม สะท้อนไอเดียความคิดของนักออกแบบแบรนด์สู่ตัวตนของผู้เข้าร่วมงานหรือผู้เล่นเกมแบบมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว นอกจากนี้ นักพัฒนาซอฟต์แวร์ยังได้เพิ่มฟังก์ชันแก้ไขเรื่องราวได้อย่างอิสระให้แก่ผู้เข้าชมงานและผู้เล่นเกมอีกด้วย โดยสามารถซื้อและสวมใส่ไอเทมเสมือนจริงของแบรนด์กุชชีในเรื่องราวของตัวเองได้ สร้างความรู้สึกพิเศษเหนือระดับมากขึ้นกว่าเดิม (ดังภาพที่ 7)

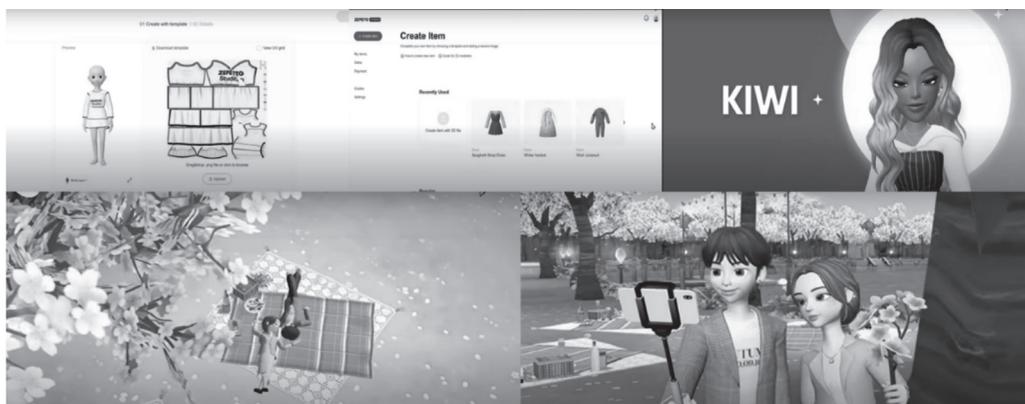
ภาพที่ 7 แสดงการจัดนิทรรศการเสมือนจริงของแบรนด์กุกุชชี (Gucci) เพื่อฉลองครบรอบ 100 ปี บนแพลตฟอร์มเกมออนไลน์โรบล็อทซ์

ที่มา: Mice Intelligence Team, จาก <https://intelligence.businesseventsthailand.com/> สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2565

จากกลยุทธ์การสร้างแบรนด์แบบร่วมมือด้านผลิตภัณฑ์ผ่านเทคโนโลยีเสมือนจริงของทั้ง 2 แพลตฟอร์ม ช่วยเพิ่มมูลค่าให้ทั้งสองตราสินค้าได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ แแบรนด์กุกุชชี (Gucci) สามารถสื่อสารภาพลักษณ์ตราสินค้าของตนด้วยการยกระดับประสบการณ์ (Branding Experience) ทำให้ภาพลักษณ์ของแบรนด์มีความล้ำสมัยเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคเจเนอเรชันใหม่ ซึ่งถือเป็นการเปิดโอกาสในการขยายตลาดกลุ่มลูกค้าไปในระดับสากลทั่วโลก เพียงแค่ผู้บริโภคได้ลองสวมใส่เสื้อผ้าดิจิทัล แแบรนด์กุกุชชีคอลเลกชันใหม่ในเกมนก่อนใคร ผู้บริโภคก็สามารถเตรียมสั่งซื้อเสื้อผ้าล่วงหน้า (Pre-Order) ให้มาส่งได้ในโลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งถือเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจให้สอดคล้องกับตลาดในโลกแห่งความเป็นจริงได้ ในขณะที่เกมออนไลน์โรบล็อทซ์ ก็จะไม่ใช่เพียงเกมเพื่อสร้างความบันเทิงอีกต่อไป แต่ส่งผลต่อการต่อยอดนวัตกรรมดิจิทัล เพื่อการพัฒนาอุปกรณ์การเชื่อมต่อ VR และ AR ในวงการเกม ไม่ว่าจะเป็่นแว่นตา VR ถุงมือที่สามารถสัมผัสวัตถุเสมือนจริงได้ เกิดการซื้อขายและการลงทุนสินทรัพย์ดิจิทัลมากขึ้น

1.2 กลยุทธ์การสื่อสารสร้างแบรนด์หรือตราสินค้าแบบคู่ขนาน (Parallel Co-branding) เป็นกลยุทธ์การสื่อสารจากหลากหลายแบรนด์ที่มาช่วยกันสร้างและสื่อสารตราสินค้าไปพร้อม ๆ กัน ดังตัวอย่าง เกมเซเปโท (Zepeto) ซึ่งเป็นหนึ่งในเกมสร้างคาแรกเตอร์เสมือนจริง 3 มิติสไตล์อวตาร เป็นเกมที่พัฒนาขึ้นจากบริษัท สโนว์ คอร์ปอเรชั่น (SNOW Corporation) ซึ่งเป็นบริษัทในเครือของบริษัทเนเวอร์ คอร์ปอเรชั่น (Naver Corporation) ซึ่งเป็นผู้สร้างแอปพลิเคชันไลน์สัญชาติเกาหลีใต้ โดยเกมนี้เปิดตัวมาตั้งแต่เดือนมีนาคม 2018 แล้ว โดยผู้ใช้หรือผู้เล่นเกมสามารถสร้างคาแรกเตอร์ร่างอวตารของตนเอง และทำกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ สร้างบ้าน สร้างร้านค้า ภายในเกมได้ทุกอย่าง (ดังภาพที่ 8) สิ่งพิเศษไปกว่านั้นคือ เหล่าแบรนด์หรู อย่างเช่น แแบรนด์เสื้อผ้ากุกุชชี (Gucci) แแบรนด์ดีออร์ (Dior) รวมทั้งแบรนด์เสื้อผ้าชุดกีฬาไนกี้ (Nike) และแบรนด์เสื้อผ้าซารา

(Zara) ได้เข้ามาร่วมสร้างร้านค้าขายเสื้อผ้าและผลิตภัณฑ์ดิจิทัลต่าง ๆ ในเกมเซเปโทด้วย (ดังภาพที่ 9) นอกจากนี้ภายในเกมยังเปิดโอกาสให้เหล่าดีไซเนอร์หน้าใหม่ออกแบบเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย รองเท้า กระเป๋า สร้างแบรนด์เป็นของตนเองไว้เพื่อขายสินค้าได้อีกด้วย โดยใช้สกุลเงินโรบล็อก (Roblox) ในการซื้อขายสินค้าดังกล่าว จากความร่วมมือกันหลากหลายแบรนด์แบบคู่ขนาน ทำให้สามารถสื่อสารภาพลักษณ์และคุณสมบัติของแต่ละแบรนด์ได้อย่างเด่นชัด อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มช่องทางการสื่อสารในโลกเสมือนจริงระหว่างแบรนด์กับผู้บริโภคไปพร้อม ๆ กันได้อีกด้วย ส่งผลให้เกิดการสร้างแบรนด์แฟชั่นดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ

ภาพที่ 8 แสดงการสร้างคาแรกเตอร์อวตารเสมือนจริง 3 มิติในเกมเซเปโท (Zepeto)

ที่มา: Springnews, จาก <https://www.springnews.co.th/blogs/program/819183/> สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2565

ภาพที่ 9 แสดงร้านค้าแบรนด์กัชชี (Gucci) ในเกมเซเปโท (Zepeto)

ที่มา: Springnews, จาก <https://www.springnews.co.th/blogs/program/819183/> สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2565

2. กลยุทธ์การใช้การสื่อสารแบรนด์หรือตราสินค้าร่วมกัน (Communication based Co-branding)

เดวิด จอบเบอร์ (Devid Jobber and Fiona Ellis-Chadwick, 2020) กล่าวว่า เป็นกลยุทธ์การใช้การสื่อสารแบรนด์ตั้งแต่ 2 ตราสินค้าขึ้นไปมาทำข้อตกลงร่วมกัน ในการสร้างการรับรู้สื่อสารแบรนด์ทั้งหมดไปสู่ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายผ่านการทำโฆษณาร่วมกัน ดังตัวอย่าง การสร้างคอลเลกชัน ราล์ฟ ลอเรน บาย เซเปโท (Ralph Lauren X Zepeto) โดยแบรนด์ราล์ฟ ลอเรน และแบรนด์เซเปโท ทำข้อตกลงร่วมกันในการสร้างคอลเลกชันนี้ขึ้น ซึ่งคอลเลกชันนี้จะมีทั้งหมด 12 สไตล์ ประกอบด้วยสินค้าหรือไอเทมมากกว่า 50 รายการที่ไม่เหมือนใคร เป็นทั้งสไตล์วินเทจที่ผสมผสานชิ้นงานจากคอลเลกชันปัจจุบันของโพล ราล์ฟ ลอเรน (Polo Ralph Lauren) โดยคอลเลกชันนี้ยังรวมถึงไอเท็มพิเศษ เช่น สเก็ตบอร์ดรุ่นลิมิเต็ดอิดิชั่นสองรุ่น ซึ่งออกแบบมาเฉพาะคอลเลกชันเสมือนจริงของ ราล์ฟ ลอเรน บาย เซเปโท (Ralph Lauren X ZEPETO) เท่านั้น โดยผู้เล่นเกมจะสามารถแต่งร่างอวตาร 3 มิติด้วยผลิตภัณฑ์ของราล์ฟ ลอเรนได้ การทำข้อตกลงเป็นพันธมิตรใหม่ร่วมกันในครั้งนี้ ได้ใช้การสื่อสารภาพงานโฆษณาที่สื่อถึงตราสินค้าร่วมกันด้วยคำว่า “Ralph Lauren X Zepeto” (ดังภาพที่ 10) ที่ช่วยสร้างภาพลักษณ์ให้ผู้เล่นเกมถูกยกระดับเมื่อสวมใส่แฟชั่นดิจิทัลล้ำสมัยของแบรนด์ราล์ฟ ลอเรนที่ไม่เหมือนใครได้อีกด้วย

ภาพที่ 10 แสดงภาพโฆษณาร่วมกันภายใต้ชื่อ “Ralph Lauren X Zepeto” ในเกมเซเปโท

ที่มา: Ralphlauren Corporation, จาก https://corporate.ralphlauren.com/pr_210825_ZepetoPartnership.html สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2565

อีกทั้งแบรนด์ราล์ฟ ลอเรน ยังใช้กลยุทธ์การตลาดผ่านการจัดแสดงคอนเสิร์ตเสมือนจริง ด้วยวงดนตรีแนว เคป็อป วงทูมอร์โรไวทอเก็ทเทอร์ (TOMORROW X TOGETHER) หรือวงบอยแบนด์ชาวเกาหลีใต้ที่รู้จักกันในนาม ทีบายที (TXT) ภายในแพลตฟอร์มเซเปโทอีกด้วย ซึ่งผู้เล่นเกมหรือผู้เข้าเยี่ยมชมที่สวมใส่คอลเลกชัน Ralph Lauren X Zepeto สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับนักร้องวงทีบายทีด้วยการถ่ายภาพเซลฟี่กับนักร้องและแชร์คลิปวิดีโอการจัดแสดงคอนเสิร์ตเสมือนจริงนี้ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ ของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 แบรินด์ได้ด้วย ซึ่งถือเป็นกลยุทธ์ในการขยายช่องทางการสื่อสารแบรนด์ไลฟ์สไตล์นี้ให้ทรงพลังมากยิ่งขึ้น

บทสรุป

บทความนี้ผู้เขียนได้แสดงทัศนะและนำแนวคิดของ เดวิด จอบเบอร์ (Devid Jobber and Fiona Ellis-Chadwick, 2020) มาใช้ในการศึกษากลยุทธ์การสื่อสารแบรนด์ต่าง ๆ บนโลกเมตาเวิร์ส ซึ่งพบว่าในโลกเสมือนจริงนี้ หลากหลายแบรนด์ต่างเริ่มปรับเปลี่ยนรูปแบบการสร้าง และการสื่อสารแบรนด์ของตนให้เข้ากับการตลาดดิจิทัลมากยิ่งขึ้น ด้วยกลยุทธ์การใช้ส่วนประกอบหรือวัตถุดิบเสมือนจริงผนวกเข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัล (Ingredient Co-branding) สะท้อนไอเดียความคิดสร้างสรรค์ของนักออกแบบแบรนด์ที่ร่วมมือกับนักพัฒนาซอฟต์แวร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและต่อยอดนวัตกรรมดิจิทัลในตลาดโลกได้เป็นอย่างดี อีกทั้งการเลือกใช้กลยุทธ์การสื่อสารสร้างแบรนด์แบบคู่ขนาน (Parallel Co-branding) ที่หลากหลายแบรนด์ต่างเข้ามาใช้พื้นที่ออนไลน์ร่วมกันในการสื่อสารภาพลักษณ์ และคุณสมบัติเด่นที่ตนมี ก็สามารถสร้างเทรนด์แฟชั่นดิจิทัลและเพิ่มมูลค่าตราสินค้าได้อีกด้วย สำหรับกลยุทธ์การใช้การสื่อสารแบรนด์ร่วมกัน (Communication based Co-branding) โดยอาศัยการโฆษณาเป็นเครื่องมือการสื่อสารการตลาด ก็สามารถสร้างการรับรู้และขยายช่องทางการสื่อสารออนไลน์ได้หลากหลายแพลตฟอร์มในเวลาเดียวกัน ซึ่งการเลือกใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ดังที่กล่าวมานี้ นอกจากจะช่วยเพิ่มความบันเทิงให้แก่ผู้บริโภคที่ต้องการหลีกเลี่ยงจากโลกความจริงเข้าสู่โลกเสมือนจริงแล้ว ยังก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านผลิตภัณฑ์และบริการ เกิดการซื้อขายทรัพย์สินดิจิทัล การลงทุนดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การสร้างสรรคงานโฆษณา การวางแผนสื่อโฆษณาออนไลน์ การไทอิน (Tie-in) สินค้าในเกม การเป็นผู้อุปถัมภ์ร่วมให้สิทธิประโยชน์กับลูกค้าร่วมกันระหว่าง 2 องค์กร (Joint Venture Co-branding) ที่ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงชุมชนเสมือนจริงเข้าด้วยกัน เกิดการสื่อสารแบรนด์ที่มีความแตกต่างกันมาทำความร่วมมือเป็นพันธมิตร (Multiple Sponsor Co-branding) ทางด้านเทคโนโลยี ด้านการโฆษณา ด้านการส่งเสริมการขาย ด้านอินฟลูเ็นเซอร์เสมือนจริง (Virtual Influences) จนเกิดการขยายฐานลูกค้าในวงกว้าง

รายการอ้างอิง

- ประชาชาติธุรกิจ. (3 ธันวาคม 2564). *Metaverse ราชบัณฑิตยสภา บัญญัติศัพท์ภาษาไทย จักรวาลนฤมิต*. สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2565. จาก <https://www.prachachat.net/ict/news-814948>.
- ชฎานิชฐ์ นกแก้ว. (1 ธันวาคม 2564). *แบรนด์เวิร์ส คลื่นลูกใหม่เปิดโลกธุรกิจ เมตาเวิร์ส*. สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2565. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/tech/974902>.
- ณัฐเศรษฐ์ ไตรทิพย์. (1 ธันวาคม 2564). *แบรนด์เวิร์ส คลื่นลูกใหม่เปิดโลกธุรกิจ เมตาเวิร์ส*. สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2565. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/tech/974902>.
- สิริเกียรติ์ บุณยเศรษฐ์. (18 พฤษภาคม 2565). *D.OASIS เปิดตัวแพลตฟอร์มเมตาเวิร์ส ผลักดันให้ไทยเป็นผู้นำ Web3 ของเอเชีย*. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2565. จาก <https://www.thairath.co.th/news/tech/2395346>.
- Brandinside. (2020). *เอาใจสาวก Pokémon GO จับมือ Starbucks เปลี่ยนร้านค้ากาแฟเป็น PokéStops และ PokéGyms*. สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2565. จาก <https://brandinside.asia/pokemon-go-turn-starbucks-into-pokegyms/>.
- David Jobber and Fiona Ellis-Chadwick. (2020). *Principles and Practice of Marketing*. (9th ed.) Europe: McGraw-Hill Education.
- FinancesOnline. (2022). *74 Virtual Reality Statistics You Must Know in 2021/2022: Adoption, Usage & Market Share*, retrieved 5 July 2022, from <https://financesonline.com/virtual-reality-statistics>.
- Frog Genius. (2021). *Virtual Reality (VR) & Augmented Reality (AR)*, retrieved 5 July 2022, from <https://froggenius.com/news/detail/7/Virtual-Reality>.
- Geri Mileva. (26 April 2022). *A Deep Dive into Metaverse Marketing*, retrieved 7 July 2022, from <https://influencermarketinghub.com/metaverse-marketing>.
- Geri Mileva. (4 may 2022). *The State of the Metaverse 2022 | Challenges & Opportunities*, retrieved 7 July 2022, from <https://influencermarketinghub.com/metaverse-stats>.
- Groundcontrol. (2021) *History of Metaverse ประวัติศาสตร์ฉบับย่อของ 'โลกใบใหม่' แห่งอนาคต*. สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2565. จาก <https://groundcontrolth.com/blogs/17retrieved>.
- Influencermarketinghub. (2022). *A Deep Dive into Metaverse Marketing*, retrieved 5 July 2022, from <https://influencermarketinghub.com/metaverse-marketing>.
- Mark Zuckerberg. (2021). *Mark Zuckerberg สร้าง Meta เข้าสู่โลกเสมือนจริงที่มากกว่าแค่โซเชียล*. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2565. จาก <https://www.tnnthailand.com/news/sci/95126>.
- Mice Intelligence Team. (25 Jan 2020). *Beyond Virtual Exhibitions สร้างประสบการณ์เข้าร่วมงานแสดงสินค้าให้เหนือระดับกว่าเดิม*. สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2565. จาก <https://intelligence.businessevents-thailand.com/en/blog/beyond-virtual-exhibitions>.

Neal Town Stephenson. (30 June 2022). *A novel predicted the metaverse (and hyperinflation) 30 years ago*, retrieved 5 July 2022, from <https://www.washingtonpost.com/history/2022/06/30/snow-crash-neal-stephenson-metaverse>.

Ralphlauren Corporation. (25 August 2021). *Ralphlauren Announces an Exclusive Partnership Zepeto*, retrieved 23 August 2022, from https://corporate.ralphlauren.com/pr_210825_ZepetoPartnership.html.

Sanook. (2020). *เพี้ยวเงาะ! คอนเสิร์ตของ Lil Nas X ในเกม Roblox มีผู้ชมมากกว่า 33 ล้านครั้ง*. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2565. จาก <https://www.sanook.com/game/1081867>.

Springnews. (2021). *Gucci Dior แห่สร้างร้านขายเสื้อผ้า ได้เงินจริงในเกมโลกเสมือน Zepeto*. สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2565. จาก <https://www.springnews.co.th/blogs/program/819183>.

**แนวการจัดประสบการณ์ การเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้
ของเด็กปฐมวัย
ด้วยนวัตกรรม PIAMAP MODEL
Guidelines for organizing experiences enhancing
the development of early childhood learning with
innovation PIAMAP MODEL**

สยามพร ทองเนื้อดี Sayomporn Tongnurdee*

บทคัดย่อ

สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่แพร่ระบาดตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2562 ทำให้สถานศึกษาในประเทศไทยทั้งหมด ไม่สามารถเปิดทำการเรียนการสอนได้ตามปกติ จึงเป็นความจำเป็นในการขับเคลื่อนการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้อย่างเข้าใจ และดำเนินต่อไปภายใต้สภาวะการณ์โรคระบาดรุนแรงจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ด้วยการปรับการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการ ผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งครูผู้สอนจะต้องมีความตระหนักในการปรับตัว โดยมุ่งจัดประสบการณ์ แต่ละกิจกรรมของเด็กปฐมวัย ให้มีพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์ - จิตใจ และด้านสติปัญญา โดยการนำนวัตกรรม PIAMAP MODEL ไปจัดประสบการณ์แต่ละกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยความร่วมมือของครูประจำชั้น และผู้ปกครอง การนำนวัตกรรม PIAMAP MODEL มาสู่การปฏิบัติ พบว่าการพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยอยู่ในเกณฑ์ที่ดีทุกด้านโดยภาพรวม ร้อยละ 88.17 สูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้

* อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

Abstract

The coronavirus disease 2019 (COVID-19) epidemic situation since the end of 2019 has caused all educational institutions in Thailand to be unable to open for teaching normally. Therefore, it is necessary to drive the education of educational institutions so that students can learn and understand while the schools can continue under the severe epidemic situation of Coronavirus 2019 (COVID-19) by adjusting teaching and learning management for students by various methods through various online media and teachers must have awareness of adaptation by focusing on the experience of each activity for early childhood learners to develop in all four areas, namely physical, social, emotional-mental, and intellectual by using the innovation of PIAMAP MODEL to organize each activity experience for early childhood learners effectively through the cooperation of class teachers and parents. The introduction of PIAMAP MODEL innovation into classroom practice showed that the overall development of early childhood learning was good in all aspects_ 88.17% higher than the set target.

1. บทนำ

สืบเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่หลายประเทศทั่วโลกได้รับผลกระทบเกิดการติดเชื้อค่อนข้างรุนแรง โดยมีมาตรการป้องกัน และหยุดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ด้วยมาตรการปิดประเทศ (Lockdown) เพื่อให้ประชาชนหยุดทำกิจกรรมต่าง ๆ หยุดการเคลื่อนย้ายเดินทาง และอยู่ในบ้านหรือที่พักตามระยะเวลาที่กำหนด งดทำกิจกรรมทางสังคมอย่างต่อเนื่องมีการณรงค์ใช้มาตรการด้านสาธารณสุข และเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าว จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน และการพัฒนาประเทศในทุกด้าน ทั้งทางด้านสาธารณสุข เศรษฐกิจสังคม และการศึกษา รวมทั้งผลกระทบในช่วงระยะเวลาที่มีระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ส่งผลกระทบต่อเนื่องอีกในระยะยาว ทำให้สถานศึกษาในประเทศไทยทั้งหมด ไม่สามารถเปิดทำการเรียนการสอนได้ตามปกติ จึงเป็นความจำเป็นในการขับเคลื่อนการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้อย่างเข้าใจ และดำเนินต่อไปภายใต้สถานการณ์โรคระบาดรุนแรงจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยมีการปรับการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ผ่านระบบการเรียนการสอนที่โรงเรียนจะสามารถจัดการเรียนการสอน ผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ

ดังนั้น การจัดการศึกษาภายใต้การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับเด็กปฐมวัยที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว และเพื่อให้รองรับและสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่เด็กทุกคนต้องมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ตลอดจนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้สอน เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูการพัฒนาและให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของการพัฒนาการทุกด้านอย่างเป็นองค์รวมและมีคุณภาพ โดยมีหลักการ เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกคน ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย ยึดพัฒนาการและการพัฒนาเด็กผ่านการเล่นอย่างมีความหมาย และมีกิจกรรมที่หลากหลายได้ลงมือทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เหมาะสมกับวัย และมีการพักผ่อนที่เพียงพอ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมีทักษะชีวิตและสามารถปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นคนดีมีวินัย และมีความสุขสร้างความรู้ความเข้าใจ และประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็กระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 4)

จากความจำเป็นและความสำคัญดังกล่าวประกอบกับมีความร่วมมือจาก ครูประจำชั้นปฐมวัย เด็กปฐมวัย และผู้ปกครองเป็นอย่างดี ในการจัดหาเอกสารและแหล่งความรู้ต่าง ๆ บริการให้แก่ครู ประจำชั้นปฐมวัย มีการสังเกต และประเมินผลการจัดประสบการณ์แต่ละกิจกรรม มีการติดตามช่วยเหลือให้มีการดำเนินงานให้เป็นไปตามการพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ด้วยแบบบันทึกการสังเกต โดยครูประจำชั้นปฐมวัยและผู้ปกครอง มีการประเมินผลการดำเนินงานปรึกษาหารือ มีการตรวจสอบ ข้อมูลผลงานที่ปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด มีการรายงานผลการประเมินให้ครูประจำชั้นปฐมวัย ทราบทุกครั้ง หลังจากที่ทำกรประเมินการจัดประสบการณ์แต่ละกิจกรรม เพื่อให้ครูประจำชั้นปฐมวัย นำมาซึ่งการพัฒนาตนเองต่อไป มีการสรุปผลการประเมินร่วมกันระหว่างครูประจำชั้นปฐมวัยและผู้ปกครอง มีการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยรวมเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ และเป้าหมายอย่าง ชัดเจนจึงนำเสนอ “การเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยด้วยนวัตกรรม PIAMAP MODEL”

2. การเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยด้วยนวัตกรรม PIAMAP MODEL

การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ให้เด็กปฐมวัย “เรียนรู้อย่างสนุกและมีความสุขเมื่อมาโรงเรียน” ครูมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการจัดการศึกษาและ พัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการและศักยภาพการเรียนรู้ตามวัย ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย ของการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย การนำนวัตกรรม PIAMAP MODEL มาใช้เพื่อส่งเสริม พัฒนาการ และการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการและวุฒิภาวะของเด็กปฐมวัย

ความหมายของ PIAMAP MODEL เป็นนวัตกรรมการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่มุ่ง ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการผ่านประสบการณ์ตรงในเนื้อหาที่สอดคล้องและ คู่ขนานกันไประหว่างภาษาอังกฤษ และภาษาไทยหรือสองภาษาในเนื้อหาเดียวกัน ซึ่งมีการนำ แอปพลิเคชันเข้ามามีส่วนร่วม โดยมีครูและ ผู้ปกครองเป็นฐาน โดยมีกิจกรรมเป็นตัวขับเคลื่อนในการ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผ่านรูปแบบ การสอน 4 ขั้นตอน คือ 1. ครูของหนูพาเพลิน 2. ครอบครัวยุคสร้างสรรค์ 3. ครูสร้างความรู้ 4. ประเมินผลพัฒนาการของลูกรัก เพื่อให้การเรียนรู้เหมาะสมกับ สถานการณ์และความสนใจของเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียน มีวุฒิ ภาวะ หรือความพร้อมในการเรียนรู้ และมีการประเมินพัฒนาการทั้ง 4 ด้านอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึง การช่วยเหลือ ติดตาม นักเรียนเป็นรายบุคคล ในการใช้นวัตกรรม “การเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ ของเด็กปฐมวัยด้วย PIAMAP MODEL” มีรายละเอียด ดังนี้

P : Parallel Topics สองภาษาในเนื้อหาเดียวกัน

เป็นการจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนรู้แบบสองภาษาในเนื้อหาเดียวกัน โดยมีความสอดคล้องและคู่ขนานกันระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (อรุณี หรดาล, 2561: 230-240 และ บุษง ศุภศิลป์ และคณะ, 2560: 101-109) ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้นักเรียน ระดับปฐมวัยเรียนรู้ด้วยกระบวนการ สอนซ้ำ ย้ำ ทวน (รุ่งนภา ศิริสวัสดิ์, 2561) ทำให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องรวมทั้งค่อย ๆ ซึมซับ และจดจำเนื้อหาผ่านกิจกรรม (วิวัฒน์ แทนศิริ, 2559)

I : Integration การบูรณาการเชื่อมโยงกับสองภาษาและกิจกรรมต่าง ๆ

เป็นการจัดประสบการณ์และกิจกรรม ที่มีการบูรณาการเชื่อมโยงต่อยอดทั้งในส่วนของเนื้อหา และกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการนั้น จะส่งผลให้เด็กปฐมวัย เกิดทักษะการเรียนรู้ ด้านต่าง ๆ อย่างเต็มศักยภาพ (ขนิษฐา บุญนาค, 2562) (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560)

A : Application สื่อสร้างสรรค์แอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้

เป็นการนำ Application และ Platform ต่าง ๆ เข้ามาเป็นสื่อสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย (พิชัย ระวังวัน, 2564: 167-180) โดยนำไปประยุกต์ใช้ ในการจัดประสบการณ์และกิจกรรม ต่าง ๆ เช่น Google Meet, Clip VDO, Liveworksheets, Wordwall, KineMaster, Movie Maker และ Shortcut ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยขับเคลื่อนนวัตกรรม และกระตุ้นความสนใจให้เด็กปฐมวัยอยากที่จะเรียนรู้ และยังได้บูรณาการความรู้สอดแทรกผ่านกิจกรรมหรือการเล่น ซึ่งเรียกว่า เรียนปนเล่น (ศรินยา ผ่องสุนทร, 2560) (สรวมณฑล ลิทธิสมาน, 2560)

M : Mature Learner ผู้เรียนที่มีวุฒิภาวะพร้อมในการเรียนรู้

เป็นการจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้เหมาะสม สอดคล้องกับวุฒิภาวะและพัฒนาการ ทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงวัย โดยเชื่อมโยงเข้าสู่ 6 กิจกรรมหลัก คือกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้ง และกิจกรรมเกมการศึกษา (สัตต์วัลย์ นุชนารถ, 2561) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในช่วงวัยต่าง ๆ ต่อไป (สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย, 2561)

A : Assessment การประเมินพัฒนาการ

เป็นการประเมินพัฒนาการโดยครูและผู้ปกครอง ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน

ในแต่ละช่วงวัยของเด็กปฐมวัย เป็นการประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีที่หลากหลาย เช่น การสังเกต พฤติกรรม การสัมภาษณ์ การสนทนา ภาพถ่าย การเก็บรวบรวมผลงานอย่างเป็นระบบ ในแฟ้มสะสม ผลงาน (Portfolio) (ขนิษฐา บุนนาค, 2562) ซึ่งผลงานดังกล่าวสามารถสะท้อนพัฒนาการของผู้เรียน การเก็บรวบรวมผลงานนั้นมีทั้งครูเป็นผู้เลือกผลงานและผู้เรียนจะมีโอกาสเลือกชิ้นงานเก็บเข้าแฟ้มสะสมผลงานด้วยตนเองอย่างภาคภูมิใจ และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560)

P : Pastoral Care การติดตามดูแลช่วยเหลือ

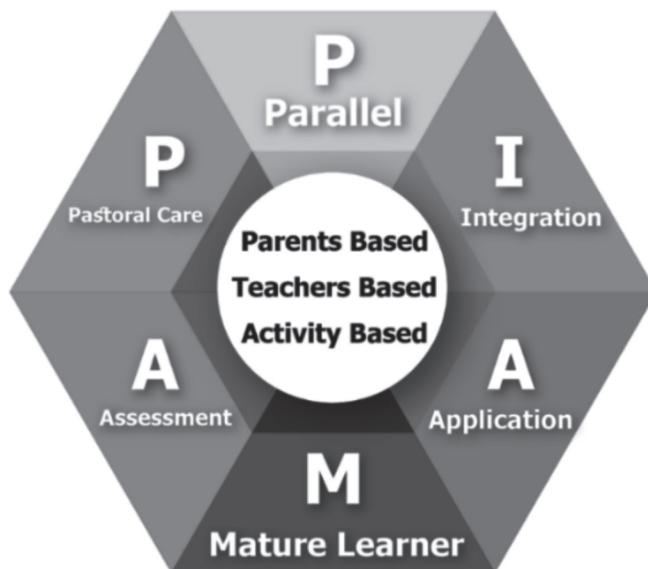
เป็นการอภิบาลใส่ใจ ดูแล ติดตามเด็กปฐมวัยถือเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้เด็กปฐมวัยมีความสุขในการเรียนรู้ และต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับการจัดประสบการณ์แต่ละกิจกรรม ทางโรงเรียนจึงมีวิธีการอภิบาล ดูแล เด็กปฐมวัย เป็นรายบุคคล ด้วยความรัก ความเข้าใจ และสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงวัย (พัชรี จิวพัฒนกุล, 2559) รวมทั้งมีการร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อจะ ได้ช่วยเหลือ ดูแลและติดตามนักเรียนได้สอดคล้องกับความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคล (สำนักส่งเสริมสุขภาพกรมอนามัย, 2561)

3. การเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียน ระดับปฐมวัยด้วยนวัตกรรม PIAMAP MODEL

“การเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยด้วยนวัตกรรม PIAMAP MODEL” เป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อดูแลพัฒนาและจัดการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พุทธศักราช 2562 มาตราที่ 9 มีวัตถุประสงค์ครอบคลุมทั้งตัวเด็กปฐมวัย พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูปฐมวัย และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย แบ่งออกเป็น 3 แนวทาง คือ 1. การดูแล (Care) คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กปฐมวัยให้เด็ก ๆ สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ตามพัฒนาการ เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม และมีเจตคติที่ดี 2. การพัฒนา (Development) คือ การให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่ดีทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย พัฒนาการทางด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านจิตใจ-อารมณ์ และด้านสติปัญญาให้สมกับวัย เพื่อให้เกิดทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้และสอดคล้องกับหลักการพัฒนาศักยภาพของเด็กเป็นรายบุคคล 3. การจัดการเรียนรู้ (Education) คือ การจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยที่ต้องเป็นไปเพื่อเตรียมความพร้อม โดยใช้หลักประเมินพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มุ่งเน้นพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยไม่มุ่งเน้นการสอบแข่งขัน

พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พุทธศักราช 2562 ฉบับนี้ ได้กล่าวครอบคลุมทั้งตัวเด็ก พ่อแม่ผู้ปกครอง โรงเรียน ครูผู้สอนในระดับปฐมวัย ผู้ที่ทำงานกับเด็กปฐมวัย รวมไปถึงท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งต้องมีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัยในพื้นที่อีกด้วย โดยการพัฒนาเด็กปฐมวัยนั้นจะต้องเป็นไป เพื่อส่งเสริมพัฒนาการ สร้างเจตคติที่ดี มีการเตรียมความพร้อมตามวัย และที่สำคัญที่สุดคือต้องพัฒนาโดยมุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้อย่างมีความสุข อันเป็นหัวใจสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้นวัตกรรม PIAMAP MODEL นั้นเป็นการผสมผสานจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการทั้ง 4 ด้านประกอบด้วย พัฒนาการด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ - จิตใจ และสติปัญญา ให้เด็กปฐมวัย “**เรียนรู้อย่างสนุกและมีความสุขเมื่อมาโรงเรียน**” ครูและผู้ปกครองมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการจัดการศึกษาและพัฒนาขับเคลื่อนการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ลงสู่การปฏิบัติ เรียนปนเล่นอย่างมีเป้าหมาย บูรณาการ (Integration) เชื่อมโยงต่อยอดทั้งในส่วนเนื้อหาและกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หรือสองภาษาในเนื้อหาเดียวกัน (Parallel Topics) ใช้สื่อสร้างสรรค์แอปพลิเคชัน (Application) โดยประยุกต์ใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนขับเคลื่อนนวัตกรรม บูรณาการความรู้สอดแทรกผ่านกิจกรรมการเล่น (กมลวรรณ อังศรีสุพร, 2560: ออนไลน์) เพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการและวุฒิภาวะ (Mature Learner) เชื่อมโยงการเรียนรู้ส่งเสริมพัฒนาการ โดยใช้กิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม เด็กปฐมวัยจะได้รับการประเมินพัฒนาการ (Assessment) แบบมีส่วนร่วมโดยครูและผู้ปกครองประเมินตามสภาพจริงแบบรายบุคคล และนำผลการประเมินพัฒนาการมาใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ อภิบาล ติดตาม ดูแลช่วยเหลือ (Pastoral Care) เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้านอย่างสมวัย เกิดทักษะการเรียนรู้ ด้านต่าง ๆ อย่างเต็มศักยภาพ (ณัฐิกา สุริยวงษ์, 2565: 238-251)

4. การนำนวัตกรรม PIAMAP MODEL สู่การปฏิบัติ และบทบาทของผู้เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 1 PIAMAP MODEL

จากองค์ประกอบของนวัตกรรม PIAMAP MODEL ประกอบด้วย 1. Parallel Topics 2. Integration 3. Application 4. Mature Learner 5. Assessment 6. Pastoral Care ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์ - จิตใจและด้านสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based) ผู้ปกครองเป็นฐาน (Parents Based) และครูเป็นฐาน (Teachers Based) ขับเคลื่อนการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัย มีพัฒนาการทั้ง 4 ด้านอย่างสมวัย โดยผู้เกี่ยวข้องมีบทบาทการนำนวัตกรรมไปใช้จัดประสบการณ์ การเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียน ระดับปฐมวัยด้วยนวัตกรรม PIAMAP MODEL” ดังนี้

P : Parallel Topics สองภาษาในเนื้อหาเดียวกัน

ครูเป็นฐาน (Teachers Based)	ผู้ปกครองเป็นฐาน (Parents Based)	กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based)
<ul style="list-style-type: none"> - ครูได้รับการอบรมและพัฒนาเกี่ยวกับเนื้อหาของรูปแบบการจัดประสบการณ์แต่ละกิจกรรมที่ต้องลงปฏิบัติสู่เด็กปฐมวัยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่ต้องจัดการเรียนรู้ในรูปแบบคู่ขนาน ตลอดจนการใช้บทสนทนาหรือคำสั่งต่างๆ ในกิจวัตรประจำวันของนักเรียน - มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของครูประจำชั้นปฐมวัย โดยคณะกรรมการ เพื่อนำมาซึ่งการพัฒนาตนเองต่อไป 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประชุม/ปฐมนิเทศแนะนำ และทำความเข้าใจให้ผู้ปกครองได้ทราบถึงแนวทางรวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์แต่ละกิจกรรมในรูปแบบคู่ขนาน - มีการจัดกิจกรรมโดยใช้ PIAMAP MODEL ที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เช่น กิจกรรม Open House กิจกรรมครอบครัวสร้างสรรค์ กิจกรรมนิทรรศการการแสดงผลงานเด็กปฐมวัย 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดประสบการณ์ แต่ละกิจกรรมที่มีความสอดคล้องและคู่ขนานกันระหว่างกิจกรรมที่ใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษควบคู่กันทั้งในส่วนของกิจกรรมและวิชาการ เช่น ด้านคณิตศาสตร์ - เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้เกี่ยวกับรูปทรงต่าง ๆ รู้จักรูปปร่าง และลักษณะของรูปทรงที่ต่างกันไป และสามารถจดจำชื่อรูปทรงได้เป็นภาษาไทยในกิจกรรม Mathematics ได้เรียนรู้เรื่อง Shape สามารถจดจำชื่อรูปทรงได้เป็นภาษาอังกฤษและสามารถสื่อสารได้ทั้งสองภาษาหรือที่เรียกว่า ”สองภาษาในเนื้อหาเดียวกัน “นั่นเอง ซึ่งวิธีการนี้ถือเป็นทักษะพื้นฐานทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัย ที่จะทำให้เกิดกระบวนการสอนซ้ำ ย้ำ ทวน เกิดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องรวมทั้งค่อย ๆ ซึมซับ และจดจำเนื้อหา นั้นได้โดยไม่รู้ตัว

I : Integration การบูรณาการเชื่อมโยงกับสองภาษาและกิจกรรมต่าง ๆ

ครูเป็นฐาน (Teachers Based)	ผู้ปกครองเป็นฐาน (Parents Based)	กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based)
<ul style="list-style-type: none"> - ได้รับการอบรมและพัฒนาเกี่ยวกับเนื้อหาของรูปแบบการจัดประสบการณ์แต่ละกิจกรรมที่ต้องลงปฏิบัติสู่เด็กปฐมวัย - ในรูปแบบของการบูรณาการเนื้อหาต่าง ๆ เข้าด้วยกันทั้งความรู้ในเนื้อหาของภาษาไทยและภาษาอังกฤษรวมถึงของเด็กปฐมวัย - มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของครูประจำชั้นปฐมวัย โดยคณะกรรมการ - ครูนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประชุม / ปฐมนิเทศแนะนำ และทำความเข้าใจให้ผู้ปกครองได้ทราบถึงแนวทางรวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์แต่ละกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการเนื้อหาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ทั้งความรู้ในเนื้อหาของภาษาไทยและภาษาอังกฤษรวมถึงความรู้รอบตัวของเด็กปฐมวัย มีการจัดกิจกรรมโดยใช้ PIAMAP MODEL ที่ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในชั้นเรียน เช่น กิจกรรม Open House กิจกรรมครอบครัวสร้างสรรค์ กิจกรรมนิทรรศการแสดงผลงานเด็กปฐมวัย 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดประสบการณ์แต่ละกิจกรรมที่มีการบูรณาการหรือต่อยอดเนื้อหาต่าง ๆ เข้าด้วยกันทั้งเนื้อหาของกิจกรรมต่าง ๆ และเนื้อหาของเรื่องรอบ ๆ ตัว เพื่อให้เด็กปฐมวัยเกิดทักษะแห่งการเรียนรู้เช่น จากการที่เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้ เรื่องรูปทรงหรือ Shape จากนั้นครูประจำชั้นปฐมวัยเชื่อมโยงโดยการพาไปสำรวจรูปทรงต่าง ๆ จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว เด็กปฐมวัยจะได้เรียนรู้ทั้งชื่อภาษาไทยและชื่อภาษาอังกฤษรวมทั้งเรียนรู้เรื่องรอบตัวจากประสบการณ์ตรงและถ่ายทอดออกมาเป็นภาพวาดหรือชิ้นงานศิลปะ / งานประดิษฐ์

A : Application สื่อสร้างสรรค์แอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้

ครูเป็นฐาน (Teachers Based)	ผู้ปกครองเป็นฐาน (Parents Based)	กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based)
<ul style="list-style-type: none"> - ครูได้รับการอบรมและพัฒนาเกี่ยวกับการนำ Application และ Platform ต่าง ๆ เข้ามา มีส่วนในรูปแบบการจัดประสบการณ์แต่ละกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย เช่น Google Meet, Liveworksheets, Clip VDO, Wordwall, KineMaster, Movie Maker และ Shortcut เป็นต้น - มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของครูประจำชั้นปฐมวัย โดยกรรมการ - ครูนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประชุม / ประชุมนิเทศ แนะนำ และทำความเข้าใจให้ผู้ปกครองได้ทราบถึงแนวทางการรวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการนำ Application และ Platform ต่าง ๆ เข้ามามีส่วนในรูปแบบการจัดประสบการณ์แต่ละกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย เช่น Google Meet, Clip VDO, Liveworksheets, Wordwall, KineMaster, Movie Maker และ Shortcut - มีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการใช้ Application เช่น กิจกรรม Kids club ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาเป็นวิทยากรในการให้ความรู้ครูเกี่ยวกับการใช้ Application หรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ Application ให้เด็กปฐมวัยได้ร่วมสนุก เป็นต้น 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการนำ Application และ Platform ต่าง ๆ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการจัดประสบการณ์แต่ละกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย ทั้งช่วง Online และ On - Site เช่น Google Meet, Clip VDO, การสร้างแบบฝึกหัดและเกมจากโปรแกรม Wordwall, Liveworksheets, การตัดต่อคลิปวิดีโอผ่านโปรแกรม KineMaster, Movie Maker และ Shortcut เป็นต้น ซึ่ง Application นี้ถือเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยขับเคลื่อนนวัตกรรมและกระตุ้นความสนใจให้เด็กอยากที่จะเรียนรู้และยังช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด อีกทั้งเด็ก ๆ ยังได้รับความรู้สอดแทรกเข้าไปขณะทำกิจกรรมโดยไม่รู้ตัว นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสที่ครูจะได้นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้พัฒนาสื่อการสอนออนไลน์ของตนเอง

M : Mature Learner ผู้เรียนที่มีวุฒิภาวะพร้อมในการเรียนรู้

ครูเป็นฐาน (Teachers Based)	ผู้ปกครองเป็นฐาน (Parents Based)	กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based)
<p>- ครูได้รับการเข้าอบรมศึกษา การประเมินความพร้อมหรือวุฒิภาวะในการเรียนรู้รวมถึงพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงวัย เพื่อจะสามารถนำมาจัดรูปแบบของการจัดประสบการณ์แต่ละกิจกรรมที่ต้องลงปฏิบัติสู่เด็กปฐมวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะ และพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงวัย</p>	<p>- มีการประชุม / ปฐมนิเทศแนะนำ และทำความเข้าใจให้ผู้ปกครองได้ทราบเกี่ยวกับความพร้อมหรือวุฒิภาวะในการเรียนรู้รวมถึงพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงวัยรวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการนำมาจัดรูปแบบของการจัดประสบการณ์แต่ละกิจกรรมที่ต้องลงปฏิบัติสู่เด็กปฐมวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะและพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงวัย</p> <p>- มีจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวุฒิภาวะและพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงวัย</p> <p>- เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วม เช่น กิจกรรม Open House, กิจกรรมครอบครัวสร้างสรรค์, กิจกรรมนิทรรศการการแสดงผลงานนักเรียน เป็นต้น</p>	<p>- จัดประสบการณ์แต่ละกิจกรรมโดยคำนึงถึงความพร้อมหรือวุฒิภาวะในการเรียนรู้รวมถึงพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงวัยและเชื่อมโยงไปสู่ 6 กิจกรรมหลักของอนุบาล เช่น กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้งและกิจกรรมเกมการศึกษา</p>

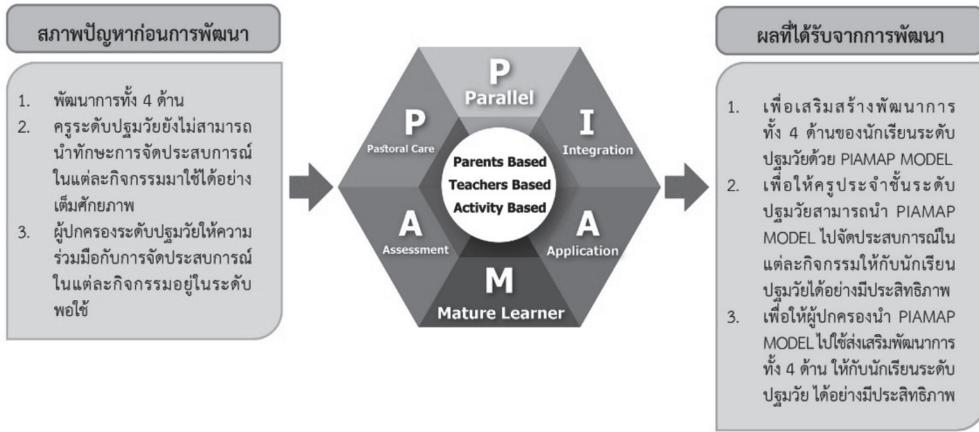
A : Assessment การประเมินพัฒนาการ

ครูเป็นฐาน (Teachers Based)	ผู้ปกครองเป็นฐาน (Parents Based)	กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based)
<ul style="list-style-type: none"> - ครูทำการประเมินพัฒนาการนักเรียนในรูปแบบรายบุคคลผ่านวิธีการสังเกต วิธีการสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ โดยประเมินให้สอดคล้องกับพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงวัย - นำผลการประเมินนั้นมาเป็นข้อมูลในการติดตามอภิบาล และช่วยเหลือเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคลในลำดับถัดไป 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประชุม / ประชุมนิเทศให้ความรู้ และทำความเข้าใจให้ผู้ปกครองได้ทราบเกี่ยวกับวิธีการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครองเป็นผู้ประเมินอย่างถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะและพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงวัย และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเป็นผู้ประเมินพัฒนาการลูกรักจากแบบประเมินพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูประจำชั้นปฐมวัยออกแบบประเมินพัฒนาการ ด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วยแบบประเมินพัฒนาการโดยครู และแบบประเมินพัฒนาการโดยผู้ปกครอง - จากนั้นทำการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยในรูปแบบรายบุคคลผ่านวิธีการสังเกตภาพถ่ายการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบโดยประเมินให้สอดคล้องกับพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงวัย - นำผลการประเมินนั้นมาเป็นข้อมูลในการติดตามอภิบาล ดูแล และช่วยเหลือนักเรียนในลำดับถัดไป

P : Pastoral Care การติดตามดูแลช่วยเหลือ

<p>ครูเป็นฐาน (Teachers Based)</p>	<p>ผู้ปกครองเป็นฐาน (Parents Based)</p>	<p>กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based)</p>
<p>- ครูให้การอภิบาล ดูแล เด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคลด้วยความรักและเอาใจใส่ตลอดทุกช่วงเวลาในการทำกิจวัตรประจำวันทั้งการดูแลนักเรียนในเรื่องพื้นฐาน เช่นการรับประทานอาหาร การนอนหลับพักผ่อน การเข้าห้องน้ำให้เป็นเวลา การปรับตัวด้านสังคมและอารมณ์ และในเรื่องของการจัดประสบการณ์ในแต่ละกิจกรรมที่ต้องลงสู่การปฏิบัติ</p>	<p>- มีการประชุม / ประชุมนิเทศแนะนำ และทำความเข้าใจให้ผู้ปกครองได้ทราบเกี่ยวกับวิธีการอภิบาล ติดตาม และดูแล เด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับความพร้อม หรือวุฒิภาวะในการเรียนรู้รวมถึงพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ในแต่ละช่วงวัย เพื่อจะได้ช่วยเหลือเด็กปฐมวัยได้สอดคล้องกับความต้องการ</p>	<p>- ครูประจำชั้นปฐมวัย มีการให้การอภิบาล ดูแล เด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคลด้วยความรักและเอาใจใส่ ตลอดทุกช่วงเวลาในการทำกิจวัตรประจำวันขณะเด็กปฐมวัยอยู่ที่โรงเรียน ทั้งการดูแลนักเรียนในเรื่องพื้นฐาน เช่น การรับประทานอาหาร การนอนหลับพักผ่อน การเข้าห้องน้ำให้เป็นเวลา การปรับตัวด้านสังคมและอารมณ์ และในเรื่องของการจัดประสบการณ์ในแต่ละกิจกรรม</p> <p>- การอภิบาลใส่ใจ ดูแลติดตามเด็กปฐมวัยนั้นถือเป็นหัวใจสำคัญหรือแม้จะเป็นช่วงเรียนออนไลน์ ครูประจำชั้นปฐมวัยใช้วิธีการวิดีโอคอลพูดคุยกับนักเรียนเป็นรายบุคคลและการเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อไม่ให้เด็กเรียนรู้สึกห่างเหินกับคุณครูนานจนเกินไป</p>

5. ผลการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยหลังการพัฒนา PIAMAP MODEL

ภาพที่ 2 สภาพปัญหาและผลที่ได้จาก “การเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยด้วยนวัตกรรม PIAMAP MODEL”

การนำ PIAMAP MODEL ไปประยุกต์ใช้จริงในโรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศบางบอน ปีการศึกษา 2564 ในภาคเรียนที่ 2 นั้น ครูประจำชั้นปฐมวัยได้นำรูปแบบการจัดประสบการณ์ของ PIAMAP MODEL จัดกิจกรรมให้เด็กปฐมวัยแต่ละห้อง พบว่านักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามลำดับตามรายงานผลการประเมินพัฒนาการของนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 2 จำนวน 9 ห้องเรียน มีเด็กปฐมวัยจำนวน 201 คน พบว่า ด้านร่างกาย อยู่ในเกณฑ์ดี คิดเป็นร้อยละ 89.79 ด้านอารมณ์ - จิตใจ อยู่ในเกณฑ์ดี คิดเป็นร้อยละ 87.41 ด้านสังคม อยู่ในเกณฑ์ดี คิดเป็นร้อยละ 88.37 ด้านสติปัญญา อยู่ในเกณฑ์ดี คิดเป็นร้อยละ 87.11 สรุปผลการประเมินพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมร้อยละ 88.17 ซึ่งพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยสูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้นจึงเห็นเป็นเชิงประจักษ์แล้วว่าเด็กปฐมวัยเกิดการเสริมสร้างพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน มีความพร้อมในการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น ครูประจำชั้นปฐมวัยมีคู่มือครูประจำชั้นปฐมวัยเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการทุกขั้นตอน มีรูปแบบการจัดประสบการณ์แต่ละกิจกรรมที่เน้นนักเรียนปฐมวัยเป็นสำคัญ และได้พัฒนาตนเองในด้านการสอนที่นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ ส่งผลให้ผู้ปกครอง มีความพึงพอใจในพัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่ดีขึ้น จากการจัดประสบการณ์แต่ละกิจกรรม ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากผู้ปกครองให้มีบทบาท ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ทำให้โรงเรียนมีคู่มือครูประจำชั้นปฐมวัย, มีคู่มือผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย มีนวัตกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แต่ละกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กปฐมวัยให้มีความพร้อมในการพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นต่อไป

บทสรุป

แนวการจัดประสบการณ์ การเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยด้วย นวัตกรรม PIAMAP MODEL ประกอบด้วย 1. Parallel Topics คือสองภาษาในเนื้อเดียวกัน 2. Integration คือ การบูรณาการเชื่อมโยงกับสองภาษาและกิจกรรมต่าง ๆ 3. Application คือ ลือสร้างสรรค์ แอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้ 4. Mature Learner คือผู้เรียนที่มีวุฒิภาวะพร้อมในการเรียนรู้ 5. Assessment คือการประเมินพัฒนาการ 6. Pastoral Care คือ การติดตามดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์ – จิตใจ และด้านสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based) ผู้ปกครองเป็นฐาน (Parents Based) และครูเป็นฐาน (Teachers Based) ขับเคลื่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัย มีพัฒนาการทั้ง 4 ด้านอย่างสมวัย (คุรุสภาวิทยากรย์, 2563: 19-29. และจรรยา ทรงนิพิฐกุล และสงวน อินทร์รักษ์, 2563: 132-146).

ข้อเสนอแนะ

1. การนำ PIAMAP MODEL ไปประยุกต์ใช้ต้องมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน และบทบาทหน้าที่ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกคนมีความเข้าใจตรงกัน
 2. การอภิบาลเอาใจใส่เด็กปฐมวัยเป็นหัวใจสำคัญในการช่วยเหลือผู้เรียนให้มีการพัฒนาการทั้ง 4 ด้านอย่างมีประสิทธิภาพ
-

รายการอ้างอิง

- กมลวรรณ อังศรีสุพร. (2565). *การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย*. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2565. จาก https://www.ttbfoundation.org/images/knowledge-management/download_file/SDG04_A2_2018.pdf.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ.
- การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2560, กลุ่มสนับสนุนวิชาการและการวิจัย สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย พฤศจิกายน พ.ศ. 2561, หน้า 15 – 17
- ชนิษฐา บุนนาค. (2562, 14 พฤษภาคม). *แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สำหรับเด็กปฐมวัย*. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2564 จาก <https://www.youngciety.com/article/journal/experience-plan.html>.
- ครูสภาวิทยาจารย์. (2563, มกราคม – เมษายน). “การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองในการทำการบ้านของเด็กปฐมวัยโรงเรียนชุมชนบ้านช่างเคิ่ง.” *วารสารครูสภาวิทยาจารย์*, 1(1), 19-29.
- จริยา ทรงนิพิฏกุล และสงวน อินทร์รักษ์. (2563, มกราคม - มิถุนายน). “บทบาทของผู้ปกครองกับการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1.” *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 12(1), 132-146.
- ณัฐทิยาภรณ์ ภาวะเกตุ. (2564, มกราคม - มิถุนายน). “การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์.” *วารสารลวະศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี* 5(1), 53-66.
- ณัฐิกา สุริยวงษ์. (2565, มกราคม - มีนาคม). “การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยเมื่อต้องเรียนที่บ้าน.” *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 5(1), 238-251.
- บุหลง ศุภศิลป์ และคณะ. (2560, กรกฎาคม- ธันวาคม). “รูปแบบการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความสามารถทางการฟัง - พูด ภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัย.” *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 9(2), 101-109.
- พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พุทธศักราช 2562. (2562, 30 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 56 ก. หน้า 7,13.
- พิชัย ระวังวัน. (2564, พฤษภาคม - สิงหาคม). “การพัฒนาสื่อแอปพลิเคชันการเรียนรู้เสริมทักษะคำศัพท์ 3 ภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย บนสมาร์ตโฟน.” *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 11(2), 167-180.
- พัชรี จิวพัฒนกุล. (2559). *การพัฒนาแบบคัดกรองพัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- รุ่งนภา ศิริสวัสดิ์. (2561). *การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนอนุบาลปีที่ 1 (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน)*. นนทบุรี: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ลัดดวลย์ นุชนารอด. (2561). *การศึกษาผลของการจัดศูนย์การเรียนรู้แบบเน้นกิจกรรมตามแนวพหุปัญญาที่มีผลต่อความสามารถด้านคณิตศาสตร์ และความสามารถด้านภาษาของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณินพจน์ สาขาวิชาการจัดการการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

- วิทวัส แทนศิริ. (2559). *ความสามารถการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมภาพเคลื่อนไหว*
ปริญญาานิพนธ์ สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิรินยา ฝ่องลุนหิต และอภิชาติ เหล็กดี. (2560, 2-3 มีนาคม). *แอปพลิเคชันเสริมทักษะเด็กปฐมวัยบนระบบ*
ปฏิบัติการแอนดรอยด์. ในการประชุมวิชาการระดับชาติการจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรม ครั้งที่ 3
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สรวงมณห์ สิทธิสมาน. (2560). *การบริหารจัดการสื่อดิจิทัลเพื่อเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. (2560).
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
จำกัด.
- สำนักส่งเสริมสุขภาพกรมอนามัย. (2561). *การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2560*.
กลุ่มสนับสนุนวิชาการและการวิจัยสำนักส่งเสริมสุขภาพกรมอนามัย.
- อรุณี ทรดาล. (2559, 1 มกราคม - มีนาคม). “เด็กสองภาษา สร้างได้ในวัยอนุบาล.” วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร, 18(1), 230-240.
-

แผนกลยุทธ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนสวนสันติ Strategic Plan as Learning Community of Suansanti School

เอกวิทย์ ชาติวิ Eakkarat Sakeeree*

ธนีนาฏ ณ สุนทร Taneenart Na-soontorn**

พิมพ์ประภา อมรภิโย Pimprapa Amornkitpinyo***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสันติ ร่างและตรวจสอบแผนกลยุทธ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสันติ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการศึกษาสภาพแวดล้อมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสันติเป็นลักษณะการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จำนวน 33 คน และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ในการตรวจสอบแผนกลยุทธ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสันติโดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

จากผลการวิจัยพบว่าแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนสวนสันติในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ และ 6 กลยุทธ์ ดังนี้ **ยุทธศาสตร์ที่ 1** วิสัยทัศน์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน มี 2 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์การสร้างระบบกลไกการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนอย่างยั่งยืน 2) กลยุทธ์การสร้างระบบกลไกการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนอย่างยั่งยืน **ยุทธศาสตร์ที่ 2** ประชาธิปไตย ความเป็นเลิศ และการเรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลัง มี 2 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2) กลยุทธ์การนิเทศติดตาม และประเมินผล **ยุทธศาสตร์ที่ 3** การพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียน มี 2 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์การสร้างระบบการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียนให้เป็นระบบการปฏิบัติงานปกติ 2) กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการเปิดชั้นเรียน

คำสำคัญ : แผนกลยุทธ์ การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

* นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

** อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

*** อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

Abstract

The objectives of this research were to explore the current state of being school as learning community in order to draft and check strategic plan for school as learning community of Suansanti school. There were two groups of participants in this study. In workshop meeting is conducted with 33 key informant to examine the environment of being school as learning community of Suansanti school. And focus group interview is applied to seven experts to verify the strategic plan for school as learning community of Suansanti school.

*The research results indicated that The strategic plan for school as learning community of Suansanti school consist of 3 strategy issues and 6 strategies are identified as follows : **Strategy issue 1** Vision and participation of parent and community consist of 2 strategies are 1) participation of parent and community in determining vision. 2) to create sustainable system of patriation of parent and community. **Strategy issue 2** Democracy excellence and collaborative learning consist of 2 strategies are 1) developing the effectiveness of teacher in learning management according to concept of school as learning community. 2) to supervision follow up and evaluation. **Strategy issue 3** Lesson study and open classroom consist of 2 strategies are 1) to create developing system of lesson study and open classroom to be functional regularly. 2) participation of parent and community in open classroom.*

Keyword : Strategic Plan, School as learning community

บทนำ

การปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 มีความสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีกรอบทิศทางการพัฒนาระยะยาวที่ชัดเจน เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งถูกนำมาเป็นกรอบความคิดในการพัฒนาการศึกษาของชาติ ซึ่งเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาคนอันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยกำหนดให้คนไทยในอนาคตต้องเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อม ทั้งกาย ใจ สติปัญญา สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต มีทักษะในศตวรรษที่ 21 สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม และผู้ประกอบการ บนฐานการรู้คุณค่าความเป็นไทย มีคุณธรรมจริยธรรม วินัย ความรับผิดชอบต่อสังคม และมีสุขภาวะที่ดีโดยเน้นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต และยุทธศาสตร์นี้ยังได้กำหนดให้มีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบ ระบบการเรียนรู้ใหม่ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 การปรับเปลี่ยนบทบาทครูจาก “ครูสอน” เป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยการการเรียนรู้” การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา ในทุกระดับและ ทุกประเภทโดยให้มีมาตรฐานขั้นต่ำของโรงเรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562 : 9 - 16)

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการใช้แนวคิด “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community : PLC) เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน วิจารณ์ พานิช (2555: 20) ได้ยืนยันถึงบทบาทของครูที่เปลี่ยนไปว่า “ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูสอนมาเป็นครูฝึกหรือครูผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของนักเรียนให้เรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ ดังนั้นครูจะต้องปรับตัวมากซึ่งเป็นเรื่องยาก จึงต้องมีตัวช่วยคือชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือ Professional Learning Community” ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของครูประจำการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานที่ครูนั้นเอง นอกจากนี้รายงานการวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยหรือ TDRI ได้ศึกษาวิเคราะห์ระบบการพัฒนาคุณภาพครู ว่าต้องสนับสนุนให้เกิดระบบชุมชนเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกัน (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2557: 17) ภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 สนับสนุนประเด็นนี้อย่างแข็งขันและระบุชัดเจนว่าสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมที่สุดในการสอนทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จะต้องสนับสนุนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อให้ให้นักการศึกษาได้ร่วมมือกันทำงาน แบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดี และผลานทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้ากับห้องเรียน ดูโฟร์, ริชาร์ด และ ดูโฟร์, รีเบกกา (2562 : 147) ในการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพไม่สามารถดำเนินการได้โดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่จำเป็นต้องร่วมมือกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน

ดังนั้นการสร้างสถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาโรงเรียน ซาโต มานาบุ (2562 : 21) เน้นย้ำว่า “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” เป็นทั้งปรัชญาและวิถีทัศน์ของการปฏิรูปโรงเรียน เพื่อรับประกันสิทธิในการเรียนรู้ของเด็กทุกคน และทำให้คุณภาพของการเรียนรู้นั้นสูงขึ้น รวมถึงเป็นการเตรียมสังคมให้พร้อมแก่ระบบประชาธิปไตย ด้วยการเรียกร้องคุณภาพและความเท่าเทียมในเวลาเดียวกัน” และซาโต มานาบุ (2562 : 70) ยังได้ให้ความหมายของโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ คือ แนวคิดที่ชี้ให้เห็นถึงวิถีทัศน์ของโรงเรียนในรูปแบบของศตวรรษที่ 21 กล่าวคือ เป็นวิถีทัศน์ที่ทำให้โรงเรียนฟื้นคืนชีพอีกครั้งด้วยการเปลี่ยนให้เป็นสถานที่ที่เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ร่วมกัน สถานที่ครูเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาวิชาชีพตน เป็นสถานที่ที่ผู้ปกครองและคนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม รวมถึงให้ความร่วมมือในการปฏิรูปโรงเรียนด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านการศึกษาของโรงเรียน ความแตกต่างระหว่างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) กับโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community : SLC) คือ โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) เปรียบเสมือนภาพใหญ่ ส่วนชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (PLC) เป็นองค์ประกอบสำคัญของโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Eisuke Saito, 2562)

โรงเรียนสวนสันติเป็นโรงเรียนเอกชนที่จัดตั้งขึ้นโดยมีปรัชญา และวิถีทัศน์ทางการศึกษาที่มุ่งเน้นเสริมสร้างในผู้เรียนนำหลักการศาสนาเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต มีความรู้ทางด้านสามัญ และทักษะที่สำคัญของชีวิต การบรรลุวิถีทัศน์ของโรงเรียนจำเป็นต้องดำเนินการโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโรงเรียนทั้งหมด คือ ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน โดยมีรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมและมีคุณภาพ ซึ่งรูปแบบโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community : SLC) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทางการเรียนรู้ การสร้างความเป็นเพื่อนร่วมงาน การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน โดยครูทั้งโรงเรียนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนอย่างเท่าเทียมกัน จึงเป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนโรงเรียนทั้งระบบ ดังนั้นการจัดแผนกลยุทธ์เพื่อสร้างโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community : SLC) จึงมีความสำคัญต่อการสร้างโรงเรียนคุณภาพ จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนสวนสันติเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสันติ
2. เพื่อร่างแผนกลยุทธ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสันติ
3. เพื่อตรวจสอบแผนกลยุทธ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสันติ

ขอบเขตของการวิจัย

การพัฒนากลยุทธ์การสร้างโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

1. กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสันทิตในด้านจุดแข็งและจุดอ่อน ในการศึกษาเป็นลักษณะการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จำนวน 33 คน ประกอบด้วย ผู้จัดการ จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายการเงิน-ธุรการ จำนวน 1 คน ครูผู้สอน จำนวน 22 คน บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 2 คน ตัวแทนผู้ปกครอง 2 คน และตัวแทนชุมชน 2 คน

2. กลุ่มที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เพื่อตรวจสอบแผนกลยุทธ์ที่ยกว้างเป็นลักษณะการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดทำแผนกลยุทธ์ จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสร้างโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านโรงเรียนเอกชน จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน จำนวน 1 คน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการจำนวน 1 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวางแผนกลยุทธ์ ความสำคัญของการวางแผนกลยุทธ์ กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ ความหมายและความสำคัญ องค์ประกอบของโรงเรียนในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ กรณีศึกษา และปัจจัยสนับสนุนสู่ความสำเร็จ โดยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอเพียงแผนกลยุทธ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสันทิตเท่านั้น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสันทิต

1. ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในลักษณะการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จำนวน 33 คน ประกอบด้วย ผู้จัดการ จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียน

จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายการเงิน-ธุรการ จำนวน 1 คน ครูผู้สอน จำนวน 22 คน บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 2 คน ตัวแทนผู้ปกครอง 2 คน และตัวแทนชุมชน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ เป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และสภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการสร้างโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือแนะนำจากวิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสวนสันทิต เพื่อแนะนำตัวและขอความร่วมมือในการประชุมเชิงปฏิบัติการ
2. เป็นการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักมาจัดกระทำกับข้อมูล (Data Processing) เริ่มด้วยการจัดระบบข้อมูล แยกประเภทข้อมูล ตามประเด็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยและทำความเข้าใจกับความหลากหลายตลอดจนความแตกต่างของข้อมูลที่รวบรวมมา จากนั้นวิเคราะห์จากเนื้อหาที่ได้ โดยผู้วิจัยได้จัดกระทำกับข้อมูล
2. จากข้อมูลที่ได้ในประเด็นต่าง ๆ ครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยนำมาจัดระบบข้อมูลแยกเป็นหมวดหมู่ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่ออธิบายให้เข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสันทิตว่ามีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนกลยุทธ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสันทิต
ในขั้นตอนที่ 2 ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

1. **SWOT MATRIX** นำจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค จากข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาจัดทำ SWOT MATRIX เพื่อวางแผนกลยุทธ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสันทิต

2. ร่างกลยุทธ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสันทิต โดยกลยุทธ์กำหนดจากกรอบแนวคิดองค์ประกอบโรงเรียนในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) วิสัยทัศน์ 2) ปรัชญาของความเป็นสาธารณะ 3) ปรัชญาว่าด้วยประชาธิปไตย 4) ปรัชญาของความเป็นเลิศ 5) กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลัง 6) การพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียน 7) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบแผนกลยุทธ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสันทิต

1. ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในลักษณะการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดทำแผนกลยุทธ์ จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสร้างโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านโรงเรียนเอกชน จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน จำนวน 1 คน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการจำนวน 1 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ การจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นแนวคำถามการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อใช้ดำเนินการตรวจสอบแผนกลยุทธ์ที่ยกร่างโรงเรียนสวนสันทิตเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขออนุญาตแนะนำตัวจากวิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในหน่วยงานข้างต้นในการดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

2. ผู้วิจัยประสานงาน โดยการนัดหมาย กำหนดการ วันเวลา สถานที่ที่ที่แน่นอนกับผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้ง

3. ผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่กำหนด

1) ขาดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการใช้ช่องทางออนไลน์เพื่อการสื่อสาร

3. ด้านประชาธิปไตย

จุดแข็ง พบว่า 1) ครูมีทัศนคติที่ดีต่อการมีความสัมพันธ์ที่ดีและรับฟังนักเรียน 2) ครูมีทัศนคติที่ดีต่อการมีความสัมพันธ์ที่ดีและรับฟังซึ่งกันและกันระหว่างครู **จุดอ่อน** พบว่า 1) ครูยังขาดความรู้และทักษะการสร้างความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับนักเรียน 2) ครูยังขาดความรู้และทักษะการสื่อสารเชิงบวกและการให้ข้อมูลสะท้อนกลับ **โอกาส** พบว่า 1) พัฒนาการด้านเทคโนโลยีทำให้เกิดช่องทางการสื่อสารที่ง่ายและสะดวก 2) การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ผ่านหน่วยงานภายนอกตามช่องทางต่าง ๆ **อุปสรรค** พบว่า 1) ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการพัฒนาครูยังไม่มีความเป็นรูปธรรม

4. ด้านความเป็นเลิศ

จุดแข็ง พบว่า 1) ครูมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนรู้ **จุดอ่อน** พบว่า 1) ครูขาดความรู้ ทักษะ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เป็นการสร้างใจให้เด็กได้เรียนรู้ อย่างยอดเยี่ยม 2) ครูขาดความรู้ ทักษะ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับคนและสิ่งของ **โอกาส** พบว่า 1) พัฒนาการด้านเทคโนโลยีทำให้เกิดช่องทางการสื่อสารที่ง่ายและสะดวก 2) ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการพัฒนาด้านวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม และกีฬา 3) การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ผ่านหน่วยงานภายนอกตามช่องทางต่าง ๆ เช่น การอบรมออนไลน์ การอบรมที่หน่วยงานอื่น ๆ จัดขึ้น **อุปสรรค** พบว่า 1) ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการพัฒนาครูยังไม่มีความเป็นรูปธรรม 2) หน่วยงานสนับสนุนด้านการศึกษาอื่น ๆ

5. ด้านการเรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลัง

จุดแข็ง พบว่า 1) ครูมีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกับการเรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลัง 2) ครูมีทัศนคติเชิงบวกต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลัง 3) ฝ่ายวิชาการมีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลัง **จุดอ่อน** พบว่า 1) ครูขาดความรู้ ทักษะ และเทคนิคการจัดการเรียนแบบร่วมมือรวมพลังที่ถูกต้อง 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลังยังขาดความต่อเนื่อง **โอกาส** พบว่า 1) พัฒนาการด้านเทคโนโลยีทำให้เกิดช่องทางการสื่อสารที่ง่ายและสะดวก 2) ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการพัฒนาด้านวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม และกีฬา 3) การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ผ่านหน่วยงานภายนอกตามช่องทางต่าง ๆ เช่น การอบรมออนไลน์ การอบรมที่หน่วยงานอื่น ๆ จัดขึ้น **อุปสรรค** พบว่า 1) ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการพัฒนาครูยังไม่มีความเป็นรูปธรรม 2) หน่วยงานสนับสนุนด้านการศึกษาอื่น ๆ เช่น สำนักงานการศึกษาเอกชนไม่ได้เข้ามาในเขตและให้คำแนะนำด้านการจัดการเรียนการสอน

6. ด้านการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

จุดแข็ง พบว่า 1) ฝ่ายบริหารและฝ่ายวิชาการเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียน 2) ครูมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียน

จุดอ่อน พบว่า 1) โรงเรียนยังไม่ได้ดำเนินการเรื่องการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียน 2) โรงเรียนขาดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียน

โอกาส พบว่า 1) พัฒนาการด้านเทคโนโลยีทำให้เกิดช่องทางการสื่อสารที่ง่ายและสะดวก 2) ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการพัฒนาด้านวิชาการ คุณธรรม จริยธรรมและกีฬา 3) การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ผ่านหน่วยงานภายนอกตามช่องทางต่าง ๆ

อุปสรรค พบว่า 1) ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการพัฒนาครูยังไม่มีความเป็นรูปธรรม 2) ขาดแคลนผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่ให้คำปรึกษา แนะนำ 3) หน่วยงานสนับสนุนด้านการศึกษาอื่น ๆ

7. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

จุดแข็ง พบว่า 1) โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองเป็นอย่างดี

จุดอ่อน พบว่า 1) โรงเรียนขาดการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองอย่างเป็นรูปธรรม 2) โรงเรียนขาดการให้ผู้ปกครองและชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบายของโรงเรียน และการวางแผนชั้นเรียน รวมถึงการจัดการเรียนการสอน

โอกาส พบว่า 1) ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการศึกษา สามารถให้คำแนะนำกับโรงเรียนได้ ทำให้โรงเรียนพัฒนาขึ้นได้ 2) ชุมชนในเขตที่โรงเรียนตั้งอยู่มีหลายชุมชน และมีประชาชนชาวบ้านที่มีความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย

อุปสรรค พบว่า 1) ผู้ปกครองบางคนมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยมองเป็นภาระหน้าที่ของโรงเรียน

ตอนที่ 2 ผลการวางแผนกลยุทธ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสนันติ จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสนันติ ผู้วิจัยได้หลอมรวมองค์ประกอบทั้ง 7 ด้านที่มีความคล้ายคลึงกันเป็น 3 ยุทธศาสตร์ และหลอมรวมร่างกลยุทธ์ที่มีความคล้ายคลึงกันตามยุทธศาสตร์เป็น 4 กลยุทธ์คือ

1. ยุทธศาสตร์ที่ 1 วิสัยทัศน์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ประกอบด้วย 1 กลยุทธ์ คือ การสร้างระบบกลไกการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนอย่างยั่งยืน

2. ยุทธศาสตร์ที่ 2 ประชาธิปไตย ความเป็นเลิศ และการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมพลัง ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ คือ 1) การพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2) การนิเทศติดตามและประเมินผล

3. ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียน ประกอบด้วย 1 กลยุทธ์ คือ การสร้างระบบการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียนให้เป็นระบบการปฏิบัติงานปกติ

ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบร่างแผนกลยุทธ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสันทิ ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์จาก 4 กลยุทธ์เป็น 6 กลยุทธ์ มีรายละเอียด คือ แผนกลยุทธ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสันทิ ซึ่งประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ 6 กลยุทธ์ และ 20 มาตรการ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : วิสัยทัศน์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน มี 2 กลยุทธ์ คือ

1. กลยุทธ์การมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของผู้ปกครองและชุมชน ประกอบด้วย 3 มาตรการ คือ 1) เสริมสร้างความรู้แก่ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน 2) เปิดพื้นที่ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมสมองเพื่อกำหนดสมรรถนะของผู้เรียนและวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 3) การกำหนดหน้าที่และบทบาทของคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาในการกลั่นกรองวิสัยทัศน์ของโรงเรียน

1. กลยุทธ์การสร้างระบบกลไกการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 2 มาตรการ คือ 1) เปิดพื้นที่ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน 2) เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ประชาธิปไตย ความเป็นเลิศ และการเรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลัง มี 2 กลยุทธ์ คือ

1. กลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 มาตรการ ดังนี้ 1) สร้างความตระหนักและความเชื่อมั่นในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2) อบรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 3) ส่งเสริมบรรยากาศแห่งการทดลอง กล้าคิด กล้าทำในสิ่งใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 4) ส่งเสริมและสนับสนุนครูให้จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 5) ศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีผลงานเป็นแบบอย่างในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 6) สนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนจากผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

1. กลยุทธ์การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ประกอบด้วย 5 มาตรการ คือ 1) สร้างความตระหนักและความเข้าใจกับครูเกี่ยวกับการกำกับ ดูแลติดตามและกระบวนกรวัดผล

ที่ชัดเจน 2) จัดทีมเพื่อนิเทศ กำกับ ติดตามแบบกัลยาณมิตรจากการสังเกตการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของตัวนักเรียน 3) เชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาเติมเต็ม ด้วยการสังเกตการสอนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 4) การประเมินผล การปฏิบัติงานเพื่อกระตุ้นการพัฒนา 5) ใช้ผลจากการประเมินและวิเคราะห์ผลมาใช้ในการวางแผนทางการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป โดยใช้กระบวนการของ PDCA

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียน มี 2 กลยุทธ์ คือ

1. กลยุทธ์การสร้างระบบการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียนให้เป็นระบบ การปฏิบัติงานปกติ ประกอบด้วย 3 มาตรการ คือ 1) แต่งตั้งคณะทำงานในโรงเรียนเพื่อขับเคลื่อนระบบการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียน 2) พัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนให้สนับสนุนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียนเพื่อสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ 3) ส่งเสริมการเปิดชั้นเรียนและพัฒนาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ที่ดีระหว่างกันและมุ่งเน้นความร่วมมือ

2. กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการเปิดชั้นเรียน ประกอบด้วย 1 มาตรการ คือเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อพัฒนาครูและนักเรียน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่าแผนกลยุทธ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสันติ ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ และ 6 กลยุทธ์ ดังนี้ **ยุทธศาสตร์ที่ 1** วิสัยทัศน์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน มี 2 กลยุทธ์ คือ 1) การสร้างระบบกลไกการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนอย่างยั่งยืน 2) กลยุทธ์การสร้างระบบกลไกการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนอย่างยั่งยืน **ยุทธศาสตร์ที่ 2** ประชาธิปไตย ความเป็นเลิศ และการเรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลัง มี 2 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2) กลยุทธ์การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล **ยุทธศาสตร์ที่ 3** การพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียน มี 2 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์การสร้างระบบการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียนให้เป็นระบบการปฏิบัติงานปกติ 2) กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการเปิดชั้นเรียน

จากผลการวิจัยแผนกลยุทธ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสันติ นำมาสู่การอภิปรายผลดังนี้

จุดแข็ง โรงเรียนสวนสันติมีวิสัยทัศน์ที่จะส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพราะวิสัยทัศน์ของโรงเรียน

สวนสันติ คือ เป็นพื้นที่แห่งการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ และฝึกฝนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ทักษะเพื่อชีวิตที่สมดุล มั่นใจในความดีงาม และบรรลุศักยภาพของตนเอง และปฏิบัติตนบนพื้นฐานของอิสลาม ซึ่งสอดคล้องกับ พงษ์ศักดิ์ สาลิกงชัย และคณะ (2562: 4145) ว่า การเสริมสร้างวิสัยทัศน์ร่วมสู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้มีความเหมาะสมมากต่อการนำไปใช้ เพราะเป็นการกระตุ้นให้แต่ละคนมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่สนับสนุนโดยอิสระ

จุดอ่อน ครูผู้สอนโรงเรียนสวนสันติขาดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการพัฒนา บทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียน เนื่องจากเป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนให้โรงเรียนเป็น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ และการเปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง คือ ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ดังนั้นการขาดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียน ส่งผลต่อการปฏิบัติของครู วิธีการทำงาน การพัฒนาครู และการขับเคลื่อนการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสันติ ซึ่งสอดคล้องกับ ชาริณี ตรีวิทย์ (2560 : 307) ที่กล่าวว่า ผู้บริหาร ครู และ ผู้เกี่ยวข้องจำนวนมากที่มีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาบทเรียน ร่วมกัน เนื่องจากไม่คุ้นชินกับวิธีการทำงานหรืออาจจะด้วยยึดติดกับการทำงานในรูปแบบเดิมที่คุ้นเคย ส่งผลให้การพัฒนาครูและผู้เรียนไม่ได้ผลตามที่พึงเป็น ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนถือเป็นอุปสรรค สำคัญ

โอกาส พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 การศึกษาเปิดโอกาสให้โรงเรียนมีสิทธิในการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนได้เองเนื่องจาก เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถขับเคลื่อนไปสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 43 การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการ กำกับติดตาม การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การ ประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนสวน สันติสามารถกำหนดวิสัยทัศน์โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ ผู้ปกครอง และชุมชน และดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนไปสู่โรงเรียนสวนสันติเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

อุปสรรค ผู้ปกครองบางคนมีทัศนคติที่ว่าจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นหน้าที่ของโรงเรียน แต่เนื่องจากโรงเรียนสวนสันติเห็นว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญของการ ขับเคลื่อนโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ในแง่ของการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน และการมีส่วนร่วมใน การพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ซาโต มานาบุ (2562: 50 - 53) เงื่อนไขที่จำเป็น คือต้องสร้าง ความสัมพันธ์ในการเรียนรู้ซึ่งกันและกันกับผู้ปกครอง รวมถึงชุมชน เพราะหากการขาดการสนับสนุน จากภายนอกแล้ว ก็ไม่สามารถปฏิรูปอย่างต่อเนื่องได้ การปฏิรูปโรงเรียนให้ เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

ได้คิดค้นระบบกิจกรรมที่เรียกว่า “การเข้าร่วมวางแผนชั้นเรียน” คือ การที่ผู้ปกครองและคนในชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมการปฏิรูปโรงเรียนด้วยการร่วมกิจกรรมวางแผนนโยบายพร้อมกันกับครู ซึ่งถือว่าเป็นการเปิดพื้นที่สาธารณะ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 วิสัยทัศน์และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน *มีเป้าหมายประสงค์ 2 เป้าประสงค์* คือ 1. ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่มุ่งไปสู่การสร้างให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2. ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ *กลยุทธ์ 2 กลยุทธ์* คือ 1. กลยุทธ์การมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 2. กลยุทธ์การสร้างระบบกลไกการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนอย่างยั่งยืน *มีมาตรการ 5 มาตรการ* คือ 1. เสริมสร้างความรู้แก่ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน 2. เปิดพื้นที่ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมสมอง ให้แสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดสมรรถนะของผู้เรียนและวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 3. การกำหนดหน้าที่และบทบาทของคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาในการกลั่นกรองวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 4. เปิดพื้นที่ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน 5. เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน และ *โครงการ 5 โครงการ* คือ 1. โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนต่อการพัฒนาโรงเรียน 2. กิจกรรมจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อกำหนดสมรรถนะและวิสัยทัศน์ของผู้เรียน 3. กิจกรรมประชุมสัมมนาชี้แจงหน้าที่และบทบาทของคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 4. โครงการอาสาสมัครผู้ถ่ายทอดภูมิความรู้ 5. โครงการพัฒนาระบบประชาสัมพันธ์เชิงรุก ทั้งนี้โรงเรียนสวนสันติเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทั้งโรงเรียน คือ ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ในการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันของโรงเรียน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เพราะจุดอ่อนของโรงเรียนสวนสันติ ยังไม่ระบุความชัดเจนในด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนท้องถิ่นในวิสัยทัศน์ขาดการเปิดพื้นที่ให้ผู้ปกครองและคนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือ และโรงเรียนขาดการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นยุทธศาสตร์ด้านวิสัยทัศน์และการมีส่วนร่วมโดยการนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติเป็นขั้นตอนสำคัญโดยมีการดำเนินการคือโรงเรียนสวนสันติกำหนดโครงการที่นำแนวคิดโรงเรียนสวนสันติเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติผ่านโครงการที่กำหนดรองรับ ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการกำหนดและปรับปรุงวิสัยทัศน์ของโรงเรียน และการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในกิจกรรมของโรงเรียน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของโรงเรียนในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ ซาโต มานาบุ (2562 : 21 - 44) ที่กำหนดองค์ประกอบสำคัญของการเป็นโรงเรียนที่เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community : SLC) คือ ชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นทั้งปรัชญาและวิสัยทัศน์ของการปฏิรูปโรงเรียน โรงเรียนที่เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

จะสามารถทำให้เด็กทุกคนได้รับสิทธิในการเรียนรู้และคุณภาพเรียนรู้สูงขึ้น รวมทั้งเป็นการเตรียมพร้อมสังคมสำหรับระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นภารกิจส่วนรวมของโรงเรียนซึ่งเกิดขึ้นจริงด้วยวิสัยทัศน์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ประชาธิปไตย ความเป็นเลิศ และการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมพลัง มีเป้าประสงค์ 2 เป้าประสงค์ คือ 1. มุ่งพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2. พัฒนาระบบการนิเทศติดตาม และประเมินการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ **กลยุทธ์ 2 กลยุทธ์** คือ กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ กลยุทธ์ที่ 2 การนิเทศติดตามและประเมินผล **มาตรการ 11 มาตรการ** คือ 1. สร้างความตระหนักและความเชื่อมั่นในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2. อบรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 3. ส่งเสริมบรรยากาศแห่งการทดลอง กล้าคิด กล้าทำในสิ่งใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 4. ส่งเสริมและสนับสนุนครูให้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้านทรัพยากร 5. ศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีผลงานเป็นแบบอย่างในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 6. สนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนจากผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 7. สร้างความเข้าใจกับครูเกี่ยวกับการกำกับ ดูแล ติดตามและกระบวนการวัดผลที่ชัดเจน 8. จัดทีมเพื่อนิเทศกำกับ ติดตามแบบกัลยาณมิตรจากการสังเกตการสอนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของตัวนักเรียน 9. เชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาร่วมพัฒนาด้วยการสังเกตการสอนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 10. การประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา 11. ใช้ผลจากการประเมินและวิเคราะห์ผลมาใช้ในการวางแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป โดยใช้กระบวนการของ PDCA มี **โครงการ 10 โครงการ** คือ 1. กิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความตระหนักด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2. โครงการอบรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 3. โครงการเปิดพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ 4. โครงการสร้างเครือข่ายเพื่อระดมทุนและทรัพยากรด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 5. โครงการศึกษาดูงานเพื่อเป็นต้นแบบความคิด 6. โครงการพัฒนาทักษะครูด้านการวิจัยชั้นเรียน 7. กิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความตระหนักด้านการกำกับดูแล และติดตามผล 8. โครงการครูแกนนำเพื่อการนิเทศแบบกัลยาณมิตร 9. กิจกรรมการเชิญผู้เชี่ยวชาญเพื่อการพัฒนาครู 10. โครงการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาและสะท้อนคิด ทั้งนี้โรงเรียนสวนสันทิตกำหนดยุทธศาสตร์ที่ 2 ประชาธิปไตย ความเป็นเลิศ และการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมพลัง และมุ่งเน้นการพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของ

โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เพราะครูโรงเรียนสวนสันติยังขาดความรู้และทักษะการสร้างความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับนักเรียน การสื่อสารเชิงบวกและการให้ข้อมูลสะท้อนกลับ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เป็นการสร้างเงื่อนไขให้เด็กได้เรียนรู้อย่างยอดเยี่ยม การเน้นให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับคนและสิ่งของ และการเรียนแบบร่วมมือรวมพลังที่ถูกต้องรวมถึงความต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสอนตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นโรงเรียนสวนสันติจึงนำยุทธศาสตร์ที่ 2 ประชาธิปไตย ความเป็นเลิศ และการเรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลัง มาถ่ายทอดสู่การปฏิบัติด้วยการจัดทำโครงการรองรับยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ ซึ่งเริ่มตั้งแต่การสร้างควมตระหนักของครู การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การส่งเสริมและสนับสนุน รวมถึงการติดตามและประเมินผลเพื่อการเปลี่ยนแปลง ตามแนวคิดการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสันติซึ่งสอดคล้องกับ มาซาฮาเกะ ซาโต (2561 : 23 - 68) ที่กล่าวถึงการปฏิรูปโรงเรียนในฐานะ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community : SLC) มุ่งองค์ประกอบสำคัญ คือ ปรัชญาในการปฏิรูปโรงเรียน โดยที่ครูต้องแน่ใจว่า การสอนในห้องเรียนต้องไม่ให้ความสำคัญกับนักเรียนคนหนึ่ง แต่ต้องให้ความสำคัญกับทุกคน โดยไม่โดดเดี่ยว และไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ปรัชญาในการปฏิรูปโรงเรียนมี 3 ด้าน คือ 1. ปรัชญาความเป็นสาธารณะ 2. ปรัชญาการสร้างสังคมประชาธิปไตย 3. ปรัชญาความเป็นเลิศ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียน *เป้าประสงค์ 3 เป้าประสงค์* คือ 1. มุ่งพัฒนาทัศนคติการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียนของครู 2. สร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียนของครู 3. เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการเปิดชั้นเรียน *กลยุทธ์ 2 กลยุทธ์* คือ 1 การสร้างระบบการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียนให้เป็นระบบการปฏิบัติงานปกติ 2 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการเปิดชั้นเรียน *มาตรการ 4 มาตรการ* คือ 1. แต่งตั้งคณะทำงานในโรงเรียนเพื่อขับเคลื่อนระบบการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียน 2. พัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนให้สนับสนุนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียนเพื่อสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ 3. ส่งเสริมการเปิดชั้นเรียนและพัฒนาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ที่ตีระหว่างกันและมุ่งเน้นความร่วมมือ 4. เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อพัฒนาครูและนักเรียน *โครงการ/กิจกรรม 3 โครงการ/กิจกรรม* คือ 1. กิจกรรมสร้างแกนนำเพื่อขับเคลื่อนระบบการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียน 2. กิจกรรมสร้างระบบการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียน 3. โครงการเปิดชั้นเรียนและพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งนี้โรงเรียนสวนสันติกำหนดยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสวนสันติที่เน้นการเรียนรู้ซึ่งกันและกันผ่านการสังเกต ไม่ใช่เพียงเพื่อรักษา

ความเป็นสาธารณะและความเท่าเทียมยังมีเป้าหมายให้ครูแต่ละคนได้ทบทวนการปฏิบัติของตนเอง ทำให้มองเห็นความเป็นจริงเกี่ยวกับเด็กที่อยู่ตรงหน้า เพราะการเปิดชั้นเรียนให้คุณครู เพื่อนร่วมงาน หรือคนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็ก ได้มีโอกาสเข้าเยี่ยมชมชั้นเรียนและ สังเกตการณ์ชั้นเรียน เป็นการสร้างความสัมพันธ์แบบเรียนรู้ซึ่งกันและกันกับเพื่อนร่วมงานภายในโรงเรียน โดยมุ่งเน้นการสังเกตข้อเท็จจริงจากการเรียนรู้ของเด็กในห้องเรียน ที่ไม่ใช่ “การให้คำปรึกษา” และ “การประเมิน” การสอน แต่เป็นการสะท้อน (Reflection) การเรียนรู้ของเด็กเป็นหลัก ดังนั้นโรงเรียนสวนสันทิตซึ่งยังไม่ได้ดำเนินการเรื่องการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียน รวมถึงขาดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ในการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ จึงนำยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียน มาถ่ายทอดสู่การปฏิบัติ ด้วยการจัดทำโครงการรองรับยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ เริ่มตั้งแต่การสร้างแกนนำเพื่อขับเคลื่อนระบบการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียน การสร้างระบบการพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียน การสร้างความตระหนักด้านวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาบทเรียนร่วมกันและการเปิดชั้นเรียน และการเปิดชั้นเรียนและพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ เออิสูเกะ ไชโตะ และคณะได้เน้นย้ำเรื่องของการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ (LSLC : Lesson Study for Learning Community) เป็นการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมที่让孩子เรียนร่วมกัน ครูเป็นที่เคารพนับถือเพราะเป็นแบบอย่างของการเรียนรู้ พ่อแม่มีส่วนร่วมในชุมชนแห่งการเรียนรู้ การร่วมมือกันระหว่างกันระหว่างชั้นเรียนทุกชั้น และครูในโรงเรียนทุกคนเป็นส่วนสำคัญ ซึ่งกระบวนการร่วมพัฒนาบทเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นระบบกระบวนการที่จะปฏิรูปโรงเรียน (เออิสูเกะ ไชโตะ และคณะ, 2561: 17-38)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะของงานวิจัย

1. การวิจัยเป็นการยกร่างแผนกลยุทธ์ซึ่งยังไม่ได้นำลงไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นโรงเรียนควรจะนำไปปฏิบัติจริงเพื่อนำผลการปรับปรุงแก้ไขให้สามารถนำไปใช้ได้จริง
2. การกำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลควรมีอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการปฏิบัติ
3. ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ควรจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อเป็นไปตามแนวคิดโรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่แท้จริง

2. ซ้อเสนอแณงงานวึจยัครึ้งต้อไป

1. ควรรทำวึจยัร็อง กรมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนึนการตามแผนกลยุทธ์การเป็นชุมชนแห่งการเรึยรู้ของโรงเรียนสวนสัันดิ
 2. ควรรทำวึจยัร็อง แนวทางการประเมึนแผนกลยุทธ์การเป็นชุมชนแห่งการเรึยรู้ของโรงเรียนสวนสัันดิ
-

รายการอ้างอิง

- ซาโต มานามุ. (2562). *การปฏิรูปโรงเรียน แนวคิด “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” กับการนำทฤษฎีมาปฏิบัติจริง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- คูโฟรี, ริชาร์ด และคูโฟรี, รีเบกกา. (2562). *บทบาทของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพต่อความก้าวหน้าของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21*. ใน เจมส์ เบลล์และรอน แบริดจ์ (บ.ก.), *ทักษะแห่งอนาคตใหม่ การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21* (น. 147-168). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บூคสเคป
- พงษ์ศักดิ์ สาลีกษัย และศศิธดา แวงไทย. (2562). “กลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาสู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์.” *วารสารมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 8 ตุลาคม 2562* หน้า 4133 – 4148 Retrieved September 2, 2022, from <https://so03.tci-thaijo.org> > article > download
- มาซาอากิ ซาโต และเอสุเกะ ไชโต. (2561). *เรียนรู้จากข้อเท็จจริงของเด็กและห้องเรียน การปฏิรูปโรงเรียนด้วยการไตร่ตรอง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2557). *การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ*. Retrieved January 2, 2020, from <http://www.tdri.or.th/wp-content/uploads/2014/06/wb103.pdf>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- เอสุเกะ ไชโต และคณะ. (2562). *การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน เพื่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ คู่มือการปฏิรูปโรงเรียนที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- เอสุเกะ ไชโต (ผู้ปาฐกถา). (31 สิงหาคม 2562). *ร่วมสร้างแรงบันดาลใจให้คุณครูผ่านกระบวนการโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) ครั้งที่ 3*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน
ในจังหวัดนครราชสีมา ประเทศไทย
Strategic Plan for Integrated Sustainable
Creative Tourism Development
in Nakhonratchasima Province, Thailand

ปรายดา พรหมเสน Praita Promsen*

พยอม ธรรมบุตร Payom Dhamabutra**

เสรี วงษ์มณฑา Seri Wongmonta***

กาญจน์นภา พงศ์พนรัตน์ Kannapa Pongponrat****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และโครงการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา และกำหนดแนวทางแผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่าง 400 คน จากภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย

จังหวัดนครราชสีมา มีความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีศักยภาพด้านทรัพยากรท่องเที่ยวของพื้นที่อยู่ในระดับมาก มีวิสัยทัศน์ด้านการท่องเที่ยวคือ จังหวัดนครราชสีมาจะสร้างแบรนด์ท่องเที่ยวธรรมชาติระดับโลก “ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัยในอุทยานแห่งชาติมรดกโลกที่เขาใหญ่ ไกล่ชิดธรรมชาติ ความเจียบสงบ อากาศบริสุทธิ์ โอโซนอันดับแปดของโลก เดินป่าในผืนป่าใหญ่เพื่อเรียนรู้ความหลากหลายทางชีวภาพที่โดดเด่นและหายาก พื้นที่อนุรักษ์บ้านของสัตว์ป่าที่ซุกซม เช่น ช้างป่า กระทิง นกเงือก ชะนีมือขาว สวรรค์ของคนรักนก เพื่อดูนกทั้ง 280 ชนิดในป่าแห่งนี้ มาสัมผัสผืนป่าดิบเขตร้อนมรดกโลก ดินแดนสวรรค์แห่งนักท่องเที่ยว บ้านหลังใหญ่ของสัตว์ป่า เพื่อร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมรดก

* นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

** อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

*** **** อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

โลกอย่างยั่งยืน ค่าเฉลี่ย 4.58 ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างยั่งยืน ค่าเฉลี่ย 4.39 กลยุทธ์เชิงเศรษฐกิจและการตลาดการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 3.97 โครงการพัฒนาโปรแกรมมทกรรม และ Event ด้านการท่องเที่ยว ผลไม้อาหารสุขภาพ ดนตรี กีฬา บันเทิงระดับนานาชาติตลอดปี ค่าเฉลี่ย 4.16 นอกจากนี้ ยังมียุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และโครงการอื่น ๆ ตรงกับความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา

คำสำคัญ: แผนยุทธศาสตร์, การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, จังหวัดนครราชสีมา

Abstract

This research aims to check tourism resources, study the potential of sustainable tourism development, and to inquire about the vision, strategy, strategies and projects for sustainable integrated tourism development in Nakhonratchasima Province, and formulate strategic plan for sustainable tourism development from a sample of 400 people, a questionnaire was used as a tool for this research.

The research results were found that Nakhonratchasima Province has outstanding natural tourism resources. There is a factor indicating high tourism resource potential. There is a vision of tourism. “Nakhonratchasima Province will build Eco-tourism and adventure tourism brand at Khao Yai National Park, closed to natural, tranquility, good atmosphere by the 8th largest ozone source in the world. Hiking and learn about biodiversity. Khao Yai National Park is the world heritage conservation area for many animals such as elephant, bull, hornbill, white-handed gibbon and more than 280 species of birds (mean 4.58). Strategic issues is intergrated tourism development for develop local economy (4.39). Strategy for economic and marketing tourism mean is 3.97 and project for develop international event for tourism in each year (mean 4.16). In addition, there are other strategies and projects of sustainable integrated tourism development of Nakhonratchasima Province.

Keywords: Integrated Strategic, sustainable tourism, Nakhonratchasima Province

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมหลักที่สำคัญของโลก มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มของการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวทั่วโลก โดยองค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (United Nations World Tourism Organization: UNWTO) ได้คาดการณ์ไว้ว่า ปี พ.ศ. 2563 จะมีนักท่องเที่ยวทั่วโลกถึง 1,600 ล้านคน และในปี พ.ศ.2573 จำนวนนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นมากถึง 1,800 ล้านคน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2564: ระบบออนไลน์) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นอย่างมากนอกจากจะก่อให้เกิดทั้งรายได้ในจำนวนมากแล้ว ยังส่งผลต่อการจ้างงาน และสร้างอาชีพอีกด้วย ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีการเดินทางทั่วโลก

ประเทศไทยมีอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจมวลรวมของประเทศและนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามการแพร่ขยายของการท่องเที่ยวนี้ ก็อาจรุกรานเข้าไปในพื้นที่เปราะบางอันห่างไกลทั่วทุกมุมโลก ซึ่งอาจก่อให้เกิดความกดดันต่อสิ่งแวดล้อมทั่วโลก และต่อชุมชนเจ้าของพื้นที่ กล่าวคือการเติบโตของการท่องเที่ยวแบบไร้ข้อจำกัดอาจนำไปสู่ผลกระทบด้านเศรษฐกิจในเชิงบวก แต่ก็ก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงลบอย่างมากหลายด้านทั้งในด้านธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม (UNWTO, 2017) ดังนั้น องค์การสหประชาชาติ (UN) จึงได้ประกาศ Agenda 2030 (Transforming our world: the 2030 agenda for sustainable development) ว่าด้วยเรื่องของการพัฒนาที่ยั่งยืน ทำให้การท่องเที่ยวในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องใส่ใจต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น มีการกำหนดมาตรการเร่งด่วนเพื่อพัฒนาตนเองไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 4 ประการ กล่าวคือ มีการวางแผน และการจัดการความเติบโตของการพัฒนาการท่องเที่ยวในลักษณะที่จะลดผลกระทบให้น้อยที่สุด สามารถดึงดูดให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหาทางพัฒนาวิธีการใหม่ ๆ ที่จะปฏิบัติงานในการท่องเที่ยวให้มีกองทุนเพื่อสร้างความยั่งยืนโดยภาครัฐ และภาคเอกชนต้องร่วมกันเป็นหุ้นส่วนในการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในกรอบของหลักการของเศรษฐกิจเชิงอนุรักษ์ (Green economy) (พยอม ธรรมบุตร, 2560)

การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยจำเป็นต้องมีการศึกษาบริบทเชิงพื้นที่เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับกรอบยุทธศาสตร์เพื่อความยั่งยืน โดยจำเป็นต้องมีเสาหลัก 4 ด้าน คือด้านเศรษฐกิจยั่งยืน ด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ด้านสังคมยั่งยืน และด้านวัฒนธรรมยั่งยืน ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของการพัฒนาจิตใจที่ยั่งยืน โดยโลกตะวันตกจะต้องปรับเปลี่ยนจากกระบวนทัศน์เชิงวิทยาศาสตร์มาสู่กระบวนทัศน์เชิงอนุรักษ์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ประเทศต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนยุทธศาสตร์ของการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งจะ

ค่อย ๆ เคลื่อนเข้าสู่เศรษฐกิจแบบองค์ความรู้ (พยอม ธรรมบุตร, 2560)

ผู้วิจัยตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างแผนยุทธศาสตร์ เพื่อเป็นแผนที่นำทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมาในภาพรวม จึงได้ทำการวิจัยเรื่อง “แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา ประเทศไทย” เพื่อนำไปสู่การกำหนดรูปแบบ และวิธีการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา ตลอดจนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตร สุขภาพและอาหารในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อนำสู่การพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา ในด้านสิ่งแวดล้อมเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการพัฒนาจิตใจในแผนเดียวกัน เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา ประเทศไทย
3. เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์และโครงการ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา
4. เพื่อนำเสนอแนวทางแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method: Exploratory) ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอการวิจัยในส่วนของวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามวัตถุประสงค์การทำวิจัยเล่มหลัก (Main Research) ไปแล้ว ในการนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยสนับสนุน (Supporting Research) โดยนำฐานข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพในส่วนก่อนหน้ามาสร้างแบบสอบถาม เพื่อนำผลจากการวิจัยไปสร้างความสมบูรณ์ให้แก่ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ และผู้วิจัยได้เลือกเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา

ประชากร

ภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา โดยแบ่งสัดส่วนกลุ่มละ 100 ตัวอย่าง รวม 400 ตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยสอบถามความคิดเห็นในกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 4 กลุ่ม จากระดับค่าความคิดเห็นมากที่สุดไปน้อยที่สุด โดยแบ่งหัวข้อ ดังนี้

1. ทรัพยากรท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม มหกรรม กิจกรรม และการบริการทางการท่องเที่ยว
2. ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา
3. วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และโครงการของการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา

วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ในส่วนต่าง ๆ คือภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 400 ชุด และนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลมาสร้างแนวทางแผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณดังขั้นตอนต่อไปนี้

1. รวบรวมแบบสอบถามมาทำการตรวจสอบความถูกต้อง
2. บันทึกคะแนนลงในเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป
3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้แปลความหมาย ความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว ศักยภาพการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ และวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และโครงการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนแบบบูรณาการในจังหวัดนครราชสีมา โดยผู้วิจัยขอเสนอผลของโครงการในแต่ละกลยุทธ์ที่มีคะแนนสูงสุด

สองลำดับแรก เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ต่อไป

4. ผู้วิจัยนำเสนอเป็นแผนภาพแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอรายงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ย 4.06 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้านมหรหรรรมและปรากฏการณ์สำคัญ และด้านบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 4.01 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และด้านกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย 3.97 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา

ด้านทรัพยากรท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	4.06	0.73	มาก
ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	4.01	0.76	มาก
ด้านมหรหรรรมและปรากฏการณ์สำคัญ	4.01	0.78	มาก
ด้านบริการ	4.01	0.77	มาก
ด้านกิจกรรม	3.97	0.79	มาก

2. ผลการประเมินศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพด้านกิจกรรมการเรียนรู้และการปลูกจิตสำนึก มีค่าเฉลี่ย 4.02 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน นักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ย 4.01 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพด้านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน มีค่าเฉลี่ย 3.99 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพด้านทรัพยากรท่องเที่ยวของพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย 3.95 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา

ด้านทรัพยากรท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพด้านกิจกรรมการเรียนรู้และการปลูกจิตสำนึก	4.02	0.75	มาก
ปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน นักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	4.01	0.78	มาก
ปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพด้านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน	3.99	0.80	มาก
ปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพด้านทรัพยากรท่องเที่ยวของพื้นที่	3.95	0.81	มาก

3. ผลความคิดเห็นด้านวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และโครงการในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา ด้านวิสัยทัศน์พบว่าจังหวัดนครราชสีมาจะสร้างแบรนด์ท่องเที่ยวธรรมชาติระดับโลก “ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัยในอุทยานแห่งชาติมรดกโลกที่เขาใหญ่ ไกล่ชิดธรรมชาติ ความเงียบสงบ อากาศบริสุทธิ์ โอโซนอันดับแปดของโลก เดินป่าในผืนป่าใหญ่เพื่อเรียนรู้ความหลากหลายทางชีวภาพที่โดดเด่นและหายาก พื้นที่อนุรักษ์บ้านของสัตว์ป่าที่ชุกชุม เช่น ช้างป่า กระทิง นกเงือก ชะนีมือขาว สวรรค์ของคนรักนก เพื่อดูนกทั้ง 280 ชนิดในป่าแห่งนี้ มาสัมผัสผืนป่าดิบเขตร้อนมรดกโลก ดินแดนสวรรค์แห่งนักท่องเที่ยว บ้านหลังใหญ่ของสัตว์ป่า เพื่อร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมรดกโลกอย่างยั่งยืน” มีค่าเฉลี่ย 4.58 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ ท้องถิ่น และกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างยั่งยืน มีค่าเฉลี่ย 4.39 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม และพัฒนาจิตใจอย่างยั่งยืน มีค่าเฉลี่ย 3.95 มีค่าความคิดเห็นอยู่ใน ระดับมาก ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนอย่างยั่งยืนมี ค่าเฉลี่ย 3.90 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ด้านกลยุทธ์ที่ 1.1 กลยุทธ์การใช้ประโยชน์พื้นที่ (Land Use) เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา มีค่าเฉลี่ย 3.97 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายโครงการพบว่า โครงการเพิ่มพื้นที่สีเขียว การปลูกป่าในพื้นที่อนุรักษ์และการปลูกต้นไม้ในเมือง ตลอดจนในชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน ทุกหมู่บ้านในจังหวัด มีค่าเฉลี่ย 4.36 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

รองลงมา คือ โครงการสร้างเส้นทางท่องเที่ยว ถนนคนเดิน ถนนวัฒนธรรม ถนนอาหารสตรีทฟู้ด ในย่านเมืองเก่าแก่โคราช อำเภอเมือง มีค่าเฉลี่ย 3.92 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ด้านกลยุทธ์ที่ 1.2 กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา มีค่าเฉลี่ย 3.95 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายโครงการพบว่า โครงการนำขยะอินทรีย์มาทำปุ๋ยอินทรีย์ น้ำ EM ในทุกหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ย 4.33 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ โครงการธนาคารขยะและร้านศูนย์บาทเพื่อแยกขยะ บ้าน วัด โรงเรียน ทุกหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ย 3.93 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ด้านกลยุทธ์ที่ 2.1 กลยุทธ์เชิงเศรษฐกิจและการตลาดการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น และกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างยั่งยืน มีค่าเฉลี่ย 3.97 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายโครงการพบว่า โครงการพัฒนาโปรแกรมมหกรรม และ Event ด้านการท่องเที่ยว ผลไม้อาหาร สุขภาพ ดนตรี กีฬา บันเทิงระดับนานาชาติตลอดปี มีค่าเฉลี่ย 4.16 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา โครงการสร้างแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและหลักประชาธิปไตยแบบปกครองกันเองในระดับหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ย 4.12 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ด้านกลยุทธ์ที่ 2.2 กลยุทธ์การพัฒนาสินค้าและกิจกรรมการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น และกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างยั่งยืน มีค่าเฉลี่ย 3.89 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายโครงการพบว่า โครงการสร้างแพ็คเกจแบรนด์ “ท่องเที่ยวธรรมชาตินครราชสีมา” มีค่าเฉลี่ย 4.03 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือโครงการสร้างแพ็คเกจแบรนด์ “ท่องเที่ยวเชิงสังคม นครราชสีมา” มีค่าเฉลี่ย 3.94 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านกลยุทธ์ที่ 3.1 กลยุทธ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนอย่างยั่งยืน มีค่าเฉลี่ย 4.09 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายโครงการพบว่า โครงการอบรมทักษะเชื่อมโยงการผลิตทางการเกษตร การแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ตลอดจนการตลาดออนไลน์แก่ชุมชนในจังหวัด มีค่าเฉลี่ย 4.27 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือโครงการอบรมเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือวิกฤตเศรษฐกิจ การเมือง กภัยพิบัติธรรมชาติ โรคระบาดร้ายแรง เช่น Covid-19 การก่อการร้าย สากลระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน เพื่อสร้างความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.24 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ด้านกลยุทธ์ที่ 3.2 กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายและกระจายรายได้ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนอย่างยั่งยืน มีค่าเฉลี่ย 3.92 มีค่าความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายโครงการพบว่าโครงการสร้างเครือข่ายการพัฒนาท่องเที่ยวในชุมชนแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด กลุ่มจังหวัด และข้ามประเทศ มีค่าเฉลี่ย 3.99 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาโครงการสร้างเครือข่ายพันธมิตรเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม อาหาร สุขภาพ สมุนไพร ด้วยภูมิปัญญาอาเซียน โดยมีโคราชเป็น HUB มีค่าเฉลี่ย 3.94 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ด้านกลยุทธ์ที่ 4.1 กลยุทธ์การอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม และพัฒนาจิตใจอย่างยั่งยืน มีค่าเฉลี่ย 3.94 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายโครงการพบว่า โครงการอนุรักษ์พื้นที่โบราณสถาน ย่านประวัติศาสตร์อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท มีค่าเฉลี่ย 4.30 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือโครงการอนุรักษ์วิถีชีวิต พื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การทอผ้าไหม วิถีประมง เกษตรอินทรีย์ มีค่าเฉลี่ย 3.95 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ด้านกลยุทธ์ที่ 4.2 กลยุทธ์การพัฒนาจิตใจ และปลูกจิตสำนึกเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม และพัฒนาจิตใจอย่างยั่งยืน มีค่าเฉลี่ย 3.85 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายโครงการพบว่าโครงการเที่ยววัดนครราชสีมา นั่งสมาธิ 5 นาที ในอุโบสถเพื่อพบความสงบพันทุกข์ 5 นาที มีค่าเฉลี่ย 4.22 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โครงการฝึกวิถีชีวิตแบบเนิบช้า Slow life วิถีพุทธเพื่อรักษาสุขภาพกายใจเมื่อมาถึงนครราชสีมา มีค่าเฉลี่ย 4.01 มีค่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ดังตาราง 3

ตารางที่ 3 วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และโครงการในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน
ในจังหวัดนครราชสีมา

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปรผล
วิสัยทัศน์	4.58	0.49	มากที่สุด
<p>จังหวัดนครราชสีมาจะสร้างแบรนด์ท่องเที่ยวธรรมชาติระดับโลก “ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัยในอุทยานแห่งชาติมรดกโลกที่เขาใหญ่ ใกล้เคียงธรรมชาติ ความเงียบสงบ อากาศบริสุทธิ์ โอโซนอันดับแปดของโลก เดินป่าในผืนป่าใหญ่ เพื่อเรียนรู้ความหลากหลายทางชีวภาพที่โดดเด่นและหายาก พื้นที่อนุรักษ์บ้านของสัตว์ป่าที่ซุกซม เช่น ช้างป่า กระทิง นกเงือก ชะนีมือขาว สวรรค์ของคนรักนก เพื่อดูนกทั้ง 280 ชนิดในป่าแห่งนี้ มาสัมผัสผืนป่าดิบเขตร้อนมรดกโลก ดินแดนสวรรค์แห่งนักท่องเที่ยว บ้านหลังใหญ่ของสัตว์ป่า เพื่อร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมรดกโลกอย่างยั่งยืน”</p>			
<p>จังหวัดนครราชสีมาจะพัฒนาแบรนด์ท่องเที่ยววัฒนธรรมและการพัฒนาจิตใจ “เยือนโคราช เมืองท่องเที่ยวที่โดดเด่นด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี แหล่งประวัติศาสตร์ พื้นที่โบราณคดีบ้านโนนวัตของยุคก่อนประวัติศาสตร์อายุ 6000 ปี ตั้งแต่ยุคหินใหม่ สำริด เหล็ก จนถึงยุคปัจจุบัน แหล่งอารยธรรมลุ่มน้ำมูลตอนบนแหล่งบ้านปราสาท ศิลปะขอมอายุ 1000 ปีที่อุทยานพิมาย ศึกษาศิลปะปราสาทในวัดเก่าแก่เมืองโคราชตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ปฏิบัติธรรมที่โคราชเพื่อพัฒนาจิตสู่ความสงบและการพ้นทุกข์ที่วังน้ำเขียว ปากช่อง วัดใหม่สันติ อำเภอสว่างแดนดิน เพื่อร่วมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประวัติศาสตร์และเพื่อพัฒนาจิตให้มีศีล สมาธิ ปัญญาในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า”</p>	4.43	0.57	มากที่สุด
<p>จังหวัดนครราชสีมาจะสร้างแบรนด์ท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมเยือนสังคมโคราช “เที่ยวโคราชเพื่อสัมผัสสังคมวัฒนธรรมที่หลากหลายเชื้อชาติและชาติพันธุ์ที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เยี่ยมย่านชุมชนตลาดพ่อค้าชาวจีนบนถนนสายวัฒนธรรมเงินจากถนนโพธิ์กลางไปจนถึงถนนจอมพล สักการะศาลเจ้าบุญไฟศาล อายุร่วม 1000 ปี ในย่านไชน่าทาวน์แห่งโคราชในเทศกาลตรุษจีน สัมผัสวิถีชีวิตของชาวไทยโคราชหรือชาวไทยสยามเก็บน้ำตาล ซึ่งอพยพมาจากกรุงศรีอยุธยา ตั้งแต่สมัยพระเจ้าอยู่ทอง ทั้งภาษาไทยโคราชที่มีสำเนียงเฉพาะตัวร่วมสำรับข้าวเจ้าและอาหารสไตล์ไทยภาคกลาง เยี่ยมหมู่บ้านชาวไทยอีสาน</p>	3.83	0.79	มาก

ตารางที่ 3 วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และโครงการในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน
ในจังหวัดนครราชสีมา (ต่อ)

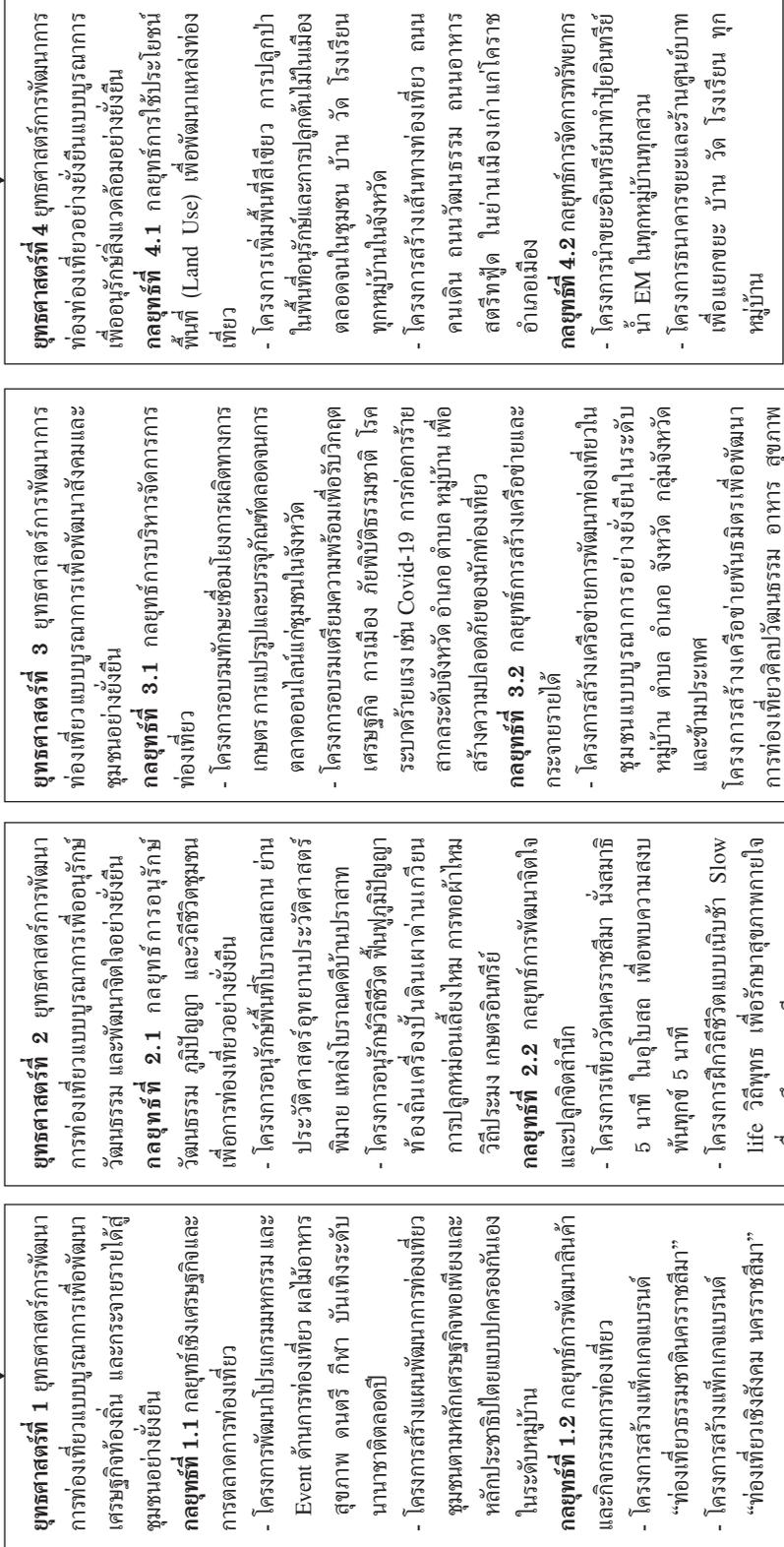
รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ซึ่งเป็นชนพื้นเมือง เดิมมีความสัมพันธ์กับอาณาจักรไทยโบราณโคตรบูรณที่ อำเภอบัวใหญ่ แวะเวียนชมหัตถกรรมพื้นบ้าน การทอผ้าไหม ซิมอาหารหลาก วัฒนธรรมในเมืองย่าโม เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตต่างศรัทธาวัฒนธรรมประเพณีของ สังคมสงบสุขบนแผ่นดินที่ราบสูงโคราช”			
จังหวัดนครราชสีมาจะสร้างแบรนด์ท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ที่ โดดเด่น “เที่ยวโคราช ประตุสู่การท่องเที่ยวไร้พรมแดนในอาเซียน บนเส้นทาง โคราช-หลวงพระบาง-คุนหมิง ด้วยรถไฟความเร็วสูงล้านช้าง และท่องเที่ยว ทางน้ำ ล่องแม่น้ำชี แม่น้ำมูลมุ่งสู่น้ำโขง เพื่อเยี่ยมเยือนเพื่อนบ้านอินโดจีน เขมร ลาว เวียดนาม ท่องเที่ยวเส้นทางปราสาทขอม โคราช-บุรีรัมย์-สุรินทร์- ศรีสะเกษ-นครวัด ร่วมมหกรรมสงกรานต์ระดับนานาชาติ มหกรรมอาหาร ดนตรี กีฬา บันเทิงในนครราชสีมา เมืองนวัตกรรมอาหารเกษตรอินทรีย์ แห่งโลก ซ้อปปีงสินค้า OTOP และผลิตภัณฑ์จากอาเซียน เยี่ยมชมวิถีชีวิต เกษตรอินทรีย์บนที่ราบสูงโคราช เพื่อลิ้มรสอาหารปลอดภัย มาเยือนเมือง ย่าโม เพื่อร่วมพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและกระจายรายได้สู่ชุมชน”	3.81	0.97	มาก
ยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการเพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	3.90	0.85	มาก

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปรผล
กลยุทธ์ที่ 1.1 กลยุทธ์การใช้ประโยชน์พื้นที่ (Land Use) เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	3.97	0.79	มาก
โครงการที่ 1 โครงการเพิ่มพื้นที่สีเขียว การปลูกป่าในพื้นที่อนุรักษ์และการปลูกต้นไม้ในเมือง ตลอดจนในชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน ทุกหมู่บ้านในจังหวัด	4.35	0.62	มากที่สุด
โครงการที่ 2 โครงการกักเก็บน้ำจากอุทกภัยลงสู่ที่เก็บน้ำใต้ดินเพื่อแก้ภัยแล้งโดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน	3.92	0.82	มาก
กลยุทธ์ที่ 1.2 กลยุทธ์การจัดการทรัพยากร	3.95	0.79	มาก
โครงการที่ 1 โครงการนำขยะอินทรีย์มาทำปุ๋ยอินทรีย์ น้ำ EM ในทุกหมู่บ้านทุกสวน	4.33	0.68	มากที่สุด
โครงการที่ 2 โครงการธนาคารขยะและร้านศูนย์บาทเพื่อแยกขยะ บ้าน วัด โรงเรียน ทุกหมู่บ้าน	3.93	0.78	มาก
ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น และกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างยั่งยืน	4.39	0.59	มากที่สุด
กลยุทธ์ที่ 2.1 กลยุทธ์เชิงเศรษฐกิจและการตลาดการท่องเที่ยว	3.97	0.81	มาก
โครงการที่ 1 โครงการพัฒนาโปรแกรมมหกรรม และ Event ด้านการท่องเที่ยว ผลไม้อาหาร สุขภาพ ดนตรี กีฬา บันเทิงระดับนานาชาติตลอดปี	4.16	0.77	มาก
โครงการที่ 2 โครงการสร้างแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและหลักประชาธิปไตยแบบปกครองกันเองในระดับหมู่บ้าน	4.12	0.77	มาก
กลยุทธ์ที่ 2.2 กลยุทธ์การพัฒนาสินค้าและกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.89	0.83	มาก
โครงการที่ 1 โครงการสร้างแพคเกจแบรนด์ “ท่องเที่ยวธรรมชาตินครราชสีมา”	4.03	0.78	มาก
โครงการที่ 2 โครงการสร้างแพคเกจแบรนด์ “ท่องเที่ยวเชิงสังคม นครราชสีมา”	3.94	0.87	มาก
ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาสังคม และชุมชนอย่างยั่งยืน	3.90	0.81	มาก
กลยุทธ์ที่ 3.1 กลยุทธ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยว	4.09	0.74	มาก
โครงการที่ 1 โครงการอบรมทักษะเชื่อมโยงการผลิตทางการเกษตร การแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ ตลอดจนการตลาดออนไลน์แก่ชุมชนในจังหวัด	4.27	0.66	มากที่สุด
โครงการที่ 2 โครงการอบรมเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือวิกฤตเศรษฐกิจ การเมืองภัยพิบัติธรรมชาติ โรคระบาดร้ายแรง เช่น Covid-19 การก่อกองร้ายสากลระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน เพื่อสร้างความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	4.24	0.67	มากที่สุด

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
กลยุทธ์ที่ 3.2 กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายและกระจายรายได้	3.92	0.82	มาก
โครงการที่ 1 โครงการสร้างเครือข่ายการพัฒนาท่องเที่ยวในชุมชนแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด กลุ่มจังหวัด และข้ามประเทศ	3.99	0.77	มาก
โครงการที่ 2 โครงการสนับสนุนและสร้างเครือข่ายธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs) และผู้ประกอบการใหม่ ด้านการท่องเที่ยว (Start ups) โดยระดมทุนภายในประเทศ	3.93	0.83	มาก
ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม และพัฒนาจิตใจอย่างยั่งยืน	3.95	0.82	มาก
กลยุทธ์ที่ 4.1 กลยุทธ์การอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	3.94	0.78	มาก
โครงการที่ 1 โครงการอนุรักษ์พื้นที่โบราณสถาน ย่านประวัติศาสตร์อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท	4.30	0.65	มากที่สุด
โครงการที่ 2 โครงการอนุรักษ์วิถีชีวิต พื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องปั้นดินเผา ด้านเกี่ยวเนื่อง การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การทอผ้าไหม วิถีประมง เกษตรอินทรีย์	3.95	0.73	มาก
กลยุทธ์ที่ 4.2 กลยุทธ์การพัฒนาจิตใจ และปลูกจิตสำนึกเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	3.85	0.78	มาก
โครงการที่ 3 โครงการ เทียววัดนครราชสีมา นั่งสมาธิ 5 นาที ในอุโบสถ เพื่อพบความสงบพันทุกข์ 5 นาที	4.22	0.67	มากที่สุด
โครงการที่ 4 โครงการฝึกวิถีชีวิตแบบเนิบช้า Slow life วิถีพุทธ เพื่อรักษาสุขภาพกายใจ เมื่อมาถึงนครราชสีมา	4.01	0.78	มาก

แผนภาพแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา

วิสัยทัศน์ “ในอนาคต 10-15 ปี จังหวัดนครราชสีมาจะพัฒนาเป็นจุดหมายปลายทางทางกายภาพและสุขภาพในอุทยานแห่งชาติมรดกโลกที่ใหญ่ที่สุดของโลก โอโซนอันดับแรกของโลก ท่องเที่ยวพื้นที่โบราณคดีในประวัติศาสตร์และปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาจิตสู่ความสงบ ณ วัดใหม่สันติ อำเภอสว่างเงิน เพื่อรวมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประวัติศาสตร์และพัฒนาจิตให้มั่นคง สมารถ ปัญญา สัมผัสสังคัมพุทธธรรมที่หลากหลายชาติพันธุ์ที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขบนแผ่นดินที่ราบสูงโคราช และมีประตูสู่การท่องเที่ยวไร้พรมแดนในอาเซียน เยี่ยมชมวิถีชีวิตเกษตรอินทรีย์ ทานอาหารปลอดภัยที่ถือถิ่นและกระจายรายได้สู่ชุมชน”

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวในจังหวัด นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา มีทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติมีความโดดเด่นซึ่งสอดคล้องกับ จุฑาธิปต์ จันทร์เอียด และคณะ (2559) จากงานวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยจักรยานของชุมชนบางพลับ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ที่พบว่าความหลากหลายของ ธรรมชาติในชุมชนสามารถนำไปใช้เป็นที่ทรัพยากรการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิรินันท์ พงษ์นิรันดร และคณะ (2559) ที่ว่า แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติส่วนใหญ่ได้รับการดูแล เพื่อนำไปพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ผลการวิจัยข้อนี้สะท้อนว่า การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว ทำให้เห็นถึงความโดดเด่นของทรัพยากรในพื้นที่ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด นครราชสีมาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาศักยภาพของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัด นครราชสีมา มีปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพด้านทรัพยากรอย่างยั่งยืนในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับวิภา ชุ่มบัณฑิต และ คณะ (2562) ในวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในชุมชนริมน้ำจันทบุรี ตำบลวัดใหม่ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี มีการดูแลจัดการทรัพยากร การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนริมน้ำจันทบุรีอย่างยั่งยืนเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการ พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างชัดเจนตามความต้องการของชุมชน ผลการวิจัยส่วนนี้ทำให้ทราบถึงศักยภาพ ของการท่องเที่ยวที่จะเป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวไปสู่ความยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และโครงการ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยครั้งนี้แสดง วิสัยทัศน์ด้านการท่องเที่ยวว่า จังหวัดนครราชสีมาจะสร้างแบรนด์ท่องเที่ยวธรรมชาติเชิงอนุรักษ์ สอดคล้องกับผลการดำเนินงานตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครราชสีมาในระยะแผนพัฒนา จังหวัด 5 ปี (พ.ศ. 2561-2565) พบว่า ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามา ในพื้นที่มากขึ้น โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเขาใหญ่มรดกโลก อนึ่ง จังหวัดนครราชสีมาควร เป็นจังหวัดที่บุกเบิกด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนบนพื้นที่อนุรักษ์เพื่อสนอง นโยบายของ UNWTO ที่ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (5) ประเด็นการ ท่องเที่ยว (พ.ศ. 2561-2580) ที่กล่าวถึงแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการท่องเที่ยว ที่ให้ความสำคัญกับจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก ต้องมีการวางแผนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของพื้นที่ สภาพัฒน์ (2563: ออนไลน์) แผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาการ

ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมาได้จัดทำขึ้นจากการทำวิจัยในครั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 4 เพื่อนำเสนอแนวทางแผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา จะสร้างแบรนด์ท่องเที่ยวธรรมชาติระดับโลก “ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัยในอุทยานแห่งชาติมรดกโลกที่เขาใหญ่ ใกล้เคียงธรรมชาติ ความเจียบสงบ อากาศบริสุทธิ์ โอโซนอันดับแปดของโลก เดินป่าในผืนป่าใหญ่ เพื่อเรียนรู้ความหลากหลายทางชีวภาพที่โดดเด่นและหายาก พื้นที่อนุรักษ์บ้านของสัตว์ป่าที่ชุ่มชื้น เช่น ช้างป่า กระทิง นกเงือก ชะนีมือขาว สวรรค์ของคนรักนก เพื่อดูนกทั้ง 280 ชนิดในป่าแห่งนี้ มาสัมผัสผืนป่าดิบเขตร้อนมรดกโลก ดินแดนสวรรค์แห่งนักท่องไพร บ้านหลังใหญ่ของสัตว์ป่า เพื่อร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมรดกโลกอย่างยั่งยืน” สอดคล้องกับผลการดำเนินงานตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครราชสีมาในระยะแผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี (พ.ศ. 2561-2565) พบว่า ด้านการท่องเที่ยวมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในพื้นที่มากขึ้น โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเขาใหญ่มรดกโลก อนึ่ง จังหวัดนครราชสีมาควรเป็นจังหวัดที่บุกเบิกด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนบนพื้นที่อนุรักษ์เพื่อสนองนโยบายของ UNWTO ที่ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (5) ประเด็นการท่องเที่ยว (พ.ศ. 2561-2580) ที่กล่าวถึงแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวในประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมข้อ 4.4 พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มุ่งเน้นความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง ข้อย่อย 4.4.4 ที่สงวนรักษา อนุรักษ์ พื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ มรดกทางสถาปัตยกรรมและ ศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตบนฐานธรรมชาติ และฐานวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน สภาพัฒนา (2563: ออนไลน์)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

เพื่อให้เกิดผลในเชิงประจักษ์ของการวางแผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรดำเนินการตามโครงการที่ได้นำเสนอในแต่ละกลยุทธ์ ตามประเด็นยุทธศาสตร์ และเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องควรมีการประเมินโครงการเพื่อปรับแผนยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ท่องเที่ยวในอนาคต

รายการอ้างอิง

- กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา.
- จุฑาธิปต์ จันทร์เอียด, อังสุมาลิน จำนงชอบ และวุฒิพงษ์ ทองก้อน. (2559). “การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยจักรยานของชุมชนบางพลับอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม.” *วารสารธุรกิจปริทัศน์*, 8(2), 91-108.
- พยอม ธรรมบุตร. (2560). *เอกสารประกอบการเรียนการสอนเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พยอม ธรรมบุตร. (2561). “แผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร.” *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 12(1), 84-95.
- วีณา ชุ่มบัณฑิต, อาทิตยา จารุจินดา และโสภา ผลเจริญ. (2562). “แนวทางการพัฒนาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนริมน้ำจันทบูร ตำบลวัดใหม่ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี.” *วารสาร เซนต์จอห์น*, 22(30), 268-285.
- ศรินันท์ พงษ์นรินทร์, โอษฐ์ญา บัวธรรม และชัชชญา ยอดสุวรรณ. (2559). “แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา.” *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ มข.*, 9(1) 234-259.
- สำนักงานคณะกรรมการบริหารจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดนครราชสีมา. *แผนพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2561-2564*. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2563 จาก <http://nakhonratchasima.go.th>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-12 (พ.ศ. 2504-2564)*. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2563 จาก <http://www.nesdb.go.th>.
- UNWTO. (2017). Retrieved September 11, 2017, สืบค้นจาก <http://www2.unwto.org>.
- World Travel & Tourism Council. (2017). Travel & Tourism, สืบค้นจาก <http://wtcc.org>.

การจัดการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาในยุคเทคโนโลยี เปลี่ยนผันกลไกระบบ Management of higher education learning in the era of Disruptive Technology

มนูญ โต๊ะอาจ Manoon Tho-ard*

บทคัดย่อ

Disruptive Technology คือ การผันผวนของเทคโนโลยีทำให้เกิดนวัตกรรมที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล (*Digital Technology*) สร้างนวัตกรรมที่แตกต่างไปจากการดำเนินการแบบเดิม ที่ถูกพัฒนาขึ้นมาแทนที่กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม เช่นการเรียนรู้ออนไลน์ (*Online Learning*) ในระดับอุดมศึกษามีเทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (*Disruptive Technology*) มากมายที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ผู้สอนที่ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิมจึงไม่ได้รับความสนใจจากผู้เรียนอีกต่อไป และเรียกผู้สอนกลุ่มนี้ว่า ถูก *Disrupt* ส่วนผู้สอนที่เรียนรู้และพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ของตนเองจนสามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนได้ ผู้เรียนอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดเรียนรู้ด้วยเรียกผู้สอนกลุ่มนี้ว่า ผู้ *Disrupt* กระบวนการพัฒนาเทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (*Disruptive Technology*) ในจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การมองเห็นปัญหา (*Insight*) การวิเคราะห์และออกแบบการแก้ปัญหา (*Problem*) การทดลองใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้เพื่อการแก้ปัญหา (*Solution*) และการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการทดลองใช้จนประสบความสำเร็จมาแล้ว (*Business Model*) โดยผู้สอนทำหน้าที่โค้ช (*Coach*) ให้กับผู้เรียน ด้วยการจูงใจ และชี้แนะให้ผู้เรียนใช้วิธีการเรียนรู้ของตนเอง ให้กำลังใจผู้เรียน กระตุ้นความเชื่อมั่นในตนเองและความภาคภูมิใจในตนเอง และมีบทบาทการโค้ชเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ประกอบด้วยบทบาท 3 ด้าน ได้แก่ การสร้างความยึดมั่นผูกพัน (*Engage*) การเสริมพลังการเรียนรู้ (*Empower*) และการสร้างความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ (*Enliven*) ส่วนการประเมินเน้นการประเมินตามสภาพจริง และการประเมินทักษะปฏิบัติ (*Performance*)

คำสำคัญ : การผันผวนของเทคโนโลยี, การจัดการเรียนรู้, อุดมศึกษา

* อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเมธาร์ธย์

Abstract

Disruptive Technology is the technology that employs digital technology to create innovative which is different from the normal operation. It is developed to replace the traditional learning management process such as online learning. There are large number of disruptive technologies that respond to the needs of students. Teachers who use traditional methods of learning management are no longer attracted the attention of students and are considered as being disrupted. As for the teachers who learn and develop their own learning management methods until they can meet the needs of the student and students want to come in and learn are called disruptors. Disruptive technology development process of learning management consists of visualization of problems (Insight), analysis and design of problem-solving (Problem), experimentation with learning management innovations to solve problems (Solution) and the use of innovative learning management through successful trials (Business Model). The teacher is a coach to the students by motivating and guiding the them to use their own learning methods stimulates self-confidence and self-esteem. The roles of are to develop learners' potentials : engage, empower, and enliven. The assessment focuses on authentic assessment and practical skills assessment (Performance).

Keyword : *Disruptive Technology, Management, Higher Education*

การจัดการเรียนรู้ในยุคเทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (Disruptive Technology)

พัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกจากวิธีการผลิตและระบบการผลิตมีการเปลี่ยนแปลงตามวิวัฒนาการมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ในยุคก่อนผู้คนประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อบริโภคภายในครัวเรือนเป็นหลัก ด้วยการใช้แรงงานจากมนุษย์ด้วยตัวเอง รวมถึงการใช้แรงงานจากสัตว์และด้วยการผลิตเครื่องมือแบบง่าย ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน พัฒนามาเป็นการใช้เครื่องมือ เครื่องจักรกลที่มีกระบวนการทำงานและระบบการผลิตที่ซับซ้อนมากขึ้น สังคมมนุษย์จากยุคเกษตรกรรมสู่ยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรม (Industrial Revolution) หรือการเปลี่ยนแปลงวิธีการและระบบในการผลิตขนาดใหญ่ของโลก เริ่มขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 ด้วยการประดิษฐ์เครื่องปั่นด้ายพลังน้ำทำให้เกิดอุตสาหกรรมสิ่งทอที่พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว และเมื่อมีการประดิษฐ์เครื่องจักรไอน้ำเพื่อนำไปประยุกต์ในการสร้างพลังงานให้แก่เครื่องจักรชนิดอื่น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการผลิตแบบพึ่งพาแรงงานมนุษย์และสัตว์หรือพลังงานจากพลังงานธรรมชาติ มาเป็นระบบโรงงานที่ใช้เครื่องจักรทำงานร่วมกับแรงงานมนุษย์ ต่อมาในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 มีการนำนวัตกรรมระบบสายพานการผลิตมาเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุน และการนำพลังงานไฟฟ้ามาใช้กับเครื่องจักร ทำให้สามารถผลิตสินค้าที่เหมือนกันได้เป็นจำนวนมาก (Mass Production) การปฏิวัติอุตสาหกรรมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเข้าสู่ยุคที่เรียกว่ายุคคอมพิวเตอร์ มีการนำนวัตกรรมด้านคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในอุตสาหกรรมการผลิต เครื่องจักรจึงสามารถทำงานโดยอัตโนมัติในรูปแบบหุ่นยนต์แขนกล ฯลฯ ถูกผลิตขึ้นมาทดแทนแรงงานมนุษย์มากขึ้น ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตให้สูงขึ้น และการปฏิวัติอุตสาหกรรมที่กำลังเกิดขึ้นในทุกวันนี้ เป็นการจัดการอุตสาหกรรมโดยนำสารสนเทศมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีอุตสาหกรรม เช่น Internet of Things (IoT), Cloud Computing เป็นต้น ด้วยการนำข้อมูลหลากหลายมาผสมผสานเพื่อให้เกิดการตัดสินใจในการทำงานได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ และทันเวลา ตามความต้องการที่หลากหลายของสังคมในปัจจุบัน

สังคมไทยกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 เป็นการออกแบบให้เศรษฐกิจตั้งบนฐานความรู้เดิมจากสังคมเกษตรกรรมที่ได้เปรียบแล้วต่อยอดสร้างมูลค่าสูงหรือเศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Value-Based Economy) ที่เรียกว่าเศรษฐกิจที่ทำน้อยได้มาก หัวใจของระบบเศรษฐกิจใหม่คือนวัตกรรมเป็นกลไกในการขับเคลื่อนจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบของการลงทุน โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยใหม่ ที่เรียกว่าเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ (New Economy Model) การที่นโยบายประเทศไทย 4.0 มีเป้าหมายการเปลี่ยนผ่าน ทั้งระบบใน 4 องค์กรประกอบสำคัญ ประกอบด้วยองค์ประกอบแรกได้แก่การเปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิม (Traditional Farming) ไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ที่เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (Smart Farming) โดยเกษตรกรต้องร่ำรวยขึ้น โดยเป็นทั้งเกษตรกรและผู้ประกอบการ (Entrepreneur) องค์ประกอบที่สอง ได้แก่ การเปลี่ยนจากวิสาหกิจขนาดกลาง

และขนาดย่อมแบบดั้งเดิม (Traditional SMEs หรือ SMES) ที่รัฐต้องให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ไปสู่การเป็นบริษัท ธุรกิจหรือองค์กรที่ตอบโจทย์ผู้บริโภค (Smart Enterprises) และ เพิ่งเริ่มก่อตั้ง (Startups) ที่มีศักยภาพสูง องค์กรประกอบต่อมาได้แก่การเปลี่ยนจากการบริการแบบดั้งเดิม (Traditional Services) ซึ่งมีการสร้างมูลค่าค่อนข้างต่ำ ไปสู่ การบริการที่สร้างมูลค่าสูง (High Value Services) และองค์กรประกอบสุดท้ายได้แก่การเปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง โดยเบื้องต้นรัฐบาลออกแบบให้ประเทศไทย 4.0 ขับเคลื่อนสร้างมูลค่าเพิ่มในสิ่งที่ชำนาญและมีโอกาสสูงใน 5 กลุ่มคือ (1) อาหาร การเกษตร เทคโนโลยีชีวภาพ เปลี่ยนจากเกษตรกรผลิตเพื่อผลผลิต มาเป็นผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า ปรับเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการเกษตร (2) สาธารณสุข สุขภาพและเทคโนโลยีการแพทย์ (3)กลุ่มเครื่องมืออัจฉริยะ หุ่นยนต์ และเครื่องกลควบคุม (4) กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตและปัญญาประดิษฐ์ (5) กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรมและบริการที่มีมูลค่าสูง โดยที่กลุ่ม 1 กลุ่ม 2 และกลุ่ม 5 นี้ คือ ฐานความรู้ที่คนไทยมีความได้เปรียบในการแข่งขันต่อยอดได้ สามารถกระจายประโยชน์ได้มาก ฐานของไทย คือ ฐานเกษตรและบริการ เศรษฐกิจแบบ 4.0 ต้องเคลื่อนโดยนวัตกรรม ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เทคโนโลยีจะเป็นตัวแปลงให้เกิดมูลค่าเพิ่มแม้ไม่ชำนาญ ประเทศไทยต้องส่งเสริมกันอย่างจริงจัง (Chan-o-cha, B.E.2560)

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ก้าวกระโดด โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมและด้านการจัดการเรียนรู้ในทุกระดับของแต่ละประเทศ ทุกภูมิภาคอย่างใหญ่หลวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา การพัฒนาเทคโนโลยีมีการพลิกผันอย่างมาก ในอดีตเมื่อพูดถึงเทคโนโลยี จะนึกถึงคำว่า “Hi-tech” ต่อมาก็คือ “Emerging Technology” และอีกคำที่คุ้นเคย คือ “Disruptive Technology” ซึ่งหมายถึง เทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ เป็นเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นมาเพื่อทดแทนสิ่งเดิมหรืออาจเรียกว่าเทคโนโลยีทดแทน การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยที่มุ่งไปสู่เทคโนโลยี และนวัตกรรม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการจัดการศึกษาเพื่อจัดการเรียนรู้และการดำเนินการพัฒนากำลังคน โดยเฉพาะในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับความต้องการที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในอนาคต นำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย เน้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมด้วยนวัตกรรม (Innovation-driven Economy) คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้และทักษะอาชีพที่สูงขึ้น มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีอัตลักษณ์ความเป็นไทย และมีความสามารถรู้จักใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ต้องได้รับการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการพัฒนาคนไทย เยาวชนไทย โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาให้มีทักษะความรู้ความสามารถให้เท่าทันต่อความ

เป็นไปและความเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีของโลก โดยเฉพาะการพัฒนาความสามารถด้าน STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics) และภาษาต่างประเทศ เพื่อให้มีความพร้อมรองรับความต้องการของตลาดและผู้ประกอบการที่จะมาลงทุนในประเทศ การจัดการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาจึงต้องเข้าใจถึงความหมาย และผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (Disruptive Technology) เข้าใจและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพบัณฑิต ให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของ เทคโนโลยี การแข่งขัน สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ เศรษฐกิจ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ทำให้องค์กรต่าง ๆ ได้รับความกระทบอย่างมีนัยสำคัญ เป็นการเตรียมพร้อมเพื่อให้ทันสถานการณ์ ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาต้องเข้าใจและสามารถรับมือกับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงได้ สิ่งหนึ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ก็คือ การยกเลิกระบบปริโทรันในระดับอุดมศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป จากเคยกำหนดระยะเวลาสำเร็จการศึกษาแบบเดิมคือ ปริญญาตรี 4 ปี ไม่เกิน 8 ปี ปริญญาโท 2 ปี ไม่เกิน 5 ปี ปริญญาเอก 3 ปี ไม่เกิน 6 ปี จะถูกยกเลิกเปิดช่องให้เรียนควบคู่กับการทำงาน เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว หรือหาประสบการณ์ใหม่ ๆ นอกห้องเรียนก่อนกลับมาเรียนอีกครั้ง สามารถนำประสบการณ์นั้นมาเทียบโอนหน่วยกิตได้ที่เรียกว่าระบบเครดิตแบงก์ เป็นการเปิดช่องให้ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ไม่มีกำหนดปีเรียนจบ เพียงแต่นักศึกษาที่จะเรียนในระบบนี้ได้ต้องมีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด การศึกษาและการสร้างทุนมนุษย์ ต้องเริ่มกระบวนการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ จากที่เคยเน้นเรื่อง IQ และ EQ เป็นหลัก ต้องนำเรื่อง AQ (Adversity Quotient) หรือ active skill มาผสมผสาน รองรับโลกยุคใหม่ที่เรียกว่า VUCA World นั่นคือทุกคนต้องปรับตัว ไม่ว่าจะชอบหรือไม่ก็ตาม (<https://www.salika.co/2022/07/29/vuca-world/> : สืบค้น เมื่อ 5 ธันวาคม 2565)

เทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (Disruptive Technology) กับการจัดการเรียนรู้

เมื่อพิจารณาเทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (Disruptive Technology) ในประเด็นการจัดการเรียนรู้จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิมที่ผู้สอนถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การพูดบรรยาย การมอบหมายงาน ไม่สามารถตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อีกต่อไป เนื่องจากมีเทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (Disruptive Technology) ที่ถูกพัฒนาขึ้นอย่างมากมาย ตัวอย่างเช่น กล้องถ่ายรูปรูปจากระบบฟิล์มที่เคยได้รับความนิยมถูกแทนที่ด้วยกล้องถ่ายภาพระบบดิจิทัล ผู้ถ่ายภาพสามารถดูภาพที่ถ่ายได้ทันทีไม่ต้องเสียเวลาในการล้างฟิล์ม และอัดขยายภาพ กระบวนการจัดการเรียนการสอนจากเดิมในห้องเรียนปกติเมื่อพบกับสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโควิด 19 ถูกแทนที่ด้วยการเรียนรู้ผ่านโลกออนไลน์ (Online Learning) ส่งผลให้

ผู้สอนที่ใช้วิธีการเรียนรู้แบบดั้งเดิมไม่ได้รับความสนใจจากผู้เรียนอีกต่อไป ผู้สอนกลุ่มนี้เรียกได้ว่า ถูก Disrupt ส่วนผู้สอนที่เรียนรู้และพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ของตนเองจนสามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียน เรียกผู้สอนกลุ่มนี้ว่า ผู้Disrupt สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่จะต้องเกิดขึ้นในทุกบริบทของการจัดการเรียนรู้ และจะไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้นจึงน่าสนใจว่าการจัดการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษาจะเปลี่ยนแปลง (Transform) อย่างไรถึงจะต้องสร้างผลิตภัณฑ์ซึ่งหมายถึงหลักสูตรเรียนรู้รวมถึงกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ได้ทำหน้าที่ในการพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะสร้างสรรค์งานในอาชีพของตนเองได้ คือเป็นผู้ Disrupt ไม่ใช่ผู้ถูก Disrupt (วิชิต วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2562 : 1-7)

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในโลกที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (Disruptive Technology) จึงไม่ใช่การยึดรูปแบบกระบวนการเรียนรู้แบบเดิมไว้โดยไม่เปลี่ยนแปลง แล้วสร้างกำแพงไว้ปกป้องตนเองไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเข้ามาคุกคาม (comfort zone) หากแต่ต้องทลายกำแพงแล้วสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ ที่สามารถ Disrupt สิ่งดั้งเดิมที่ไม่มีประโยชน์ต่อผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีจิตใจมุ่งมั่นอยู่กับการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่องผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องการ การสร้างสรรค์นวัตกรรม คือ หัวใจของเทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (Disruptive Technology) ในทุกวงการธุรกิจ แต่สำหรับวงการการจัดการศึกษานั้น การเรียนรู้ของผู้เรียนก็เช่นเดียวกันหากไม่มีนวัตกรรมก็ไม่สามารถที่จะเป็นผู้ Disrupt ได้ ดังนั้นเทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (Disruptive Technology) ทางการจัดการศึกษา หมายถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อแข่งขันกับสิ่งยั่วยุอื่น ๆ ที่ไม่เป็นประโยชน์กับผู้เรียนที่แฝงตัวอยู่ทั้งในโลกจริงและโลกออนไลน์ที่เข้ามา Disrupt กระบวนการจัดการเรียนรู้ในทุกระดับนั่นเอง แม้ว่าโลกของการศึกษาจะกล่าวถึงปัญญาประดิษฐ์เพียงเล็กน้อย แต่ความจริงก็คือ มีบริษัทที่พัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์ที่สร้างโปรแกรมการฝึกอบรมโดยปรับแต่งให้เข้ากับโปรไฟล์ของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษาที่ไม่เป็นไปตามความท้าทายของการปฏิบัติทางดิจิทัลและผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่เข้าสู่ตลาดงานโดยไม่ได้เตรียมตัวไว้

การพัฒนาเทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (Disruptive Technology) กับกระบวนการจัดการเรียนรู้

การพัฒนาเทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (Disruptive Technology) เชื่อมโยงกับบริบทของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน (วิชิต วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2562 : 8-10) ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การมองเห็นปัญหา (Insight) ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ คือ การรับรู้ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นคือปัญหาที่ต้องแก้ไข เช่น ผู้เรียนชอบเล่นเกมมากกว่าทำกิจกรรม การเรียนรู้เป็นต้น ขั้นตอนนี้ต้องอาศัยกระบวนการคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ (Creativity & Ideation) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 คือ การวิเคราะห์และออกแบบแก้ปัญหา (Problem) ด้วยนวัตกรรมกระบวนการจัดการเรียนรู้ สาเหตุที่ต้องแก้ปัญหาด้วยนวัตกรรมเนื่องจาก ปัญหานั้นเกิดขึ้นเพราะทำแบบเดิม ๆ ขั้นตอนนี้ต้องอาศัยการคิดเชิงนวัตกรรม (Open Innovation) ร่วมกับการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking)

ขั้นตอนที่ 3 คือ การทดลองใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้เพื่อการแก้ปัญหา (Solution) ในขั้นตอนนี้อาศัยการคิดเชิงนวัตกรรม การคิดเชิงออกแบบ และการทำงานแบบทำงานเป็นทีม เรียนรู้จากความล้มเหลว ยืดหยุ่น กระชับ ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น และการเรียนรู้ไปพร้อมกับการทดลองใช้นวัตกรรม และปรับปรุงนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง เปรียบเสมือนการแสวงหา Business Model

ขั้นตอนที่ 4 คือ การใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการทดลองใช้งานประสบความสำเร็จมาแล้ว(Business model) ในลักษณะของการ Change หรือ Transform การจัดการเรียนรู้ เปรียบเสมือนการดำเนินการทางธุรกิจด้วย Business Model ใหม่

จากทั้ง 4 ขั้นตอน ผู้สอนจึงมีบทบาทการโค้ช (Coaching) เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 3 ด้าน บทบาทด้านแรกคือ การสร้างความยึดมั่นผูกพัน (Engage) หมายถึง ความยึดมั่นผูกพัน การทำให้เกิดความสนใจความไว้วางใจ ความดึงดูด ความยึดมั่นความผูกพัน การมีส่วนร่วม การยอมรับนับถือ การเชื่อมต่อเข้าด้วยกัน และปฏิสัมพันธ์ที่นำไปสู่ความสำเร็จ บทบาทการโค้ชด้าน Engage ประกอบด้วย การสร้างความไว้วางใจ (Trust) ให้เกิดกับผู้เรียน การสร้างสัมพันธภาพที่ดีบนพื้นฐานของการยอมรับนับถือ การปฏิบัติต่อผู้เรียนด้วยความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การสร้างความสนใจ เอาใจใส่ ติดตาม และประคับประคองผู้เรียน และการฟังผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง ไม่ด่วนสรุป ไม่ด่วนตัดสิน ไม่ด่วนสวนกลับ บทบาทด้านที่สองการเสริมพลังการเรียนรู้หรือพลังอำนาจ (Empower) หมายถึง การเสริมสร้างพลังอำนาจ การให้อำนาจการตัดสินใจในการกระทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อเสริมสร้างความเป็นตัวตนของตนเอง มีความคิดเป็นของตนเอง กระตุ้นให้เห็นความสามารถตนเองเกิดพลังเรียนรู้ทำให้พึ่งพาตนเองได้ บทบาทการโค้ชด้านการเสริมพลังการเรียนรู้ (Empower) ประกอบด้วย การกระตุ้นผู้เรียนให้มีวิธีคิดที่เชื่อว่าทักษะและความรู้ความสามารถของตนเองสามารถพัฒนาได้ผ่านการเรียนรู้และความพยายามฝึกฝน ไม่มีอะไรที่อยู่เหนือความพยายามและความตั้งใจ ที่เรียกว่า Growth Mindset ด้วยการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเองได้ มีวินัยในการเรียนรู้

และนำตนเองใช้กระบวนการเรียนรู้และใช้กระบวนการคิดอย่างหลากหลาย การใช้พลังคำถามกระตุ้น การคิดขั้นสูงด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน การให้ผู้เรียนเลือกและตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง การให้กำลังใจและเสริมพลังความเชื่อมั่นในความสามารถของตน การให้ผู้เรียนประเมินตนเองและสะท้อนความคิดสู่การปรับปรุงและพัฒนา รวมถึงการประเมินและการให้ข้อมูลย้อนกลับที่เน้นพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและบทบาทสุดท้ายของการโค้ช คือ การสร้างความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ (Enliven) หมายถึง ความกระตือรือร้น ความตื่นตัว ความท้าทายมีแรงบันดาลใจ ความกระตือรือร้น ความตั้งใจ ความสนุกสนาน กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นพลังในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จ บทบาทการโค้ชด้าน Enliven ประกอบด้วยการกระตุ้นแรงบันดาลใจและแรงปรารถนาในการเรียนรู้ การกระตุ้นแรงจูงใจภายในและความต้องการเรียนรู้สิ่งที่ท้าทาย การสื่อสารและสร้างบรรยากาศที่กระตือรือร้นและเอื้อต่อการเรียนรู้ การกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นและพยายามในการเรียนรู้ และการแสดงออกถึงความกระตือรือร้นและการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ทั้ง 3 บทบาทดังกล่าวข้างต้น มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันไม่จำกัดว่าจะต้องเริ่มจากบทบาทใด ก่อนทั้งสามประการ เป็นบทบาทที่ทำให้การโค้ชของผู้สอนประสบความสำเร็จสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ด้วยการเลือกใช้วิธีการโค้ชหรือผสมผสานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในบริบทของกระบวนการจัดการเรียนรู้

แนวโน้มเทคโนโลยีที่สำคัญต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นจากอดีตส่งผลให้เกิดเทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (Disruptive Technology) อาทิ ระบบประมวลผลที่เป็นอัตโนมัติ สามารถนำวิเคราะห์ปริมาณข้อมูลในฐานข้อมูลที่มีขนาดใหญ่และเชิงลึกได้ เพื่อคาดการณ์สถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์รวมถึงโทรศัพท์พกพาที่มีขนาดเล็กลง เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในทุกมิติ แนวโน้มเทคโนโลยีที่สำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อมุ่งไปสู่การเป็นดิจิทัล ที่น่าสนใจมีดังนี้ (Electronic Government Agency, B.E.2559: 7-9)

Advanced Geographic Information System การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลในเชิงพื้นที่ โดยสามารถประยุกต์ใช้สำหรับการจัดสรรทรัพยากรด้านการเกษตร การบริหารจัดการระบบคมนาคมขนส่ง และด้านอื่น ๆ

Big Data การนำข้อมูลจำนวนมากมาประมวลผลและใช้เป็นเครื่องมือในการคาดการณ์ และประเมินสภาพธุรกิจการให้บริการ โดยอาศัยเทคโนโลยี IoT และ Smart Machine เพื่อให้การวิเคราะห์และตอบสนองต่อผู้รับบริการเป็นแบบ Real-Time

Block chain / Distributed Ledger Technology การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูลและ ใช้ประโยชน์จากเครือข่ายเพื่อตรวจสอบและลดภาระการพึ่งพาคนกลางในการทำธุรกรรม ภายใต้ความปลอดภัยที่มีความ Disruptive Technology ทางการจัดการเรียนรู้โดยในส่วนของ การจัดการศึกษา มี Disruptive Technology มากมายในปัจจุบันที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และเช่นเดียวกัน สถาบันการศึกษาที่เป็นผู้ Disruptive Technology จะสามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนให้เข้ามาศึกษา เรียนรู้ได้มากกว่าสถานศึกษาที่ไม่มีเทคโนโลยีทดแทน (Disruptive Technology) และเป็นเหตุผลสำคัญของการปิดตัวของสถาบันการศึกษา

Cloud Computing เป็นเทคโนโลยีที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เพื่อลดความยุ่งยากในการติดตั้งระบบ ลดต้นทุนในการดูแลระบบ และต้นทุนสำหรับการสร้างเครือข่ายด้วยตนเอง

Cyber Security การคำนึงถึงความปลอดภัยทางไซเบอร์โดยจัดทำมาตรฐานความปลอดภัยทางไซเบอร์ ปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ทันต่อเหตุการณ์ และมีความยืดหยุ่น อีกทั้งปรับเปลี่ยน Mindset ในการจัดการประเด็นด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์

Internet of Things (IoT) การอาศัยเทคโนโลยีสร้างสภาพแวดล้อมปรับเปลี่ยนรูปแบบบริการเป็นดิจิทัลมากยิ่งขึ้น เพื่อการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสื่อสาร การใช้โมบายเทคโนโลยี การวิเคราะห์ Big Data รวมไปถึงการประสานงานกับภาครัฐกิจและเอกชน

Open Any Data การเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้รับบริการ โดยปรับปรุงเว็บไซต์และฐานข้อมูล เพื่อสร้างการเข้าถึงจากสาธารณะมากขึ้น และผลักดันให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลที่เปิดเผยเหล่านั้นกับหน่วยงานทุกภาคส่วน

Smart Machines / Artificial Intelligence การนำมาปรับใช้เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการ และตอบสนองการให้บริการอัตโนมัติ โดยระบบ Smart Machine จะพัฒนาขึ้น และสามารถประเมินปัญหาและจัดการสมดุตลอดห่วงโซ่การบริการ

Virtual Reality / Augmented Reality การนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการจำลองภาพหรือสถานการณ์เหมือนจริง เพื่อบริหารจัดการความปลอดภัยสาธารณะ การขยายพื้นที่การรักษาสุขภาพไปยังพื้นที่ห่างไกล (Telemedicine) รวมถึงการเพิ่มรูปแบบใหม่ ๆ ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเรียนรู้ได้

ผลกระทบจากเทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (Disruptive Technology)

Christensen & Rayno แบ่งประเภทของเทคโนโลยี (Technology) เป็น 2 ประเภท ได้แก่ เทคโนโลยีเพื่อความยั่งยืน (Sustaining Technology) เป็นเทคโนโลยีที่เน้นการพัฒนาให้สินค้ามีการทำงานที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นในระบบกลไกแบบเดิม และเทคโนโลยีอีกประเภทหนึ่งเรียกว่า

เทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (Disruptive Technology) เป็นเทคโนโลยีที่พัฒนาสินค้า/บริการให้มีระบบและรูปลักษณะแบบใหม่ราคาถูกลง ใช้งานง่ายขึ้น ขนาดเล็กลง

Clayton Christensen อธิบายถึงเหตุผลที่องค์กรใหญ่ ๆ ปรับตัวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงของ เทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (Disruptive Technology) ในหนังสือ Innovator's Dilemma ไว้ดังนี้ (Christensen, 2013: xvii-xxvi)

1) บริษัทที่เป็นผู้นำจะทำอะไรก็ต้องขึ้นกับลูกค้าและผู้ลงทุน เนื่องจากสินค้าที่เป็นเทคโนโลยีเพื่อความยั่งยืน (Sustaining Technology) เป็นสินค้าที่อยู่ในกระแสปัจจุบัน ซึ่งมีลูกค้าอยู่แล้ว ดังนั้น บริษัทจึงมุ่งตอบสนองความต้องการของลูกค้าโดยพัฒนาสินค้าไปในทิศทางที่ลูกค้าต้องการ (พัฒนาสินค้าให้ทำงานได้ ดีขึ้น) และต้องตอบสนองความต้องการของนักลงทุน เพราะเมื่อมีการพัฒนาให้มีการใช้งานดีขึ้นจะทำให้ขายได้ราคาดีขึ้น กำไรมากขึ้น

2) ตลาดของเทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (Disruptive Technology) มักเริ่มต้นที่ตลาดขนาดเล็ก ซึ่งตลาดเหล่านี้ไม่สามารถตอบโจทย์การเติบโตของบริษัทใหญ่ ๆ ทำให้บริษัทใหญ่ ๆ มองข้ามไป

3) ตลาดของเทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (Disruptive Technology) มักเริ่มต้นที่ตลาดใหม่ ด้วยลักษณะของตลาดใหม่ ทำให้บริษัทใหญ่ ๆ ไม่สามารถทำการวิเคราะห์ตลาดได้ เนื่องจากมันเกิดขึ้นมาใหม่ บริษัทใหญ่ ๆ จึงไม่เข้าไปลงทุนเพราะมีความเสี่ยง

4) ความเชี่ยวชาญเดิมที่มีอยู่ทำให้ระบุว่า บริษัทควรทำอะไรและไม่ควรทำอะไร เนื่องจากบริษัทที่พัฒนาสินค้าแบบเทคโนโลยีเพื่อความยั่งยืน (Sustaining Technology) จะมีความเชี่ยวชาญอยู่แล้ว ส่วนที่เป็น เทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (Disruptive Technology) บริษัทมักไม่เชี่ยวชาญ ดังนั้น จึงเลือกที่จะพัฒนาสินค้าไปในทิศทางเทคโนโลยีเพื่อความยั่งยืน (Sustaining Technology) มากกว่า เทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (Disruptive Technology)

5) ความสอดคล้องของ Technology กับความต้องการของตลาด สินค้าที่เป็น Disruptive Technology เกิดขึ้นในตลาดเล็ก ๆ ซึ่งสินค้าเทคโนโลยีเพื่อความยั่งยืน (Sustaining Technology) ไม่สามารถตอบสนองได้ เพราะมันเป็นตลาดเล็ก ๆ แต่เมื่อสินค้าผ่านการพัฒนาไปช่วงเวลาหนึ่ง กลับกลายเป็นว่าสินค้าเทคโนโลยีเพื่อความยั่งยืน (Sustaining Technology) เกินความจำเป็น แต่สินค้าที่เป็นเทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (Disruptive Technology) กลับตรงกับความต้องการของผู้บริโภคมากกว่า

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาในยุคเทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (Disruptive Technology) ในขณะที่เทคโนโลยีกำลังเคลื่อนที่ด้วยความเร็วสูงจึงต้องการคนที่อยากรู้ อยากเห็น มีความยืดหยุ่น และกระตือรือร้น ในอดีตที่ผ่านมามหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีการขับเคลื่อนซ้ำและมีปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง แต่ขณะที่มหาวิทยาลัยกำลังผ่านช่วงเวลาของเทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (Disruptive Technology) มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ต้องมุ่งเน้นความพยายามในการจัดการเรียนรู้ให้ได้มาซึ่งทักษะและความสามารถที่ปรับให้เข้ากับความเป็นจริงใหม่มากขึ้นเรื่อย ๆ มากกว่าที่จะมุ่งเน้นการศึกษาแนวความคิดทฤษฎี โดยที่มหาวิทยาลัยควรมีหลักสูตรการเรียนแบบสหสาขาวิชาชีพ ไม่มีพรมแดนระหว่างสาขาวิชา กระบวนการจัดการเรียนรู้การฝึกจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนและมีเนื้อหาเข้มข้นเพื่อสร้างมีอาชีพที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับตลาดงาน ซึ่งแนวโน้มของมหาวิทยาลัยจะเป็นเวทีสำหรับเชื่อมโยงบริษัทและนักศึกษา และส่งเสริมจิตวิญญาณของผู้ประกอบการ ทำให้การแข่งขันมีความสำคัญ ทั้งนี้บทบาทของมหาวิทยาลัยจะต้องมีความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองให้เป็นผู้นำการวิจัยและความรู้ใหม่ ๆ

สรุป

สภาวะการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนภายใต้คำจำกัดความของ “เทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (Disruptive Technology)” ด้วยการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ที่มีจุดหมายเพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะทางวิชาการและวิชาชีพ เป็นบัณฑิตที่มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นบัณฑิตที่พร้อมทำงานในทุกสถานการณ์ เป็นผู้มีความโดดเด่น มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์เฉพาะตน สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน ทั้งในระดับประเทศ และระดับสากล สามารถดำเนินชีวิตและการทำงานในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น บัณฑิตต้องมีการปรับตัว เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ให้ทันการเปลี่ยนแปลงของ Cyberization ที่เป็นวิวัฒนาการทาง Automation ซึ่งช่วยเพิ่มความสามารถของมนุษย์ให้มีความเป็น Cyborg และความสามารถของ Robot เป็น Humanoid การสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคโนโลยีเปลี่ยนผันกลไกระบบ (Disruptive Technology) เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการในเชิงนโยบายและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ในด้านการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพเชื่อมโยงการเรียนรู้ในหลักสูตรกับการเรียนรู้ในโลกไซเบอร์ (Cyber world) ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมและความสนใจของผู้เรียนในยุค I-GEN ซึ่งหมายถึง I Generation, Digital Generation หรือ Net Generation จึงเป็นสิ่งสำคัญของการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษา ซึ่งการกำหนดนโยบายด้านหลักสูตร การเรียนการสอน และการวิจัยที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล จำเป็นต้องประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งสภามหาวิทยาลัยในฐานะผู้กำหนดและกำกับนโยบาย

และคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยในฐานะผู้ขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ จึงเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างวัฒนธรรมการบริหารเชิงสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมอย่างรอบด้าน เพื่อนำไปสู่การวางแผนและการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร และการจัดการการเรียนการสอน การส่งเสริมพัฒนาอาจารย์และนักศึกษา การบริหารและพัฒนาบุคลากรให้ทันกับภาวะการณ์ของการเปลี่ยนแปลงสู่โลกยุคใหม่ที่เรียกว่า VUCA World

รายการอ้างอิง

- จตุรงค์ กอบแก้ว. (2022). VUCA World โลกที่ผันผวนและสลับซับซ้อนยิ่งกว่า Disruption. สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2565. จาก <https://www.salika.co/2022/07/29/vuca-world/>
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2562). *การจัดการเรียนรู้ในยุค Disruptive Innovation*. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- Chan-o-cha, P. (B.E.2560). Kamkaw Poed Kan Prachoom Lae Patakata Piset Kong Pon Aek Prayut Chan-o-cha Nayokrattamontri, July 3, B.E.2560. Retrieved September 12, B.E.2560 from http://www.nesdb.go.th/download/document/Yearend/2017/Speech_Gov.pdf.
- Christensen, C. M. (2013). *Harvard Business Review*. Boston, MA: Harvard Business Review Press.
- Christensen, C. M., & Rayno, M. E. (2003). *The Innovator's Solution: Creating and Sustaining Successful Growth*. Boston, MA: Harvard Business Review Press.
- Electronic Government Agency (Public Organization) (EGA). (B.E.2559). Paen Pattana Rattaban Digital Kong Pratet Thai (B.E.2560-2564)
-

ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงาน
โรงเรียนดำรงศาสน์วิทยา จังหวัดระนอง
A Study of Parents' Satisfaction towards
Administration of Damrongsartwittaya School
Ranong Province

อิติริส หลงกุนัน Idris Longkunan*

ธนีนาฏ ณ สุนทร Taneenart Na-soontorn**

สุจิตรา โอสถอภิรักษ์ Suchitra Osodhapiruk***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนดำรงศาสน์วิทยา จังหวัดระนอง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป และเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนดำรงศาสน์วิทยา จังหวัดระนอง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองนักเรียนในปีการศึกษา 2565 จำนวน 196 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (T-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารงานโรงเรียนดำรงศาสน์วิทยา จังหวัดระนอง ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่ผู้ปกครองมีความพึงพอใจมากที่สุดคือด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{x} = 4.12$) รองลงมาคือด้านการบริหารงานงบประมาณ ($\bar{x} = 4.05$) ด้านการบริหารงานวิชาการ ($\bar{x} = 3.95$) และด้านการบริหารงานทั่วไป ($\bar{x} = 3.93$) มีความพึงพอใจน้อยที่สุดตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนดำรงศาสน์วิทยา จังหวัดระนอง พบว่าภาพรวมของผู้ปกครองที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริหารงานโรงเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ, ผู้ปกครอง, การบริหารงาน

* นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

** อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

*** อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

Abstract

This research aims 1) to study the satisfaction of parents towards the administration of Damrongsartwittaya School, Ranong Province in four aspects; namely academic administration, budget management, personnel management and general administration, and 2) to compare the satisfaction of parents towards the administration of Damrongsartwittaya School, classified by gender, age, educational level and monthly income. The sample group was parents of 196 students in the academic year 2022. Data were analyzed by means of (\bar{x}) standard deviation (S.D.), value test (t-Test), one-way analysis of variance (One Way ANOVA).

The results were found as the following: The satisfaction of parents towards the administration of Damrongsartwittaya School in each aspect and overall was at a high level. The aspect that parents were most satisfied with was personnel administration ($\bar{x} = 4.12$), followed by budget management ($\bar{x} = 4.05$), academic administration ($\bar{x} = 3.95$), and general administration ($\bar{x} = 3.93$). The results of the comparison of the parents' satisfaction revealed that the overall parents' gender, age, educational level and monthly income were different. The satisfaction of the parents towards the school administration was different at an insignificant level of .05.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์รจรวงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตซึ่งครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาในระบบมีสองระดับคือ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่า 12 ปี ก่อนระดับอุดมศึกษาและให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวน 9 ปี โดยให้เด็กซึ่งอายุย่างเข้าปีที่ 7 เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงอายุย่างเข้าปีที่ 16 โดยแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 กำหนดเป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ประกอบด้วยทักษะและคุณลักษณะดังต่อไปนี้ 3RS ได้แก่ การอ่านออก การเขียนได้และการคิดเลขเป็น 8CS ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ การรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีและการสื่อสาร ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้และมีความเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นตัวชี้วัดสำคัญถึงความสำเร็จของผู้เรียนผ่านกระบวนการจัดการเรียน การสอนและการจัดประสบการณ์ร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ดังนั้นการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนจึงต้องคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้ปกครองเป็นหลัก ผู้ปกครองมักมีความคาดหวังว่าโรงเรียนเอกชนต้องเน้นเรื่องวิชาการที่ทันสมัยและมีบริการที่ดี เนื่องจากผู้ปกครองต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงแตกต่างจากโรงเรียนภาครัฐ ผู้ปกครองจึงสามารถเลือกโรงเรียนที่ตนเองมีความพึงพอใจ โรงเรียนเองต้องมีการตรวจสอบตลอดเวลาว่าการดำเนินงานการบริหารงานเป็นอย่างไร ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการบริหารโรงเรียนมากน้อยเพียงใด เนื่องจากโรงเรียนเอกชนเป็นธุรกิจด้านการศึกษาอย่างหนึ่งจึงมีการแข่งขันสูง โรงเรียนจึงต้องวางแผนการบริหารโรงเรียนให้มีคุณภาพและเป็นที่น่าพอใจ ผู้ปกครองจึงจะส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนในโรงเรียนเมื่อมีจำนวนนักเรียนมากขึ้นก็จะสร้างความมั่นคงให้กับธุรกิจได้มากยิ่งขึ้น (ทัศนียา กภาพันท์, 2555)

โรงเรียนดำรงศาสนวิทยา จังหวัดระนอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระนอง สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีทักษะในการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต จึงได้จัดหลักสูตรการเรียนการสอน โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เสริมหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรม รู้จัก

ร่วมทำงานวางแผน ดำเนินงาน พัฒนางานกับผู้อื่นอย่างมีความสุขและ เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง นำความรู้และทักษะที่ได้ไปปฏิบัติในกิจวัตรประจำวัน กำหนดเป้าหมายชีวิต รู้จักเหตุผลในการเลือกอาชีพ สามารถเลือกประกอบอาชีพที่สุจริต ตรงตามความถนัดและความสนใจของตนเอง ที่สอดคล้องตามหลักการอิสลาม

โรงเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพครูโดยจัดระบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและง่ายต่อการปฏิบัติ มีการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ สมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและใช้ข้อมูลในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ตามโครงการจัดทำพื้มนักพัฒนาคุณธรรมนักเรียน วิเคราะห์ผลการเรียน จัดทำบันทึกหลังการสอน เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสติปัญญา เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ประกอบกับปัจจุบันผู้ปกครองมีความสนใจและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเรียนของบุตรหลานเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะนักเรียนที่จะทำการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความต้องการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารงานโรงเรียนดำรงศาสนวิทยา จังหวัดระนอง เพื่อผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำคัญในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการที่จะให้ผู้บริหารใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาให้เกิดผลดีแก่นักเรียน อีกทั้งให้ผู้ปกครองเกิดความนิยมและมีความเชื่อมั่นต่อการบริหารงานโรงเรียนดำรงศาสนวิทยา จังหวัดระนอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระนอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนดำรงศาสนวิทยา จังหวัดระนอง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไป
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนดำรงศาสนวิทยา จังหวัดระนอง จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้บริหารโรงเรียนดำรงศาสนวิทยา จังหวัดระนอง ได้ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนางานและบุคลากรในโรงเรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น อันจะก่อให้เกิดความนิยมและเชื่อมั่นของผู้ปกครอง

สมมติฐานของงานวิจัย

ผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนดำรงศาสนวิทยา จังหวัดระนอง ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริหารโรงเรียนดำรงศาสนวิทยาแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารงานโรงเรียนดำรงศาสนวิทยา จังหวัดระนอง ในประเด็นดังต่อไปนี้

- 1.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ
- 1.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ
- 1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล
- 1.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป

2. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนดำรงศาสนวิทยา จังหวัดระนอง ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 408 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนดำรงศาสนวิทยา จังหวัดระนอง ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ปีการศึกษา 2565 ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608) ด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้ระดับชั้นเป็นเกณฑ์แบ่ง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 196 คน

*ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ปกครองที่มีบุตรเกินกว่า 1 คน ทำแบบสอบถาม 1 ฉบับเท่านั้น

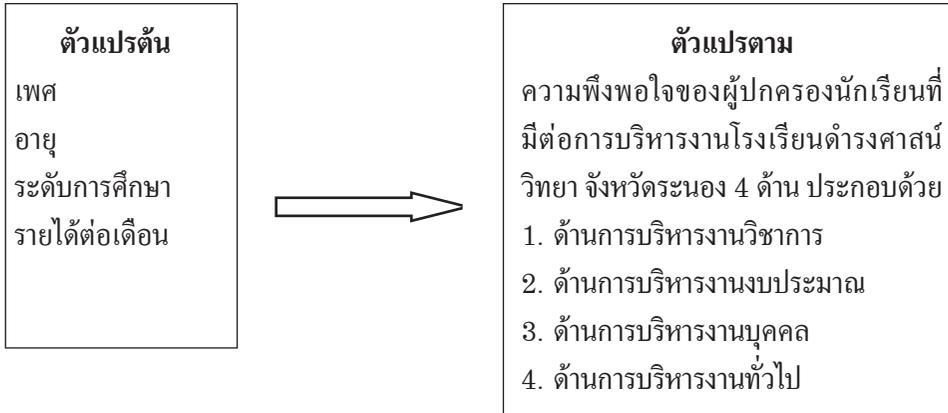
3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนดำรงศาสนวิทยา จังหวัดระนอง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารงานโรงเรียนดำรงศาสนวิทยา จังหวัดระนอง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ปกครองนักเรียน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนดำรงศาสน์วิทยา จังหวัดระนอง 4 ด้าน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open ended) แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการบริหารงานโรงเรียนดำรงศาสน์วิทยา จังหวัดระนอง

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. การสร้างแบบสอบถาม

1.1 ศึกษาผลงานจากเอกสาร ตำรา ข้อมูลสารสนเทศ แผนพัฒนาโรงเรียน และผลการวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

1.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมในด้านการบริหารงานโรงเรียนดำรงศาสนวิทยา จังหวัดระนอง 4 ด้าน

1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องให้แบบสอบถามมีความครอบคลุมถูกต้องสมบูรณ์ตรงตามประเด็นที่ศึกษา

1.4 นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ที่เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (ดังแสดงรายชื่อในภาคผนวก ก) พิจารณาตรวจสอบ เพื่อความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามโดยการหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) อยู่ระหว่าง 0.50 ถึง 1.00 หมายความว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องระหว่างความคิดเห็นในระดับที่สามารถนำไปใช้ได้เท่านั้น ซึ่งได้ค่า IOC เท่ากับ 0.60-1.00

1.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

1.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาที่แก้ไขปรับปรุงครั้งสุดท้ายไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

1.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ (Try Out) มาหาค่าความเชื่อมั่น(Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ด้วยวิธีของครอนบัค (Cronbach, 1990 : 297, อ้างถึงใน ประสพชัย พสุนนท์, 2557 : 11) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีคุณภาพ

1.8 นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการและขั้นตอนดังนี้

1. จะส่งแบบสอบถามไปยังผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนดำรงศาสนวิทยา จังหวัดระนอง จำนวน 196 คน และแจ้งขอความอนุเคราะห์ให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งคืนภายใน 2 สัปดาห์

2. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาจากผู้ปกครองนักเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 171 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87.24 ของกลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทุกฉบับก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

3. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อและบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

4. นำผลที่ได้จากการคำนวณมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนดำรงศาสน์วิทยา จังหวัดระนอง เพื่อนำมาคำนวณหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนดำรงศาสน์วิทยา จังหวัดระนอง 4 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแปลผล 5 ระดับ

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบเครื่องมือ

1. หาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยวิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนดำรงศาสน์วิทยา จังหวัดระนอง ในภาพรวมและรายด้าน รวม 4 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (x) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนดำรงศาสน์วิทยา จังหวัดระนอง จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน โดยใช้ การทดสอบ ค่าที (t-Test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 117 คน คิดเป็นร้อยละ 68.40 มีอายุ 40 ปีขึ้นไป 80 คน คิดเป็นร้อยละ 46.78 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี 42 คน คิดเป็นร้อยละ 24.56 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท 80 คน คิดเป็นร้อยละ 46.78 และเหตุผลส่วนใหญ่ที่ผู้ปกครองเลือกให้บุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนนี้คืออยู่ใกล้บ้านจำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 62.57

2. ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนดำรงศาสนวิทยา จังหวัดระนอง

พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.01$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านบริหารงานบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.12$, S.D. = 0.73) และด้านบริหารงานทั่วไป มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 3.93$, S.D. = 0.80) ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนดำรงศาสนวิทยา

การบริหารงานโรงเรียน ดำรงศาสนวิทยา จังหวัดระนอง	ความพึงพอใจ		แปลผล	อันดับที่
	\bar{x}	S.D.		
1. ด้านบริหารงานวิชาการ	3.95	0.68	มาก	3
2. ด้านบริหารงานงบประมาณ	4.05	0.75	มาก	2
3. ด้านบริหารงานบุคคล	4.12	0.73	มาก	1
4. ด้านบริหารงานทั่วไป	3.93	0.80	มาก	4
ภาพรวม	4.01	0.67	มาก	

ด้านการบริหารวิชาการ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประสบการณ์นักเรียนที่หลากหลายและมีประโยชน์ต่อนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.75) และโรงเรียนมีการใช้สื่อในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมและทันสมัย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 3.85$, S.D. = 0.90) ตามลำดับ

ด้านการบริหารงานงบประมาณ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า โรงเรียนมีการแจ้งค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมให้ผู้ปกครองทราบล่วงหน้ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.80) และโรงเรียนมีวัสดุอุปกรณ์ที่สะดวกต่อการดำเนินงานด้านธุรการ การเงิน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 3.86$, S.D. = 0.88) ตามลำดับ

ด้านการบริหารงานบุคคล เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ครูมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและบุคคลทั่วไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.83) และโรงเรียนมีครูเพียงพอที่จะทำการสอนและดูแลนักเรียนแต่ละระดับชั้นอย่างทั่วถึง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 4.00$, S.D. = 0.85) ตามลำดับ

ด้านการบริหารงานทั่วไป เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า โรงเรียนเชิญผู้ปกครองประชุมชี้แจงเกี่ยวกับกิจการของโรงเรียนเพื่อเกิดความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานโรงเรียนทุกภาคเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.19$, S.D. = 0.83) และโรงเรียนจัดบริการอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางอาหารตามหลักโภชนาการ และน้ำดื่มที่สะอาด มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 3.68$, S.D. = 1.06) ตามลำดับ

3. เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนดำรงศาสนวิทยา จังหวัดระนอง จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือน

จากสมมติฐาน เพศแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการบริหารงานโรงเรียนแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t-test พบว่า เพศแตกต่างกันจะมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานโรงเรียนในภาพรวมและทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($t = 0.514$ $p = .608$) เพศชายและหญิงมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($t = 0.840$ $p = .403$) รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครอง จำแนกตามเพศ

การบริหารงานโรงเรียน	ชาย		หญิง		t	Sig
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
ดำรงศาสนวิทยา จังหวัดระนอง						
1. ด้านบริหารงานวิชาการ	3.98	0.53	3.93	0.73	0.514	0.608
2. ด้านบริหารงานงบประมาณ	4.10	0.63	4.03	0.80	0.523	0.601
3. ด้านบริหารงานบุคคล	4.18	0.55	4.09	0.80	0.892	0.374
4. ด้านบริหารงานทั่วไป	4.01	0.64	3.90	0.86	0.995	0.322
ภาพรวม	4.07	0.51	3.99	0.74	0.840	0.403

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test) โดยวิธีการของ Scheffe (Scheffe' Method) พบว่า อายุแตกต่างกันจะมีความพึงพอใจต่อการบริหารงาน ด้านบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($p = .648$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 30-35 ปี, กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 36-40 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป ตามลำดับ ด้านบริหารงานงบประมาณแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ.05 ($p = .965$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 30-35 ปี มีความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี, กลุ่ม

ตัวอย่างที่มีอายุ 36-40 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป ตามลำดับ **ด้านบริหารงานบุคคล** แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($p = .937$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 31-35 ปี, กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 36-40 ปี ตามลำดับ **ด้านบริหารงานทั่วไป** แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($p = .896$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป, กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 36-40 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 31-35 ปี ตามลำดับ **ด้านบริหารงานในภาพรวม** แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ.05 ($p = .923$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 31-35 ปี, อายุ 36-40 ปี และอายุ 40 ปีขึ้นไป ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test) โดยวิธีการของ Scheffe (Scheffe' Method) พบว่า ระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีความพึงพอใจ**ด้านบริหารงานวิชาการ**แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($p = .677$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) มีความพึงพอใจมากกว่าทุกกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) มีความพึงพอใจน้อยกว่าทุกกลุ่มตัวอย่าง **ด้านบริหารงานงบประมาณ**แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ.05 ($p = .365$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีมีความพึงพอใจสูงกว่าทุกกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา ปวช.,ปวส.,อาชีวศึกษา, อนุปริญญา มีความพึงพอใจน้อยกว่าทุกกลุ่มตัวอย่าง **ด้านบริหาร งานบุคคล**แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($p = .615$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความพึงพอใจมากกว่าทุกกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาและกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) มีความพึงพอใจน้อยกว่าทุกกลุ่มตัวอย่าง **ด้านบริหารงานทั่วไป** แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ.05 ($p = .507$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความพึงพอใจมากกว่าทุกกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาระดับ ปวช. ปวส.,อาชีวศึกษา, อนุปริญญา มีความพึงพอใจน้อยกว่าทุกกลุ่มตัวอย่าง **ด้านบริหารงานภาพรวม** แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ.05 ($p = .646$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความพึงพอใจมากกว่าทุกกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) มีความพึงพอใจน้อยกว่าทุกกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test) โดยวิธีการของ Scheffe (Scheffe' Method) พบว่า รายได้ต่อเดือนแตกต่างกันจะมีความพึงพอใจ**ด้านบริหารงานวิชาการ** แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ.05 ($p = .694$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท มีความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 20,001-

30,000 บาท มีความพึงใจมากกว่าทุกกลุ่มตัวอย่าง ด้านบริหารงานงบประมาณ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ.05 ($p = .641$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 10,000-20,000 บาท มีความพึงใจมากกว่าทุกกลุ่มตัวอย่าง และ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท มีความพึงใจน้อยกว่าทุกกลุ่มตัวอย่าง ด้านบริหารงานบุคคล แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ.05 ($p = .385$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 10,000-20,000 บาท และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 20,001-30,000 บาท มีความพึงใจมากกว่าทุกกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท มีความพึงใจด้านบริหารงานบุคคลน้อยกว่าทุกกลุ่มตัวอย่าง ด้านบริหารงานทั่วไป แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ.05 ($p = .395$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่รายได้มากกว่า 30,000 บาท มีความพึงใจมากกว่าทุกกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท มีความพึงใจน้อยกว่าทุกกลุ่มตัวอย่าง ด้านบริหารงานภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ.05 ($p = .495$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 10,000-20,000 บาท มีความพึงใจมากกว่าทุกกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท มีความพึงใจน้อยกว่าทุกกลุ่มตัวอย่าง

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนดำรงศาสนวิทยา จังหวัดระนอง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงาน ด้านการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอน โครงการ กิจกรรม เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนของนักเรียน รวมทั้งมีการจัดการแข่งขัน ทักษะทางวิชาการของนักเรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มทักษะให้กับนักเรียน สอดคล้องกับกระทรวงศึกษา (2545: 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสถานศึกษาว่ามีความสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการเผชิญสถานการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระด้านความรู้ต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ สามารถเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ได้ ทุกกระบวนการศึกษา เมื่อพิจารณาระดับปัญหาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ โรงเรียนมีการใช้สื่อในการเรียน การสอนอย่างเหมาะสมและทันสมัย ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนใช้สื่อ มีการสนับสนุน ส่งเสริมการใช้ห้องสมุด การคอมพิวเตอร์ การใช้อินเทอร์เน็ต รวมถึงเทคโนโลยี ต่าง ๆ เพื่อเป็น

แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม หรือแม้กระทั่งการนำนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ภายในชุมชน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 9-16) ได้ให้ความหมายบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาว่า สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้บรรลุตามความมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สถานศึกษามีบทบาทหน้าที่จัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนที่เหมาะสมและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมความเข้มแข็งให้ชุมชน และสร้างความสัมพันธ์กับสถานศึกษาและสถาบันอื่นในชุมชนและท้องถิ่น และนอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กำพล บุญสนอง (2560) ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนหทัยคริสเตียน จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่าระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของ โรงเรียนหทัยคริสเตียน จังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ด้านอาคารสถานที่ และด้านกิจกรรมนักเรียน ตามลำดับ 2. เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของ โรงเรียนหทัยคริสเตียน จังหวัดเลย จำแนกตามเพศและระดับการศึกษา พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงาน ด้านการบริหารงานงบประมาณ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนตระหนักถึงภาระค่าใช้จ่ายของผู้ครองที่สูงขึ้น ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนจะคำนึงถึงค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง และมีการสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครอง หากผู้ปกครองไม่ประสงค์ที่จะให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม นอกเหนือจากที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรของโรงเรียน ก็ไม่มีการบังคับ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและนักเรียนได้ตัดสินใจเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง และโรงเรียนจะเน้นการแจ้งข้อมูลการเก็บค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ล่วงหน้าเพื่อให้ผู้ปกครองได้รับทราบล่วงหน้า ซึ่งจะกำหนดวัน เวลาที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรเพ็ญ ต้นเกษ และคณะ (2560) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน ระดับปฐมวัย ในอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการบริหาร ด้านงบประมาณอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงาน ด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนมีจำนวนครูเพียงพอสำหรับการเรียนการสอน ครูมีบุคลิกภาพดี ยิ้มแย้ม แจ่มใส กิริยาจาสุภาพแต่งกายเรียบร้อย ดูแลเอาใจใส่

นักเรียนอย่างใกล้ชิด ติดตามพฤติกรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน มีความยุติธรรม ไม่ลำเอียง ให้ความเสมอภาคกับนักเรียนทุกคนและมีการจัดระบบดูแลและช่วยเหลือ นักเรียนเรียนอ่อนอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ พิมพ์จันทร์(2561) ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ ตำบลชุมเห็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงาน ด้านการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนเชิญผู้ปกครองประชุมเกี่ยวกับกิจการของโรงเรียนเพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานของโรงเรียน มีการแจ้งให้ผู้ปกครองได้รับทราบพฤติกรรมเกี่ยวกับเด็กนักเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของโรงเรียนให้ผู้ปกครองรับทราบเกี่ยวกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีอาคารเรียน อาคารกิจกรรม ห้องน้ำที่เพียงพอแก่นักเรียน มีสนามและสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มีการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมบริเวณโรงเรียน สะอาด ร่มรื่น น่าอยู่ น่าเรียนและมีความปลอดภัย รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ปกครองมาดำเนินการปรับปรุงพัฒนางานโรงเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของ กำพล บุญสนอง (2560) ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนหทัยคริสเตียน จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่าระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนหทัยคริสเตียน จังหวัดเลย โดยด้านการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนดำรงศาสน์วิทยา จังหวัดระนอง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน พบว่า

2.1 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจ จำแนกตามเพศ พบว่าผู้ปกครองมีความพึงพอใจด้านการบริหารงานของโรงเรียนในภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะว่าเพศชายและเพศหญิงเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบในการทำงานเท่าเทียมกันในทุก ๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิรดา วัจนะรัตน์ (2552,บทคัดย่อ) ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานครที่มีเพศต่างกัน มีผลต่อความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานครในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจ จำแนกตามอายุ พบว่าผู้ปกครองมีความพึงพอใจด้านการบริหารงานของโรงเรียนในภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 พบว่า อายุ

ต่ำกว่า 30ปี มีความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมาคือ อายุระหว่าง 30-35 ปี ส่วนช่วงอายุที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ อายุระหว่าง 36-40 ปีและอายุ 40 ปีขึ้นไป เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอายุต่ำกว่า 30 ปีมีความพึงพอใจด้านการบริหารงานบุคคลมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนมีครูสอนเพียงพอที่จะทำการสอนและดูแลนักเรียน ครูมีบุคลิกภาพที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ครูมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองและบุคคลทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของกำพล บุญสนอง (2560) ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนหทัยคริสเตียน จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่าระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของ โรงเรียนหทัยคริสเตียน จังหวัดเลย โดยด้านการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับมาก ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อการบริหารงาน ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

2.3 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าผู้ปกครองมีความพึงพอใจด้านการบริหารงานของโรงเรียนในภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ.05 ซึ่งระดับการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความพึงพอใจมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนมีการเรียนการสอนศาสนาควบคู่สามัญ โรงเรียนมีการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของรัชชชัย จิตรนันท์ (2560) ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 1 ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความพึงพอใจต่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.4 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่าผู้ปกครองมีความพึงพอใจด้านการบริหารงานของโรงเรียนในภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ.05 รายได้ระหว่าง 10,000 – 20,000 บาท มีความพึงพอใจมากที่สุด มีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ รายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท และเมื่อพิจารณารายได้ พบว่ารายได้ระหว่าง 10,000 -20,000 บาท มีความพึงพอใจด้านการบริหารงานบุคคลมากที่สุด มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของราตรี อิงมัน (2556) ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนพันธะวัฒนากรุงเทพมหานคร พบว่าผู้ปกครองที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือโรงเรียนมีการใช้สื่อในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมและทันสมัย ดังนั้นโรงเรียนควรจัดเตรียมสื่อการสอนที่ทันสมัย สนับสนุนและปลูกฝังให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งมีการจัดรูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนและยุคสมัย
2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือโรงเรียนมีวัสดุอุปกรณ์ที่สะดวกต่อการดำเนินการด้านธุรการ การเงิน ดังนั้นโรงเรียนควรจัดวัสดุ อุปกรณ์ให้พร้อมใช้เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการดำเนินงานด้านธุรการ การเงิน
3. ด้านการบริหารงานบุคคล หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือโรงเรียนมีครูเพียงพอที่จะทำการสอนและดูแลนักเรียนแต่ละระดับชั้นอย่างทั่วถึง ดังนั้นโรงเรียนควรจัดให้มีครูที่ปรึกษาเพื่อดูแลนักเรียนแต่ละระดับชั้นอย่างทั่วถึงและให้ความสำคัญ และความเสมอภาคกับนักเรียนทุกคน
4. ด้านการบริหารงานทั่วไป หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือโรงเรียนจัดการบริการอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางอาหารตามหลักโภชนาการและน้ำดื่มที่สะอาด ดังนั้นโรงเรียนควรจัดให้มีการบริการอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการ มีประโยชน์ต่อสุขภาพของนักเรียนและน้ำดื่มที่สะอาด ตามจุดต่าง ๆ ในโรงเรียนให้เพียงพอต่อนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานทั่วไปโรงเรียนดำรงศาสนวิทยา จังหวัดระนอง
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนดำรงศาสนวิทยา จังหวัดระนอง

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กำพล บุญสนอง. (2560). ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนหทัยคริสเตียน จังหวัดเลย. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- จันทร์เพ็ญ ต้นเกษ. (2560). ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารจัดการของสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย ในอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยสันตพล.
- ทัศนียา กาพพันธ์. (2555). ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนระดับชั้นอนุบาลโรงเรียนปราโมชวิทยารามอินทรา. สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธัชชัย จิตรนันท์. (2560). “ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1.” วารสารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ปีที่ 11 (ฉบับที่ 2), 68-7.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2557, เมษายน-กันยายน). “ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณ” วารสารปริชาต ปีที่ 27 ฉบับที่ 1 : 154.
- ราตรี อิงมั่น. (2556). ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนพันธะวัฒนา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศศิรดา วัจนรัตน์. (2552). ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเฉลิมสิริอนุสรณ์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สมบัติ พิมพ์จันทร์. (2561). ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนมารีย์อนุสรณ์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้อุณหภูมิการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ.2550. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารกิจการ
นักเรียนโรงเรียนสวนสันติ
Students' Satisfaction with the Student Affairs
Administration of Suan Santi School

นัชรีน ซากีรี Nussareen Sakeeree*

ธนีนาฏ ฌ สุนทร Taneenart Na-soontorn**

สุจิตรา โอสถอภิรักษ์ Suchitra Osodhapiruk***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนสวนสันติ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการควบคุมความประพฤตินักเรียนระเบียบวินัยนักเรียน ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ด้านการแนะแนวนักเรียน และด้านการจัดบริการสุขภาพนักเรียน 2) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนสวนสันติ จำแนกตามเพศ และช่วงชั้น ประชากรคือ นักเรียนโรงเรียนสวนสันติ ช่วงชั้นที่ 2, 3 จำนวน 120 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนสวนสันติ โดยรวมในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (3.46) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการควบคุมความประพฤติ นักเรียนระเบียบวินัยนักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด (3.83) ด้านการจัดบริการสุขภาพนักเรียนมีความพึงพอใจน้อยที่สุด (2.78) ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนสวนสันติ จำแนกตามเพศ พบว่า เพศชายมีความพึงพอใจมากกว่าเพศหญิง ในด้านการจัดกิจกรรมนักเรียนมากที่สุด (3.95) เมื่อจำแนกตามช่วงชั้น พบว่าช่วงชั้นที่ 3 มีความพึงพอใจมากกว่าช่วงชั้นที่ 2 ในด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน (3.95)

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ การบริหารกิจการนักเรียน โรงเรียนสวนสันติ

* นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ วิทยาลัยนวัตกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

** อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

*** อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

Abstract

The objectives of this study were 1) to study students' satisfaction with Suan Santi school administration in four areas: student conduct control, student discipline, student guidance, student health service, and 2) to compare their satisfaction with Suan Santi school administration, classified by gender, and class-session. The research population was 120 students in the second and the third class-sessions of Suan Santi School. A questionnaire was used to collect data which were analyzed through frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The study findings showed that the overall student satisfaction toward Suan Santi School Student Management was moderate ($\mu = 3.46$), when classified into areas, it was found that student-discipline control was the most satisfactory ($\mu = 3.83$), and student-health service management was the least satisfactory ($\mu = 2.78$). The comparison result of students' satisfaction with Suan Santi School's student administration classified by gender indicated that males were more satisfied than females in terms of student activities. ($\mu = 3.95$). When classified by class-session, it was found that the third class-session was more satisfied than the second class-session in terms of student activities ($\mu = 33.95$).

Keywords: Satisfaction, Student Affairs Administration, Suan Santi School

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล และการศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตนและมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (2560: 14)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” การพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังหลักของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย มีความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่มีความจำเป็นต่อการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 4)

งานกิจการนักเรียนเป็นอีกหนึ่งภาระงานที่สำคัญ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม และพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ เหมาะสมตามควรแก่วัย และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนที่ครบถ้วนและปัจจุบัน เพื่อช่วยให้ครูเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนานักเรียน โดยผ่านกระบวนการวางแผน และการบริหารจัดการเพื่อสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจสังคมการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบ วินัย ภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย เกิดการเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตย ผ่านกระบวนการ และกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน เทิดทูนและจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีจิตสาธารณะ ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง รู้จักปรับตัว มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน สามารถเลือกดำเนินชีวิตอย่างผู้มีภูมิรู้ และภูมิธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552: 6)

โรงเรียนสวนสันติเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญ ซึ่งเป็นโรงเรียนประเภทหนึ่ง ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนที่ได้รับบัญญัติ ซึ่งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาควบคู่สามัญถูกจัด

อยู่ในโรงเรียนเอกชนสังกัดกองโรงเรียนนโยบายพิเศษตามมาตรา 15(1) และมาตรา 15(2) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนซึ่งแปรสภาพมาจากโรงเรียน “ปอเนาะ” (สถานที่ทำการสอนศาสนา โดยโต๊ะครู) ซึ่งในปัจจุบันได้จัดการเรียนการสอนแบบชั้นเรียนทั้งวิชาศาสนาและสามัญ ผู้บริหารโรงเรียนได้แก่ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ และครูใหญ่ ข้าราชการครูที่ส่งไปสอน และครูที่โรงเรียนจ้างสอน วิชาสามัญและศาสนา ฟาโรด เตมะหมัด (2550) หลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

โรงเรียนสวนสันติ ให้ความสำคัญกับการฝึกทักษะชีวิตในรูปแบบของอิสลามให้แก่ผู้เรียน มาโดยตลอด และได้จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนหลากหลายกิจกรรมในทุกปี เช่น กิจกรรม ตลาดนัดและอาหารฮาลาล กิจกรรมฮัจย์ กิจกรรมวิทยาศาสตร์ และได้ดำเนินกิจกรรมตามขอบข่าย งานโครงสร้างการบริหารงาน อย่างไรก็ตามการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนสวนสันติยังไม่สำเร็จเท่าที่ควร การจัดกิจกรรมทุกกิจกรรมยังพบปัญหา ปัญหาที่พบคือ 1. ด้านระเบียบวินัย เช่น การแต่งกายไม่เรียบร้อย ทรงผมนักเรียนชายผิดระเบียบ 2. ด้านกิริยามารยาท และการพูดที่ไม่เหมาะสม 3. ปัญหาด้านพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การชกต่อย เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องมีนโยบายหรือวิธีการที่จะลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ดังกล่าว บริหารกิจการนักเรียน จึงมีบทบาทที่สำคัญมากที่จะทำให้เด็กนักเรียนมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมเป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงเรียน หากนักเรียนมีความพึงพอใจที่จะเชื่อฟังและเคารพกฎระเบียบของโรงเรียน นักเรียนจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรของโรงเรียนสวนสันติ ได้สนใจและเห็นความสำคัญเกี่ยวกับบทบาทหน้าทีงานกิจการนักเรียน จึงมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม และเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน โรงเรียนมีอิทธิพลต่ออนาคตที่จะทำให้เกิดความเจริญงอกงามบรรลุถึงความสามารถ และทัศนคติที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยของนักเรียน จากสภาพปัญหา และบทบาทของงานกิจการนักเรียนที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา เรื่องความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนสวนสันติ จึงทำการวิจัยเพื่อนำไปปรับปรุงงานกิจการนักเรียนโรงเรียนสวนสันติ ให้ตอบสนองความพึงพอใจของนักเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนสวนสันติ

2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนสวนสันติ จำแนกตามเพศ และช่วงชั้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารกิจการนักเรียนทำให้ทราบถึง ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่องานกิจการนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร ครูอาจารย์ โรงเรียนสวนสันติ ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุง และส่งเสริมการดำเนินงานกิจการนักเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสวนสันติ มุ่งศึกษาความพึงพอใจที่มีต่องานกิจการนักเรียนโรงเรียนสวนสันติ ในงานกิจการนักเรียน 4 ด้าน คือ ด้านการควบคุมความประพฤตินักเรียน ระเบียบวินัยนักเรียน ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ด้านการจัดบริการแนะแนวนักเรียน และด้านการจัดบริการสุขภาพนักเรียน (งานกิจการนักเรียน โรงเรียนสวนสันติ: 2564)

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้คือประชากรทั้งหมด (ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) ประชากรในการวิจัยคือ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 70 คน และนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 50 คน รวมโรงเรียนช่วงชั้นที่ 2 และ 3 ของโรงเรียน สวนสันติ จำนวน 120 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1. ตัวแปรต้น คือ เพศ และช่วงชั้น
2. ตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่องานกิจการนักเรียนโรงเรียนสวนสันติ 4 ด้าน คือ 1. ด้านการควบคุมความประพฤตินักเรียน ระเบียบวินัยนักเรียน 2. ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน 3. ด้านการแนะแนวนักเรียน และ 4. ด้านการจัดบริการสุขภาพนักเรียน

ระเบียบวิธีวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ และ ช่วงชั้นที่ศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ตามความจริงในแต่ละข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามประเมินค่า (Rating Scale) ระดับเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่องานกิจการนักเรียน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการควบคุมความประพฤตินักเรียน และระเบียบวินัยนักเรียน ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านการแนะแนวนักเรียน และด้านการจัดบริการสุขภาพนักเรียน โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประเมินค่า มี 5 ระดับ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 จัดส่งแบบสอบถาม และขอความร่วมมือจากนักเรียนโรงเรียนสวนสันติโดยชี้แจงวัตถุประสงค์ในการตอบแบบสอบถาม และในการแจกแบบสอบถามครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวน 120 ชุด โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด 120 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ และช่วงชั้น โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนสวนสันติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) เป็นรายชื่อและรายด้าน

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยด้านสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามของโรงเรียนสวนสันติ เป็นเพศชายจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 และเพศหญิง จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 จำแนกตามช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 58.3 และช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7

2. ผลการวิจัยระดับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนสวนสันติโดยรวมในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการควบคุมความประพฤติ นักเรียนระเบียบวินัยนักเรียน (3.83) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน (3.80) ด้านการแนะแนวนักเรียน(3.44) และด้านการจัดบริการสุขภาพนักเรียน (2.78)

3. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจ

3.1 จำแนกตามเพศ ในภาพรวม พบว่า เพศชายมีความพึงพอใจมากกว่าเพศหญิง ทั้ง 4 ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เพศชายมีความพึงพอใจด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน มากที่สุด ส่วนด้านการจัดบริการสุขภาพนักเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

3.2 จำแนกตามช่วงชั้น ในภาพรวม พบว่าช่วงชั้นที่ 3 มีความพึงพอใจมากกว่าช่วงชั้นที่ 2 ทั้ง 4 ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ช่วงชั้นที่ 3 มีความพึงพอใจด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน มากที่สุด ส่วนด้านการจัดบริการสุขภาพนักเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

อภิปรายผล

จากผลวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนสวนสันติ อภิปรายผลประเด็นดังนี้

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนสวนสันติ 4 ด้าน คือ ด้านการควบคุมความประพฤตินักเรียน ระเบียบวินัยนักเรียน ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านการแนะแนวนักเรียน และด้านการจัดบริการสุขภาพนักเรียน อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านการควบคุมความประพฤตินักเรียน ระเบียบวินัยนักเรียน

จากผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนสวนสันติ ด้านการควบคุมความประพฤติ ระเบียบวินัยนักเรียน อยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนได้ให้ความสำคัญเรื่องความประพฤติ และความมีระเบียบวินัยกับนักเรียน จึงได้ให้ครูทำการพูดคุยกับนักเรียนในห้องเรียน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนรักษาระเบียบวินัยเป็นประจำ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมนักเรียน และระเบียบวินัยนักเรียนให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน และใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของจันจิรา เกลาหาญ (2557: 33) กล่าวว่า ด้านการควบคุมความประพฤติและระเบียบ วินัยนักเรียนเป็นสิ่งที่กำหนดให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตามแบบที่โรงเรียนจัดไว้ ซึ่งแตกต่างจากการอยู่ตัวคนเดียว ให้เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นภายในกรอบข้อตกลงของโรงเรียนเรียนรู้ที่จะระงับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ รู้จักครองตนให้ได้ แล้วนักเรียนก็จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ต่อไปได้อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวินัยของโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจาก นักเรียนต้องการมีส่วนร่วมกับการร่วมกำหนดระเบียบวินัยของโรงเรียน เหตุเพราะนักเรียนเป็นผู้ปฏิบัตินักเรียนจึงอยากมีส่วนร่วมในการเสนอ กำหนดกฎระเบียบของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา หลังปุเตะ (2556: 33) สรุปได้ว่า การรักษาวินัยและความประพฤติของนักเรียน หมายถึง การควบคุมพฤติกรรมของผู้เรียน ให้ปฏิบัติเป็นไปตามกฎ ระเบียบ หรือมาตรฐานทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาโดยจัดหาคู่มือหรือประกาศโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานที่เกิดจากการร่วมคิด ร่วมกำหนดแนวทางปฏิบัติระหว่าง ครูกับนักเรียน ตลอดจนศึกษาพฤติกรรมของนักเรียน การเชิญชวนผู้ปกครอง แสดงความคิดเห็น กำหนดแนวทางในการดำเนินงาน ด้านการรักษาวินัยและความประพฤติของนักเรียน

2. ด้านกิจกรรมนักเรียน

จากผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารจัดการนักเรียนโรงเรียนสวนสันติ ด้านกิจกรรมนักเรียน อยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนจัดกิจกรรมที่สนับสนุนการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมซึ่งเป็นความรู้ที่ยังประโยชน์ เป็นกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออก และเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถพิเศษ และเปิดพื้นที่ให้นักเรียนในการแสดงความสามารถของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของเจนจิรา ชูประเสริฐ (2558: 35) ที่กล่าวว่างานกิจกรรมนักเรียน หมายถึง งานที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ หรือจากสถานการณ์จริง ในรูปแบบของการทำกิจกรรมที่แสดงออกได้หลายทาง โดยการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง ครูกับนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อปลูกฝังให้นักเรียน ได้แก่ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การแสดงออก ด้านดนตรี กีฬา การทำงานเป็นหมู่คณะในรูปแบบของสถานักเรียน เป็นต้น

3. ด้านการแนะแนวนักเรียน

จากผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารจัดการนักเรียนโรงเรียนสวนสันติ ด้านการแนะแนวนักเรียน อยู่ในระดับ ปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนได้ให้ความสำคัญต่อนักเรียน โดยมีการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล เพื่อให้รู้จักนักเรียน นอกจากนั้นยังมีระบบส่งต่อช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้คำปรึกษาและช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของธีราภรณ์ สุ่มมาตย์ (2559 : 15) กล่าวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการหรือบริการที่โรงเรียน จัดทำขึ้นเพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้มีการปรับตัวทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์สังคม และจิตใจ รู้จักเข้าใจตนเองทั้งในด้านความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและบุคลิกภาพรวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ตนอยู่ สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนเองและรับผิดชอบต่อการตัดสินใจนั้น ช่วยให้เกิดพัฒนา

ตนเองอย่างเต็มที่ในทุกด้าน เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม พร้อมทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และสถานการณ์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4. ด้านการจัดบริการสุขภาพนักเรียน

จากผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนสวนสันติ ด้านการจัดบริการสุขภาพนักเรียน อยู่ในระดับ ปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนเล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องสุขภาพ จึงได้จัดให้มีการตรวจสุขภาพประจำปีของนักเรียน จากโรงพยาบาลเอกชน นอกจากนี้ยังจัดยาและเวชภัณฑ์ เพื่อให้ได้รับการรักษาพยาบาลเบื้องต้นให้กับนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของจันจิรา เกลาห์หาญ (2557: 51) กล่าวว่า การบริการสุขภาพ อนามัยนักเรียน เป็นการส่งเสริมให้ร่างกายของนักเรียนได้เติบโตอย่างสมบูรณ์ ไม่มีโรคภัยเบียดเบียน รวมถึงสุขนิสัยที่ดีเหมาะสม เมื่อนักเรียนสุขภาพดีก็จะส่งผลให้นักเรียนได้เรียนรู้เพิ่มเติมตามความสามารถของแต่ละช่วงวัย และเก็บเกี่ยวเอาความรู้ได้มากมายตามความพร้อมของร่างกายและสอดคล้องกับ วาสนา หลังปูเตะ (2556: 26) สรุปได้ว่า การจัดบริการและสวัสดิการสุขภาพอนามัย หมายถึง การจัดบริการที่ให้นักเรียนได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุข มีสุขภาพและสุขนิสัยที่ดี ได้รับความสะดวก ปลอดภัย ตลอดจนสนับสนุนการเรียนรู้ให้กระบวนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนสวนสันติยังมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยเห็นว่าจะมีประโยชน์ต่อการบริหารงานกิจการนักเรียน ต่อไปนี้

1. ด้านการควบคุมความประพฤตินักเรียน ระเบียบวินัยนักเรียน พบว่า การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวินัยของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ฝ่ายกิจการนักเรียนโรงเรียนสวนสันติควรจัดประชุมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวินัยของโรงเรียน เพื่อที่นักเรียนจะได้มีปฏิสัมพันธ์กับทางโรงเรียน และมีแนวปฏิบัติตรงกับข้อกำหนดเรื่องระเบียบวินัยของโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม และเต็มใจ

2. ด้านกิจกรรมนักเรียน พบว่า โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการความถนัดและความสนใจของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทางโรงเรียนสวนสันติควรมีนโยบายวางแผนกำหนดแนวทางส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน หรือทำแบบสอบถาม สอบถามความสนใจนำมารวบรวมข้อมูลเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน

3. ด้านการแนะแนวนักเรียน พบว่า โรงเรียนมีการติดตามผลนักเรียนที่จบการศึกษา ไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ฝ่ายแนะแนวโรงเรียนสวนสันติเมื่อมีการแนะแนวนักเรียนในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นแล้ว ควรติดตามผลของนักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียน ในการศึกษาที่สูงขึ้นด้วย

4. ด้านการจัดบริการสุขภาพนักเรียน พบว่า โรงเรียนมีห้องพยาบาล เครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ในการปฐมพยาบาลให้สะอาด ถูกสุขลักษณะพร้อมให้บริการทันที มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดทางโรงเรียนสวนสันติควรมีห้องพยาบาลและเครื่องมือ อุปกรณ์พื้นฐานให้ครบถ้วนตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อรองรับนักเรียนที่อาการป่วย ไข้ ไม่สบาย ให้พร้อมกับการบริการให้กับนักเรียน รวมถึงทางโรงเรียนสวนสันติควรมีการสำรวจเครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ในการปฐมพยาบาลให้พร้อมอยู่ตลอด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การแก้ไขปัญหาและแนวทางการบริหารกิจการแนะแนวนักเรียนโรงเรียนสวนสันติ ในรายด้าน เช่น ฝ่ายกิจการนักเรียน ฝ่ายแนะแนว และในด้านการจัดบริการกิจการสุขภาพนักเรียน ในเรื่องการให้บริการ เครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ในการปฐมพยาบาล

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ (2552). *ทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จันจิรา เกล้าหาญ (2557). *การศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนตามความคิดเห็น ของครูและผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- เจนจิรา ชูประเสริฐ. (2558). *การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ธีรภรณ์ สุ่มมาตย์ (2559). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานแนะแนวตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนวัดตะพงนอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1*. ปริญญาโทปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา
- ฟาริด เตชะมาห่มัด (2550). *แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ราชกิจจานุเบกษา (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก 6 เมษายน 2560.*
- _____. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 มาตราที่ 3. เล่มที่ 136 ตอนที่ 57 ก 1 พฤษภาคม 2562.*
- วาสนา หลังปู่เต (2556). *สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภออ่าวลึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากระบี่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

การปรับองค์การในรูปแบบ FAST Government
ของภาครัฐไทย
กรณีศึกษากรมสรรพากรและกรมการขนส่งทางบก
The Study of Thailand Government Organization
Transform to Fast Government :
A Case Study of the Revenue Department
and Department of Land Transport

กัญญาวีร์ ปิตูรัตน์ Kanyawee Piturat*
ปรกรณ์ ศิริประกอบ Prakorn Siriprakob**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์การปฏิบัติงานแบบ FAST Government กรณีศึกษา กรมสรรพากร และกรมการขนส่งทางบก (2) ศึกษาระดับขององค์การในการเป็นองค์การแบบ FAST Government (3) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการปรับเปลี่ยนองค์การแบบ FAST Government ซึ่งระเบียบวิธีการวิจัยที่ใช้ในงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพในการศึกษา การปฏิบัติงาน ปัญหา และอุปสรรคของกรมสรรพากรและกรมการขนส่งทางบกในการปรับองค์การแบบ FAST Government โดยการสัมภาษณ์บุคลากรกรมสรรพากร กรมการขนส่งทางบก และบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 12 คน และใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ในการวิเคราะห์ระดับขององค์การในการเป็น องค์การแบบ FAST Government จากการใช้แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) จากผลการวิจัย พบว่า กรมสรรพากรและกรมการขนส่งทางบกมีการปฏิบัติงาน แบบ FAST Government ที่มีความคล้ายคลึงกัน คือมีความพยายามในการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการ ปฏิบัติงาน เพื่อความรวดเร็ว ตอบสนองความต้องการของประชาชนมากขึ้น โดยการนำเทคโนโลยีและวิธี การปฏิบัติงานแบบคล่องตัว (Agile) เข้ามาประยุกต์ใช้ โดยกรมสรรพากรและกรมการขนส่งทางบก มีระดับ การเป็นองค์การแบบ FAST Government ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาอุปสรรคของโครงสร้าง

* นิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ที่มีขนาดใหญ่อาจทำให้เกิดความล่าช้า ไม่คล่องตัวได้ตามที่ทั้งสองกรมต้องการ อีกทั้งบุคลากรยังขาดความรู้ความชำนาญในการใช้เทคโนโลยี

คำสำคัญ : รัฐบาลแนวราบ; รัฐบาลแบบคล่องตัว; รัฐบาลแบบมีประสิทธิภาพสูงสุด; รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the “Fast Government Operation”: A case study of The Revenue Department and Department of Land Transport, 2) to examine the organizational level in becoming the “Fast Government” organization, and 3) to investigate problems and obstacles of organizational transformation to “Fast Government”. The mixed methods research approach was applied. The qualitative research method was used to study the operations, problems, and obstacles of The Revenue Department and Department of Land Transport, and other concerned people resulted from the “Fast Government” transform by interviewing a total of 12 persons including the staff from The Revenue Department, Department of Land Transport and other concerned people. The quantitative method was used to analyze the organizational level of the “Fast Government” using the questionnaire, and the results were analyzed with descriptive statistics. The research results demonstrated that the “Fast Government” operations of The Revenue Department and the Department of Land Transport were similar. They attempted to transform the work operation for quick service and response to people’s needs by implementing technologies and agile operation. The overall level of the “Fast Government operations” of The Revenue Department and Department of Land Transport was moderate. The problems and obstacles stemmed from the large organizational structure may cause the lagging, not smooth flowing as the two departments had expected. Additionally, their personnel lacked proficiency in using technology.

Keywords : Flatter Government, Agile Government, Streamlined Government, Tech-enabled Government

บทนำ

การปฏิรูประบบราชการเมื่อปี พ.ศ. 2545 ได้มุ่งเน้นให้การบริหารราชการแผ่นดินต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2559) ในปัจจุบันการบริหารจัดการภาครัฐของไทยได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินการที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนเพิ่มมากขึ้น ภาครัฐไทยปฏิบัติงานโดยเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง สร้างการบริการสาธารณะที่ตรงต่อความต้องการ สะดวก รวดเร็วมากยิ่งขึ้น ซึ่งการปฏิบัติงานของภาครัฐไทยนั้นได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชนให้สามารถเข้าถึงข้อมูล และบริการได้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น ถือเป็น การเปลี่ยนแปลงให้ทันความต้องการของประชาชน และเผชิญกับความท้าทายของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยได้มีการรายงานใน World Economic Forum (2554 อ้างถึงใน ส่วนนโยบายรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์, ม.ป.ป.) ได้มีการกล่าวถึง “อนาคตของรัฐบาล” เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานภายใต้สภาพแวดล้อมที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รัฐบาลจำเป็นต้องปรับตัวและเกิดการพัฒนาดังต่อเนื่อง เพื่อออกแบบโครงสร้างและกระบวนการทำงานให้มีความสอดคล้องต่อสถานการณ์ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน สร้างความสามารถในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้โครงสร้างที่ซับซ้อน เครือข่ายขององค์กรและระบบต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร

ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการภาครัฐไทย มีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องมีความทันสมัย รวดเร็ว สามารถป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของโลกในปัจจุบัน โดยการนำ FAST Government เป็นต้นแบบในการศึกษาคำนำของภาครัฐของไทย นำไปสู่การพัฒนารัฐบาลให้เป็นรัฐบาลแห่งอนาคต โดยในสถานการณ์ความรุนแรงของโรคระบาดที่เกิดขึ้นทั่วโลก สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID -19) เป็นสถานการณ์ที่ต้องได้รับการแก้ไขและรับมืออย่างเร่งด่วน ภาครัฐมีความสำคัญอย่างมากในการที่จะทำให้ประเทศไทยผ่านพ้นวิกฤตที่เกิดขึ้นนี้ได้ โดยผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการของกรมสรรพากรทำภาษีให้เป็นเรื่องง่าย พัฒนาการให้บริการในรูปแบบ e-Services ให้แก่ผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นต้น จึงได้รับรางวัลบริการภาครัฐ ระดับดีเด่น ประเภทระดับการอำนวยความสะดวกในการให้บริการ (กรมสรรพากร, 2564, หน้า63) และกรมการขนส่งทางบก ที่ได้รับรางวัลเลิศรัฐ ประจำปี 2564 โดยได้รับรางวัลบริการภาครัฐ ระดับดี ประเภทระดับบริการที่ตอบสนองต่อสถานการณ์โควิด 19 จากผลงาน “DLT ยุคใหม่ ปลอดภัยสู่ NEW NORMAL” (กรมการขนส่งทางบก, 2564 : 85) ถือเป็น การให้บริการแก่ประชาชนที่ไม่หยุดชะงัก มีความสะดวก รวดเร็ว และทั่วถึงประชาชนทุกคน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกกรมสรรพากร และกรมการขนส่งทางบกเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากหน่วยงานทั้งสองเป็นหน่วยงานทางการให้บริการประชาชนโดยตรงและจะต้องมีการให้บริการตอบสนองต่อประชาชนอย่างต่อเนื่องในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID -19) ที่ถือเป็นปัญหาเร่งด่วนที่จะต้องได้รับการแก้ไขและ กรมสรรพากร (2564) กล่าวว่า มีการปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตและการดำเนินธุรกิจในรูปแบบปกติใหม่ (New Normal) ซึ่งสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนำไปสู่การทำงานที่จะต้องเปลี่ยนแปลงและปรับตัว เพื่อยังคงสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างต่อเนื่องและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการเป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

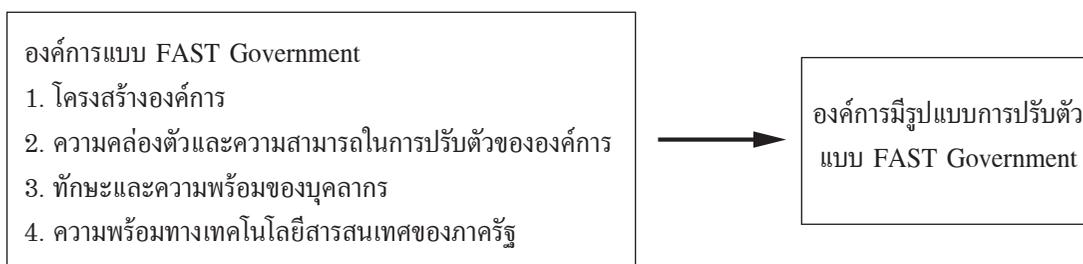
1. วิเคราะห์การปฏิบัติงานองค์กรแบบ FAST Government กรณีศึกษากรมสรรพากร และกรมการขนส่งทางบก
2. ศึกษาระดับการเป็นองค์กรแบบ FAST Government
3. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการปรับเปลี่ยนองค์กรเป็นองค์กรแบบ FAST Government

บททวนวรรณกรรม (แนวคิด ทฤษฎี)

World Economic Forum (2011) กล่าวว่า เพื่อสร้างมูลค่าสาธารณะและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลต้องมีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานที่นำไปสู่การเป็นรัฐบาลที่มีลำดับชั้นการตัดสินใจน้อย (Flatter) มีความคล่องตัว (Agile) มีประสิทธิภาพในการทำงาน (Streamlined) อีกทั้งต้องมีความสามารถทางด้านเทคโนโลยี (Tech-enabled) ซึ่งในรายงานฉบับแรกที่ประชุมเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) โดยในวาระการประชุมระดับโลกเรื่องอนาคตของรัฐบาล ซึ่งสรุปหัวข้อหลัก 4 ประการของการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลและความก้าวหน้า สามารถวัดจากการบรรลุการเปลี่ยนแปลงได้ FAST Government ไม่ได้หมายความว่ารัฐบาลที่รวดเร็ว แม้ว่าการเวลาสำหรับการตัดสินใจหลายด้านอาจมีการลดน้อยลงด้วยความช่วยเหลือจากการทำงานร่วมกัน เครื่องมือที่ช่วยในการทำงาน สามารถทำให้รัฐบาลรองรับในสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นได้ โดยมีแนวทางปฏิบัติที่เป็นนวัตกรรมใหม่ มีประสิทธิภาพ และการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสามารถสร้างคุณค่าสาธารณะใหม่ได้มากขึ้น กล่าวได้ว่าหลักการของ FAST Government ในอนาคตจะมีความเร่งรีบน้อยลง แต่รวดเร็วมากขึ้นสำหรับการให้บริการสาธารณะที่มีคุณภาพ และรัฐบาลมีการตอบสนองมากขึ้น

กระบวนการปฏิบัติงานของราชการจะสามารถเปลี่ยนแปลง รวดเร็ว และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันที่นั้น จะต้องประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบดังกล่าว เนื่องจากแต่ละองค์ประกอบมีความเชื่อมโยงกัน โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบหลักของการเป็น FAST Government ได้แก่ 1. โครงสร้างองค์การ 2. ความคล่องตัวและความสามารถในการปรับตัวขององค์การ 3. ทักษะและความพร้อมของบุคลากร 4. ความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศของภาครัฐ ซึ่งสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของภาครัฐ สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก อีกทั้งบุคลากรภาครัฐและระบบการปฏิบัติงานที่นำเทคโนโลยีเข้ามาอำนวยความสะดวก เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้มีความสะดวก รวดเร็ว และสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างดี

กรอบแนวคิด

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Research) ซึ่งมีการออกแบบการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการศึกษาเอกสาร ใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยใช้คำถามแบบปลายเปิด ซึ่งสัมภาษณ์บุคลากรภาครัฐ จำนวน 12 ท่าน ประกอบด้วย (1) รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ จำนวน 1 ท่าน (2) ผู้อำนวยการกองพัฒนาระบบราชการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ จำนวน 1 ท่าน (3) นักพัฒนาระบบราชการชำนาญการพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ จำนวน 1 ท่าน (4) อธิบดีกรมสรรพากร จำนวน 1 ท่าน (5) หัวหน้ากลุ่มพัฒนาระบบบริหาร กรมสรรพากร จำนวน 1 ท่าน (6) นักวิชาการภาษีชำนาญการพิเศษ กรมสรรพากร จำนวน 1 ท่าน (7) ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมสรรพากร จำนวน 1 ท่าน (8) อธิบดีกรมการขนส่งทางบก จำนวน

1 ท่าน (9) ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร กรมการขนส่งทางบก จำนวน 1 ท่าน (10) ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมการขนส่งทางบก จำนวน 1 ท่าน (11) นักวิชาการขนส่งชำนาญการ จำนวน 1 ท่าน (12) ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล จำนวน 1 ท่าน และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ สารนิพนธ์ วารสาร หนังสือ รายงานการประชุม บทความ และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับ FAST Government ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำผลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ เปรียบเทียบ กับแนวคิดที่ได้ทำการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

2. เก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งประเด็นที่ใช้ในการสอบถาม ได้แก่ ความใกล้ชิดระหว่างภาครัฐและผู้ใช้บริการสาธารณะ ความคล่องตัวของภาครัฐ ภาพลักษณ์ข้าราชการ และการใช้งานเทคโนโลยีของภาครัฐ โดยแบ่งผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ประชาชนที่เคยใช้บริการกรมสรรพากร จำนวน 384 คน และประชาชนที่เคยใช้บริการกรมการขนส่งทางบก จำนวน 384 คน รวม 768 คน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลทั่วไป วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ข้อมูลความคิดเห็นระดับการเป็นองค์การแบบ FAST Government วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การปฏิบัติงานเป็นองค์การแบบ FAST Government กรณีศึกษากรมสรรพากรและกรมการขนส่งทางบก สรุปข้อค้นพบได้ว่า ภาครัฐได้มีการคำนึงถึงรูปแบบการปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงไปจากความต้องการของผู้รับบริการที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จากการสัมภาษณ์บุคลากรกรมสรรพากรและกรมการขนส่งทางบกได้ให้ความเห็นที่คล้ายคลึงกันถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติงานให้มีความสะดวก รวดเร็ว ซึ่งเป็นความพยายามพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐให้มีการตอบสนองความต้องการของประชาชน ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการปฏิบัติงานให้มีความยืดหยุ่น คล่องตัวมากยิ่งขึ้น จากการเพิ่มคณะทำงาน อย่างไม่เป็นทางการ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้รวดเร็ว อีกทั้งมีการให้บริการแบบ one stop service ที่ให้ความสะดวกรวดเร็วแก่ผู้ใช้บริการ มีความพยายามในการลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากร และผู้ใช้บริการ ให้ความสำคัญต่อผู้ใช้บริการเป็นหลัก อีกทั้งเร่งพัฒนาบุคลากรของรัฐอย่างต่อเนื่อง โดยการพัฒนาหลักสูตรการอบรมให้มีความสอดคล้องต่อความต้องการ เพิ่มการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้บุคลากรมีความพร้อมและความสามารถทันต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์กร อีกทั้งการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ทั้งภายในและภายนอกองค์กร คือกรมสรรพากรและกรม

การขนส่งทางบกได้มีการพัฒนารูปแบบการให้บริการแบบออนไลน์ เช่น กรมสรรพากรเปิดให้มีการยื่นแบบภาษีออนไลน์ e-filing และ e-Tax invoice สำหรับการจัดทำใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์ (กรมสรรพากร, 2564) อีกทั้งกรมการขนส่งทางบกอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่ต้องการต่อใบอนุญาตขับรถ มีการอบรมออนไลน์ e-Learning ได้ด้วยตนเองจากสถานที่ใดก็ได้ตลอด 24 ชั่วโมง และประชาชนสามารถจองคิวเพื่อขอรับบริการผ่านแอปพลิเคชัน DLT Smart Queue (กรมการขนส่งทางบก, 2564) ทั้งนี้การพัฒนา เปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการและบริการนำไปสู่การปฏิบัติงานที่สามารถเชื่อมโยงฐานข้อมูลกันได้รวดเร็ว ช่วยให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างสะดวก ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อน และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้มากยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 2 ระดับการเป็นองค์การแบบ FAST Government ของกรมสรรพากร และกรมการขนส่งทางบก สรุปข้อค้นพบได้ว่า กรมสรรพากรและกรมการขนส่งทางบก มีระดับการเป็นองค์การแบบ FAST Government ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยด้านความใกล้ชิดระหว่างรัฐบาลและผู้ให้บริการสาธารณะของทั้งสององค์กรมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ในทางตรงกันข้ามกรมสรรพากร และกรมการขนส่งทางบก ได้รับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในด้านการใช้เทคโนโลยีของรัฐบาลในมุมมองของประชาชนเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงระดับการเป็นองค์การแบบ FAST Government ของกรมสรรพากร และกรมการขนส่งทางบก ที่มีความคล้ายคลึงกันตามความคิดเห็นของผู้ให้บริการสาธารณะ

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของการปรับเปลี่ยนองค์การแบบ FAST Government สรุปข้อค้นพบได้ว่า องค์การภาครัฐมีความพยายามในการปรับเปลี่ยนองค์การให้มีความยืดหยุ่น คล่องตัว และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการสาธารณะได้มากยิ่งขึ้น แต่การปรับเปลี่ยนเพื่อเกิดการแก้ไข พัฒนา องค์การภาครัฐให้ปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพมากขึ้น ย่อมมีปัญหาและอุปสรรค โดยสามารถจำแนกปัญหาได้ 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านโครงสร้างที่ภาครัฐมีโครงสร้างขนาดใหญ่ มีสายบังคับบัญชาสูง ในลักษณะแนวตั้ง ทำให้เกิดการดำเนินงานที่ล่าช้า ซึ่งการจะปรับเปลี่ยนโครงสร้างได้นั้นเชื่อมโยงไปในส่วนการแก้ไขกฎหมายที่จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการแก้ไขอย่างมาก อาจทำให้การทำงานล่าช้า และซ้ำซ้อนมากยิ่งขึ้น ต่อมาในด้านความคล่องตัวขององค์กรที่มีความเกี่ยวข้องกับด้านโครงสร้าง ถือเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกันอย่างยิ่ง เนื่องจากการปฏิบัติงานที่มีกฎ ระเบียบเคร่งครัด นำไปสู่การปฏิบัติงานที่ล่าช้าและไม่คล่องตัว อีกทั้งด้านทักษะและความพร้อมของบุคลากร ข้าราชการที่ปฏิบัติงานในภาครัฐที่เป็นองค์การขนาดใหญ่ นั้น มีการปฏิบัติงานที่มีลักษณะงานแตกต่างกันตามหน้าที่ ความรับผิดชอบ ไม่จำเป็นที่จะต้องเพิ่มทักษะ หรือเรียนรู้ในด้านอื่น ๆ หรือการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี นำไปสู่การปฏิบัติงานแบบไม่ได้มีความกระตือรือร้นมากนัก ขาดการพัฒนาตนเอง ไม่สามารถพัฒนาไป ตามการปรับเปลี่ยนขององค์กรหรือยุคสมัยได้อย่างทันทั่วถึง และสุดท้ายปัญหาด้านความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศของภาครัฐ คือ ความปลอดภัยของฐานข้อมูลภาครัฐ ซึ่งเป็นฐานข้อมูล

ขนาดใหญ่ และมีความสำคัญอย่างมาก หากภาครัฐไม่สามารถคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลภาครัฐได้นั้น จะส่งผลกระทบต่อในทุกภาคส่วน ประชาชนเกิดความไม่เชื่อมั่นในภาครัฐได้

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่องนี้ แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. การปฏิบัติงานองค์การแบบ FAST Government กรณีศึกษากรมสรรพากร และกรมการขนส่งทางบก

จากผลการวิจัยที่ได้จากการเก็บข้อมูลบุคลากรของกรมสรรพากร กรมการขนส่งทางบก และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ พบว่า การปฏิบัติงานในรูปแบบ FAST Government ประกอบด้วย โครงสร้าง ความคล่องตัว ทักษะและความพร้อมของบุคลากร และ ความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์การ โครงสร้างองค์การของกรมสรรพากรและกรมการขนส่งทางบกมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ โครงสร้างแบบแนวดิ่ง มีลำดับชั้นการบังคับบัญชาหลายชั้น เป็นองค์การระบบราชการที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งองค์การในระบบราชการ ไม่ว่าจะเป็นกรมสรรพากรหรือกรมการขนส่งทางบก มีความพยายามในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์การเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นมากขึ้น มีการจัดตั้งโครงสร้างแบบไม่เป็นทางการเพื่อให้ปฏิบัติงานได้รวดเร็วมากขึ้น ปรับเปลี่ยนการทำงานให้ เป็นรูปแบบ one-stop service สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน ให้บริการที่รวดเร็วมากยิ่งขึ้น สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (2561) กล่าวว่า สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินการพัฒนาประสิทธิภาพการบริการของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบธุรกิจของประเทศไทย ในการพัฒนางานบริการภาครัฐ ในรูปแบบการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One stop service) ตลอดจนการหาแนวทางการพัฒนาระบบงานบริการให้ทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตต์ เอี่ยมสมบูรณ์ (2559) ที่อธิบายว่า การพัฒนาการให้บริการแก่นักลงทุนของศูนย์ประสานการบริการด้านการลงทุน (OSOS) มีจุดเริ่มต้นจากปัญหาของระบบราชการไทย การปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ในกฎหมาย แต่ละกรมไม่ขึ้นต่อกัน แต่ละกรมดำเนินการกิจของตน ภายใต้กรอบแนวคิดแบบความชำนาญเฉพาะด้าน การติดต่อขอใบอนุญาตหรือใบรับรองต่าง ๆ ที่กระจายอยู่ในหลายหน่วยงาน ทำให้ไม่ได้รับความสะดวก เกิดความล่าช้า จึงได้จัดตั้งศูนย์ประสานการบริการด้านการลงทุน (OSOS) ขึ้น ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดตั้งศูนย์ประสานการบริการด้านการลงทุน พ.ศ. 2552 มีลักษณะเป็นศูนย์บริการร่วมหลายกระทรวงที่สามารถเชื่อมโยงการให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่นักลงทุนแบบเบ็ดเสร็จ ณ สถานที่แห่งเดียว

1.2 ปัจจัยด้านความคล่องตัวและความสามารถในการปรับตัวขององค์กร กรมสรรพากร และกรมการขนส่งทางบกมีความต้องการที่จะพัฒนาองค์กรให้เกิดความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามทั้งสององค์กรเป็นระบบราชการที่มีกฎ ระเบียบในการปฏิบัติงานอย่างมาก ซึ่งการเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขรูปแบบการทำงานนั้นไม่สามารถแก้ได้ทันที่ จึงทำให้เกิดการทำงานในรูปแบบ Agile Team หรือ คณะทำงานที่มีความยืดหยุ่นและคล่องตัวมากขึ้น สอดคล้องกับ นิภาพร สุวัฒนวิช (2562) กล่าวว่า Agile ตามความหมายของคำ หมายถึง ความยืดหยุ่น ความคล่องตัว ซึ่งรวมไปถึง ความรวดเร็วในการปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลง ซึ่งปัจจุบันแนวคิด Agile ได้ถูกนำมาใช้ในแวดวง การบริหารมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นการบริหารองค์กร ทีมงาน และโครงการ โดยการปฏิบัติงานในรูปแบบ Agile นั้น สามารถเพิ่มความยืดหยุ่น คล่องตัว มีลำดับขั้นการบังคับบัญชาที่ไม่ซับซ้อน เกิดความ ใกล้ชิดของการปฏิบัติงาน นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณณา มนต์ปธิษา (2563) อธิบายว่า การทำงานโดยใช้แนวคิด Agile เกิดความสำเร็จของงานที่ได้รับ มอบหมาย จากการทำงานที่พนักงานทำงานมีประสิทธิภาพและมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีการสื่อสาร กันมากขึ้น

1.3 ปัจจัยด้านทักษะและความพร้อมของบุคลากร การพัฒนาบุคลากรของกรมสรรพากร และกรมการขนส่งทางบกนั้น มีการพัฒนาและเพิ่มทักษะให้แก่บุคลากรขององค์กรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี โดยการพัฒนาของทั้งสององค์กร มีความคล้ายคลึงกัน คือ การอบรม และการเรียนรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิศา อังกินันท์ (2560) ในด้านการพัฒนาบุคคลและทีมงาน ควรมีการจัดฝึกอบรมในรูปแบบที่ ส่งเสริมให้บุคลากรซึ่งเป็นผู้เข้ารับการอบรมได้มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม และเพิ่มทักษะให้แก่บุคลากร ควรให้บุคลากรตระหนักถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งสอดคล้องกับ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (2561) กล่าวว่า ยกย่องระดับทักษะด้านดิจิทัลของบุคลากรภาครัฐ เพื่อให้ สามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการคิด การทำงาน และนำเทคโนโลยีมาใช้ที่เหมาะสม เพื่อให้เกิด การบูรณาการการทำงานข้ามหน่วยงาน ส่งมอบบริการที่สะดวกรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และความ โปร่งใส

1.4 ปัจจัยด้านความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศของภาครัฐ กรมสรรพากรและกรม การขนส่งทางบกมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนของ การปฏิบัติงานภายในองค์กรให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และการให้บริการประชาชนผ่านช่องทางออนไลน์ โดยกรมสรรพากรได้มีระบบการยื่นคำร้องคำขอหนังสือ/เอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-filing) ใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์ (e-Tax Invoice) เป็นต้น อีกทั้งกรมการขนส่งทางบกได้นำเทคโนโลยี เข้ามาใช้ เช่น ระบบติดตามรถโดยสารประจำทางแบบเรียลไทม์ (Smart Bus Terminal) แอปพลิเคชัน

สำหรับจองวันล่วงหน้า (DLT Smart Queue) เพื่อเข้ารับบริการกับสำนักงานขนส่ง เปิดให้จองทั้งการทำใบขับขี่, การต่ออายุใบอนุญาต, การชำระภาษีรถ และการขอใบอนุญาตขับรถระหว่างประเทศ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ มะลิวัลย์ ว่องศิลป์ (2552) ได้อธิบายไว้ว่า การนำระบบการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในกองบริหารจัดการซื้อจัดจ้าง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สามารถช่วยประหยัดงบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้าง มีการแข่งขันราคากันอย่างเป็นธรรม เทคโนโลยีสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของภาครัฐได้ การนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับแต่ละองค์การเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกให้ทั้งผู้ปฏิบัติงาน และผู้ให้บริการ นำไปสู่ภาครัฐที่มีความคล่องตัว รวดเร็ว และมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งเชื่อมโยงกับสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (2561) ที่ได้กล่าวว่า รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์เป็นการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาประยุกต์ใช้ในองค์การเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

2. ระดับขององค์การในการเป็นองค์การแบบ FAST Government ของกรมการขนส่งทางบก

จากผลการวิจัยพบว่า กรมสรรพากร และกรมการขนส่งทางบก มีระดับการเป็นองค์การแบบ FAST Government อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ความใกล้ชิดระหว่างรัฐบาลและผู้ให้บริการสาธารณะ กรมสรรพากรมีความใกล้ชิดระหว่างรัฐบาลและผู้ให้บริการสาธารณะ อยู่ในระดับสูง กล่าวคือ ประชาชนสามารถติดต่อหน่วยงานได้โดยตรงอย่างใกล้ชิด ได้รับการอำนวยความสะดวกจากหน่วยงาน มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการสาธารณะได้ดี ในส่วนของกรมการขนส่งทางบกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ ประชาชนมองว่าขาดการติดต่อหน่วยงานโดยตรง ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานมากนัก การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้หน่วยงานได้รับความคิดเห็น และแนวทางในการพัฒนา สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ตามพระราชบัญญัติระเบียบราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 กล่าวว่า การบริหารราชการตามพระราชบัญญัติต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรวรรณ เตียนศรี และศรุดา สมพอง (2562) ได้อธิบายว่า ควรปรับเปลี่ยนขั้นตอนในการทำงานของภาครัฐให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในการอำนวยความสะดวก และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในการรับบริการ ควรมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารราชการแบบใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ความคล่องตัวของรัฐบาลในมุมมองของประชาชน กรมสรรพากรและกรมการขนส่งทางบกมีความคล่องตัวของรัฐบาลในมุมมองของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ ขั้นตอนการให้บริการของทั้งสององค์การมีความสะดวก รวดเร็ว ไม่มากนัก ประชาชนไม่ได้รับการอำนวยความสะดวก อีกทั้งข้อมูลขององค์การไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ประชาชนมองว่าองค์การยังไม่มี ความคล่องตัวในการปฏิบัติงานและการให้บริการแก่ประชาชน ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาขั้นตอนการปฏิบัติงานให้รวดเร็ว และตอบสนองความต้องการของประชาชนมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Mckinsey&Company (2560 อ้างถึงใน พิชญ์พจี สายเชื้อ, 2561) ได้อธิบายว่า Agile Organization เน้นการทำงานแบบประสานงาน มีความยืดหยุ่นสูง ลดขั้นตอนระเบียบต่าง ๆ ออกไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนมา มนต์ปัทมา (2563) การปรับโครงสร้างองค์การมาใช้แนวคิดแบบอไจล์ ก่อให้เกิดความพึงพอใจของพนักงาน พนักงานทำงานมีประสิทธิภาพ และมีการพัฒนาตนเอง นำไปสู่การปฏิบัติงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และผู้ปฏิบัติงานได้มากยิ่งขึ้น

2.3 ภาพลักษณ์ข้าราชการในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ กรมสรรพากรและกรมการขนส่งทางบกมีภาพลักษณ์ข้าราชการในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ บุคลากรของกรมสรรพากรและกรมการขนส่งทางบกมีการให้บริการประชาชนที่ไม่ครอบคลุม หรือไม่สามารถให้ข้อมูลตามความต้องการของประชาชนได้มากนัก อีกทั้งประชาชนมองว่าบุคลากรภาครัฐไม่ได้มีการพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการบริการที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรวรรณ เตียนศรี และศรุตฯ สมพงษ์ (2562) ได้อธิบายว่า ด้านภาพลักษณ์ขององค์การและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของข้าราชการ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐควรมีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม ค่านิยมและจะต้องปรับตัวในการทำงานให้มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ควรมีการปรับปรุงแบบและวิธีการบริหารงานให้มุ่งบริการที่มีคุณภาพตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

2.4 การใช้งานเทคโนโลยีของรัฐบาล ในมุมมองของประชาชน กรมสรรพากรและกรมการขนส่งทางบกมีการใช้งานเทคโนโลยีของรัฐบาล ในมุมมองของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ เทคโนโลยีสารสนเทศที่องค์การได้นำมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน เนื่องจากความไม่เสถียรของระบบเทคโนโลยี และบุคลากรขององค์การยังไม่มี ความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสม อีกทั้งข้อมูลขององค์การจากเว็บไซต์หรือช่องทางออนไลน์ ไม่ครอบคลุม ไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของวิวรรณ บัณฑิตกุล (2563) ได้อธิบายไว้ว่าการให้บริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ พบปัญหาและอุปสรรคหลายประการคือ การขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ

การให้บริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ การออกแบบและพัฒนาระบบที่มีความซับซ้อนและยากต่อการใช้งาน ตลอดจนกฎหมายและระเบียบที่ไม่เอื้อต่อการให้บริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

3. ปัญหาและอุปสรรคของการปรับเปลี่ยนองค์การแบบ FAST Government

3.1 ปัญหาด้านโครงสร้างองค์การ โครงสร้างองค์การของภาครัฐนั้น มีลักษณะโครงสร้างองค์การขนาดใหญ่ ลำดับชั้นบังคับบัญชาสูง ทำให้เกิดการดำเนินงานที่ล่าช้า และซ้ำซ้อน ไม่สามารถให้บริการที่รวดเร็ว ตอบสนองผู้รับบริการได้ไม่มากนัก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทัย เลหาวิเชียร, สุวรรณิ แสงมหาชัย และครรชิต ทรศนะวิเทศ (2559) ได้อธิบายว่า กรมที่ศึกษามีปัญหาด้านโครงสร้างที่เป็นแนวดิ่ง มีความเป็นทางการสูง การปรับปรุงองค์การเพื่อให้บรรลุความสำเร็จในการบริหารคือผู้บริหารระดับสูงต้องให้ความสนใจในการปรับปรุงองค์การ ควรปรับโครงสร้างให้เป็นองค์การแบบราบ โดยการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง มีความเกี่ยวข้องกับข้อกฎหมาย ระเบียบ ต่าง ๆ ของภาครัฐ ไม่สามารถแก้ไขโครงสร้างองค์การได้อย่างทันท่วงที จึงมีการเพิ่มหน่วยงาน หรือคณะทำงาน เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและคล่องตัวมากยิ่งขึ้น นำไปสู่โครงสร้างองค์การที่มีขนาดเพิ่มขึ้นไปอีก

3.2 ปัญหาด้านความคล่องตัวและความสามารถในการปรับตัวขององค์การ ปัญหาด้านโครงสร้าง และด้านความคล่องตัว ความสามารถในการปรับตัวขององค์การนั้น มีความเกี่ยวข้องกันด้วยปัญหาทางด้านกฎหมาย นำไปสู่การปฏิบัติงานที่ไม่คล่องตัว การจะปรับเปลี่ยนองค์การมีความเป็นไปได้อย่างล่าช้า ซึ่งการแก้ไขให้เกิดความยืดหยุ่น คล่องตัว แบบชั่วคราวนั้น ถือเป็นเพียงการแก้ไขปัญหาจากปลายเหตุ ไม่ได้ทำให้ภาครัฐเกิดความคล่องตัวอย่างแท้จริง อีกทั้งแม้กรมสรรพากรและกรมการขนส่งทางบกมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้การทำงานสะดวก และคล่องตัวมากขึ้น แต่การให้บริการแก่ประชาชนยังไม่สามารถตอบสนองได้ตามความต้องการ และไม่สามารถสร้างความสะดวก รวดเร็ว ให้แก่ผู้ใช้บริการได้เท่าที่ควร สอดคล้องกับวิจัยของ อุไรวรรณ เตียนศรี และศรุดา สมพอง (2562) ได้กล่าวว่า โครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบันมีลักษณะที่ไม่ยืดหยุ่น ยึดติดกับกรอบตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดเป็นหลัก เป็นข้อจำกัดที่ไม่สอดคล้องกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมและไม่ทันต่อสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง จึงจำเป็นจะต้องแก้ไขปัญหาด้านโครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐ การปรับบทบาท ภารกิจและโครงสร้างส่วนราชการ โดยจะต้องมีการทบทวนภารกิจของหน่วยงานภาครัฐให้มีความเหมาะสม ต้องลดความซ้ำซ้อนของหน้าที่

3.3 ปัญหาด้านทักษะและความพร้อมของบุคลากร บุคลากรของภาครัฐปฏิบัติงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การเป็นหลัก ซึ่งแต่ละบุคคลมีความสามารถและความชำนาญที่แตกต่างกัน ทำให้การพัฒนาบุคลากรให้ไปในทิศทางเดียวกัน เป็นเรื่องที่ยาก อีกทั้งขึ้นอยู่กับความสนใจของแต่ละบุคคล เมื่อเทคโนโลยีที่นำเข้ามาใช้ในระบบ มีการเปลี่ยนแปลง

อย่างรวดเร็ว ภาครัฐต้องมีการเปลี่ยนแปลงตาม แต่หากบุคลากรไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงที่เท่าทันกับองค์การ ก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น นำไปสู่การใช้เทคโนโลยีที่ไม่เกิดประโยชน์ อีกทั้งบุคลากรภาครัฐไม่ได้มีความรู้สึกและความตระหนักรู้ถึงความสำคัญในการเปลี่ยนแปลง บุคลากรมีความเคยชินในการปฏิบัติงานแบบเดิม ทำให้ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ภาครัฐจึงควรให้ความสนใจกับการสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญในการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับแนวคิดของ John Kotter (อ้างถึงใน สุรพงษ์ มาลี, 2562) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำสำหรับการพลิกโฉมองค์กรที่พร้อมปรับเปลี่ยนต้องเริ่มจาก การสร้างความรู้สึกและความตระหนักว่าถึงเวลาที่ต้องเปลี่ยนและต้องเปลี่ยนอย่างเร่งด่วน ถือเป็นบันไดขั้นแรกที่สำคัญที่สุดในกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ และความชำนาญที่เหมาะสมกับยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ถือเป็นสิ่งที่ภาครัฐต้องพัฒนามากยิ่งขึ้น

3.4 ปัญหาด้านความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศของภาครัฐ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ของภาครัฐนั้น เกิดปัญหาและข้อจำกัด ในสองด้านหลัก คือ ด้านความปลอดภัยของข้อมูล ซึ่งภาครัฐจำเป็นที่จะต้องคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลที่สำคัญ สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน และควรมีความก้าวกระโดดทางเทคโนโลยีมากกว่าภาคส่วนอื่น ปัญหาที่สอง คือ การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงานของภาครัฐ และการตอบสนองความต้องการของประชาชน เพื่อให้การรับบริการมีความสะดวก รวดเร็วมากยิ่งขึ้น จากความคิดเห็นของประชาชนบ่งบอกถึงการทำงานที่ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เท่าที่ควร จำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงพัฒนาระบบการให้บริการที่มีคุณภาพ สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างเท่าเทียม และทั่วถึงมากขึ้น หากภาครัฐไม่สามารถพัฒนา หรือไม่มีการปรับปรุงระบบ ก็ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้

ข้อเสนอแนะ

องค์การภาครัฐที่มีความเป็น FAST Government ต้องมีการเปลี่ยนแปลงองค์การอย่างครอบคลุม กล่าวคือ ภาครัฐควรสนับสนุนให้แต่ละองค์การมีโครงสร้างองค์การที่มีลำดับชั้นบัญชาการไม่สูง โดยการนำวิธีการบริหารจัดการแบบคล่องตัว (Agile) เข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่คล่องตัว และสามารถบูรณาการความรู้และข้อมูลต่าง ๆ ของแต่ละองค์การเข้าด้วยกันอย่างรวดเร็ว โดยผู้ปฏิบัติงานและประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างง่าย ไม่ซับซ้อน อีกทั้งภาครัฐควรดึงดูดผู้ที่มีความสามารถและชำนาญทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าสู่การทำงานกับภาครัฐ และรักษามูลค่าการที่มีทักษะที่ดีให้อยู่กับภาครัฐเพื่อสามารถพัฒนาภาครัฐให้ก้าวผ่านการเปลี่ยนแปลง และทันสมัย โดยไม่เพียงแต่กรมที่ได้รับรางวัล ควรพัฒนาองค์การภาครัฐอื่น ๆ ไปพร้อมกันด้วย

รายการอ้างอิง

- กรมการขนส่งทางบก. (2564). *รายงานประจำปี 2564*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2565, จาก หนังสือรายงานประจำปี_2564.pdf
- กรมสรรพากร. (2564). *รายงานประจำปี 2564*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2565, จาก annual_report64.pdf (rd.go.th)
- เชาวนะ ไตรมาศ. (2542). *บทบาทใหม่ของราชการไทย : ในบริบทรัฐธรรมนูญปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สุขุมและบุตร จำกัด.
- ณดา มนต์ปณิชา. (2563). *การศึกษาความพึงพอใจของพนักงานภายหลังการปรับโครงสร้างองค์กรจากการทำงานแบบ แบ่งตามหน้าที่ (Functional structure) มาเป็นการทำงานโดยใช้แนวคิดแบบอไจล์ (Agile Organization): กรณีศึกษาบริษัทเครื่องมือแพทย์*. สารนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก <https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/3803/1/TP%20MS.038%202563.pdf>
- ทิพวรรณ ทับสาร. (2556). *การบริหารงานโดยใช้แนวคิดแบบลีนในภาครัฐ กรณีศึกษา ศาลาว่าการเมืองพัทยา*. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2562. จาก file:///C:/Users/rtwkyw/Downloads/507Thiprawan%20Thubsan.pdf
- นิภาพร สุวัฒน์นิช. (2562). *แนวทางการใช้ Agile ในองค์กรให้ประสบความสำเร็จของธนาคารแห่งหนึ่ง*. สารนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล. สืบค้นจาก <https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/3066/1/TP%20MS.011%202562.pdf>
- ปกรณ ศิริประกอบ. (2560). *3 พาราไดม์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ แนวคิด ทฤษฎี และการนำไปปฏิบัติจริง (พิมพ์ครั้งที่ 4 และเพิ่มเติมเนื้อหา)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประโยชน์ สงกลิ่น. (2551). *การปฏิรูปการจัดการภาครัฐ : กรณีศึกษาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ในประเทศไทยและ สิงคโปร์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นจาก <https://library.tu.ac.th/th/e-thesis>
- พรชิตา อังกนิพนธ์. (2560). *แนวทางการพัฒนาองค์การประเภทธุรกิจธนาคารสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ : กรณีศึกษา ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. สืบค้นจาก <https://repository.nida.ac.th/>
- พิชญ์พีชี สายเชื้อ. (2561). *องค์กรที่มีความยืดหยุ่น*. สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2563, จาก <https://www.prachachat.net/facebook-instant-article/news-182372>
- มะลิวัลย์ ว่องศิลป์. (2552). *การนำระบบการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในองค์การภาครัฐ : ศึกษาเฉพาะ กรณีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นจาก <https://library.tu.ac.th/th/e-thesis>
- วิจิตต์ เอี่ยมสมบูรณ์. (2559). *การพัฒนาการให้บริการภาครัฐ กรณีศึกษา ศูนย์ประสานการบริการด้านการลงทุน*. การค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นจาก <https://library.tu.ac.th/th/e-thesis>

- วิวรรณ บัณฑิตกุล. (2563). *การนำนโยบายรัฐบาลดิจิทัลไปปฏิบัติ กรณีศึกษาการให้บริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า*. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สืบค้นจาก *2563_1614232058_6214830025.pdf (ru.ac.th)
- สมพงษ์ เกศานุช และคณะ. (2560). “การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ : ทิศทางการกำหนดกระบวนการทัศน์ในการบริหารจัดการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย.” *วารสารธรรมทรรศน์*, 17(2), 175-183.
- ส่วนนโยบายรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์. (ม.ป.ป.). *อนาคตของรัฐบาล The Future of Government*. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2562. จาก https://www.dga.or.th/upload/download/file_8d091720027de1298867cc073c204342.pdf
- สารสิน ศิริภาพร. (ม.ป.ป.). *กระบวนการทัศน์ใหม่ในการปฏิรูประบบราชการไทยเพื่อก้าวไปสู่ไทยแลนด์ 4.0*. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2563. จาก http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-2561/PDF/8561e/8561A3.pdf
- สุรพงษ์ มาลี. (2562). “การพลิกโฉม” สู่อัจฉริยะที่พร้อมปรับเปลี่ยนใน “ยุคการเปลี่ยนแปลงที่พลิกผัน” : โครงสร้างระบบ ทรัพยากรบุคคล และภาวะผู้นำ. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2564. จาก 2020-ocsc26-article-002.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2561). *แผนการให้บริการภาครัฐแบบเบ็ดเสร็จครบวงจร (One Stop Service : EEC - OSS)*. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2563. จาก <https://www.eeco.or.th/web-upload/filecenter/untitled%20folder/EEC006.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (ม.ป.ป.). *Government 4.0 : Time to Transform*. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2563. จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=42879
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2559). *ประวัติความเป็นมาสำนักงาน ก.พ.ร.* สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2563. จาก <https://www.opdc.go.th/content/OQ>
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2561). *รายงานประจำปี 2561*. สืบค้น 10 ธันวาคม 2562. จาก https://www.dga.or.th/upload/download/file_50d123f1dd0092ddd869a39c7a76528d.pdf
- อุไรวรรณ เตียนศรี และศรดา สมพอง (2562, มกราคม - มีนาคม). “การปรับโครงสร้างหน่วยงานภาครัฐตามนโยบายรัฐบาลในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0” *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์* (8): 127-140.
- อุทัย เลหาวิเชียร, สุวรรณิ แสงมหาชัย และครรชิต ทรรศนวิเทศ. (2559). *การปรับปรุงองค์การภาครัฐเพื่อความสำเร็จในการบริหารงาน: ศึกษากรณีหน่วยงานระดับกรมในกระทรวงอุตสาหกรรม*. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2563. จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/ppmjournal/article/download/181829/128823/>
- World Economic Forum. (2012). *Future of Government – Fast and Curious*. Retrieved December 11, 2019. from file:///C:/Users/rtwkyw/Downloads/WEF_GAC_FutureGovernment_2012.pdf
- McKinsey & Company. (2019). *The journey to an agile organization*. Retrieved December 12, 2019, from The journey to an agile organization (mckinsey.com)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
โรงเรียนเอกชนสอนควบคู่
ศาสนาอิสลาม ในเขตหนองจอก

The Academic Leadership of The Administrators
of Private Schools with simultaneous Islamic Study
in NongChong District

ปริญญาณี ซากีรี Prinyanee Sarkirees*

ธินาฏ ณ สุนทร Taneenart Na Soonthorn**

สุจิตรา โอสถอภีรักษ์ Suchitra Osodhapiruk***

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตหนองจอก และ 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตหนองจอกตามการรับรู้ของครูผู้สอน จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษาประสบการณ์การสอน และขนาดของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือครูผู้สอนสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในเขตหนองจอก จังหวัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2565 จาก 6 โรงเรียน จำนวน 192 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติในการทดสอบ ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอก มีภาวะผู้นำทางวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ การบริหารโปรแกรมการเรียนการสอน รองลงมาคือ การกำหนดนิยามพันธกิจ และการสนับสนุนบรรยากาศโรงเรียนในเชิงบวก ตามลำดับ และ 2) ครูผู้สอนที่มี เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดแตกต่างกัน มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการ

* นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

** อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

*** อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอกแตกต่างกัน ทั้งในภาพรวมและรายด้าน

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลาม

Abstract

The purposes of this research were (1) to study The Academic Leadership of The Administrators of Private Schools with simultaneous Islamic Study in NongChok District, and (2) to compare the Academic Leadership of The Administrators of Private Schools with simultaneous Islamic Study in NongChok District through the perception of the teachers, classified by gender, education, teaching experience, and the size of the school. The research population was 192 teachers of six private schools in NongChok district, academic year 2012. The researcher used the questionnaire as a tool to store data which were analyzed through frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The research found that (1) The overall academic leadership of The Administrators of Private Schools with simultaneous Islamic Study in NongChok District was at a high level, when considering each aspect, they can be sorted in descending order as follows: teaching program administration, defining the mission statement, and supporting a positive school atmosphere, and (2) Personal factors, including gender, education, teaching experience, and the size of the school were different, teachers had different perceptions of The Academic Leadership of The Administrators of Private Schools with imultaneous Islamic Study in NongChok District both in overall and in each aspect.

Keywords : Academic Leadership, Administrators of Private School Simultaneously Teaching Islamic Study And General

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ในการดำรงชีวิต เพราะมนุษย์ต้องมีการปรับตัว อยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ และการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมให้อยู่รอดได้อย่างมีความสุขโดย สามารถพึ่งตนเองได้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 มีสาระสำคัญว่ารัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปีตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายและต้องดำเนินการให้ประชาชน ได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำ แผนการศึกษาแห่งชาติและการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษา แห่งชาติ ด้วยการศึกษาที่ปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติสามารถเชี่ยวชาญ ได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัวชุมชนสังคมและประเทศชาติ (สำนักงาน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560)

สถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาของชาติไว้ในหมวดที่ 4 ตั้งแต่มาตรา 22 ถึงมาตรา 30 ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้แก่ (1) การจัดการศึกษาต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ ผู้เรียนทุกคนมีความ สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (2) มุ่งปลูกฝังและสร้างลักษณะ ที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียนโดยเน้นความรู้คุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและบูรณาการความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งการฝึกทักษะและกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ ใช้ความรู้โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ (3) กระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหา สาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน มีการฝึกทักษะกระบวนการ คิดการจัดการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม ให้เหมาะสม รวมถึงมีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (4) การส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในส่วนของรัฐ ต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ส่วนคณะกรรมการ ศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัด ทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมรวมถึงพัฒนากระบวนการ เรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา และ (5) การประเมินผลการเรียนรู้ให้สถานศึกษาจัดการ ประเมินผลผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละ ระดับและรูปแบบการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, มปป. : 2 – 6) สถานศึกษา จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่สามารถ บริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ งานบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากงานวิชาการนั้นจะเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดหมายหลักของสถานศึกษา

ผู้บริหารโรงเรียนจึงจะต้องมีภาวะผู้นำและมีลักษณะเฉพาะหลายประการ ที่จะช่วยส่งเสริม ให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางการเรียนให้มากขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนควรต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อดำเนินการให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน (Leithwood, 2006) โดยต้องปรับปรุงพันธกิจ ของโรงเรียน ประชาสัมพันธ์ เป้าประสงค์ของโรงเรียน ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริม บรรยากาศการเรียนการสอนที่ดี ส่วนที่มีอิทธิพลมากที่สุดในภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารโรงเรียน คือการจัดพันธกิจของโรงเรียน กล่าวได้ว่าภาวะที่ผู้บริหารโรงเรียนสนใจการเรียนการสอนในห้องเรียน ความมีประสิทธิภาพของการทำงานของครูและความสำเร็จของนักเรียนเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กัน (Leithwood, 2006) ปัจจัยประการหนึ่งในการเสริมสร้างการเรียน ที่จะทำให้คุณภาพการเรียนของ เด็กไทย ได้มาตรฐานสูงระดับโลกคือ ภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง โดยผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ จะต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leadership) ที่เข้มแข็ง เป็นผู้จัดการที่เฉียบแหลม เป็นผู้ประสานชุมชนที่ดีเป็นผู้อำนวยความสะดวกที่เชี่ยวชาญ และเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล (รุ่ง แก้วแดง, 2545, 9) นอกจากนี้ตัวบ่งชี้สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554- พ.ศ. 2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน ตัวบ่งชี้ที่ 7 ข้อที่ 1 ได้กำหนดให้ ผู้บริหาร จัดการตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในด้านการบริหารงานวิชาการ (สำนักงานรับรอง มาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษองค์การมหาชน, 2554) โดยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของ Hallinger and Murphy (1985) ได้สร้างรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยมี องค์ประกอบ 3 ด้านคือ (1) การกำหนดนิยามพันธกิจ (Defining Mission) (2) การบริหารโปรแกรมการ เรียนการสอน (Managing the instructional program) และ(3) การสนับสนุนบรรยากาศโรงเรียน ในเชิงบวก (Promoting a positive school climate) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ดีได้รับการยอมรับและถูกนำมา ใช้อย่างแพร่หลาย

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นโรงเรียนประเภทหนึ่งตามพระราชบัญญัติโรงเรียน เอกชนที่ได้รับบัญญัติ โรงเรียนเอกชนออกเป็น 4 ประเภท คือ โรงเรียนประเภทสามัญศึกษา โรงเรียน เอกชนประเภทนอกระบบ โรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา และโรงเรียนเอกชนประเภทนโยบาย

พิเศษซึ่งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามถูกจัดอยู่ในโรงเรียนเอกชนสังกัดกองโรงเรียนนโยบายพิเศษตามมาตรา 15(1) และมาตรา 15(2) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนซึ่งแปรสภาพมาจากโรงเรียน “ปอเนาะ” (สถานที่ทำการสอนศาสนาโดยโต๊ะครู) ซึ่งในปัจจุบันได้จัดการเรียนการสอนแบบชั้นเรียนทั้งวิทยาศาสตร์และสามัญ ผู้บริหารโรงเรียนได้แก่ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการและครูใหญ่ ข้าราชการครูที่ส่งไปสอนและครูที่โรงเรียนจ้างสอน วิชาสามัญและศาสนา (ฟาริด เตะมาหมัด, 2550) หลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาระดับอาชีวศึกษา และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ นอกจากนี้หลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีศรัทธามั่นต่ออัลลอฮ์ มีบุคลิกภาพตามแบบอย่างนบีมุฮัมมัด มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลกที่ดี เพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัว และสังคม ก่อให้เกิดสันติสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) จากอดีตจนถึงปัจจุบันโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามยังมีปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เช่น บางโรงเรียนการดำเนินการยังไม่เป็นระบบ ขาดการมอบหมายการกระจายอำนาจ บุคลากรบางคนไม่รู้จักหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน มีการทำงานซ้ำซ้อน โรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์ประสานงานผู้บริหารขาดภาวะผู้นำ (ศราวุธ บรอฮีมี่, 2550)

จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตหนองจอก” ซึ่งจะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ Hallinger and Murphy (1985) ประกอบไปด้วย การกำหนดนิยามพันธกิจการบริหาร โปรแกรมการเรียนการสอน และการสนับสนุนบรรยากาศโรงเรียนในเชิงบวก โดยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการช่วยกระตุ้นครูผู้สอนให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสูง ซึ่งการบริหารการศึกษาช่วยให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่มุ่งพัฒนา ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองและพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้สามารถบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตหนองจอก
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน และขนาดของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน เขตหนองจอก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. เป็นแนวทางให้ต้นสังกัดของโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลาม ในการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางวิชาการในการบริหารสถานศึกษา
2. เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา นำไปเป็นแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองและ พัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้สามารถบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตกรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดของ Hallinger and Murphy (1985) ประกอบไปด้วย การกำหนดนิยามพันธกิจ ((Defining Mission) การบริหารโปรแกรมการเรียนการสอน (Managing the Instructional Program) และการสนับสนุนบรรยากาศโรงเรียนในเชิงบวก (Promoting A Positive School Climate)

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือครูผู้สอนสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 6 โรงเรียน จำนวน 192 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้

โรงเรียนสวนสันทิต	จำนวน	27	คน
โรงเรียนอิสลามสวนสันทิต	จำนวน	12	คน
โรงเรียนหนองจอกพิทยานุสรณ์	จำนวน	80	คน
โรงเรียนศาสนวิทยา	จำนวน	25	คน

โรงเรียนวิทย์ปัญญา	จำนวน	28	คน
โรงเรียนสุเหร่าคูวิทยา	จำนวน	20	คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรต้นคือ เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน และขนาดของโรงเรียน

ตัวแปรตาม คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตกรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative Research) โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน และขนาดของโรงเรียน แบบสอบถามมีลักษณะตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบไปด้วย การกำหนดนิยามพันธกิจ การบริหารโปรแกรมการเรียนการสอน และการสนับสนุนบรรยากาศโรงเรียนในเชิงบวกใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ทดสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย เป็นการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.933

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 จัดส่งแบบสอบถาม และขอความร่วมมือกับครูผู้สอนสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตกรุงเทพมหานครโดยชี้แจงวัตถุประสงค์ในการตอบแบบสอบถาม และในการแจกแบบสอบถามครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวน 192 ชุด โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมด 164 ชุด คิดเป็นร้อยละ 85.42

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน และขนาดของโรงเรียนโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในกรุงเทพมหานครโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) เป็นรายชื่อและรายด้าน

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 72.56 วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 89.63 มีประสบการณ์ในการสอน 5 - 10 ปี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 46.95 ขนาดโรงเรียน ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 42.07

2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอก มีภาวะผู้นำทางวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.00, \sigma = 0.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ การบริหารโปรแกรมการเรียนการสอน ($\mu = 4.06, \sigma = 0.66$) รองลงมาคือ การกำหนดนิยามพันธกิจ ($\mu = 4.02, \sigma = 0.69$) และการสนับสนุนบรรยากาศโรงเรียนในเชิงบวก ($\mu = 3.91, \sigma = 0.71$) ตามลำดับ

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอก มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการบริหารโปรแกรมการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.06, \sigma = 0.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การนิเทศและการประเมินผลการด้านการสอน ($\mu = 4.19, \sigma = 0.72$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การประสานงานด้านการใช้หลักสูตร ($\mu = 3.96, \sigma = 0.73$)

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอก มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการสนับสนุนบรรยากาศโรงเรียนในเชิงบวกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.91, \sigma = 0.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การส่งเสริมให้มี

การพัฒนาวิชาชีพ ($\mu = 4.00$, $\sigma = 0.78$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู ($\mu = 3.71$, $\sigma = 0.84$)

3. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอก

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอกแตกต่างกัน

3.2 ครูผู้สอนที่มีเพศหญิง มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอกสูงกว่าครูผู้สอนที่มีเพศชายทั้งในภาพรวมและรายด้าน

3.3 ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาโท มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอกสูงกว่าครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ทั้งในภาพรวมและรายด้าน

3.4 ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอน 11 – 15 ปี มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอกสูงกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอนอื่น ๆ ทั้งในภาพรวมและรายด้าน

3.5 ครูผู้สอนที่ทำงานในโรงเรียนที่มีขนาดกลาง มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอกสูงกว่าครูผู้สอนที่ทำงานในโรงเรียนที่มีขนาดอื่น ๆ ทั้งในภาพรวมและรายด้าน

อภิปรายผล

1. ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอก มีภาวะผู้นำทางวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ การกำหนดนิยามพันธกิจ การบริหารโปรแกรมการเรียนการสอน และการสนับสนุนบรรยากาศโรงเรียนในเชิงบวก สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอก มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการกำหนดนิยามพันธกิจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

คือ การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน อาจเนื่องมาจากการกำหนดนิยามพันธกิจ คือการกำหนดกรอบขอบเขตของงานที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมาย ของโรงเรียน และการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทัย โพนนอก (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนปอทอง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนปอทอง 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 2 ด้านการกำหนดนิยามพันธกิจอยู่ในระดับมาก

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอก มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการบริหารโปรแกรมการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การนิเทศและการประเมินผลการด้านการสอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การประสานงานด้านการใช้หลักสูตร อาจเนื่องมาจากการบริหารโปรแกรมการเรียนเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลส่งเสริมและสนับสนุนของครู การเรียนของนักเรียน และการประสานงานการเรียนการสอน ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญพา พรหมณะ (2559) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 ด้านการนิเทศและการประเมินผลการสอนของครู ด้านการประสานงานการใช้หลักสูตร ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนอยู่ในระดับมาก

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอก มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการสนับสนุนบรรยากาศโรงเรียนในเชิงบวกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู อาจเนื่องมาจากการสนับสนุนบรรยากาศโรงเรียนในเชิงบวก คือการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกตุสุตา กิ่งการจร (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 สระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 สระบุรี ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอกแตกต่างกัน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ครูผู้สอนที่มีเพศแตกต่างกัน มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอกแตกต่างกัน โดยครูผู้สอนที่มีเพศหญิงมีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอกสูงกว่าครูผู้สอนที่มีเพศชาย อาจเนื่องมาจากเพศหญิงเป็นเพศที่รับรู้และวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ อย่างละเอียดรอบคอบ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อันธิยา ภูมิโรตง (2556) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1 พบว่า จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ การบริหารงาน โดยรวมแตกต่างกันน้อย

2.2 ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอกแตกต่างกัน โดยครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาโท มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอกสูงกว่าครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี อาจเป็นเพราะครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาที่สูงกว่า ย่อมมีการคิดวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ เป็นเหตุเป็นผลที่มากกว่า ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงชนก เรืองมัน (2559) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบางพลี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบางพลี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบางพลี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 โดยภาพรวมแตกต่างกัน

2.3 ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกัน มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอกแตกต่างกัน โดยครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอน 11 - 15 ปี มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอกสูงกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอนกลุ่มอื่น ๆ เนื่องจากครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอนมากขึ้น ย่อมมีความผูกพันต่อโรงเรียนมากขึ้น และได้เห็นการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในหลายแง่มุมขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ แจ่มใส กรรมรินทร์ (2556) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 จำแนกตาม

ประสบการณ์การบริหารงานเมื่อเปรียบเทียบโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ครูผู้สอนที่ทำงานในโรงเรียนที่มีขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอกแตกต่างกัน โดยครูผู้สอนที่ทำงานในโรงเรียนที่มีขนาดกลาง มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนควบคู่ศาสนาอิสลามในเขตหนองจอกสูงกว่าครูผู้สอนที่ทำงานในโรงเรียนที่มีขนาดอื่น ๆ เนื่องจากขนาดโรงเรียนที่ต่างกัน ย่อมมีรูปแบบวิธีการบริหารการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา ดลสถิต (2556) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร พบว่า เมื่อจำแนกตามขนาด ของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกตุสุตา กิ่งการจร (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 สระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 สระบุรีจำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ด้านการกำหนดนิยามพันธกิจ พบว่า ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ “ผู้บริหารมีการแลกเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวข้องกับเป้าหมายของโรงเรียนกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง” ดังนั้นผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียนอย่างชัดเจน ควรมีการแลกเปลี่ยนข่าวสาร และทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับเกี่ยวข้องกับเป้าหมายของโรงเรียนกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอและชัดเจน

1.2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ด้านการบริหารโปรแกรมการเรียนการสอน พบว่า ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ “ผู้บริหารมีการให้ความช่วยเหลือเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจด้านการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ” ดังนั้นผู้บริหารควรมีการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูอยู่เสมอ และให้ความช่วยเหลือเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจด้านการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ

1.3 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ด้านการสนับสนุนบรรยากาศโรงเรียนในเชิงบวก พบว่า ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ “ผู้บริหาร

มีการให้ผลตอบแทนด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน” ดังนั้นผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจเพื่อผลักดันให้ครูมีพฤติกรรมในการทำงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เช่น การให้ผลตอบแทนด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน

2. ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาเครื่องมือที่สามารถเพิ่มภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการนิเทศ และการประเมินผลการสอนของครูเพื่อพัฒนางานด้านการนิเทศและการประเมินผลการสอนของ ครูให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจากโรงเรียนที่มี ผลงานปฏิบัติที่เป็นเลิศทางด้านวิชาการ เช่น โรงเรียนดีประจำจังหวัด หรือโรงเรียนในฝัน เพื่อพัฒนางานวิชาการและหารูปแบบนวัตกรรมใหม่สำหรับการบริหารจัดการงานวิชาการให้มีคุณภาพ

2.4 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อพัฒนางานวิชาการให้มีคุณภาพ

รายการอ้างอิง

- เกตุสุดา กิ่งการจร. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษา เขต 4 สระบุรี*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ศราวุธ บรอฮีมี. (2550). *ตัวแปรที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- แจ่มใส กรมรินทร์. (2556). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 2*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จุลฤทัย โปชนอก. (2559). *การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนบ่อทอง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 2*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นงชนก เรืองมัน. (2559). “พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบางพลี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2.” *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 4(3): 1-8.
- บุญพา พรหมณะ. (2559). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ฟาริต เตชะมาหมัด. (2550). *แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- รุ่ง แก้วแดง. (2545). *ปฏิวัติการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สุกัญญา ดลสถิต. (2556). *การบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (มปป.). *แนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สถาบันแห่งชาติเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2554). *คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558): ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ออฟเซ็ท พลัส.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). *องค์ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับสมบูรณ์ไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อันธิยา ภูมิไธสง. (2556). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา วิทยาเขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Hallinger, J. S., & Murphy, S. L. (1985). Assessing the instructional management behavior of principals. *The Elementary School Journal*, 8(6), 221-224.

Leithwood, K. and Jantzi, D. (2006) Transformational School Leadership for Large-Scale Reform Effects on Students, Teachers, and Their Classroom Practices. *School Effectiveness and School Improvement*, 17, 201-227.

การรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมกับความภักดี ของผู้รับบริการสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย Perceptions of Social Responsibility and Loyalty of Low-cost Airline Customers in Thailand

อาภาภรณ์ จิระกุลวัฒน์ Arphaporn Jirakoonwat*

วีระ วีระโสภณ Weera Weerasophon**

บทคัดย่อ

ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ คือ การดำเนินธุรกิจโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของทุกด้านในสังคมไม่ว่าจะเป็นคน ชุมชนและสิ่งแวดล้อม ภายใต้หลักจริยธรรมและการบริหารที่ดีในการดำเนินกิจการ ยิ่งไปกว่านั้นความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นเหมือนนโยบายภาคบังคับที่สำคัญในทุกอุตสาหกรรมต้องมี โดยเฉพาะสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย ที่ในปัจจุบันหันมาให้ความสำคัญต่อการสื่อสารผลการดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมให้ผู้โดยสารและผู้มีส่วนได้เสียได้เกิดการรับรู้มากขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่จะทำให้สายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน และเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความภักดีของผู้รับบริการสายการบินต้นทุนต่ำ

ดังนั้น สายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย ควรให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ในด้านการสนับสนุนและการช่วยเหลือสังคมด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ หรือ ความรับผิดชอบต่อสังคมในกระบวนการ (CSR in Process) ที่ครอบคลุม 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจในกระบวนการที่องค์กรธุรกิจเชื่อมโยงความรับผิดชอบต่อสังคมผนวกรวมเป็นนโยบายขององค์กรโดยรวม ทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ลูกค้าเกิดทัศนคติที่ดีต่อสายการบินต้นทุนต่ำมากยิ่งขึ้น หากทำได้เช่นนี้ผู้รับบริการย่อมเกิดการรับรู้ต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของสายการบินต้นทุนต่ำ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความภักดี เพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ลดต้นทุนในการหาผู้รับบริการรายใหม่ ก่อให้เกิดมั่นคงทางรายได้ สร้างความยั่งยืนให้แก่ธุรกิจในระยะยาว

คำสำคัญ: การรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคม, ความภักดีของผู้รับบริการ, สายการบินต้นทุนต่ำ

* นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

** อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

Abstract

Corporate Social Responsibility means that a business takes into consideration the benefits of all societal aspects: people, community and environment under the principles of ethics and good management in business operations. Moreover, social responsibility has been adopted as an important compulsory policy in every industry especially the low-cost airlines in Thailand. At present, it is vital to make a PR to the passengers and stakeholders about the corporate social responsibility. This is a marketing tool that would make low cost airlines in Thailand sustainable and successful. Besides, it is an important factor in promoting the passenger loyalty to low-cost carriers.

Therefore, low-cost airlines in Thailand should focus on corporate social responsibility (CSR) in the area of support and assistance to society on a regular basis or processing social responsibility in three aspects: economy, society and environment. It is the social responsibility of a business in the process by which the business organization integrates social responsibility into the overall corporate policy, participating in both community development and environmental preservation to create a more positive attitude towards low-cost airlines. If a business is able to do so, the service recipients will be aware of its social responsibility. This will help foster loyalty, increase competitiveness, reduce the cost of acquiring new service recipients, generate stable income, and create sustainability for the business in the long term.

Keywords: Perception of Social Responsibility, Customer Loyalty, Low-cost Airlines.

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงจากยุคเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (Industrial Economy) เข้าสู่ยุคเศรษฐกิจสารสนเทศ (Information Economy) ส่งผลให้เกิดกระบวนการค้นทางการตลาดใหม่ ๆ ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการรักษาลูกค้าเดิมและความภักดีของลูกค้า (Abu-Alhaija et al., 2018) เนื่องจากพบว่า การแสวงหาลูกค้าใหม่จะมีต้นทุนที่สูงกว่าการรักษาลูกค้าเดิมถึง 5 เท่า (Zhang et al., 2010) ในปัจจุบันจึงมีงานวิจัยทางการตลาดจำนวนมากที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความภักดีของลูกค้าในแง่มุมต่าง ๆ และองค์กรธุรกิจพร้อมที่จะลงทุน เพื่อยกระดับความภักดีของลูกค้าให้สูงขึ้น เพราะนอกจากจะมีต้นทุนที่ต่ำกว่าการแสวงหาลูกค้าใหม่แล้ว การสร้างความภักดีดังกล่าว ยังมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการบอกต่อของลูกค้าแบบปากต่อปาก (Ferguson et al., 2006) การจำหน่ายสินค้าได้ในระดับราคาที่สูงเป็นพิเศษ การเพิ่มส่วนแบ่งการตลาด และการเพิ่มความสามารถในการทำการขององค์กร ดังนั้น จึงถือได้ว่าความภักดีของลูกค้าเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาความได้เปรียบทางการแข่งขันแบบยั่งยืนของธุรกิจประเภทต่าง ๆ ทั้งธุรกิจผู้ผลิตสินค้า บริการ และสายการบิน ต้นทุนต่ำ (Park et al., 2020)

การปรับเปลี่ยนกระบวนการค้นทางการตลาดในปัจจุบัน ทำให้องค์กรธุรกิจนอกจากจะมีการดำเนินกลยุทธ์ตามปกติที่มุ่งเน้นในคุณภาพของสินค้าและบริการ (Product and Service Quality) แล้ว ยังมีการนำกลยุทธ์การตลาดเพื่อสังคม (Societal Marketing) มาใช้เป็นหนึ่งในกลยุทธ์หลัก โดยมีการให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่นที่ได้เข้าไปตั้งกิจการ และมีการจัดกิจกรรมเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของผู้บริโภค ประกอบกับกระแสของจริยธรรมทางธุรกิจที่ได้รับความสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับ บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่าองค์กรธุรกิจไม่สามารถประสบความสำเร็จได้บนสังคมที่ล้มเหลว กระแสดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นบทบาทของความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจที่จัดให้แก่สังคม และมีการพัฒนารูปแบบจากความรับผิดชอบต่อสังคมเชิงการตอบสนองไปสู่รูปแบบเชิงกลยุทธ์ และเชิงสร้างสรรค์ ตามลำดับ ถือเป็นการพัฒนางิจกรรม CSR ในเชิงร่วม ที่เปิดโอกาสให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างธุรกิจและสังคมอย่างไม่แบ่งแยก (Spence, 2016) ซึ่งแนวทางการประเมินประโยชน์หรือคุณค่าที่สังคมได้รับจากกิจกรรม CSR ขององค์กรธุรกิจนั้น แนวทางหนึ่งคือพิจารณาจากการตอบสนองของผู้บริโภค เพราะผู้บริโภคถือว่าเป็นตัวแทนของสังคมและเกี่ยวข้องโดยตรงกับองค์กรธุรกิจซึ่งเป็นผู้จัดกิจกรรม CSR โดยพฤติกรรมการตอบสนองของผู้บริโภคเหล่านั้น ได้แก่ พฤติกรรมความเป็นลูกค้าที่ดี ความไว้วางใจ ความตั้งใจใช้บริการ และความภักดีของลูกค้า (Islam et al., 2020, p.124-125)

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ทางการตลาด รวมถึงการแข่งขันเสรีในโลกปัจจุบัน ที่มีทั้งผู้จำหน่ายสินค้าและผู้ให้บริการในแต่ละประเภทของธุรกิจเป็นจำนวนมาก การเปลี่ยนแปลงของผู้บริโภคเพื่อไปซื้อสินค้าและบริการรายใหม่ ทำได้ง่ายขึ้นและมีต้นทุนที่ต่ำลง เป็นผลให้พฤติกรรมตอบสนองของผู้บริโภคซึ่งวัดออกมาในรูปแบบของความภักดีนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ความคาดหวังของลูกค้าในการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ (CSR Expectation) และต้นทุนในการเปลี่ยนบริการ (Switching Cost) จึงถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาอิทธิพลที่มีต่อความภักดีของลูกค้า และการขยายขอบเขตการศึกษาไปยังบริบทของธุรกิจประเภทอื่น ๆ ที่แตกต่างจากการศึกษาในอดีต รวมถึงสายการบินต้นทุนต่ำด้วย

ด้วยเหตุที่ธุรกิจสายการบินต้นทุนต่ำเป็นธุรกิจที่มีการแข่งขันสูง การเพิ่มจำนวนผู้รับบริการที่มีความภักดี จะสามารถพยากรณ์ความสำเร็จในการดำเนินงานในอนาคตได้ เพราะผู้รับบริการที่มีความภักดี จะพร้อมสนับสนุนตราสินค้า เมื่อออกผลิตภัณฑ์ใหม่อยู่เสมอ นอกจากการมีความรู้สึกดีต่อบริการที่ได้รับจะส่งผลต่อความภักดีของผู้รับบริการแล้ว ประสิทธิภาพในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมร่วมกับสายการบินก็เป็นปัจจัยส่งเสริมความภักดีได้เช่นกัน (Lee, Kim & Roh, 2019, p.55-57) ซึ่งในธุรกิจสายการบินต้นทุนต่ำแม้จะมุ่งเน้นการแข่งขันด้านราคาเป็นหลัก ยังพบว่า การที่ผู้รับบริการเกิดความพอใจในกิจกรรม ต่าง ๆ ของสายการบิน ส่งผลให้เกิดความตั้งใจซื้อซ้ำ นอกจากนี้ในปัจจุบันนี้สายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยได้เปลี่ยนมาใช้กลยุทธ์ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นเครื่องมือในการสร้างความแตกต่างในตราสินค้าและเสริมสร้างความภักดีของผู้ใช้บริการที่มีต่อสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยผ่านภาพลักษณ์ที่ดีและความภักดีของลูกค้าต่อสายการบินต้นทุนต่ำ (กรณฐพร ครอบภพ สท้านไทรภพ, ธนกร สิริสุคันธา, และ สุทธิพันธ์ พรหมสุวรรณ, 2560 : 149)

ดังนั้นบทความนี้จึงมุ่งที่จะนำเสนอความสำคัญของกลยุทธ์การรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลที่มีต่อการเสริมสร้างความภักดีของผู้รับบริการสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสายการบินต้นทุนต่ำในการนำไปปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์การรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการวางแผนการจัดการตลาดในการส่งเสริมเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและความยั่งยืนของธุรกิจต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ

ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ (Corporate Social Responsibility) เป็นแนวคิดในการดำเนินธุรกิจด้วยหลักการและการกำกับดูแลกิจการที่ดี ยึดหลักจริยธรรม และธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กรควบคู่ไปกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและคำนึงถึงผลกระทบต่อสังคม ซึ่งแนวคิดนี้เป็นสิ่งที่องค์กรทั่วโลกให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะการเป็นองค์กรที่ดี ประสพความสำเร็จ และเติบโต

ได้อย่างยั่งยืนนั้น องค์กรต้องไม่เพียงแต่ดำเนินธุรกิจเพื่อแสวงหากำไรเป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังมี การแสดงออกของพฤติกรรมองค์กรต่อสังคมภายนอก โดยการทำผลประโยชน์ตอบแทนให้กับสังคม อีกทั้งมีการระบุหลักการและแนวปฏิบัติของความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งถ้าหากองค์กรใดที่สามารถปฏิบัติตามความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจได้ องค์กรนั้นจะไม่เพียงแต่ได้รับผลดีต่อภาพลักษณ์ของสินค้าและบริการ แต่ยังส่งผลต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคที่มีต่อองค์กร และทำให้เกิดความภักดีต่อตราสินค้าอีกด้วย (วรวิทย์ไชยศรี & และบุญสมเกษะประดิษฐ์, 2560)

ทั้งนี้ แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมถือเป็นเครื่องมือที่ประเทศฝั่งตะวันตกคิดขึ้นมาเพื่อควบคุมหรือถ่วงดุล แนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่มุ่งแสวงหากำไรสูงสุด จนละเลยหรือหย่อนด้านคุณธรรม จริยธรรม จึงทำให้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นกลไกควบคุมธุรกิจขนาดใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจข้ามชาติ ให้ต้องประพฤติปฏิบัติในลักษณะที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมที่หลากหลายมิติ (Moravcikova et al., 2015) หลักการของธุรกิจกับความรับผิดชอบต่อสังคม จึงอยู่บนฐานความเชื่อว่าธุรกิจกับสังคม จะต้องอยู่ร่วมกัน อย่างช่วยเหลือเกื้อกูลเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน ช่วยกันลดจุดอ่อนต่อกัน (Yoon et al., 2006)

ความรับผิดชอบต่อสังคมจึงเป็นเครื่องมือของการสื่อสารทางการตลาดรูปแบบหนึ่งที่มุ่งนำเสนอประโยชน์จากผู้ประกอบการสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยสู่สังคมและผู้มีส่วนได้เสียกับองค์กร เป็นการให้คุณค่ากลับคืนสู่สังคม และสิ่งแวดล้อมนั่นเอง โดยผู้ประกอบการต้องมีบทบาทเป็นผู้ให้บ้างหลังจากที่ทำกำไรจากผู้ให้บริการและสังคม การทำกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นสามารถทำได้หลายกิจกรรม โดยมีหลักคิดว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้สังคมและสิ่งแวดล้อมได้รับผลประโยชน์ ซึ่งการทำกิจกรรมเพื่อสังคมนั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ยาก แต่ต้องหลีกเลี่ยงเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับตัวองค์กร และคงไว้ซึ่งจรรยาบรรณในการทำธุรกิจสายการบินต้นทุนต่ำ และที่สำคัญผู้ประกอบการสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย หรือสิ่งที่กระทบต่อความถูกต้องในการทำธุรกิจสายการบิน และควรหลีกเลี่ยงจากการใช้ประโยชน์จากการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อประโยชน์ทางการตลาด หรือเพื่อสร้างผลกำไร แต่ควรให้ความสำคัญกับการทำเพื่อประโยชน์โดยรวมกับสังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการรับรู้ต่อความเป็นองค์กรเพื่อสังคมของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย ที่ดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับการดูแลผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความสมดุลและอยู่ร่วมกันได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (WBCSD, 2000) เพื่อทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อตราสินค้าของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย

การเลือกใช้กลยุทธ์ความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับธุรกิจจึงควรมุ่งเน้นไปที่การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีตามการรับรู้ของผู้ใช้บริการผ่านกิจกรรมเพื่อสังคมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหลักของสายการบินต้นทุนต่ำในแง่การลดผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สร้างภาพจำในความ

เป็นตราสินค้าที่รักษักรชรมชาติ สิ่งแวดล้อมและคำนึงถึงสังคม คุณค่าเหล่านี้เมื่อส่งต่อ หรือผู้ใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำเกิดการรับรู้ ย่อมเกิดความประทับใจและภักดีต่อตราสินค้า และแสดงออกด้วยการบอกต่อถึงคุณค่าเหล่านี้แบบปากต่อปาก จึงสร้างความแข็งแกร่งของฐานลูกค้าได้เป็นอย่างดี อีกทั้งสายการบินต้นทุนต่ำต้องส่งมอบคุณค่าของกลยุทธ์การรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมให้กับพนักงาน กล่าวคือ กลยุทธ์การรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับธุรกิจเป็นอีกหนึ่งวิธีที่จะประสานความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับพนักงานได้ดีอีกด้วย การทำเพื่อสังคมทำให้พนักงานรับรู้ได้ว่าตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายที่ยิ่งใหญ่กว่าการสร้างกำไร นอกจากนี้จะทำให้พนักงานมีความกระตือรือร้นมากขึ้นแล้ว ยังลดโอกาสที่พนักงานจะหยุดงานหรือลาออกอีกด้วย

นอกจากนั้นการใช้กลยุทธ์ความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับธุรกิจสามารถช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ของตราสินค้าให้เป็นที่ยอมรับ และรู้จักมากขึ้น ซึ่งส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้าของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย อันนำมาซึ่งยอดขาย และภาพลักษณ์ที่ดีต่อธุรกิจ (Laudal, 2010) แต่การทำกลยุทธ์การรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมที่มุ่งเน้นในเรื่องของการทำการตลาดและโฆษณามากเกินไป บางครั้งทำมากจนทำให้ลูกค้ารู้สึกถึงผลประโยชน์ ที่ซ่อนเร้นอยู่ จึงไม่ใช้การทำกลยุทธ์การรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมที่ส่งผลดีต่อธุรกิจ หากแต่ควรเน้นแนวทางที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างตรงไปตรงมามากที่สุด เพราะมิฉะนั้น การทำกลยุทธ์การรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับธุรกิจจะเป็นเพียงแค่แนวทางหนึ่งของการทำประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพเท่านั้น

กล่าวโดยสรุปความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ คือ การดำเนินธุรกิจโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของทุกด้านในสังคมไม่ว่าจะเป็นคน ชุมชนและสิ่งแวดล้อม กล่าวคือทั้งสังคมใกล้และสังคมไกล ภายใต้หลักจริยธรรมและการบริหารที่ดีในการดำเนินกิจการ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืนในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งมีใช้การแสดงความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กรเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้เสียนอกองค์กรด้วย หลักการของความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจที่แท้ คือการเน้นให้องค์กรธุรกิจรู้จักแบ่งปันและดำเนินการโดยไม่เบียดเบียนสังคมส่วนรวม การรู้จักให้ รู้จักช่วยเหลือ และเอาใจใส่ในการดูแลสังคมส่วนรวม ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรที่เหมาะสมจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กร (Stakeholder Engagement) อันเป็นช่องทางทำให้องค์กรได้รับข้อมูลและความคิดเห็นสำคัญ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการ ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ เสริมสร้างความไว้วางใจ และความสัมพันธ์อันดีกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับองค์กรได้อย่างครอบคลุม รวมทั้งสามารถช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร

รูปแบบของความรับผิดชอบต่อสังคม

คอตเลอร์ และคณะ (Kotler, et al., 2012) ได้จำแนกรูปแบบของกิจกรรมเพื่อความรับผิดชอบต่อสังคมไว้ 7 ประเภท ประกอบด้วย

1. การส่งเสริมการรับรู้ประเด็นปัญหาทางสังคม (Cause Promotion) การจัดหาเงินทุน วัสดุ สิ่งของ หรือทรัพยากรอื่น ๆ ขององค์กร เพื่อสร้างการรับรู้และแสดงความห่วงใยต่อประเด็นปัญหาทางสังคม ตลอดจนการระดมทุนสนับสนุนการมีส่วนร่วม หรือสนับสนุนบุคลากรเป็นอาสาสมัคร ซึ่งองค์กรอาจบริหารงานส่งเสริมนั้นด้วยตนเอง หรือร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ

2. การตลาดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคม (Cause-Related Marketing) การสนับสนุนหรือบริจาครายได้ส่วนหนึ่งจากการขายผลิตภัณฑ์ เพื่อร่วมแก้ไขปัญหาทางสังคม โดยมีช่วงเวลาจำกัดที่แน่นอน หรือดำเนินการแบบเฉพาะชนิดผลิตภัณฑ์ หรือมอบให้แก่การกุศลที่ระบุไว้เท่านั้น กิจกรรมองค์กรธุรกิจมักร่วมมือกับองค์กรไม่แสวงกำไร เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพและประโยชน์ร่วมกันจากการเพิ่มยอดขาย ของผลิตภัณฑ์เพื่อนำรายได้ไปสนับสนุนกิจกรรมการกุศลนั้น ๆ และเปิดโอกาสให้แก่ผู้บริโภคได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมผ่านช่องทางการซื้อผลิตภัณฑ์โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่ม

3. การตลาดเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาลังคม (Corporate Social Marketing) การสนับสนุนการพัฒนาหรือรณรงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสุขภาพ ด้านความปลอดภัย ด้านสิ่งแวดล้อม หรือสร้างสุขภาวะ ซึ่งความแตกต่างจากการส่งเสริมการรับรู้ประเด็นปัญหาทางสังคม คือ การตลาดเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาลังคมจะเน้นที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นหลัก ในขณะที่การส่งเสริมการรับรู้ประเด็นปัญหาทางสังคมเน้นที่การสร้างตระหนักรวมถึงการสนับสนุนทุน ทรัพยากร และอาสาสมัคร เพื่อให้รับรู้ประเด็นดังกล่าว

4. การบริจาคเพื่อการกุศล (Corporate Philanthropy) การช่วยเหลือทางสังคมโดยตรง ในรูปของการบริจาคเงินหรือวัสดุสิ่งของต่าง ๆ ซึ่งกิจกรรมที่พบบ่อยมักจะเป็นไปตามกระแสความต้องการจากภายนอกหรือมีผู้เสนอให้ทำ มากกว่าจะเกิดจากการวางแผน หรือออกแบบกิจกรรมจากภายในตัวเอง เป็นเหตุผลที่ทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับเป้าหมายหรือพันธกิจขององค์กร

5. การอาสาช่วยเหลือชุมชน (Community Volunteering) การสนับสนุนให้พนักงานรวมไปถึงพันธมิตรทางธุรกิจ ร่วมสละเวลาเป็นแรงงานในการทำงานให้แก่ชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ เพื่อตอบสนองต่อปัญหาทางสังคมที่องค์กรสนใจ ซึ่งองค์กรอาจดำเนินการเอง หรือร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ อาจเป็นผู้กำหนดกิจกรรมอาสาตั้งกล่าวนั้นเอง หรือให้พนักงานเป็นผู้คัดเลือกกิจกรรมแล้วนำเสนอองค์กรเพื่อพิจารณาให้การสนับสนุน โดยพนักงานสามารถจะได้รับการชดเชยในรูปแบบของวันหยุดหรือวันลาเพิ่ม

6. การประกอบธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคม (Socially Responsible Business Practices) การดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจที่โปร่งใส หรือหลีกเลี่ยง การก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม หรือร่วมกันแก้ไขโดยให้การช่วยเหลือปัญหาทางสังคมนั้น ๆ ด้วยกระบวนการทางธุรกิจเพื่อการยกระดับสุขภาวะของชุมชน และ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยที่องค์กรธุรกิจจะดำเนินการเอง หรือเลือกที่จะร่วมมือกับพันธมิตรภายนอก

7. การพัฒนาและส่งมอบผลิตภัณฑ์และบริการ ตามกำลังซื้อของผู้บริโภค (Developing and Delivering Affordable Products and Services) เป็นการนำกระบวนการทางธุรกิจ ในการผลิตและจำหน่ายสินค้าและบริการสู่ตลาดที่เรียกว่า (The Bottom of the Pyramid; BoP) จำหน่ายสินค้าและบริการในราคาที่เหมาะกับกำลังซื้อของผู้บริโภค ให้สามารถเข้าถึงสินค้าและบริการได้ ซึ่งจะมีส่วนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้บริโภค และเป็นโอกาสสำหรับธุรกิจในการเข้าถึงตลาดในวงกว้าง

สำหรับแนวคิดของคอตเลอร์ และ คณะ (Kotler, et al., 2012)เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นถูกพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มแรกมีการระบุไว้ 6 รูปแบบ ต่อมาได้มีการทบทวนให้เหมาะสมตามบริบทในปัจจุบันจึงปรับเปลี่ยนเป็น 7 รูปแบบและมีผู้นำมาศึกษาในธุรกิจต่าง ๆ มากมายหลายสาขา รวมถึงในธุรกิจการบินด้วย

สถาบันไทยพัฒน์ (2560) ได้แบ่งรูปแบบของความรับผิดชอบต่อสังคม(CSR) ตามบทบาทและความเกี่ยวข้องของหน่วยงานออกมาเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. กิจกรรมเพื่อสังคม (CSR-after-process) คือการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงาน ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นองค์กรธุรกิจที่แสวงหากำไร เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมในด้านต่าง ๆ โดยกิจกรรมที่ดำเนินการนั้น มักแยกออกจากธุรกิจที่เป็นกระบวนการหลัก และเกิดขึ้นภายหลัง เช่น การเยียวยาชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษซึ่งเกิดจากการประกอบกิจการ การแจกสิ่งของช่วยบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงการเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือสาธารณประโยชน์ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะอยู่นอกเวลาการทำงานปกติ

2. ธุรกิจเพื่อสังคม (CSR-in-process) คือ การดำเนินกิจกรรมเพื่อความรับผิดชอบต่อสังคมที่อยู่ในกระบวนการทำงานหลัก หรือเป็นการทำธุรกิจที่แสวงหากำไร อย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การป้องกันมลพิษในกระบวนการผลิตเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อชุมชน การผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามที่ระบุในฉลากผลิตภัณฑ์ การเปิดเผยข้อมูลผลิตภัณฑ์อย่างถูกต้องครบถ้วนต่อผู้บริโภค การชดเชยความเสียหายให้แก่ลูกค้าที่เกิดจากความผิดพลาดและความบกพร่องของพนักงานซึ่งการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคมเหล่านี้ถือเป็นกิจกรรมที่อยู่ในเวลาทำงานปกติของกิจการทั้งสิ้น

3. กิจการเพื่อสังคม (CSR-as-process) กิจการประเภทนี้มักเป็นองค์กรที่ดำเนินงานโดยไม่แสวงหากำไรให้แก่ตนเอง หรือเป็นหน่วยงานที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อยังประโยชน์ให้แก่สังคมในทุกกระบวนการของกิจการ ได้แก่ มูลนิธิ วิชาชีพเพื่อสังคม องค์กรสาธารณประโยชน์ และส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นบทบาทขององค์กรธุรกิจโดยตรง

ในขณะที่ คาร์โรล (Carroll, 2016, p. 1-8) ได้แบ่งระดับความรับผิดชอบต่อสังคมเป็น 4 ระดับตามแนวคิดปิรามิดความรับผิดชอบต่อสังคม (The Pyramid of Corporate Social Responsibility) ดังนี้

ระดับที่ 1 ความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจ (Economic Responsibilities) ในการผลิตและจำหน่ายสินค้าและบริการตามที่ผู้บริโภคต้องการ ในราคาที่สามารถเข้าถึงได้ เพื่อให้อุตสาหกรรมต่อเนื่องสามารถดำเนินต่อไปได้ นับเป็นความรับผิดชอบหลักและเป็นระดับพื้นฐานของธุรกิจการดำเนินงาน ความรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจนับเป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคมในธุรกิจการดำเนินงาน

ระดับที่ 2 ความรับผิดชอบต่อกฎหมาย (Legal Responsibilities) ในการดำเนินกิจการธุรกิจการดำเนินงานมีกฎหมายและข้อบังคับที่กำหนดทั้งในประเทศและข้อกำหนดสากล อย่างไรก็ตามข้อบังคับต่าง ๆ ก็ไม่ได้ครอบคลุมทุกประเด็น ซึ่งการกระทำบางอย่างอาจจะไม่ผิดกฎหมาย แต่องค์กรธุรกิจการดำเนินงานควรตระหนักว่าการกระทำนั้นเหมาะสมหรือไม่ นับว่าเป็นความรับผิดชอบในลำดับถัดมา

ระดับที่ 3 ความรับผิดชอบต่อจริยธรรม (Ethical Responsibilities) ในการกระทำบางอย่างมีสิ่งที่ไม่ถูกกฎหมายบังคับ หากองค์กรไม่ปฏิบัติตามก็ไม่ถือว่าผิดกฎหมาย แต่หากองค์กรจะกระทำด้วยความสมัครใจ เพราะเห็นว่าเป็นความรับผิดชอบต่อจริยธรรม เช่น สวัสดิการด้านเสื้อผ้า อาจเป็นสวัสดิการภาคบังคับของธุรกิจการดำเนินงานที่มากกว่าในธุรกิจอื่น สวัสดิการอาหารกลางวัน ที่อยู่อาศัย เงินกู้ยืม เป็นต้น

ระดับที่ 4 ความรับผิดชอบโดยสมัครใจ (Philanthropic Responsibilities) ขึ้นอยู่กับความสมัครใจ และนโยบายของผู้บริหารของแต่ละสายการดำเนินงาน ความรับผิดชอบนี้ไม่ได้บังคับไว้เป็นกฎหมายหรือเป็นสิ่งที่พนักงานคิดว่าควรได้รับตามหลักจริยธรรม เช่น ไม่สนับสนุนให้พนักงานทำงานล่วงเวลา แต่เลือกเพิ่มจำนวนพนักงาน เพิ่มเครื่องจักร และเพิ่มเงินเดือน ทั้งนี้เพราะได้พิจารณาโดยละเอียดแล้วว่า การให้พนักงานทำงานล่วงเวลาเป็นการบั่นทอนสุขภาพของพนักงาน

กล่าวโดยสรุปรูปแบบการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมในรูปแบบที่แตกต่างจากกิจกรรมที่เคยทำมา ด้วยการใช้ศักยภาพและความเชี่ยวชาญของธุรกิจค้นหาและตอบสนองปัญหาสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องออกแบบกิจกรรมให้แตกต่างจากคู่แข่งให้มากที่สุด ส่งผลกระทบต่อสังคมให้ได้มากที่สุด และลงทุนให้น้อยที่สุดในขณะเดียวกันกิจกรรมนั้นต้องสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้ธุรกิจได้

ความภักดีของผู้รับบริการสายการบินต้นทุนต่ำ

ความภักดีของผู้รับบริการ คือ ความผูกพันที่ผู้รับบริการมีต่อสินค้าและบริการ ซึ่งความภักดีจะส่งผลต่อผลกำไรและความสำเร็จขององค์กรในภาพรวม ก่อให้เกิดรายได้จากการซื้อซ้ำ ลดต้นทุนทางการตลาด การโฆษณา และต้นทุนในการดำเนินงาน นอกจากนี้ผู้รับบริการที่มีความภักดี ยังช่วยกระจายข่าวสาร บอกต่อเรื่องราวในเชิงบวกและมักจะแนะนำผู้รับบริการรายอื่นให้มาใช้บริการอีกด้วย (Parasuraman, Zeithaml & Berry, 1985, p. 41–50; Wu, 2011 p. 473–482; Liat, Mansori & Huei, 2014, p. 314–326)

ตรีเวดี และ สามา (Trivedi & Sama, 2020, p. 103-124) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความภักดีของผู้รับบริการ หมายถึง ความรู้สึกของผู้รับบริการที่มีความผูกพันต่อสินค้าและบริการ และเป็นสิ่งที่แสดงถึงการที่ผู้รับบริการจะเปลี่ยนกลับมาใช้บริการซ้ำ ครอบคลุมความตั้งใจซื้อ ความเต็มใจที่จะแนะนำให้คนอื่น ๆ ซื้อสินค้าหรือบริการ และไม่เต็มใจที่จะเปลี่ยนไปยังคู่แข่งอื่น

ลี และ คิม (Lee & Kim, 2020, p. 551-558.) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความภักดีของผู้รับบริการเปรียบเสมือนภาพลักษณ์ของสัญญาณใจที่แสดงความผูกพันโดยที่ไม่มีคำถาม (Image of Unquestioning Commitment) ซึ่งเป็นองค์ประกอบของพฤติกรรมการซื้อสัตย์ ความภักดีที่ผสมผสานกับทัศนคติ ความเชื่อของบุคคล และการรับรู้อื่น ๆ

ดังนั้น ความภักดีของผู้รับบริการสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย ที่มีการใช้บริการแล้วเกิดความพึงพอใจ จึงแสดงพฤติกรรมการซื้อซ้ำ และยินดีที่จะบอกต่อเรื่องราวสายการบินนั้นในเชิงบวกตลอดจนแนะนำให้ผู้อื่นมาใช้บริการ (words of mouth) ดังที่ เซน ลี และ ลิว (Chen, Li & Liu, 2019, p.185-197) ได้อธิบายว่าความภักดีของผู้รับบริการสายการบินต้นทุนต่ำเกิดจากประสบการณ์และคุณภาพการบริการที่ได้รับในแต่ละเที่ยวบิน ซึ่งผู้รับบริการที่ได้รับประสบการณ์ที่ดีมักจะเกิดความพึงพอใจ มีความตั้งใจที่จะซื้อซ้ำ มีความตั้งใจที่จะบอกต่อ และมีความอดต่อราคาสูง ตลอดจนมีโอกาสที่จะซื้อบริการเพิ่มขึ้น เช่น จองที่นั่งพิเศษ น้ำหนักกระเป๋า อาหารและเครื่องดื่ม ตลอดจนถึงสินค้าที่ระลึก ซึ่งบริการบนเที่ยวบินของสายการบินควรมีกลยุทธ์การบริการที่ต่างกัน ขึ้นอยู่กับที่นั่งผู้โดยสารและคำนึงถึงคุณภาพการบริการเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังพบว่า การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้ามีผลต่อความพึงพอใจและความไว้วางใจต่อสายการบิน ซึ่งความพึงพอใจและความไว้วางใจ และความผูกพันจะเป็นองค์ประกอบในการอธิบายความภักดีของผู้รับบริการ และได้เสนอแนวทางในการทำกิจกรรมส่งเสริมการขาย ให้สายการบินเน้นความสัมพันธ์กับลูกค้า เพื่อเพิ่มความพึงพอใจ ความไว้วางใจ และรักษาสถานลูกค้าที่มีความภักดีไว้ในระยะยาว สำหรับอุตสาหกรรมการบิน เช่น รถรับส่งฟรี ส่วนลดบริการเสริมต่าง ๆ เป็นต้น

ความรับผิดชอบต่อสังคมกับความภักดีของผู้รับบริการสายการบินต้นทุนต่ำ

ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) เป็นเหมือนนโยบายภาคบังคับที่สำคัญที่ทุกอุตสาหกรรมต้องมี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมการบินนั้นนับว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ได้รับแรงกดดันจากสาธารณชนเป็นอย่างมาก นโยบายความรับผิดชอบต่อสังคมในอุตสาหกรรมการบิน จึงมีการออกแบบเข้าไปในกระบวนการ ตั้งแต่การวางแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Planning Processes) โดยกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งในวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) ซึ่งแสดงให้เห็นว่านโยบายความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสำคัญในการกำหนดทิศทางองค์กร เป็นปัจจัยทางสังคมที่ธุรกิจการบิน (Airline Industry) ให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะมิได้เป็นเพียงแค่การทำเพื่อสังคมเพียงอย่างเดียว แต่คือการดำเนินงานอย่างมีเป้าหมายในการสร้างผลกระทบต่อสังคม และยังมีส่วนช่วยในการรับรู้ภาพลักษณ์ที่ดีของธุรกิจ ซึ่งนอกจากจะทำให้การรับรู้ภาพลักษณ์ขององค์กรดีขึ้นแล้ว ยังส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่นในสินค้าและบริการ เกิดประสบการณ์ในการรับรู้ภาพลักษณ์ที่ดี สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวให้เกิดความภักดีต่อตราสินค้าอีกด้วย (Geraldine & David, 2013)

การขับเคลื่อนกลยุทธ์ความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นจำเป็นต้องทำให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้ซึ่งหากกลยุทธ์นั้นสามารถตอบสนองความต้องการของสังคม ให้ตรงกับภาพที่ผู้บริโภคคาดหวัง จะเกิดการรับรู้ต่อความรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นช่องทางในการที่องค์กรจะสอดแทรกประสบการณ์ใหม่ในการรับรู้ของแต่ละบุคคลได้ การรับรู้นโยบายความรับผิดชอบต่อสังคมของสายการบิน เป็นปัจจัยซึ่งจะนำไปสู่ความภักดีของผู้รับบริการสายการบิน (González & Fernández, 2020, p. 1294–1306) นอกจากนี้สายการบินยังสามารถใช้นโยบายความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นกลยุทธ์ในการสร้างความภักดีของผู้รับบริการได้อีกด้วย (Hoang, 2020) ประกอบกับในสภาพปัจจุบันที่ธุรกิจสายการบินต้นทุนต่ำมีการแข่งขันกันสูง ทำให้นักการตลาดและนักโฆษณายามสร้างตราสินค้าให้แตกต่างจากคู่แข่งเพื่อเพิ่มจำนวนผู้รับบริการที่มีความภักดี เพราะผู้รับบริการที่มีความภักดี จะสนับสนุนต่อตราสินค้าสายการบินต้นทุนต่ำเมื่อออกผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ซึ่งการรักษาความภักดีในระยะยาวนั้นจะช่วยสร้างผลกำไรให้แก่บริษัท

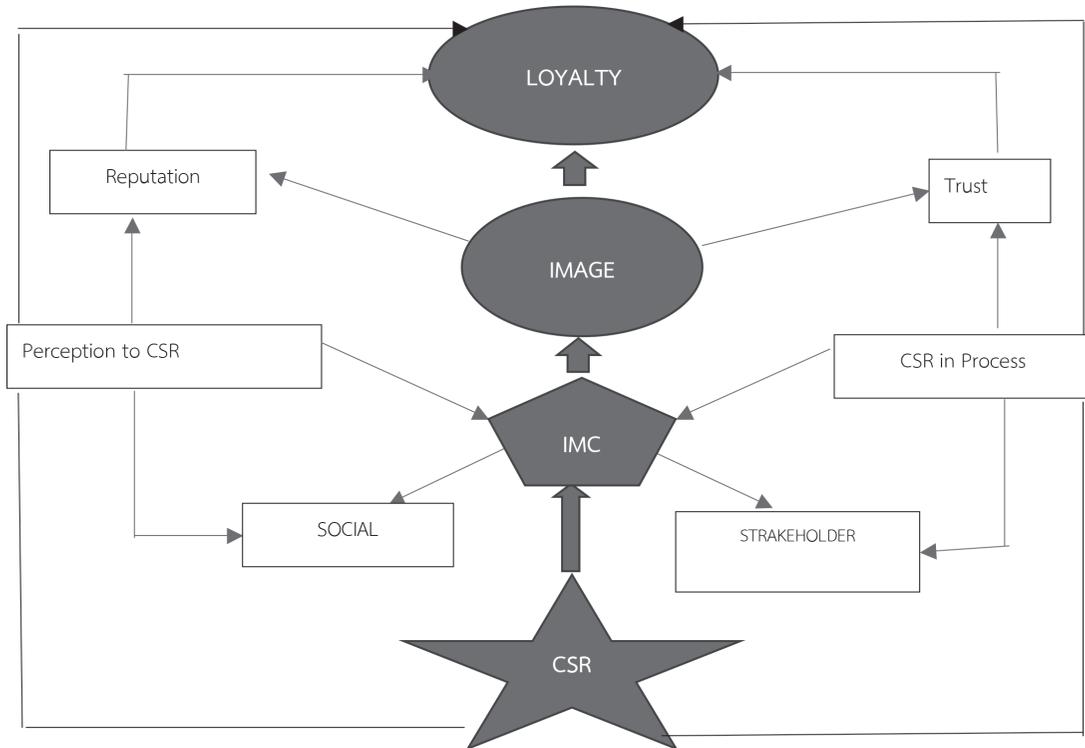
นอกจากการมีความรู้สึกดีต่อบริการที่ได้รับจะส่งผลต่อความภักดีของผู้รับบริการแล้ว ประสบการณ์ในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมร่วมกับสายการบินก็เป็นปัจจัยส่งเสริมความภักดีได้เช่นกัน ซึ่งในธุรกิจสายการบินต้นทุนต่ำแม้จะมุ่งเน้นการแข่งขันด้านราคาเป็นหลัก ยังพบว่าการที่ผู้รับบริการเกิดความพอใจในกิจกรรมต่าง ๆ ของสายการบิน ส่งผลให้เกิดความตั้งใจซื้อซ้ำ (รพีพร ต้นจ้อย, 2565: 35) ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความภักดีของผู้รับบริการสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย (กรณฐพร ครองภพ สาทันไตรภพ, ธนกร ลีวิสุคันธา, และ สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ, 2560:142)

บทสรุป

จากที่ผู้เขียนได้นำเสนอมาข้างต้นสรุปได้ว่าความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ คือ การดำเนินธุรกิจโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของทุกด้านในสังคมไม่ว่าจะเป็นคน ชุมชนและสิ่งแวดล้อม ภายใต้หลักจริยธรรมและการบริหารที่ดีในการดำเนินกิจการ ยิ่งไปกว่านั้นความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นเหมือนนโยบายภาคบังคับที่สำคัญในทุกอุตสาหกรรมต้องมี โดยเฉพาะสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย ที่ให้ความสำคัญต่อการสร้างการรับรู้ต่อกลยุทธ์ความรับผิดชอบต่อสังคมต่อผู้รับบริการ รวมทั้งผู้มีส่วนได้เสียอันจะเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่จะทำให้สายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน และเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความภักดีของผู้รับบริการสายการบินต้นทุนต่ำ

สำหรับรูปแบบของความรับผิดชอบต่อสังคมของสายการบินต้นทุนต่ำนั้น ควรมุ่งเน้นการใช้ศักยภาพและความเชี่ยวชาญของธุรกิจค้นหาและตอบสนองปัญหาสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม สร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง และก่อให้เกิดผลกระทบทางบวกต่อสังคมมากที่สุด เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้ธุรกิจแม้ว่าธุรกิจสายการบินต้นทุนต่ำจะเน้นการแข่งขันด้านราคาเป็นหลัก แต่การที่ผู้รับบริการพึงพอใจในกิจกรรมที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำด้วย

ดังนั้นสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย ควรให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ในด้านการสนับสนุนและการช่วยเหลือสังคมด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ หรือ ความรับผิดชอบต่อสังคมในกระบวนการ (CSR in Process) ที่ครอบคลุม 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจในกระบวนการที่องค์กรธุรกิจเชื่อมโยงความรับผิดชอบต่อสังคมผนวกรวมเป็นนโยบายองค์กรโดยรวม ทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ลูกค้าเกิดทัศนคติที่ดีต่อสายการบินต้นทุนต่ำมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการนำกลยุทธ์การรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมไปใช้ในการสร้างความภักดีของผู้รับบริการสายการบินต้นทุนต่ำ ผู้เขียนจึงขอแนะนำแบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมกับความภักดีของลูกค้าดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคม กับความภักดีของลูกค้า

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า กระบวนการของกลยุทธ์ความรับผิดชอบต่อสังคมประกอบด้วย กลยุทธ์ภายในองค์กร และกลยุทธ์การสร้างการรับรู้ต่อสังคมภายนอก รวมทั้งกลยุทธ์การใช้การตลาด ซึ่งจะส่งต่อการรับรู้และความรับผิดชอบต่อสังคมต่อไปยังทุกภาคส่วน รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้รับบริการ พนักงานและผู้บริหาร รวมถึงผู้ถือหุ้น ก่อเกิดเป็นภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กร และสร้างความประทับใจในด้านชื่อเสียงที่ดี และการสร้างความไว้วางใจต่อผู้รับบริการในการดำเนินงานของธุรกิจ จึงเกิดความเชื่อมั่นที่จะใช้บริการต่อไป จนเกิดเป็นความผูกพัน และความภักดีต่อผู้ให้บริการ สายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย

นอกจากนั้น สายการบินต้นทุนต่ำควรสร้างภาพลักษณ์ของสายการบินให้ดียิ่งขึ้นโดยให้ความสำคัญกับการรักษาไว้ซึ่งความไว้วางใจของลูกค้าที่มีต่อสายการบิน การดำเนินงานด้วยหลักคุณธรรมจริยธรรมโปร่งใสและตรวจสอบได้รวมทั้งการติดตามและการแก้ปัญหาของการบริการอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับความพึงพอใจของลูกค้าโดยเน้นถึงการมีนวัตกรรมของคุณภาพการบริการ ความสะดวกและการเข้าถึงได้ง่ายในการรับบริการรวมทั้งจำนวนพนักงานต้องมีเพียงพอกับการให้บริการได้อย่างรวดเร็วตามความต้องการของลูกค้า หากทำได้เช่นนี้ผู้รับบริการ

ย่อมเกิดการรับรู้ต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของสายการบินต้นทุนต่ำ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความภักดี เพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ลดต้นทุนในการหาผู้รับบริการรายใหม่ ก่อให้เกิดมั่นคงทางรายได้ สร้างความยั่งยืนให้แก่ธุรกิจในระยะยาว อีกทั้งยังส่งผลทางอ้อมในการสนับสนุนเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในภูมิภาคต่าง ๆ รวมถึงอุตสาหกรรมต่อเนื่องของประเทศอีกด้วย

รายการอ้างอิง

- กรมธุรกิจการบิน สหพันธ์ธุรกิจการบิน, ธนกร สิริสุคันธา, และ สุทธิพันธ์ พรหมสุวรรณ. (2560). “ความสัมพันธ์ของคุณภาพบริการ การรับรู้คุณค่า ภาพลักษณ์สายการบิน และความพึงพอใจของลูกค้าที่ส่งผลต่อการตั้งใจซื้อบริการสายการบินต้นทุนต่ำ ในประเทศไทย.” *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 12(2): 139-152.
- รพีพร ต้นจ้อย. (2565). “คุณภาพการบริการของสายการบินที่มีผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของผู้โดยสารชาวไทยที่เดินทางในช่วงการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019.” *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี* 18 (3): 34-46.
- วรวิทย์ ชาญศรี และบุญสม เกษะประดิษฐ์. (2560). “ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจกับการพัฒนาที่ยั่งยืน: กรณีศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคม 6 บริษัท.” *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 9(3): 140-152.
- สถาบันไทยพัฒนา. (2560). *สถาบันไทยพัฒนากับงานวิจัยด้านบรรษัทภิบาล*. สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2565. จาก <https://www.thaipat.org/>
- Abu-Alhija, A., Nerina, R., Hashim, H., & Jaharuddin, N. S. (2018). Determinants of Customer Loyalty: A Review and Future Directions. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, 12(7), 106-111.
- Carroll, A. B. (2016). Carroll's Pyramid of CSR: Taking Another Look. *International Journal of Corporate Social Responsibility*, 1 (2), 1-8.
- Chen, L., Li, Y.-Q., & Liu, C.-H. (2019). How airline service quality determines the quantity of repurchase intention - Mediate and moderate effects of brand quality and perceived value. *Journal of Air Transport Management*, 75, 185-197.
- Ferguson, R., Paulin, M., & Leiriao, E. (2006). Loyalty and Positive Word-of-Mouth. *Health Marketing Quarterly*, 23(3), 59-77.
- Geraldine, O., & David, C. (2013). Effects of airline service quality on airline image and passengers' loyalty: Findings from Arik Air Nigeria passengers. *Journal of Hospitality and Management Tourism*, 4(2), 19-28.
- González-Rodríguez, M. R., & Díaz-Fernández, M. C. (2020). Customers' corporate social responsibility awareness as antecedent of repeat behavior intention. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*. 27(3), 1294-1306.
- Hoang, T. (2020). The impact of corporate social responsibility on customer loyalty: Empirical study for the case of Vietnam Airlines. *Accounting*, 6(6), 943-950.
- Islam, T., Islam, R., Pitafi, H., Xiaobei, P., Rehmani, M., Irfan, M., & Mubarik, M. (2020). The Impact of Corporate Social Responsibility on Customer Loyalty: The Mediating Role of Corporate Reputation, Customer Satisfaction, and Trust. *Sustainable Production and Consumption*, 25(2), 123-135.
- Kotler P., Hessekiel D., Lee N. (2012). *Good works! Marketing and corporate initiatives that build a better world and the bottom line*. Hoboken, NJ: Wiley.

- Lee, S. S., Kim, Y., & Roh, T. (2019). Modified pyramid of CSR for corporate image and customer loyalty: Focusing on the moderating role of the CSR experience. *Sustainability, Journals Sustainability*, 11(17), 55-67
- Liat, C. B., Mansori, S., & Huei, C. T. (2014). The associations between service quality, corporate image, customer satisfaction, and loyalty: Evidence from the Malaysian hotel industry. *Journal of hospitality marketing & management*, 23(3), 314-326.
- Moravcikova, K., Stefanikova, L., & Rypakova, M. (2015). CSR reporting as an important tool of CSR communication. *Procedia Economics and Finance*, 26(2), 332-338.
- Parasuraman, A. P., Zaithaml, V. A., & Berry, L. (1985). A conceptual model of service quality and its implication for future research (SERVQUAL). *Journal of Marketing*, 49 (2), 41-50.
- Reichheld, F. F. (1996). *The Loyalty Effect*. Boston, MA: Harvard Business School Press.
- Spence, L. J. (2016). Small business social responsibility: Expanding core CSR theory. *Business & Society*, 55(1), 23-55.
- Trivedi, J. and Sama, R. (2020). The Effect of Influencer Marketing on Consumers' Brand Admiration and Online Purchase Intentions: An Emerging Market Perspective. *Journal of Internet Commerce*, 19 (1), 103-124.
- Wut, T. M., Xu, B., & Wong, H. S. M. (2022). A 15-year Review of "Corporate Social Responsibility Practices" Research in the Hospitality and Tourism Industry. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 23(1), 240-274.
- Yoon, Y., Gürhan-Canli, Z., & Schwarz, N. (2006). The effect of corporate social responsibility (CSR) activities on companies with bad reputations. *Journal of consumer psychology*, 16(4), 377-390.
- Zhang, J. Q., Dixit, A., & Friedmann, R. (2010). Customer Loyalty and Ifetime Value: an Empirical Investigation of Consumer Packaged Goods. *Journal of Marketing Theory and Practice*, 18(2), 127-139.
-

ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ อย่างยั่งยืนในกรุงเทพมหานคร Sustainable Integrated Tourism Development Potential in Bangkok

เทพิน ไคร้วานิช Tepin Craivanich*
พยอม ธรรมบุตร Payom Dhamabutra**

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ รายงานการตรวจสอบชุมชนศึกษา รายงานการตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมกลุ่มย่อย ข้อมูลเชิงคุณภาพเก็บจากผู้ให้ข้อมูล จำนวน 32 คน จากภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตรวจสอบ สามเส้า และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่ากรุงเทพมหานครมีทรัพยากรท่องเที่ยว ที่โดดเด่นทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี เทศกาล กิจกรรม และทรัพยากรบริการ อาทิเช่น แม่น้ำเจ้าพระยา วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ประเพณีสงกรานต์ ไหว้พระ การช้อปปิ้งที่พักรที่มีคุณภาพ ในการวิเคราะห์ SWOT และ TOWS พบว่า กรุงเทพมหานคร มีที่ตั้งกลางอาเซียน การเข้าถึงสะดวก มีทรัพยากรท่องเที่ยวหลากหลาย มีระบบโลจิสติกส์ ที่ทันสมัยเพื่อการท่องเที่ยว แต่ยังคงขาดแผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการอย่างยั่งยืนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในภาพรวม กรุงเทพมหานครมีศักยภาพ ด้านการมีทรัพยากรที่โดดเด่น มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน และศักยภาพด้านกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อพัฒนา และปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยว; การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน

* นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการโรงแรม วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

** อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

Abstract

This research aims to examine the potentiality to develop integrated sustainable tourism in Metropolitan Bangkok. This research uses qualitative method with the following instruments; namely community study checklists, tourism resource audit checklists and in-dept interviews and focus groups. Qualitative data are collected from 32 keys informants belonging to the government sector, private sector, members of general public and tourist sectors in Bangkok. Data are verified and analyzed with triangulation and content analysis methods.

The results of the research are as follows: Bangkok offers outstanding tourism resources in nature, culture, tradition, activities and services such as the Chao Phraya River, The temple of the Emerald Buddha, The Songkran festival, temple visits, shopping, and quality accommodation. In term of SWOT and TOWS analysis, it is found that Bangkok is located in the heart of South East Asia with convenient access to diverse resources, and excellent logistic system. However, Bangkok needs to elaborate its strategic plan for integrated sustainable tourism development. To conclude, Bangkok offers tourism resource potentials, tourism sustainable management with potential people participations as well as activities to raise environmental awareness potentials to develop sustainable tourism.

Keywords: Potential Integrated and Sustainable Tourism Development

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นอุตสาหกรรมที่นำรายได้เข้าประเทศ และส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากของประเทศไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้มีการจัดทำแผนการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2564 โดยแผนฉบับดังกล่าวได้มุ่งเน้นการป้องกันและแก้ไขผลกระทบด้านการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ. ศ. 2560 - 2564 และวิสัยทัศน์ของประเทศไทย สู่ปี พ.ศ. 2570 โดยในการน้อมนำแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง และคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา มาจัดทำแผนเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบองค์รวม สร้างรายได้และกระจายรายได้ อย่างเป็นธรรม และยั่งยืน (กรมการท่องเที่ยว, 2558, ลีออนไลน์)

การท่องเที่ยวในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยได้มีการกำหนดมาตรการเร่งด่วนเพื่อพัฒนาประเทศไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยจะต้องมีการวางแผนการบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยวในลักษณะที่จะลดผลกระทบให้น้อยที่สุด เพื่อให้สามารถใช้การท่องเที่ยวในการขจัดความยากจนในโลก การดำเนินการจำเป็นต้องปฏิบัติงานด้านการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (Climate change) และการสร้างความมั่นใจว่าการที่จะมีความยั่งยืนเกิดขึ้นได้นั้นจำเป็นต้องมีทุนทางการเงินสนับสนุน และสามารถดึงดูดให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหาทางพัฒนาวิธีการใหม่ ๆ ที่จะปฏิบัติงานในการท่องเที่ยวให้มีกองทุนเพื่อสร้างความยั่งยืน โดยภาครัฐ และภาคเอกชนต้องร่วมกันเป็นหุ้นส่วนในการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในกรอบของหลักการของเศรษฐกิจเชิงอนุรักษ์ (Green economy) (พยอม ธรรมบุตร, 2560)

การศึกษาศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน กรุงเทพมหานคร ต้องศึกษาบริบทพื้นที่ ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์เพื่อความยั่งยืน โดยต้องมีเสาหลัก 4 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจยั่งยืน ด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ด้านสังคมยั่งยืน และด้านวัฒนธรรมยั่งยืน ซึ่งทั้งหมดต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของการพัฒนาจิตใจที่ยั่งยืน โดยเน้นย้ำว่าโลกตะวันตกจะต้องเลื่อนไหลจากกระบวนทัศน์เดิม คือกระบวนทัศน์เชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Paradigm) มาสู่ Green Paradigm คือกระบวนทัศน์เชิงอนุรักษ์จะต้องเกิด Paradigm shift ในด้านต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงในระบบและการเลื่อนไหลอำนาจจากภาครัฐสู่ระดับท้องถิ่น และภูมิภาคจำเป็นต้องปรับให้เข้ากับพื้นที่ต่าง ๆ แนวทางนี้มุ่งเน้นที่ท้องถิ่น และทำให้เกิดการเรียนรู้ระดับท้องถิ่น (Learning destination) ซึ่งจะค่อย ๆ เคลื่อนเข้าสู่เศรษฐกิจแบบองค์ความรู้ (ธนูภูมิ ปองเสงี่ยม และ พยอม ธรรมบุตร, 2558)

การตรวจสอบศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการเพื่อหาศักยภาพการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในกรุงเทพมหานคร จึงเป็นขั้นตอนสำคัญในการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อ

การท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงดำเนินการตรวจสอบศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในกรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร จากการบูรณาการการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. เพื่อหาศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย/ระเบียบวิธีวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยลงพื้นที่ทำการศึกษา และเก็บข้อมูลในกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาบริบทพื้นที่ด้วยเครื่องมือเชิงคุณภาพ ได้แก่การตรวจสอบชุมชนศึกษา (Community study) แบบตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว (Tourism Resource Audit) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมนอก (SWOT Analysis) ตลอดจนการสังเคราะห์ (TOWS Matrix) เพื่อหาศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

แบ่งประชากร และกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ออกเป็น 4 กลุ่ม คือภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 4 กลุ่ม จำนวน 32 คน ดังต่อไปนี้ ภาครัฐ จำนวน 8 คน ภาคเอกชน จำนวน 8 คน ประชาชน จำนวน 8 คน และนักท่องเที่ยว จำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รายการตรวจสอบเพื่อศึกษาชุมชน (Community Study Checklist) ประกอบด้วยข้อมูลกายภาพ ข้อมูลภูมิศาสตร์ ข้อมูลด้านสังคม
2. รายการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource Audit) ประกอบด้วย การตรวจสอบประเภทของทรัพยากร และชนิดของทรัพยากร รายการทรัพยากรการท่องเที่ยวในด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ ด้านทรัพยากรวัฒนธรรม ทรัพยากรด้านมหรหรรรม เทศกาลและประเพณี ด้าน ทรัพยากรกิจกรรม และข้อมูลด้านบริการ การต้อนรับ รายการทรัพยากรบริการด้านที่พักแรม และด้านอาหาร และการประเมินคุณภาพ ความโดดเด่น และศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว
3. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้นำเสนอการศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยประเด็นคำถามที่สำคัญ ดังนี้ ทรัพยากรท่องเที่ยวที่โดดเด่นของกรุงเทพมหานคร จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในกรุงเทพมหานคร ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. การเก็บรวบรวมเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามความมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ด้วยตนเอง
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานภาคสนาม (Field Study) ผู้วิจัยไปดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้ การสำรวจ (Survey) ผู้วิจัยต้องการสำรวจรายการศึกษาชุมชน และรายการตรวจสอบ ทรัพยากรการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในกรุงเทพมหานคร การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 32 คน โดยใช้แบบ สัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วม มีการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน โดยการสังเกต ชักถาม และการจดบันทึก (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2561) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ผู้วิจัยเป็นผู้แนะนำองค์ความรู้การใช้การประชุมกลุ่มย่อยเป็นเครื่องมือให้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้แทนภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว ทั้งระดับผู้บริหาร และระดับผู้ปฏิบัติการในพื้นที่ แสดงความคิดเห็นร่วมกัน (Consensus) เกี่ยวกับทรัพยากรที่โดดเด่น วิเคราะห์ SWOT Analysis สังเคราะห์ TOWS Matrix

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ถ้อยคำ ประโยค หรือใจความที่ปรากฏในบทสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัย ได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จัดความสำคัญ จัดกลุ่มของเนื้อหา รวมถึง การวิเคราะห์ จำแนก และสรุปประเด็นสำคัญ (เอี่ยมพร หลินเจริญ, 2554)

2. ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยการตรวจสอบข้อมูลจาก แหล่งที่มาของข้อมูลในด้าน เวลา สถานที่ และบุคคล เพื่อพิจารณาว่า ข้อมูลที่ต่างเวลา ต่างสถานที่ และผู้ให้ข้อมูลต่างคน ยังได้ข้อมูลที่มีเนื้อหาสอดคล้องกันหรือไม่ ซึ่งผลของข้อมูลที่เก็บรวบรวม ด้วยวิธีแบบสามเส้าทำให้ได้ข้อค้นพบที่เหมือนกัน แสดงให้เห็นว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มา มีความถูกต้อง (สุภางค์ จันทวนิช, 2561) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม มาทำการวิเคราะห์ และสรุปเป็นหมวดหมู่ในแต่ละหัวข้อตามวัตถุประสงค์การวิจัย และผู้วิจัยนำข้อมูลจากการวิจัยเชิง ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ตัวแทนภาครัฐ ตัวแทนภาคเอกชน ตัวแทน ประชาชน และตัวแทนนักท่องเที่ยว มาวิเคราะห์ SWOT Analysis และสังเคราะห์ TOWS Matrix

ผลการวิจัย

จากการสำรวจ ตรวจสอบ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก นักท่องเที่ยว และการประชุมกลุ่มย่อย ด้วยแบบรายการศึกษาชุมชน แบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยวจากผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่เป็นผู้แทนชุมชน ได้ร่วมวิเคราะห์ทรัพยากรท่องเที่ยว วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค การวิเคราะห์ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในกรุงเทพมหานคร มีดังนี้

ผลการศึกษาชุมชนในกรุงเทพมหานคร

1. ข้อมูลทางกายภาพ กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย ตั้งอยู่ภาคกลาง ตอนล่างมีแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นแม่น้ำสายหลักไหลผ่าน ทำให้กรุงเทพมหานครแบ่งออกเป็น 2 ฝั่ง คือ ฝั่งพระนคร และฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 50 เขต กรุงเทพมหานคร มีเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมโยงในแต่ละพื้นที่ ทั้งทางบก ทางรถไฟ ทางน้ำ และทางอากาศ

2. ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่ราบลุ่มภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย ซึ่งเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก พื้นที่ส่วนมาก ตั้งอยู่บนพื้นที่บริเวณดินดอนสามเหลี่ยม ปากแม่น้ำ ซึ่งเกิดจากตะกอนน้ำพา มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ประมาณ 1.50-2 เมตร โดยมีความลาดเอียงจากทิศเหนือสู่อ่าวไทยทางทิศใต้ และเฉพาะลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างจะอยู่สูง

กว่าระดับน้ำทะเลไม่เกิน 1.50 เมตร ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมบ่อยครั้งในช่วงฤดูมรสุม

3. ข้อมูลด้านสังคม กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงที่มีประชากรมากที่สุดในประเทศไทย เป็นศูนย์กลางด้านการปกครอง การศึกษา การคมนาคมขนส่ง การเงิน การธนาคาร การพาณิชย์ การสื่อสาร และความเจริญของประเทศ เป็นเมืองที่มีชื่อเสียงที่สุดในโลก เป็นเมืองที่ผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้ว่าราชการมาจากการเลือกตั้ง เมื่อครั้งอดีตในสมัยอาณาจักรอยุธยา กรุงเทพมหานครเป็นเพียงสถานีการค้าขนาดเล็กอยู่ที่ปากแม่น้ำเจ้าพระยา ต่อมาขนาดเพิ่มขึ้นและเป็นที่ตั้งของเมืองหลวงสองแห่งคือ กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2311 และกรุงรัตนโกสินทร์ ในพ.ศ. 2325

ผลการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร

1. ทรัพยากรท่องเที่ยวที่โดดเด่นด้านธรรมชาติ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ผู้แทนภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว มีความคิดเห็นต่อทรัพยากรธรรมชาติที่โดดเด่นสอดคล้องกัน โดยมีบางความคิดเห็นที่คิดต่างกันแต่ไม่มีนัยสำคัญ ดังนี้ แม่น้ำเจ้าพระยา คลองบางกอกน้อย คลองบางขุนเทียน คลองบางกอกใหญ่ สวนบางกระเจ้า สวนจตุจักร สวนลุมพินี สวนหลวง ร.9 สวนสยาม สวนสัตว์คลองสามวา ซาฟารีเวิลด์ สวนสนุก สยามอะเมซิ่งปาร์ค สวนน้ำไฟโรโระ โลกใต้น้ำสยามพารากอน

2. ทรัพยากรท่องเที่ยวที่โดดเด่นด้านวัฒนธรรม จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อยพบว่า ผู้แทนภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว มีความคิดเห็นต่อทรัพยากรวัฒนธรรมที่โดดเด่นสอดคล้องกัน โดยมีบางความคิดเห็นที่คิดต่างกันแต่ไม่มีนัยสำคัญ ดังนี้ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระบรมหาราชวัง วัดอรุณราชวราราม วัดเบญจมบพิตร พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พิพิธภัณฑวังสวนผักกาด มิวเซียมสยาม ย่านเมืองเก่าแก่บนเกาะรัตนโกสินทร์ ย่านชุมชนเก่าแก่ฝั่งธนบุรี ย่านชุมชนไชน่าทาวน์ วัดเล่งเน่ยยี่ ศาลท้าวมหาพรหม ศาลเจ้าพ่อเสือ โบสถ์ซางตาครู้ส

3. ทรัพยากรท่องเที่ยวที่โดดเด่นด้านประเพณี เทศกาล มหกรรม และปรากฏการณ์ที่สำคัญ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อยพบว่า ผู้แทนภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว มีความคิดเห็นต่อทรัพยากรด้านมหกรรม และปรากฏการณ์สำคัญที่โดดเด่นสอดคล้องกัน โดยมีบางความคิดเห็นที่คิดต่างกันแต่ไม่มีนัยสำคัญ ได้แก่ สงกรานต์ วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา ไหว้พระ ลอยกระทง เทศกาลตรุษจีน เทศกาลกินเจ เทศกาลอาหารไทยครัวโลก มหกรรมงานแสดงสินค้า มหกรรมช้อปปิ้งแห่งเอเชีย

4. ทรัพยากรท่องเที่ยวที่โดดเด่นด้านกิจกรรมที่สำคัญ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อยพบว่า ผู้แทนภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว มีความคิดเห็นต่อทรัพยากร

ด้านกิจกรรมสำคัญที่โดดเด่นสอดคล้องกัน โดยมีบางความคิดเห็นที่คิดต่างกันแต่ไม่มีนัยสำคัญ ได้แก่ ด้านศิลปะไทยไหว้พระ 9 วัด ร่วมเทศกาลวันสำคัญทางศาสนา ศึกษาวิถีชีวิตคนจีนย่านเยาวราช วิถีชีวิตพุทธวัฒนธรรมย่านธนบุรี ซอปปิงย่านสุขุมวิท เที่ยวตลาดจตุจักร ตลาดนัดรถไฟ ตลาดปากคลองตลาด เยี่ยมถนนสายวัฒนธรรมรัตนโกสินทร์ พักและชิมอาหารสตรีทฟู้ดในกรุงเทพฯ

5. ทรัพยากรท่องเที่ยวที่โดดเด่นด้านบริการที่สำคัญ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อยพบว่า ผู้แทนภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว มีความคิดเห็นต่อทรัพยากรด้านบริการที่สำคัญที่โดดเด่นสอดคล้องกัน โดยมีบางความคิดเห็นที่คิดต่างกันแต่ไม่มีนัยสำคัญ ได้แก่ มีที่พัก โรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮาส์ โฮสเทล โฮมสเตย์ ภัตตาคาร ร้านอาหาร และห้องสุขาอย่างเพียงพอ มีระบบสาธารณูปโภค ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต และป้ายบอกทางที่สะดวก มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เว็บไซต์ แผนที่ แผ่นพับ มัคคุเทศก์ หนังสือแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว มีร้านค้า และสถานที่จำหน่ายสินค้าที่ระลึก ร้านสะดวกซื้อ ตลาดนัด ตลาดสด ศูนย์การค้า ให้เลือกใช้บริการอย่างทั่วถึง

ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพภายนอก พื้นที่กรุงเทพมหานคร

ผลจากการประชุมกลุ่มย่อย และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับผู้แทนภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน นักท่องเที่ยว เกี่ยวกับ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในกรุงเทพมหานคร ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths)

กรุงเทพมหานคร มีที่ตั้งเหมาะสม เป็นเมืองหลวง มีประสบการณ์ด้านการตลาดต่างประเทศ มีทรัพยากรทางวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น วัด โบสถ์ มัสยิด มีระบบโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว เช่น มีรถไฟฟ้า BTS/MRT การเดินทางสะดวก ค่าครองชีพถูก โรงแรม ภัตตาคาร และ สุวรรณภูมิ มีแหล่งช้อปปิ้ง แหล่งอาหาร นวด สถานบันเทิง เป็นศูนย์กลางของเขตเศรษฐกิจ ของประเทศ รัฐบาลให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว

จุดอ่อน (Weaknesses)

กรุงเทพมหานคร ขาดแผนพัฒนาและคณะกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ขาดแผนการตลาดแบบดิจิทัลของการท่องเที่ยว เพื่อขายบนอินเทอร์เน็ต ขาดแผนการอนุรักษ์ดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนขาดความรู้ ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว ชุมชนอย่างยั่งยืน การลงทุนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นทุนจากธรรมชาติและพัฒนาระบบเศรษฐกิจทุนนิยม

โอกาส (Opportunities)

กรุงเทพมหานคร มีแนวโน้มการเติบโตของนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศ BRIC (บราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน) ทำให้มีโอกาสที่นักท่องเที่ยวจะมาเยือนมากขึ้น กระแสโลกด้านการท่องเที่ยว สร้างสรรค์ ด้านสุขภาพ วัฒนธรรม มหกรรม การพัฒนาจิตใจ มีกลุ่มตลาดเป้าหมายหลักของโลก คือ ตลาดจีน อินเดีย มุสลิม มีระบบโลจิสติกส์ เชื่อมโยง ล้อ ราง เรือ และเครื่องบินทั่วโลกในการท่องเที่ยว มีระบบการตลาดดิจิทัลบนอินเทอร์เน็ตเพื่อการท่องเที่ยวออนไลน์บนอินเทอร์เน็ต มีความร่วมมือระหว่างประเทศในการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรค และการรับมือภัยพิบัติ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการท่องเที่ยว

อุปสรรค (Threat)

การแข่งขันแย่งชิงในตลาดการท่องเที่ยวโลก มีแนวโน้มสูงขึ้น ภาวะเศรษฐกิจโลกมีความผันผวน ร่วมกับความไม่สงบทางการเมือง เป็นสาเหตุให้นักท่องเที่ยวไม่ตัดสินใจเดินทาง ภัยธรรมชาติ ปัญหาการระบาดของโรค COVID19 ที่ส่งผลกระทบต่อไปทั่วโลก โลกมีปัญหาระบาดร้ายแรง เช่น โควิด 19 การแข่งขันเพื่อเป็นศูนย์กลางการบินนานาชาติ อีกประเด็นที่สำคัญคือการแข่งขันระหว่างบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในอาเซียน

จากการร่วมระดมสมองทำการวิเคราะห์ SWOT ของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ อย่างยั่งยืนในกรุงเทพมหานครแล้ว ที่ประชุมกลุ่มย่อยได้ร่วมกันพิจารณาภาพรวมของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการดังกล่าว และได้ร่วมกันสรุปทิศทางของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ อย่างยั่งยืนในกรุงเทพมหานครในอนาคต (TOWS) ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์ SWOT และ TOWS ของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในกรุงเทพมหานคร

	<p>จุดแข็ง (STRENGTH:S)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีทรัพยากรทางวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น วัด โบสถ์ มัสยิด 2. มีที่ตั้งเหมาะสม เป็นเมืองหลวง มีประสบการณ์ด้านการตลาดต่างประเทศ 3. มีระบบโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว เช่น มีรถไฟฟ้า BTS/MRT การเดินทางสะดวก ค่าครองชีพถูก โรงแรม ภัตตาคาร และ สุวรรณภูมิ 4. มีแหล่งช้อปปิ้ง แหล่งอาหาร นวด สถานบันเทิง 5. เป็นศูนย์กลางของเขตเศรษฐกิจของประเทศ 6. รัฐบาลให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว 	<p>จุดอ่อน (WEAKNESS:W)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดแผนพัฒนาและคณะกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน 2. ขาดแผนการตลาดแบบดิจิทัลของการท่องเที่ยว เพื่อขายบนอินเทอร์เน็ต 3. ขาดแผนการอนุรักษ์ดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 4. ชุมชนขาดความรู้ ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน 5. การลงทุนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นทุนจากธรรมชาติและพัฒนาในระบบเศรษฐกิจทุนนิยม
<p>โอกาส (OPPORTUNITY:O)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีแนวโน้มการเติบโตของนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศ BRIC (บราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน) ทำให้มีโอกาสนักท่องเที่ยวจะมาเยือนมากขึ้น 2. กระแสโลกด้านการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ ด้านสุขภาพ วัฒนธรรม มหกรรม การพัฒนาจิตใจ 	<p>จุดแข็ง + โอกาส (SO)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. แปรวันเดียวเที่ยวได้หลากหลายเส้นทาง 2. แปรวันเดียวเที่ยวได้หลายเส้นทาง 3. แปรวันเดียวเที่ยวได้หลายเส้นทาง 4. แปรวันเดียวเที่ยวได้หลายเส้นทาง 5. แปรวันเดียวเที่ยวได้หลายเส้นทาง 6. แปรวันเดียวเที่ยวได้หลายเส้นทาง 	<p>จุดอ่อน + โอกาส (WO)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างแผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการ 2. ตั้งคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว 3. สร้างแผนการตลาดดิจิทัล 4. สร้างแผนอนุรักษ์วัฒนธรรมและธรรมชาติในท้องถิ่น 5. สื่อสารสินค้าและบริการเป็นแบรนด์

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์ SWOT และ TOWS ของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน
ในกรุงเทพมหานคร

<ol style="list-style-type: none"> 3. มีกลุ่มตลาดเป้าหมายหลักของโลก คือ ตลาดจีน อินเดีย มุสลิม 4. มีระบบโลจิสติกส์ เชื่อมโยง ล้อ ราง เรือ อากาศทั่วโลกในการท่องเที่ยว 5. มีระบบการตลาดดิจิทัลบนอินเทอร์เน็ต/ เพื่อการท่องเที่ยวออนไลน์บนอินเทอร์เน็ต 6. มีความร่วมมือระหว่างประเทศในการเฝ้าระวัง ป้องกันควบคุมโรค และการรับมือภัยพิบัติ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการท่องเที่ยว 		
<p>อุปสรรค (THREATS:T)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีการแข่งขันแย่งชิงในตลาดการท่องเที่ยวโลก มีแนวโน้มสูงขึ้น 2. ภาวะเศรษฐกิจโลกมีความผันผวน ร่วมกับความไม่สงบทางการเมือง เป็นสาเหตุให้นักท่องเที่ยวไม่ตัดสินใจเดินทาง 3. ภัยธรรมชาติ ปัญหาการระบาดของโรค COVID19 ที่ส่งผลกระทบต่อไปทั่วโลก 4. โลกมีปัญหาโรคระบาดร้ายแรง เช่น โคโรนา 19 5. การแข่งขันเพื่อเป็นศูนย์กลางการบินนานาชาติ 6. การแข่งขันระหว่างบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในอาเซียน 	<p>จุดแข็ง + อุปสรรค (ST)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เชื่อมโยงเศรษฐกิจด้วยดิจิทัลเน็ตเวิร์ก 2. พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเชื่อมโยงด้วยระบบอัจฉริยะ (AI) 3. เชื่อมโยงโครงข่ายพื้นฐาน เพื่อให้เกิดการบูรณาการการเดินทางแบบ New Normal ให้ทัดเทียมกับนานาชาติ 4. เปลี่ยนยุทธศาสตร์มาพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชุมชนแทนพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก 5. พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้ประเทศไทยเป็น Wellness Center 6. ระดมทุนและความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว 	<p>จุดอ่อน + อุปสรรค (WT)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. อบรมการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติทุกรูปแบบ 2. สร้างเครือข่ายด้านสุขภาพ 3. พัฒนาหลักสูตรด้านการบินเพื่อยกระดับการเป็นศูนย์กลางการบินนานาชาติ 4. อบรมการเตรียมความพร้อมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เป็นผู้นำด้านการท่องเที่ยวอาเซียน

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในกรุงเทพมหานคร

จากการประชุมกลุ่มย่อย และการสัมภาษณ์เชิงลึกด้านศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในกรุงเทพมหานคร พบว่าความคิดเห็นของผู้แทนภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว มีความสอดคล้องกัน ผู้วิจัยขอสรุปประเด็นสำคัญในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ศักยภาพด้านทรัพยากรท่องเที่ยวของพื้นที่ กรุงเทพมหานคร มีถนน ป้ายรถประจำทาง และบริการรถประจำทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว สภาพภูมิอากาศและที่ตั้งเหมาะสมต่อการท่องเที่ยว วิถีทัศน์ สวยงาม เหมาะสมกับการพักผ่อนและกิจกรรมท่องเที่ยว มีทรัพยากรวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์และดึงดูดใจ มีศักยภาพในการพัฒนาสินค้าและบริการ มีศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในอนาคต

ศักยภาพด้านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน มีแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับนานาชาติ มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่ การจัดการด้านการให้บริการที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว การจัดการขยะ คุณภาพน้ำใช้และน้ำทิ้งที่มีประสิทธิภาพ การจัดการด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน การเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ และโรคระบาด

ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องได้ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ศิลปะ และวัฒนธรรม ประชาชนได้รับประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ มีการกระจายรายได้ ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว มีโอกาสในการรองรับการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรต่าง ๆ มีการสร้างเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ศักยภาพด้านการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ การสื่อความหมาย และการปลูกจิตสำนึก มีกิจกรรมหลากหลายที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ และเอื้อต่อการปลูกจิตสำนึก มีวิธีการสื่อความหมายที่หลากหลาย และเหมาะสมกับความสนใจของนักท่องเที่ยว กิจกรรมสามารถให้ประสบการณ์ที่น่าพึงพอใจ และคุ้มค่าในการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว กิจกรรมเสริมสร้างความตระหนักแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยศักยภาพของกรุงเทพมหานคร เพื่อทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวนครหลวงของประเทศไทย ซึ่งจะได้อภิปรายถึงศักยภาพดังกล่าวดังนี้

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของกรุงเทพมหานครด้านการมีทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อใช้เป็นพื้นฐาน และเป็นทุนในการพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่แห่งนี้ ผู้วิจัยพบว่า กรุงเทพมหานครเป็นจุดหมายปลายทาง (Destination) ที่มีความหลากหลายทางด้านทรัพยากรท่องเที่ยวที่โดดเด่นอย่างยิ่งในภูมิภาคนี้ ในด้านทรัพยากรธรรมชาติ กรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่บนสองฟากฝั่งของแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งไหลคดเคี้ยวลงสู่ปากแม่น้ำจังหวัดสมุทรปราการ ความเป็นธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศน้ำจืด สร้างภาพลักษณ์ที่ประทับใจของสมญานาม ที่กรุงเทพมหานครได้รับจากโลกว่าเป็น “เวนิสตะวันออก” ซึ่งที่กรุงเทพมหานครมีมากกว่าเวนิสก็คือความเป็นมหานครริมฝั่งแม่น้ำในบริเวณเส้นศูนย์สูตรเขตร้อน (Tropical Equator Area) ซึ่งเป็นบริเวณที่มีพืชพันธุ์และสัตว์นานาชนิดหนาแน่นที่สุดในโลก และความหลากหลายทางชีวภาพก็จะลดลงเรื่อย ๆ จากเส้นศูนย์สูตรไปสู่บริเวณเขตอบอุ่น และบริเวณขั้วโลก กรุงเทพมหานคร จึงมีความเหมาะสมที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางน้ำ เพื่อสนองนโยบายของแผนพัฒนาชาติ 20 ปี (Thailand 4.0) ในประเด็นที่ 5 ด้านการท่องเที่ยว โดยได้กำหนดแผนย่อยด้านการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ (River Cruising) ไว้อย่างชัดเจน อนึ่งกรุงเทพมหานครมีศักยภาพด้าน ทรัพยากรวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรมที่หลากหลายในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นย่านความทรงจำแห่งประวัติศาสตร์ของมหานครเก่าแก่ การมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่หลากหลาย และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของศิลปวัฒนธรรมไทยที่งดงามของพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาที่แน่นขนัดด้วยวัดพุทธ โบสถ์คริสต์ ศาลเจ้า และมัสยิด ทำให้ทรัพยากรท่องเที่ยวมีลักษณะพหุวัฒนธรรม กรุงเทพมหานครจึงเป็นจุดหมายปลายทางที่มีความหลากหลายของเชื้อชาติและชาติพันธุ์ มากที่สุดในโลกแห่งหนึ่ง (Cosmopolitan City) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปีร์นซ์ ซินโซติ (2559) ที่ศึกษารูปแบบของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง และพบว่าศักยภาพด้านทรัพยากรเป็นองค์ประกอบที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวมากที่สุด

ในด้านศักยภาพของกรุงเทพมหานคร ที่เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น ผู้วิจัยอภิปรายว่า เมืองหลวงแห่งนี้มีศักยภาพด้านการจัดการที่ยั่งยืน (Sustainable Management) โดยพิจารณาจากแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร 20 ปี (2560-2580) ซึ่งได้ตั้งเป้าหมายของการพัฒนากรุงเทพมหานครไว้ในด้านการพัฒนากรุงเทพมหานคร เป็นมหานครปลอดภัย ปลอดภัย พลอดมลพิษ ปลอดภัย อาชญากรรม และยาเสพติด ปลอดภัยอุบัติเหตุ ปลอดภัยโรคคนเมือง อาหารปลอดภัย และมหานครสีเขียว สะดวกสบาย มีการเพิ่มพื้นที่สีเขียว มีการตั้งงบประมาณเพื่อพัฒนาไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ศักยภาพด้านการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะสามารถนำมาพัฒนาให้เป็นจริงได้ จำเป็นต้องมีการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครอย่างเร่งด่วน

เมื่อพิจารณาถึงศักยภาพของกรุงเทพมหานครด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในนครหลวงแห่งนี้มีความสนใจและ

ต้องการ เข้ามาจับตลาดและส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยิ่ง ศักยภาพดังกล่าวได้มีการแสดงออกอย่างชัดเจนโดยประชาชนมีความสนใจกระตือรือร้นที่จะต้อนรับและให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวที่มาเยือน ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากอุปนิสัยประจำชาติไทย ตั้งแต่สมัยโบราณตามคำกล่าวที่ว่า “เป็นธรรมเนียมไทยแท้แต่โบราณ ใครมาถึงเรือนชานต้องต้อนรับ” ซึ่งบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและบริการในประเทศไทยจะให้บริการเหนือความคาดหวังของลูกค้า (Giving service with Thainess style beyond customer’s expectation) ซึ่งสอดคล้องกับการได้รับรางวัลโรงแรมที่มีบริการที่ดีที่สุดในโลกของโรงแรม “The Oriental” ถึง 14 ปีซ้อน

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของกรุงเทพมหานครด้านการมีกิจกรรมเพื่อปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์และการพัฒนาจิตใจ กรุงเทพมหานครมีแผนดำเนินการระยะยาว 20 ปี ที่มุ่งมั่นจะปลูกจิตสำนึกสีเขียวให้แก่ทุกภาคส่วน โดยมีเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable Development Goals: SDGs) ที่มีกรอบการพัฒนาแบบองค์รวม ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 17 เป้าหมาย 169 เป้าหมายย่อย ที่มีความเป็นสากล เชื่อมโยงและเกื้อหนุนกัน ใน 5 มิติ (5Ps) ได้แก่ การพัฒนาคน (People) สิ่งแวดล้อม (Planet) เศรษฐกิจและความมั่งคั่ง (Prosperity) สันติภาพและความยุติธรรม (Peace) และความเป็นหุ้นส่วนของการพัฒนา (Partnership) ทำให้กรุงเทพมหานครมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการดึงศักยภาพดังกล่าวทั้ง 5 ด้าน ออกมาสู่การปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ครบทั้ง 17 เป้าหมายของความยั่งยืน

ในภาพรวมกรุงเทพมหานครมีความพร้อมและศักยภาพในการพัฒนาสู่ความเป็น จุดหมายปลายทางที่โดดเด่น มีคุณภาพ และมาตรฐานระดับนานาชาติ โดยเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีคุณค่า มีความสามารถในการปรับตัว เติบโตอย่างยั่งยืน และมีส่วนร่วม ซึ่งจะสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ.2566-2570) ทุกประการ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชนและนักท่องเที่ยวสามารถนำผลการวิจัยเรื่องศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของกรุงเทพมหานครไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามบทบาทและสถานะของความเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) สถาบันการศึกษา และ นักวิชาการ นักวิจัย สามารถนำเอกลักษณ์และภาพลักษณ์ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับกระแส (Trends) ของการท่องเที่ยวในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

กรุงเทพมหานคร ควรมีคณะทำงานวิจัยด้านการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ อย่างยั่งยืน โดยเป็นแผนคู่ขนานกับแผนพัฒนาทั่วไป และแผนปฏิบัติการทั่วไป ในการทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าว ควรให้ภาคีที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผน ในการร่วมปฏิบัติ ตามแผนและในการประเมินผลการพัฒนาตามเป้าหมายตัวชี้วัดที่กำหนดไว้

รายการอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). *ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2558-2560*. สืบค้นวันที่ 16 พฤศจิกายน 2559. จาก http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7114.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กช ทรายชู (2560). “ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บ้านด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา.” *วารสารรัชต์ภาคย์. ฉบับพิเศษ*, 164-177
- ปรีรันธ ชินโชติ (2559). “รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง.” *Veridian E- Journal, Silpakorn University* 9(1). มกราคม – เมษายน 2559, 250-268.
- ธนภูมิ ปองเสงี่ยม และ พยอม ธรรมบุตร (2558) “ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 8(2), 17-26.
- แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี ระยะที่ 2 (2561-2565). ยุทธศาสตร์ที่ 6. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2563. จาก <http://www.bangkok.go.th/upload/user/00000130/planing/developemnt2.pdf>
- พยอม ธรรมบุตร (2560). “แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนพื้นฐานอัตลักษณ์และวิถีไทย แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน ในเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร” *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ* ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (2019) กันยายน-ธันวาคม 2562.
- แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570)*. ยุทธศาสตร์ที่ 4 สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2563. จาก <https://anyflip.com/zzfck/kiel/basic>
- สุภางค์ จันทวนิช. (2561). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*. สืบค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2562. จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/ewt_dl_link.php?nid=6422
- เอี่ยมพร หลินเจริญ (2554). *การพัฒนาแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ เรื่องการศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม:พิษณุโลก. สืบค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2562. จาก https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/PSRU.res.2011.3
- Aunkrusa Sangchumngong (2561). The Development of sustainable tourist destination base on the creative economy: A case study of Klong Kone Mangrove Community Thailand. *Kasetsart Journal of Social Sciences* 40 (2019) 642–649

กลยุทธ์การตลาดกับการบริหารจัดการจองห้องพักผ่านตัวแทน
ผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์ในยุคดิจิทัล
Marketing Strategies and Room Reservation
Management through the Online Travel Agents
in Digital Era

ทิพวรรณ ศรีจันทร์โพธิคุณ Tippawan Srichunpothikun*

วีระ วีระโสภณ Weera Weerasophon**

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง กลยุทธ์การตลาดกับการบริหารจัดการจองห้องพักผ่านตัวแทนผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์ในยุคดิจิทัล เป็นการอภิปรายประเด็นการตัดสินใจจองที่พักผ่านตัวแทนผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์ โดยนำความรู้จากการทบทวนวรรณกรรม เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมการตลาดออนไลน์ และปัจจัยคุณภาพระบบการจองที่พักในระบบออนไลน์ เพื่อมาอธิบายความสัมพันธ์ที่มีต่อพฤติกรรมการตัดสินใจการจองที่พักผ่านตัวแทนผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์

คำสำคัญ: การตัดสินใจจองที่พัก ตัวแทนผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์ ปัจจัยส่วนประสมการตลาดออนไลน์ ปัจจัยคุณภาพระบบการจองที่พักในระบบออนไลน์

Abstract

The academic article “Marketing strategies and room reservation management through the Online Travel Agents (OTA)” is a discussion on decision-making in accommodation reservation through an online booking agent by applying the information from literature review about the theoretical concepts of online marketing mix and quality factors of the online booking system to explain the relationship to the decision-making behavior of booking accommodation via online booking agents.

Keywords: Decision-making for room reservation, Online Travel Agents, Online Marketing Mix, Quality Factors of Online Accommodation Booking System

* นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

** อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักในการขับเคลื่อนเพื่อกระตุ้นการเติบโตอย่างต่อเนื่องและมีบทบาทที่สำคัญต่อความมั่นคง ระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทย ซึ่งอุตสาหกรรมท่องเที่ยวประกอบด้วยธุรกิจหลากหลายประเภท ทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางตรง เช่น ด้านการขนส่งที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว และธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อม เช่น การผลิตและขายสินค้า เป็นต้น ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญเนื่องจากนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ การสร้างงานอาชีพ และการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ (พรกมล ลิ้มโรจน์นุกุล, 2560) สำหรับรายได้ทางการท่องเที่ยวในปี 2564 มีแนวโน้มอยู่ที่ 5.36 แสนล้านบาท มีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 71 จากปีที่ผ่านมา แต่ยังคงต่ำกว่าเมื่อเทียบกับปี 2562 ก่อนเกิดการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 อย่างไรก็ดี จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยอาจจะขยับตัวเพิ่มขึ้นหากได้รับปัจจัยหนุนการท่องเที่ยวไทย ซึ่งได้แก่ ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และเอกชนในการออกมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ และแผนการตลาด ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางและเกิดการใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

ผลจากการที่แนวโน้มการเติบโตของตลาดท่องเที่ยวในประเทศไทยขยายตัวอย่างต่อเนื่องจากการผ่อนคลายมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ประกอบกับ โลกธุรกิจได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วโดยมีแรงขับเคลื่อนจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี (Digital Disruption) ธุรกิจการท่องเที่ยวและที่พักก็เป็นหนึ่งในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในทศวรรษที่ผ่านมา โดยหนึ่งในเทคโนโลยีและธุรกิจที่เข้ามามีบทบาทต่อธุรกิจการท่องเที่ยวโลก คือ ตัวแทนผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์หรือ Online Travel Agency (OTA) ซึ่งเป็นธุรกิจตัวกลางออนไลน์เชื่อมโยงระหว่างธุรกิจที่พักกับนักท่องเที่ยวโดยรวมที่พักรวม ๆ แห่งเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเปรียบเทียบราคาและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการ ทำการจองตลอดจนการชำระเงินเพื่อพร้อมเข้าพักได้ในทีเดียว (one stop service) และด้วยความสะดวกดังกล่าว OTA จึงกลายเป็นช่องทางยอดนิยมของนักท่องเที่ยวในการจองห้องพักที่ส่งผลให้ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวต้องปรับตัวตามสถานการณ์การขยายตัวทางการท่องเที่ยวและเทคโนโลยีที่เริ่มส่งผลกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวแบบอิสระ (FIT – Foreign Individual Tourist) ซึ่งจากการคาดการณ์ของสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชีย และแปซิฟิก (Pacific Asian Travel Association : PATA) นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 7-10 ภายในปี 2563 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2563) โดยลักษณะของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นผู้ที่วางแผนการเดินทางและจองที่พักด้วยตนเอง จึงมีความสามารถเข้าถึงบริการและข้อมูลเพื่อใช้วางแผนการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง เพราะสามารถที่จะชำระเงินผ่านหน้าเว็บไซต์เพื่อจองที่พัก การใช้เว็บไซต์เปรียบเทียบ

ราคา ที่ตั้งของที่พัก รวมถึงการค้นหาโปรโมชั่นได้สะดวกสบายมากขึ้น โดยเฉพาะการเปรียบเทียบราคา และข้อมูลที่พักต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น

นอกจากธุรกิจตัวแทนผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์ (OTA) จะให้บริการด้านการจองห้องพักแล้ว ยังมีบริการด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น การจองตั๋วเครื่องบิน บริการท่องเที่ยวต่าง ๆ (ณัฐวุฒิ เหมาะประมาณ และประสพชัย พสุนนท์, 2565 : 30) ซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่สมาชิกผ่านการให้บริการของตัวแทนผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์ จึงทำให้นักท่องเที่ยวนิยมใช้ในการจองห้องพักผ่านช่องทางนี้เพิ่มมากขึ้น ทั้งในขณะเดียวกันก็ทำให้ธุรกิจตัวแทนผู้ให้บริการจองโรงแรมออนไลน์มีการแข่งขันรุนแรงมากขึ้น ผู้ให้บริการแต่ละรายจึงจำเป็นต้องสร้างกลยุทธ์ให้แตกต่างจากคู่แข่ง (กนกวรรณ โสภักดี และ ชีระวัฒน์ จันทิก, 2559 : 360)

ดังนั้นบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดกับการบริหารจัดการจองห้องพักผ่านตัวแทนผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์ในยุคดิจิทัลรวมถึงการสร้างความสำเร็จเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดด้านส่วนประสมการตลาดออนไลน์ และคุณภาพระบบการจองที่พักในระบบออนไลน์ กับพฤติกรรมความต้องการของที่พักผ่านตัวแทนผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์ในยุคดิจิทัล

1. แนวคิดเกี่ยวกับตัวแทนผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์

ในปัจจุบันโลกธุรกิจได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วโดยมีแรงขับเคลื่อนจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีแห่งโลกดิจิทัลในปัจจุบัน จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าพฤติกรรมของคนส่วนใหญ่ ทำธุรกรรมผ่านอินเทอร์เน็ต เพราะมีความสะดวกสบาย รวดเร็วและสามารถทำได้ทุกที่ซึ่งมีสัญญาณอินเทอร์เน็ต จึงทำให้ธุรกิจตัวกลางให้บริการด้านการจองห้องพัก รวมถึงบริการด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้รับความนิยมมากอันเนื่องมาจากเป็นแพลตฟอร์มที่ช่วยให้สมาชิกได้เจอกับผู้ให้บริการที่พักรถจักรยาน บริการท่องเที่ยวต่าง ๆ และจัดการจองที่พักโรงแรมให้ โดยนำเสนอสิทธิพิเศษและราคาพิเศษให้กับผู้บริโภค(อภวิภา แนวจำปา, อมรรัตน์ คลองโนนสูงและอัจฉราพรรณ ตั้งจาทูโรโสภณ, 2564) ด้วยเหตุนี้ ธุรกิจด้านการท่องเที่ยวและที่พักจึงหันมาให้ความสำคัญกับธุรกิจตัวกลางให้บริการด้านการจองห้องพักมากขึ้น และกลับกลายมาเป็นธุรกิจที่เติบโตอย่างรวดเร็ว โดยรายได้ของธุรกิจการจองที่พักผ่านตัวแทนผู้ให้บริการจองโรงแรมออนไลน์นั้นมาจากการคิดค่าคอมมิชชั่นโดยคิดในอัตราร้อยละ 10-25 ของราคาขาย ซึ่งธุรกิจที่พักต้องยอมเสียรายได้ส่วนนี้เพื่อแลกกับโอกาสให้นักท่องเที่ยวรู้จักและตัดสินใจเข้าพัก (อารยา จันทรสกุล, 2560)

จากที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของตัวแทนผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์ หรือ Online Travel Agency (OTA) มาข้างต้น ผู้เขียนจึงขอขยายความถึงนิยามของ OTA กล่าวคือเป็นแพลตฟอร์มที่เป็นตัวกลางที่ทำหน้าที่ของตัวแทนที่ทำให้โรงแรมและนักท่องเที่ยวมาเจอกัน และเชื่อมถึงกันได้ดียิ่งขึ้น

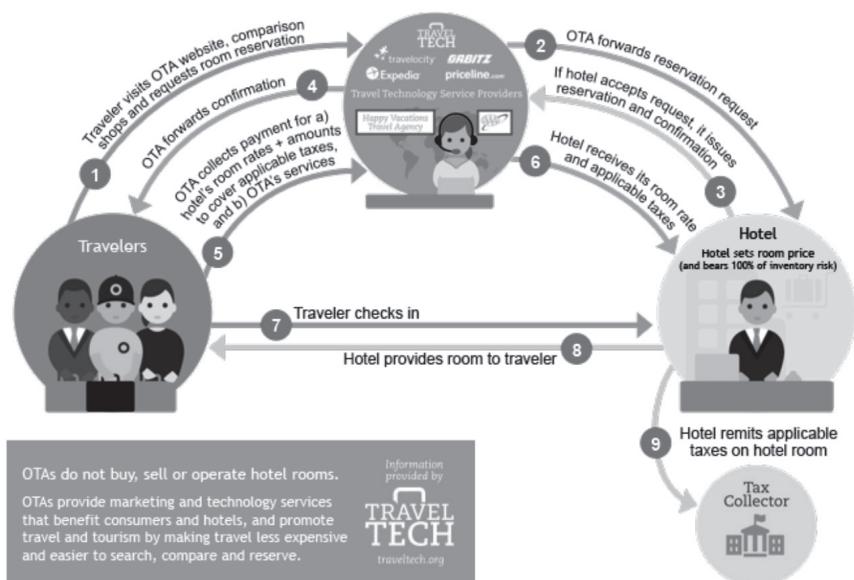
เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวต่อการจองที่พัก ช่องทางการจ่ายเงิน การเดินทาง และบริการ การท่องเที่ยวต่าง ๆ สามารถทำทั้งหมดให้ครบจบใน OTA ได้เลย (One Stop service) โดย OTA จะได้ค่าตอบแทนในรูปแบบของค่านายหน้า (Commission) จากโรงแรมที่ขายที่พักผ่านแพลตฟอร์ม ได้ โดยตัวอย่าง OTA ที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้จักในปัจจุบันมี Agoda Booking Expedia Traveloka เป็นต้น แต่ถ้าหากตามจริงแล้ว OTA ที่มีอยู่จริง ๆ มีมากกว่า 400 แพลตฟอร์มในโลกนี้สำหรับในประเทศไทย OTA ที่ได้รับความนิยมและถูกใช้งานมากที่สุดคือ Agoda และ Traveloka (ณัฐวุฒิ เหมาะประมาณ และ ประสพชัย พสุนนท์, 2565) โดยเมื่อต้นปี 2564 มียอดการจองโรงแรม ที่พักที่ผ่าน Agoda และ Traveloka อยู่ที่ 56.45% และ 19.9% ตามลำดับ ซึ่งพบว่าประชาชนใน กรุงเทพมหานครมีสัดส่วนการใช้ OTA ในการจองโรงแรมที่พักมากที่สุด ส่วนประชาชนในภาคเหนือ ใช้ OTA น้อยที่สุด และด้วยความที่ผู้บริโภคนิยมใช้ตัวแทนผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์ หรือ OTA ทำให้ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาธุรกิจ OTA มีอัตราการเติบโตที่สูงอย่างต่อเนื่อง โดยมีแรงสนับสนุนจากเทคโนโลยีต่าง ๆ อาทิ ระบบอินเทอร์เน็ต สมาร์ทโฟน และ Big Data เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้บริษัท OTA รายใหญ่ 4 ราย ได้แก่ Priceline group, Expedia, TripAdvisor และ Ctrip มีรายได้เฉลี่ยเติบโตย้อนหลังจากปี 2556-2560 สูงถึง 27% ต่อปี ภาพรวมการแข่งขันของผู้ประกอบการ OTA จึงยังคงเป็นไปอย่างรุนแรง

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการใช้ OTA ในการจองโรงแรมที่พักเป็นช่องทางที่สำคัญ อีกช่องทางหนึ่ง นอกเหนือจากการมีโรงแรมที่ดีแล้ว การมี OTA ที่ดีก็จะช่วยให้สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าและเพิ่มยอดการจองห้องพักโรงแรมให้สูงขึ้นไปได้อีกด้วย จึงตอบโจทย์พฤติกรรมผู้บริโภคยุคใหม่ที่ต้องการหาข้อมูลก่อนการตัดสินใจซื้อและเปรียบเทียบหาข้อมูลราคาเพื่อให้ได้ราคาที่ดีที่สุดที่สามารถจับจ่ายได้ ด้วยเหตุนี้ OTA จึงเป็นตัวกลางที่มีบทบาทในธุรกิจการท่องเที่ยวยุคใหม่ เพราะไม่เพียงช่วยให้ลูกค้าสมาชิกได้ใช้บริการได้อย่างสะดวกสบายแล้ว ยังช่วยกระตุ้นตลาดการท่องเที่ยวให้เกิดการจับจ่ายเม็ดเงินออกมา รวมถึงได้ฐานลูกค้าและขยายตลาดใหม่ ๆ ไปได้ทั่วโลกอันเป็นคุณประโยชน์ที่ติดตามมาของการมีอินเทอร์เน็ต เพราะปัจจุบันนี้ OTA เสมือนเป็น Search Engine สำหรับลูกค้าที่เป็นนักท่องเที่ยว กล่าวคือ เมื่อลูกค้าอยากได้ที่พัก ที่เที่ยวบิน ราคาพิเศษ ก็สามารถเข้าไปค้นหาเว็บไซต์ที่เป็นสมาชิกทุกครั้ง และนอกจากนั้น OTA ยังเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ให้คำแนะนำที่เชื่อถือได้อีกด้วย

2. กระบวนการทำงานของตัวกลางจองห้องพักออนไลน์

ธุรกิจตัวแทนผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์ หรือ Online Travel Agents (OTA) มีบทบาทในการเป็นตัวกลางการให้บริการระหว่างผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการที่มุ่งเน้นในด้านการท่องเที่ยวเป็นหลัก

ไม่ว่าจะเป็นที่พัก ตัวเครื่องบิน รถเช่า ดังที่นิวัฒน์ ชาติระวิทยากุล (2559) ได้อธิบาย ขั้นตอนการทำงานของระบบการให้บริการตัวกลางจองห้องพักออนไลน์ (ภาพที่ 1) โดย หมายเลข (1) เริ่มต้นจากลูกค้าของ OTA ในระบบออนไลน์ทั้งเว็บไซต์และแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่มีความสนใจบริการด้านที่พักหรือบริการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งจะมีการเริ่มค้นหาสถานที่พักและข้อมูลต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบราคาและอ่านรีวิวจากผู้ที่เคยใช้บริการมาแล้ว หากลูกค้าสนใจก็จะทำการจองห้องพักบริการนั้น ๆ ผ่านหน้าเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันของระบบตัวกลางจองห้องพักออนไลน์ หมายเลข (2) และ (3) ทาง OTA ซึ่งเป็นผู้ให้บริการ จะทำการตรวจสอบการสั่งจองไปยังโรงแรมบริการที่ลูกค้าสนใจ หากสามารถซื้อบริการนั้นได้โรงแรมก็จะแจ้งไปยัง OTA หมายเลข (4) ทาง OTA จะส่งคำยืนยันไปยังลูกค้าเพื่อให้ยืนยันการสั่งซื้อบริการนั้นอีกครั้ง หมายเลข (5) และ (6) หากลูกค้ายืนยันกลับมา ระบบจะเข้าสู่ขั้นตอนของการชำระเงิน ซึ่งจะตัดค่าใช้จ่ายทางระบบออนไลน์ และเมื่อทำการสำเร็จ ระบบจะส่งไปยืนยันการจองห้องพักให้ทันที หมายเลข (7) และ (8) ลูกค้าสามารถใช้บริการห้องพักและบริการด้านการท่องเที่ยวตามที่จองไว้ได้

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการทำงานของระบบตัวกลางจองห้องพักออนไลน์

ที่มา: <https://www.niwat.blog/ขั้นตอนการทำงานระหว่าง/#sthash.RTYlbSYV.dpuf>

อย่างไรก็ดี OTA ก็มีทั้งข้อดี และข้อเสียให้ผู้ประกอบการต้องพิจารณาคือ OTA ช่วยสร้างความสะดวกสบายให้กับลูกค้าที่ต้องการหาโรงแรม โดยรวมทุกโรงแรมไว้ให้ลูกค้าเลือกพักได้ตามความต้องการ และโรงแรมสามารถได้ฐานลูกค้าใหม่ ๆ เข้ามาตลอด ทำให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น แต่ก็มีข้อเสีย คือ ผู้ประกอบการอาจเสียโอกาสทางการตลาด ส่วนใหญ่ลูกค้าจะเลือกพัก เพราะเปรียบเทียบราคา การสร้างความภักดีของลูกค้าจะทำได้ยากยิ่งขึ้น และเสียโอกาสทางการขาย เนื่องจากโรงแรมไม่สามารถเสนอ “ราคาห้องที่ถูกกว่า” เพราะโรงแรมถูกผูกมัดด้วยสัญญา กับ OTA ต้องเปิดเผยราคาทั้งหมดให้กับตัวแทนขาย ดังนั้น ราคาห้องพักบนเว็บไซต์โรงแรมก็เท่ากับ OTA อยู่ดี ทั้ง ๆ ที่บางช่วงควรจะขายได้ในราคาที่สูง ก็อาจจะถูกดึงราคาให้ต่ำลงมาได้ รวมถึงการเสียดำเนินการให้ OTA ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจไม่ยั่งยืนกับธุรกิจโรงแรมและที่พักในระยะยาว แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะไม่มีทางออกสำหรับเรื่องนี้ หากไม่ใช้กลยุทธ์ด้านราคา ก็สามารถใช้กลยุทธ์อื่นแทน อย่างการสะสมแต้มสมาชิก เสนอสิทธิพิเศษอื่น ๆ หรือการทำการตลาดทางตรงทดแทน เป็นต้น

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจจองห้องพักผ่านตัวแทนผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์ในยุคดิจิทัล

การตัดสินใจจองห้องพักผ่านตัวแทนผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์ในยุคดิจิทัลอาจจะมีเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจที่แตกต่างกันไปตามพฤติกรรมของผู้บริโภค ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่า มีงานวิจัยจำนวนมากที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับอิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมการตลาดออนไลน์ และปัจจัยคุณภาพระบบการจองที่พักในระบบออนไลน์ ผู้เขียนจึงขอเสนอองค์ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับสองปัจจัยนี้เพื่อประโยชน์ต่อผู้อ่านและผู้ประกอบการธุรกิจที่พักในอันที่จะทำความเข้าใจและนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการจองห้องพักผ่านตัวแทนผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์ในยุคดิจิทัลต่อไป

3.1 ส่วนประสมการตลาดออนไลน์ (Online Marketing Mix)

Kotler & Keller (2012 : 140) กล่าวว่าส่วนประสมทางการตลาดเป็นเครื่องมือของธุรกิจที่สำคัญที่ธุรกิจต้องใช้แบบผสมผสาน ซึ่งถือเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญเพื่อใช้ในการแข่งขัน หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นเครื่องมือทางการตลาด (ควบคุมได้) ที่ถูกนำมาใช้ร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการตอบสนองความพึงพอใจและความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย โดยที่ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2552 : 142) ได้กล่าวว่าส่วนประสมทางการตลาด เป็นเครื่องมือที่ธุรกิจสร้าง/กำหนดขึ้นมาเพื่อใช้กับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อทำให้ธุรกิจบรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาด มีจำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึงสิ่งที่เสนอกับตลาดเพื่อให้เกิดความสนใจ ความอยากได้หรือการใช้และการบริโภคที่สามารถตอบสนองความต้องการหรือความจำเป็นในด้านราคา (Price) หมายถึง คุณค่าผลิตภัณฑ์

ในรูปตัวเงิน ลูกค้าน่าจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่าของบริการกับราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการนำเสนอบริการให้แก่ลูกค้าซึ่งมีผลต่อการรับรู้ของลูกค้าในคุณค่าและคุณประโยชน์ของบริการที่นำเสนอ ด้านการส่งเสริมการขาย (Promotion) เป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีความสำคัญในการติดต่อสื่อสารให้ผู้ใช้บริการโดยมีวัตถุประสงค์ที่แจ้งข่าวสารหรือชักจูงให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมการใช้บริการ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง เครื่องมือทางการตลาดหลากหลายรูปแบบที่มุ่งใจผู้บริโภคให้เกิดการตอบสนองต่อสินค้าและบริการที่ผู้ประกอบการนำเสนอ ซึ่งองค์ประกอบของส่วนประสมทางการตลาดในระยะเริ่มต้นถูกพิจารณาใน 4 มิติหลักคือ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด ต่อมาส่วนประสมการตลาดได้ถูกนักวิชาการที่มีชื่อเสียงได้พัฒนาให้แตกต่างออกไป ทั้งนี้เพื่อให้ส่วนประสมการตลาดนั้นสอดคล้องกับบริบทและสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป และสามารถตอบสนองความต้องการอย่างเฉพาะเจาะจงต่อผู้บริโภคมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะในกิจกรรมการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หรือ E-Commerce (ณัฐวุฒิ เหมาะประมาณ, 2564: 216) จึงเกิดการพัฒนาคือออกมาเป็นส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (Online Marketing Mix) ซึ่งเป็นองค์ประกอบการตลาดแบบใหม่ ที่มีองค์ประกอบ 6 มิติคือ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด การรักษาความเป็นส่วนตัว และการให้บริการส่วนบุคคล ดังที่นักวิชาการจำนวนหนึ่งได้ให้นิยามและเสนอองค์ประกอบของส่วนประสมการตลาดออนไลน์ที่สนับสนุนข้อความข้างต้น ดังนี้

วิภา สู้สกุลสิงห์ (2563 : 97) ให้ความหมายว่า ส่วนประสมการตลาดออนไลน์ (Online Marketing Mix) คือการตลาดแบบใหม่ ที่ประกอบไปด้วย 6Ps คือ ผลิตภัณฑ์ ราคา การจำหน่าย และการส่งเสริมการขาย การให้บริการเจาะจง การรักษาความเป็นส่วนตัว สอดคล้องกับ อรุโณทัย ปัญญา (2562 : 58) ได้ให้ความหมายคือ เป็นการทำการตลาดสมัยใหม่บนโลกออนไลน์ที่มีองค์ประกอบต่าง ๆ ของการตลาดแบบพาณิชย์จะต้องทำความเข้าใจเป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมทางการตลาดให้เหมาะสม และเกิดประสิทธิผลมากที่สุดประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด การให้บริการแบบเจาะจง และการรักษาความเป็นส่วนตัว

ในขณะที่ Kotler & Keller (2012 : 145) อธิบายว่า ส่วนประสมทางการตลาดประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) รวมเรียกว่า 4Ps และสำหรับธุรกิจออนไลน์จะมีส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) เพิ่มเข้ามาอีก 2 ปัจจัย คือ การให้บริการส่วนบุคคล (Personalization) และการรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy) รวมเรียกได้ว่าเป็น 6Ps โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ผู้บริโภครับรู้ในสินค้าและบริการมากขึ้นและเป็นช่องทางสื่อสารกับผู้บริโภคได้ตลอดเวลา ซึ่งใช้วิธีต่าง ๆ ใน

การโฆษณาเว็บไซต์ หรือโฆษณาการขายสินค้า ทำให้เข้าถึงผู้บริโภคอย่างตรงกลุ่มเป้าหมาย

ดังนั้นส่วนประสมการตลาดออนไลน์ (Online Marketing Mix) คือ การสื่อสารออนไลน์ เพื่อทำการตลาด โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ผู้บริโภครับรู้ในสินค้าและบริการมากขึ้นและเป็นช่องทางสื่อสารกับผู้บริโภคได้ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้กลยุทธ์การตลาดโดยใช้ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ จึงถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวใน อันที่จริงจะทำให้เกิดการตัดสินใจการจองที่พักผ่านตัวแทนผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์ ผ่านกลยุทธ์ ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งที่ต้องการนำเสนอสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการให้แก่ลูกค้า แบ่งเป็นสินค้าที่สามารถจับต้องได้ สินค้าที่ไม่สามารถจับต้องได้ และสินค้าดิจิทัลที่มีความเกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ต เช่น ตราสินค้า สิ่งอำนวยความสะดวก ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ เว็บไซต์ที่ใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน เป็นต้น ผู้ให้บริการจึงต้องมีกิจกรรมหรือภาระงาน และขีดความสามารถ หรือ Competency ที่จะส่งผลให้ภาระงานที่กำหนดขึ้นประสบผลสำเร็จ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้ผู้รับบริการ เกิดความประทับใจ

2. ราคา (Price) หมายถึง มูลค่าของจำนวนเงินที่ผู้บริโภคต้องจ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์และบริการที่ผู้บริโภคต้องการ โดยก่อนการตัดสินใจซื้อ ผู้บริโภคมักจะมีการเปรียบเทียบระหว่างคุณค่าที่ได้รับและราคาที่ต้องจ่ายของผลิตภัณฑ์และบริการ ซึ่งราคาในบทความนี้หมายถึง อัตราค่าบริการห้องพัก ค่าธรรมเนียม ค่าทำความสะอาด ค่าอาหาร และค่าบริการอื่น ๆ เป็นต้น ทำให้ผู้ผลิตหรือผู้ขายจะต้องคำนึงถึงการรับรู้คุณค่าในสายตาของ ผู้บริโภคเพื่อนำไปกำหนดกลยุทธ์ด้านราคาและสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขันอีกด้วย

3. ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) หมายถึง ช่องทางในการนำเสนอเพื่อกระจาย และจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์และบริการจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคโดยตรง ซึ่งมีผลต่อการรับรู้คุณค่า และอรรถประโยชน์ในผลิตภัณฑ์และบริการนั้น โดยในปัจจุบันช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านทางระบบออนไลน์เป็นช่องทางการขายที่ได้รับความนิยมและเติบโตอย่างต่อเนื่อง ช่องทางการจัดจำหน่ายมีหลากหลายช่องทาง เช่น เว็บไซต์ (Website) เฟซบุ๊ก (Facebook) แอปพลิเคชัน (Application) เป็นต้น เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างสะดวก และเข้าถึงข้อมูลได้รวดเร็วมากขึ้น

4. การส่งเสริมการขาย (Promotion) หมายถึง กระบวนการทางด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค เพื่อแจ้งข้อมูลและจูงใจให้ผู้บริโภคมีความเปลี่ยนแปลงทางความเชื่อทัศนคติ ความรู้สึก และพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงสร้างการตระหนักรู้และจดจำในผลิตภัณฑ์และบริการ

5. การให้บริการส่วนบุคคล (Personalization) หมายถึง การให้บริการแบบเฉพาะส่วนบุคคล ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย หรือเป็นการตลาดแบบส่วนบุคคล (One to One Marketing) ซึ่งเป็นการเสนอขายสินค้าหรือบริการให้ตรงกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายมากที่สุด รวมทั้งแต่ละบุคคลมีความต้องการเฉพาะที่แตกต่างกัน โดยพิจารณาจากพฤติกรรมของผู้บริโภค เพื่อให้ผลิตภัณฑ์และบริการสามารถเข้าถึงและสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมาย ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

6. การรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy) หมายถึง ชื่อผู้ใช้รหัสผ่าน ประวัติส่วนตัว เป็นต้น รวมถึงมีระบบหรือเทคโนโลยีที่รักษาความปลอดภัยบนเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน เพื่อช่วยป้องกันการเข้าถึง การใช้การประมวลผล หรือเปลี่ยนแปลงบัญชีและข้อมูลส่วนตัว ตลอดจนป้องกันข้อมูลไม่ให้สูญหาย เพื่อต้องการที่จะสร้างความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือต่อระบบรักษาความปลอดภัยบนเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน ระบบการจองโรงแรมผ่านช่องทางออนไลน์

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าการแข่งขันทางการตลาดที่สูงขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการต่าง ๆ ต้องมีการวางแผนการตลาดอยู่ตลอดเวลา เพื่อทำการตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้พอใจอย่างสูงสุด โดยใช้กลยุทธ์การตลาดผ่านการจัดการส่วนประสมการตลาดออนไลน์ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ใช้บริการตัดสินใจจองห้องพักผ่านตัวแทนผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์ในยุคดิจิทัล

3.2 คุณภาพระบบการจองที่พักในระบบออนไลน์

จากที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับเทคโนโลยีดิจิทัล และธุรกิจ OTA เข้ามามีบทบาทเพื่ออำนวยความสะดวกเร็วในการจองที่พักอีกทั้งยังมอบข้อเสนอพิเศษให้ผู้ใช้บริการ ดังนั้น นักท่องเที่ยวจึงมีแนวโน้มในการใช้บริการ OTA มากขึ้นโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวด้วยตัวเองและยินดีที่จะใช้อินเทอร์เน็ตในการจองโรงแรมออนไลน์ (ภัตสริน ละอองกุล, 2561: 42) จึงเป็นความท้าทายของผู้ประกอบการ OTA ที่จะพัฒนาแพลตฟอร์ม ตลอดจนเว็บไซต์ รวมถึงพัฒนาสินค้าและบริการ เพราะแพลตฟอร์มและเว็บไซต์ OTA มีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้กลุ่มลูกค้าสามารถรับรู้ ถึงสินค้าและแบรนด์ของร้านค้า โดย OTA เป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้บริโภครู้จักตัวแบรนด์ของร้านค้ารวมไปถึง สินค้าและบริการ โดยที่เว็บไซต์จะส่งผลให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการผ่านช่องทางออนไลน์นั้น จะต้องสร้างแพลตฟอร์มและเว็บไซต์ OTA ให้มีความน่าเชื่อถือ และใช้งานได้ง่ายรวมไปถึงการทำให้ผู้บริโภครับรู้ถึงความปลอดภัยในด้านต่าง ๆ ทั้งข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้บริโภคจำเป็นต้องกรอกลงบนแพลตฟอร์มและเว็บไซต์ OTA (พรนัชชา คงสะอาด, ศศิประภา เหลืองเพิ่มสกุลและ เกตุวดี สมบูรณ์ทวี, 2561 : 132)

อย่างไรก็ดี คุณภาพแพลตฟอร์มและเว็บไซต์ OTA ที่ให้บริการนั้นก็มีความสำคัญ และได้รับการยอมรับว่าเป็นปัจจัยหลักนำไปสู่ความสำเร็จของธุรกิจการจองที่พักในระบบออนไลน์ ซึ่งช่วยสร้างความพึงพอใจและความตั้งใจซื้อ ในอดีตมีนักวิจัยหลายท่านที่ศึกษาถึงคุณภาพระบบการจองที่พักในระบบออนไลน์ เป็นเหตุให้แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพระบบการจองที่พักในระบบออนไลน์มีความแตกต่างกัน (สาวิตรี อมิตรพ่าย และพิมพ์ สุ่นสวัสดิ์, 2559: 110) โดยบทความนี้จะนำเสนอแนวคิดของ Delone และ Mclean (2003: 115) ที่อธิบายถึงความหมายของคุณภาพระบบการจองที่พักในระบบออนไลน์ใน 5 มิติ ดังนี้

1. ด้านความง่ายในการใช้งาน (Ease of Use) เว็บไซต์นั้นใช้งานง่ายสำหรับผู้ใช้อหรือไม่ ซึ่งรวมถึงความเข้าใจง่ายและดำเนินการง่าย การใช้งานได้ดีในการใช้งานนั้นไม่ได้หมายความว่าเว็บไซต์ของโรงแรมจะมีประโยชน์ต่อผู้ใช้ เนื่องจากประโยชน์ขึ้นอยู่กับความสะดวกในการใช้งาน เป้าหมายสูงสุดของการใช้งานง่ายคือการทำให้เว็บไซต์ของโรงแรมมีประสิทธิภาพและสนุกสนานยิ่งขึ้นสำหรับผู้ใช้ในการสัมผัส (Afshardost, 2013) นั่นคือการสร้างช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์หรือสื่อออนไลน์ จะต้องออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้ใช้งาน การเข้าถึงเว็บไซต์ได้ง่ายรวมถึงสร้างประโยชน์และความสะดวกสบายให้แก่ผู้ใช้ (Abdullah et al., 2016) โดยไม่ต้องอาศัยความพยายามมาก

2. ด้านความปลอดภัยในการใช้งาน (Security) ระบบความปลอดภัยของเว็บไซต์จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนาความมั่นใจของลูกค้าในเว็บไซต์และความเต็มใจในการทำธุรกรรมออนไลน์ ดังนั้นเว็บไซต์ควรให้ความสามารถในการปกป้องและปกป้องข้อมูลในเว็บไซต์เพื่อเพิ่มคุณภาพเว็บไซต์ที่รับรู้ (Nakayama et al., 2005) ดังนั้นความปลอดภัย หมายถึง การป้องกันข้อมูลรวมถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ เช่น ระบบที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูล และการถ่ายโอนข้อมูลหรือรอดพ้นจากอันตรายอยู่ในสถานะที่มีความปลอดภัยไร้ความกังวลและความกลัว ในระดับที่ทำให้ลูกค้าเชื่อได้ว่าการใช้เว็บไซต์จะปราศจากอันตรายความเสี่ยงหรือข้อสงสัย

3. ด้านความมีเสถียรภาพในการใช้งาน (Reliability) หมายถึง หมายถึง เว็บไซต์จะต้องมีความน่าเชื่อถือทั้งในด้านรูปแบบของเว็บไซต์ และลักษณะของการให้บริการของเว็บไซต์ รวมไปถึงจำนวนลูกค้าที่เคยใช้บริการเว็บไซต์ แล้วมีการแนะนำให้คนอื่นมาใช้บริการต่อ หรือมีการเขียนแนะนำเว็บไซต์ (Review) รวมถึงมีความมั่นคง ความคงเสถียรของระบบภายในเงื่อนไขในการใช้งานที่หลากหลาย

4. ด้านความรวดเร็วในการตอบสนอง (Response Times) หมายถึง เว็บไซต์ที่มีคุณภาพจะต้องมีการตอบสนองที่รวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่ในช่วงที่ผู้ใช้งานร้องขอจนกระทั่งระบบตอบสนองกลับมายังผู้ใช้งานเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ดิสม่าเสมอและสมเหตุสมผล (Shasha & Weideman, 2018) อาทิ การโหลดเปลี่ยนหน้าของเว็บไซต์ การโหลดข้อมูลต่าง ๆ ของ เว็บไซต์ เป็นต้น

5. ด้านความง่ายในการเข้าถึง (Convenience of Access) หมายถึง ความง่าย หรือความยาก ที่ผู้ใช้งานปรับใช้ประโยชน์ความสามารถของระบบสารสนเทศ จะเข้าใช้งานตอนไหน ก็สามารถใช้ได้ตลอดเวลา นอกจากนั้นยังพร้อมใช้งานได้กับทุกอุปกรณ์ อาทิ โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต เป็นต้น (Mehmood & Najmi, 2017)

บทสรุป

การจองห้องพักผ่านตัวแทนผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์ในยุคดิจิทัล นั้นเป็นการจองผ่านการใช้งานแพลตฟอร์มและเว็บไซต์ตัวแทนให้บริการจองที่พักแรม คือ ตัวแทนการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวออนไลน์ ทั้งในแง่ของการเป็นช่องทางจองห้องพักที่มีส่วนช่วยในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เนื่องจากสามารถบอกข้อมูลที่พักรวม การจัดอันดับที่พักแรมที่ให้บริการดีที่สุดรูปแบบห้องพักที่ให้บริการ สถานที่ตั้ง สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีรูปภาพประกอบ สามารถเปรียบเทียบราคาค่าบริการที่ต้องการได้ อีกทั้งยังมีคำแนะนำจากผู้ที่เคยใช้บริการแล้วประกอบการตัดสินใจในการเข้าพักอีกด้วย ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการจองที่พักผ่านตัวแทนผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์คือปัจจัยส่วนประสมการตลาดออนไลน์ และคุณภาพระบบการจองที่พักในระบบออนไลน์ นั่นเอง

ทั้งนี้จากข้อมูลจำนวนของนักท่องเที่ยวมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้น ซึ่งเกิดจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และภาคเอกชนในการออกมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ และแผนการตลาดที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทาง และเกิดการใช้จ่ายเพิ่มขึ้น รวมถึงลดความยุ่งยากซับซ้อนในการเข้าร่วมและใช้สิทธิ์ของมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวในประเทศ ประกอบกับธุรกิจการจองที่พักผ่านตัวแทนผู้ให้บริการจองโรงแรมออนไลน์ที่เพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปตามโลกยุคดิจิทัล ทำให้อุตสาหกรรมการจองที่พักผ่านตัวแทนผู้ให้บริการจองโรงแรมออนไลน์มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง ทำให้ตัวแทนผู้ให้บริการจองโรงแรมออนไลน์แต่ละรายจำเป็นต้องสร้างกลยุทธ์ให้แตกต่างจากคู่แข่งดังนี้

1. ผู้ประกอบการที่พักและโรงแรมควรให้ความสำคัญในด้านการให้บริการผ่านการจองที่พักในระบบออนไลน์ให้มากขึ้น ควรมีการอัปเดตข้อมูลห้องพักรวดเร็วและสม่ำเสมอ คุณภาพและมาตรฐานในระบบให้บริการการจองที่พัก เงื่อนไข และวิธีการติดต่อ รูปภาพสิ่งแวดล้อมภายในที่พัก เส้นทางเดินทาง อีกทั้งควรแสดงรายละเอียดขั้นตอนการจองหรือขั้นตอนการชำระเงินที่เข้าใจง่าย อาจนำเสนอข้อมูลเป็นรูปภาพประกอบคำอธิบาย หรือทำเป็นคลิปวิดีโอแนะนำก็จะทำให้เกิดความน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น และจะทำให้ผู้บริโภคมองเห็นภาพได้ง่ายขึ้น นั่นคือระบบให้บริการการจองที่พักออนไลน์ครอบคลุมทุกรูปแบบ การให้บริการจองห้องพักรวมไว้ในทีเดียว

2. ระบบให้บริการการจองที่พักออนไลน์ ต้องทำให้ลูกค้าสามารถจองที่พักได้รวดเร็วและจองได้ตลอดเวลา มีความสะดวก ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นเมื่อใช้บริการผ่านระบบให้บริการการจองที่พักออนไลน์ มีความรวดเร็วในการติดต่อประสานงานกับที่พักเมื่อใช้บริการจองที่พักออนไลน์และสามารถตอบสนองความต้องการเมื่อเกิดปัญหาในการติดต่อที่พักหรือการใช้บริการ รวมถึงสามารถติดต่อสอบถามข้อมูลได้หลายช่องทาง มีระบบการตอบกลับอัตโนมัติ ช่องทางการติดต่อใช้งานง่ายระบบไม่ซับซ้อนจนเกินไป การได้รับส่วนลดเมื่อใช้บริการจองที่พักในระบบออนไลน์ ระบบออนไลน์บริการการจองที่พักมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออย่างทั่วถึง

3. การขายตรงของโรงแรม กล่าวคือ แม้ว่าการจองที่พักในระบบออนไลน์ สามารถช่วยเพิ่มยอดขายให้กับผู้ประกอบการโรงแรมที่พักได้ แต่สิ่งสำคัญอยู่ที่การทำรายได้เพื่อให้ได้ผลกำไรสูงสุดอยู่ดี ซึ่งการขายตรงเป็นช่องทางที่โรงแรมที่พักควรจะเน้นเป็นหลักเพราะไม่ต้องแบ่งรายได้ให้ตัวแทน ฉะนั้นถ้าโรงแรมที่พักเลือกที่จะใช้บริการ OTA ก็ควรที่จะพัฒนากลยุทธ์การตลาดออนไลน์ที่เน้นการขายตรงของโรงแรมควบคู่กันไปด้วย และถ้าจะให้ดียิ่งขึ้นโรงแรมก็ควรหาวิธีในการรักษาลูกค้าที่เคยเข้าพัก ให้กลับมาพักที่โรงแรมอีกครั้งก็จะเป็นผลดีต่อโรงแรมยิ่งขึ้นไปอีก

4. คุณภาพระบบการจองที่พักในระบบออนไลน์ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจการจองที่พักผ่านตัวแทนผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์ ดังนั้นผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญต่อคุณภาพระบบการจองที่พักผ่านตัวแทนผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์โดยต้องมีการออกแบบ มีฟังก์ชันการใช้งานที่สอดคล้องตามการใช้งานของผู้ใช้งานได้และมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการการจองที่พัก ฟังก์ชันการใช้งานที่เหมาะสม ระบบออนไลน์ออกแบบให้ใช้งานได้ง่ายเหมาะกับการจองที่พักและสามารถค้นหาที่พักได้สะดวกใช้งานง่าย ช่วยบริหารเวลาในการทำแผนการท่องเที่ยวได้เร็วขึ้นและที่สำคัญระบบการจองที่พักผ่านตัวแทนผู้ให้บริการจองที่พักออนไลน์ควรนำนวัตกรรมเทคโนโลยีการจองห้องพักที่ทันสมัยมาใช้ในการพัฒนาระบบการจองที่พักในระบบออนไลน์ เพื่อให้เชื่อมโยงเข้าถึงโปรแกรมประยุกต์และแอปพลิเคชันในอันที่จะทำให้ลูกค้าสามารถตรวจสอบสถานะห้องพักในแต่ละวันได้ทันที เข้าชมห้องพักแต่ละประเภทได้ ซึ่งช่วยประหยัดเวลาการใช้โทรศัพท์เพื่อสอบถามกับพนักงาน สามารถทำการจองห้องพักทางหน้าเว็บไซต์โดยกรอกข้อมูลส่วนตัว หรือทำการสมัครสมาชิกเพื่อใช้โค้ดส่วนลดห้องพัก และยืนยันการจองได้ และมีช่องทางเลือกหลากหลายในการชำระเงินรูปแบบต่าง ๆ

รายการอ้างอิง

- กนกวรรณ โสภักดี และ วีระวัฒน์ จันทิก. (2559). “ปัจจัยความคาดหวังที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกจองห้องพัก
ในระบบอิเล็กทรอนิกส์บนเว็บไซต์.” *Veridian E-Journal*, 9(2), 355-374
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2563). *9 แนวโน้มใหม่ในอนาคตการท่องเที่ยว*. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2566
จาก <https://thai.tourismthailand.org/Articles/9tat>.
- แก้วขวัญ สุธีระตฤณมา. (2560). *ปัจจัยที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการตัดสินใจเลือกจองโรงแรมผ่านช่องทาง
ออนไลน์*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ณัฐวุฒิ เหมาะประมาณและประสพชัย พสุนนท์. (2565). “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจองห้องพัก
ออนไลน์ ของนักท่องเที่ยวในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์.” *วารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ*, 4(1),
27-40.
- ณัฐวุฒิ เหมาะประมาณ. (2564). “การตัดสินใจใช้บริการโรงแรมผ่านระบบการจองออนไลน์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย
ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามัน.” *วารสารรัชต์ภาคย์*, 15(2), 211-225.
- นิวัฒน์ ชาดะวิทยากุล. (2559). *แนะนำวิธีเลือกใช้ Social Media ให้เหมาะกับกลยุทธ์การตลาดพ.ศ. นี้*. สืบค้น
เมื่อ 10 มกราคม 2566. จาก <http://www.digithun.com/social-mediastrategy/>
- ประภัศร บุตรดา. (2559). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจจองห้องพักผ่านบริษัทนำเที่ยวออนไลน์ (Online Travel
Agent) ของโรงแรมระดับ 4 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
กรุงเทพ.
- พรกมล ลิ้มโรจน์นุกุล. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการจองห้องพักผ่านตัวกลางออนไลน์*. กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พรนัชชา คงสะอาด ศศิประภา เหลืองเพิ่มสกุลและ เกตุวดี สมบูรณ์ทวี. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้งาน
แอปพลิเคชันและการตัดสินใจจองเที่ยวบินและที่พักผ่าน Traveloka*. ในการประชุมวิชาการระดับชาติ
สังคมศาสตร์วิชาการ ครั้งที่ 14 หน้า 130. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ภัศรลิน ละอองกุล. (2561). *คุณภาพเว็บไซต์กับการจองโรงแรมออนไลน์ของคนไทย Gen Y*. กรุงเทพฯ: บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิภา สู้สกุลสิงห์. (2563). *ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิว
หน้าผ่านเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก*. พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยนเรศวร
- ศิริวรรณ เจริญรัตน์ และคณะ (2552). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: ซีระพีลิ้มและไซแท็กซ์.
- สาวิตรี อมิตรพ่าย และพิมพ์ สุนสวัสดิ์. (2559). “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อบริการห้องพักโรงแรมโดยการจอง
ผ่านเว็บไซต์ธุรกิจตัวแทนการท่องเที่ยว.” *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 33(2),
107-134.
- อรุณทัย ปัญญา. (2562). *ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านสังคม
ออนไลน์ (เฟซบุ๊ก) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่*.
เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

- อังควิภา แนวจำปา, อมรรัตน์ คลองโนนสูงและอัจฉราพรรณ ตั้งจตุรโสภณ. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจจองที่พักผ่านตัวแทนผู้ให้บริการจองโรงแรมออนไลน์ของประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 11(4), 785-799.
- อารยา จันทร์สกุล. (2560). *อุตสาหกรรมท่องเที่ยว: การบริหารจัดการธุรกิจที่พักในยุคออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 26 มกราคม 2566, จาก https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/Southern/Research Paper/Hotel_Management.pdf
- อิทธิภูมิ พรหมมา และ วีรรัตน์ วรพิเชฐ. (2558). การใช้ความคิดเห็นของลูกค้าในสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการใช้บริการของธุรกิจโรงแรมไทย. *วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่*, 8(2), 129-141.
- Abdullah, D., Krishnaswamy, J., Norhayati, S., Bahari, K., & Md Nor, N. (2016). The Effects of Perceived Interactivity, Perceived Ease of Use and Perceived Usefulness on Online Hotel Booking Intention: A Conceptual Framework. *International Academic Reserach Journal of Social Science*, 2, 1-5.
- Afshardost, M. (2013). Linking trust, perceived website quality, privacy protection, gender and online purchase intentions. *IOSR Journal of Business and Management*, 13, 63-72.
- Delone, W. H., & McLean, E. R. (2003). The DeLone and McLean model of information systems success: A ten-year update. *Information System*, 19(4), 9-30.
- Kotler, P., & Keller, K. (2012). *Marketing Management: The Millennium (14th ed)*. New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Mehmood, S., & Najmi, A. (2017). Understanding the impact of service convenience on customer satisfaction in home delivery: Evidence from Pakistan. *International Journal of Electronic Customer Relationship Management*, 11, 23.
- Nakayama, K., Ishizaki, T., & Oba, M. (2005). *Application of Web Services Security Using Travel Industry Model*.
- Shasha, Z., & Weideman, M. (2018). *Measurement of the usability of web-based hotel reservation systems*. [0176]
- William, H. D., & Ephraim, R. M. (2003). The DeLone and McLean Model of Information Systems Success: A Ten-Year Update. *Journal of Management Information Systems*, 19(4), 9-30.

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน :
เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
Local Museum with Sustainable Tourism:
Koh Kret, Nonthaburi Province

เวชกร ตาลวันนา Wechagron Talwanna*

บทคัดย่อ

เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงที่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ มีพื้นที่ลักษณะเป็นเกาะขนาดใหญ่กลางแม่น้ำเจ้าพระยา มีความหลากหลายในวิถีชีวิตชุมชนและชาติพันธุ์ มีทั้งคนไทยแท้ ไทยมอญ และไทยมุสลิม ขึ้นชื่อที่สุดคือชุมชนกลุ่มชาวมอญที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ชัดเจนโดดเด่น มีภูมิปัญญาการปั้นเครื่องปั้นดินเผาชั้นดี มีภูมิปัญญาด้านอาหารและขนมหวาน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเที่ยวบนเกาะเกร็ด มีทั้งมาเดินเที่ยว เลือกซื้อสินค้าไหว้พระ ปั่นจักรยาน หรือเลือกนั่งเรือชมวิถีชีวิตรอบเกาะ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นภายในเกาะเกร็ด โดยพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเหล่านี้มีศักยภาพส่งเสริมพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนได้อย่างไร

จากการศึกษาพบว่า เกาะเกร็ดมีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นอยู่ 2 แห่งคือ พิพิธภัณฑ์วัดปรมย์ยิกาวาสวรวิหาร และพิพิธภัณฑ์ชาวมอญ (บ้านกวนอาม่าน) เป็นแหล่งความรู้ในเรื่องวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชุมชนให้แก่นักท่องเที่ยวนอกเหนือจากการมาเดินเที่ยวเลือกซื้อสินค้าเพื่อความบันเทิง พิพิธภัณฑ์วัดปรมย์ยิกาวาสวรวิหาร ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดทิศทาง เปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน เห็นคุณค่าของพิพิธภัณฑ์ ก่อให้เกิดการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน ส่งผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในเกาะเกร็ดต่อไป ส่วนพิพิธภัณฑ์ชาวมอญ (บ้านกวนอาม่าน) ปัจจุบันได้ ปิดตัวลงแบบถาวรเนื่องจากผู้ริเริ่มก่อตั้งพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ควบคุมดูแลเพียงคนเดียว เมื่อเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าชมไม่เพียงพอ สิ่งของที่จัดแสดงชำรุดเสียหายจากนักท่องเที่ยว การดูแลบำรุงรักษาจึงเป็นไปได้ยาก ผู้ริเริ่มก่อตั้งได้มอบสิ่งของภายในพิพิธภัณฑ์บางส่วนให้แก่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและพิพิธภัณฑ์อื่น ๆ หากในอนาคตพิพิธภัณฑ์แห่งนี้จะกลับฟื้นคืนชีพมาอีกครั้งต้องได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และที่สำคัญคือคนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์จึงจะสำเร็จจุลวงและยั่งยืนตลอดไป

คำสำคัญ: พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เกาะเกร็ด

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปกรรม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเมธาร์ภย์

Abstract

Koh Kret, Nonthaburi Province is a famous tourist destination not far from Bangkok. It is popular with both Thai and foreign tourists. It is a large island in the middle of the Chao Phraya River. There is a variety of communities and ethnic lifestyles, including true Thai, Thai Mon, and Thai Muslims. The most famous is the Thai Mon people who have distinct cultural characteristics. They have excellent local wisdom in pottery, food and sweets. Most tourists visiting Koh Kret would be strolling, buying souvenirs, paying respects to Buddha images, cycling, or taking a boat ride around the island. This article aims to study local museums in Kret Island and how they can use their potentials to promote sustainable tourism.

From the study, it was found that Koh Kret has two local museums: the Temple of Pramaiyigawas Worawihan and Ban Kwan Aman of the Mon. They are the sources of knowledge about culture, tradition and community. In addition to shopping for pleasure, the Temple of Pramaiyikawas Worawihan needs to be better managed. The community should be participating in decision-makings, setting directions, having opportunities for exchanging opinions and learning, having a sense of shared ownership and values of the museum. Then, as a result, the sustainable management of local museums will affect sustainable tourism in Kret Island. The Mon people Museum (Ban Kwan Aman) has now been permanently closed due to the sole supervision of the founder. Given the insufficient number of visitors and lots of items damaged by tourists, maintenance is difficult. The founder gave away some of the museum's contents to Sukhothai Thammathirat University and other museums. If the museum is to be revived in the future, it will require cooperation from the public and private sectors. And most importantly, the community must participate in the re- establishment of the museum, so it will be successful and sustainable.

Keywords: Local Museum, Sustainable Tourism, Koh Kret

บทนำ

การท่องเที่ยว (Tourism) นับเป็นอุตสาหกรรมที่เป็นแหล่งรายได้สำคัญส่วนหนึ่งของประเทศ ก่อให้เกิดการลงทุนธุรกิจท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ช่วยสร้างอาชีพให้ประชาชนมีรายได้ สถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยมีความหลากหลาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ในปัจจุบันกลุ่มนักท่องเที่ยวมีความหลากหลายมากขึ้น ซึ่งแต่ละกลุ่มต้องการประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวแตกต่างกัน จึงมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา ฯลฯ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีแนวโน้มการแข่งขันสูง มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามเหตุปัจจัยหลายประการโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ สถานการณ์และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอาจส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไม่ยั่งยืน และเพื่อให้การท่องเที่ยวสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลง เกิดการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไป

เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเข้าไปท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันหยุดสุดสัปดาห์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ สาเหตุที่ทำให้นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเข้าไปเที่ยวชมในพื้นที่เกาะเกร็ด เนื่องจากกระยะทางอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร สามารถเดินทางเข้าถึงได้สะดวก มีร้านค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์และอาหารให้นักท่องเที่ยวได้จับจ่ายใช้สอยได้อย่างเพลิดเพลิน ผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึกที่โดดเด่นคือเครื่องปั้นดินเผาในรูปแบบของ โอ่ง อ่าง ครก กระปุก โอ่งพลู เป็นต้น อาหารที่เป็นเอกลักษณ์ประจำเกาะเกร็ด คือ ทอดมันหน่อกะลาถือได้ว่าเป็นหนึ่งเดียวในประเทศไทยก็ว่าได้ ดอกไม้ทอด ข้าวแช่ขนมมงคลโบราณที่ขึ้นชื่อ ได้แก่ ขนมหันตรา จ่ามงกุฏ เสน่ห์จันทร์ ทองเอก ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง ฯลฯ อีกทั้งยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ได้แก่ วัดปรมย์ยิกาวาส วัดจิมพลี สุทธาวาส วัดไผ่ล้อม วัดศาลากุล วัดเสาชงทอง และมีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ชุมชน มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นแหล่งเรียนรู้และการประกอบอาชีพเกษตรกรรม จุดเด่นของเกาะเกร็ดคือนักท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวภายในเกาะเกร็ดจบภายในเพียงวันเดียว โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเที่ยวบนเกาะเกร็ด ก็จะมีทั้งเดินทางเที่ยว เลือกรื้อสินค้า ไหว้พระ ปั่นจักรยาน หรือเลือกนั่งเรือชมวิถีชีวิตรอบเกาะ

จากข้างต้นผู้เขียนจึงสนใจพิพิธภัณฑสถานที่ท้องถิ่นภายในเกาะเกร็ด คือพิพิธภัณฑสถานวัดปรมัยยิกาวาสวรวิหาร และพิพิธภัณฑสถานขามอญ (บ้านกวนอาม่าน) ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยการฟื้นฟู และกระตุ้นการท่องเที่ยว เกาะเกร็ดให้ขยายตัวและเกิดความยั่งยืน พร้อมสร้างศักยภาพจากการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะเกร็ดให้มีความพร้อมในด้านการเป็นแหล่งความรู้ ด้านคุณภาพสถานที่ ตลอดจนการบริการ และ การต้อนรับนักท่องเที่ยวให้เกิดความประทับใจและอยากกลับมาท่องเที่ยวอีกในอนาคต

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาพิพิธภัณฑสถานที่ท้องถิ่นภายในเกาะเกร็ด และพิพิธภัณฑสถานเหล่านั้นมีศักยภาพส่งเสริมพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนได้อย่างไร

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การเก็บรวบรวมโดยสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (In-depth interview) การสังเกตการณ์นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว ในเกาะเกร็ด และข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ข้อมูลเกี่ยวกับเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

เกาะเกร็ดแต่เดิมนั้นก็ไม่ได้เป็นเกาะ เป็นเพียงดินแผ่นดินธรรมดา แต่เมื่อมีการขุดคลองลัดแม่น้ำเจ้าพระยา หรือ “คลองลัดเกร็ด” ขึ้นในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระแห่งกรุงศรีอยุธยา ทำให้กระแสน้ำเปลี่ยนทิศทาง กัดเซาะตลิ่งและทำให้คลองที่ขุดขึ้นกลายเป็นแม่น้ำสายใหญ่ ส่วนแม่น้ำสายเดิมก็มีขนาดเล็กลง เกาะเกร็ดจึงกลายเป็นเกาะ

บนเกาะเกร็ดนั้นมีชาวไทยรามัญหรือขามอญอาศัยอยู่เป็นส่วนใหญ่ โดยขามอญเหล่านี้อพยพมาอยู่ที่เกาะเกร็ดตั้งแต่สมัยพระเจ้าตากสิน กรุงธนบุรี และในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งขามอญเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการทำให้เกาะเกร็ดกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจของจังหวัดนนทบุรีในปัจจุบัน เพราะเมื่อพวกเขาอพยพมาอาศัยอยู่บนเกาะเกร็ด ก็ได้นำเอางานหัตถศิลป์ที่พวกเขาเชี่ยวชาญอย่างการปั้นเครื่องปั้นดินเผา มาด้วย และมีการสืบทอดฝีมือการทำเครื่องปั้นดินเผาจากรุ่นสู่รุ่นมาจนปัจจุบัน

เกาะเกร็ดแบ่งเป็น 7 หมู่บ้านได้แก่ หมู่ที่ 1 ชื่อบ้านลัดเกร็ด หมู่ที่ 2 ชื่อบ้านศาลากุลนอก หมู่ที่ 3 ชื่อบ้านศาลากุลใน หมู่ที่ 4 ชื่อบ้านคลองสระน้ำอ้อย หมู่ที่ 5 ชื่อบ้านท่าหน้า หมู่ที่ 6 ชื่อบ้านเสาธงทอง หมู่ที่ 7 ชื่อบ้านโอง่าง

ประชากรทั้งสิ้น 5,842 คน แยกเป็นชาย 2,750 คน เป็นหญิง 3,092 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 1,391 คน/ตารางกิโลเมตร จากจำนวนประชากรทั้งหมดของตำบลแยกตามการตั้งถิ่นฐานและเชื้อชาติได้ดังนี้

1. หมู่ที่ 1, 6, 7 มีประชากรเชื้อชาติมอญ ร้อยละ 35 ของประชากรทั้งตำบล
2. หมู่ที่ 2, 3 ประชากรซึ่งอาศัยบริเวณริมแม่น้ำ มีประชากรนับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 15 ของประชากรทั้งตำบล
3. หมู่ที่ 2, 3, 4, 5 เป็นประชากรเชื้อชาติไทย, ไทย-จีน บางส่วน ร้อยละ 50 ของประชากรทั้งตำบล

ลักษณะภูมิประเทศของเกาะเกร็ด มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบต่ำล้อมรอบด้วยแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณพื้นที่ริมน้ำเป็นที่ลุ่มมากกว่าตอนกลาง พื้นที่ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นที่ราบน้ำท่วมถึง ทำให้พื้นที่ทั่วทั้งเกาะเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการทำเกษตรกรรม ดังจะเห็นได้ว่ามีการทำสวนไม้ผลไม้อินต้นอยู่ทั่วไป ผลไม้ที่นิยมปลูกได้แก่กล้วย มะม่วง มะพร้าว ส้มโอ บริเวณส่วนกลางของเกาะเกร็ดแต่เดิมเป็นพื้นที่ปลูกข้าวเจ้า แต่ไม่มีการทำนามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เนื่องจากบริเวณกลางเกาะเป็นที่ดอนสูงกว่าบริเวณริมเกาะ ไม่คุ้มกับการลงทุน พื้นที่เกาะเกร็ดค่อนข้างเป็นพื้นที่ลุ่มโดยเฉพาะบริเวณริมเกาะทำให้เกิดน้ำท่วมได้ง่าย จึงประสบปัญหาเรื่องน้ำท่วมเป็นประจำทุกปีในช่วงฤดูน้ำหลาก คือในระหว่างเดือนกันยายน และเดือนพฤศจิกายน ประกอบกับลักษณะเนื้อดินที่เป็นดินเหนียวอุ้มน้ำได้ดี เมื่อเกิดการท่วมขังจึงทำให้การระบายน้ำค่อนข้างช้า

ลักษณะภูมิอากาศของบริเวณเกาะเกร็ด มีลักษณะคล้ายคลึงกับภูมิอากาศโดยทั่วไปของอำเภอปากเกร็ด และจังหวัดนนทบุรี คือ เขตอากาศร้อนชื้นหรือมรสุมเมืองร้อน ฝนจะตกชุกในช่วงฤดูฝน และ ตกมากที่สุดในเดือนกันยายน บางปีเกิดพายุดีเปรสชันหรือฝนตกหนาแน่น ติดต่อกันเป็นเวลานาน ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมทั้งบริเวณเกาะเกร็ด เดือนที่ฝนตกมากที่สุด คือ เดือนกันยายนสำหรับในฤดูแล้งสภาพของพื้นดินไม่แห้งแล้งมากนัก เพราะพื้นที่เกาะอุดมสมบูรณ์ไปด้วยสวนไม้ผล ไม้ยืนต้น และยังล้อมรอบไปด้วยแม่น้ำเจ้าพระยาทำให้สามารถเก็บความชุ่มชื้นได้ตลอดทั้งปี (เอกสารประชาสัมพันธ์ของ องค์การส่วนตำบลเกาะเกร็ด, 2565)

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึงรูปแบบการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมน้อยที่สุด และสามารถเอื้อ

ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ สังคม และการรักษาสีงแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน โดยชุมชนและเพื่อชุมชน พร้อมทั้งมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวอย่างสมดุลและยั่งยืนในด้าน สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม (ธนวรรษ ดอกจันทร์ และคณะ, 2560)

การท่องเที่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนจากการประชุมระดับโลกเรื่องสิ่งแวดล้อมโลก (Earth Summit) ในปี 2535 นับเป็นจุดเริ่มในการผลักดันความคิดเรื่อง “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ส่งอิทธิพลถึงการให้ความสำคัญเรื่อง “การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน” จากกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ประการ กล่าวคือ 1. กระแสความต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2. กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ 3. กระแสความต้องการในการพัฒนาคนและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นความพยายามหนึ่งของการสร้างทางเลือกในการพัฒนา ในประเด็นการท่องเที่ยวที่ให้นักในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากท่องเที่ยว และมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยชุมชนมีส่วนร่วมเป็นการท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง มีคุณภาพ และมีความสมดุล ด้านความต้องการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ความต้องการของชุมชนท้องถิ่น และขีดความสามารถของทรัพยากรที่มี (อุษาวดี พลพิพัฒน์, 2545)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community – Based Tourism – CBT) เป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่มีแนวคิดชัดเจน กล่าวคือ เป็นการท่องเที่ยวที่จัดการโดยชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน จุดเด่นของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) คือ แต่ละชุมชนจะมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับความเป็นท้องถิ่นดั้งเดิม เป็นการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชาวบ้าน นักท่องเที่ยวสามารถรับรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ วัฒนธรรมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติ (ละเอียดย ศิลา น้อย, 2552)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงมีนัยสำคัญเชื่อมโยงกัน คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน การพึ่งพาตนเองโดยมุ่งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมไปถึงการสร้างงานและรายได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึงเพื่อการพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง ซึ่งต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนความรู้ และทักษะในการจัดการอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทและหน้าที่สำคัญอย่างยิ่ง

จากแนวคิดข้างต้นจะเป็นประโยชน์ต่อบริบทชุมชนในเกาะเกร็ด พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น สามารถนำไปปรับใช้ในด้านการบริหารจัดการ การอยู่ร่วมกันจำเป็นต้องมีรูปแบบที่เหมาะสมและลงตัว รูปแบบการจัดการบริการพื้นที่ชุมชน เป้าหมายของการท่องเที่ยวต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการอนุรักษ์และใช้อย่างรู้คุณค่า คนในชุมชนจะเป็นผู้กำหนดทิศทางในอนาคตของตนเองเพื่อให้บรรลุหลักของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2. พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หมายถึง สถานที่เก็บรวบรวม รักษา ค้นคว้าวิจัย และจัดแสดงสิ่งต่าง ๆ ที่มีความสำคัญด้านวัฒนธรรมเฉพาะท้องถิ่น และด้านวิทยาศาสตร์ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและบริการแก่ผู้สนใจ ซึ่งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความรู้และความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นรวมถึงการให้ศึกษานอกระบบ เพื่อให้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นศูนย์รวมของทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นอันก่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจในวิถีความเป็นอยู่ของท้องถิ่นต่าง ๆ ตามพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การดำเนินการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นนอกเหนือจากการเก็บรวบรวมศิลปวัตถุต่าง ๆ แล้ว ยังจำเป็นต้องแสดงให้เห็นถึงกลุ่มคน วิถีชีวิตความเป็นอยู่และมิติทางสังคมวัฒนธรรมที่มีการเคลื่อนไหวอย่างสืบเนื่อง เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น อันเป็นการสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน เพราะความเข้าใจดังกล่าวสามารถนำไปสู่การสร้างสำนึกของความเป็นท้องถิ่น (ธนวรรษ ดอกจันทร์และคณะ, 2560)

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นสถานที่เก็บรวบรวมสิ่งของวัตถุโบราณที่มีมาตั้งแต่สมัยอดีตที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน และมีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่หรือท้องถิ่นนั้น ๆ โดยจัดแสดงเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งเรื่องราวในด้านประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา ประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนในชุมชน ทำให้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ของคนในชุมชน อีกทั้งยังสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยรวมตัวกันของคนในชุมชน ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมช่วยเหลือกัน สร้างจิตสำนึกร่วมกัน และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรากเหง้าของตัวเอง (คาเมร่า เจราหวัง, 2563)

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของคนท้องถิ่นไม่ใช่ของหน่วยราชการหรือของคนอื่น ๆ จากภายนอก สิ่งที่จะนำมาแสดงก็คือเนื้อหาที่เป็นชีวิตวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น และเมื่อเกิดขึ้นมาแล้ว คนในท้องถิ่นก็เป็นเจ้าของ ทำหน้าที่ดูแลกันเอง รวมทั้งการอธิบายและนำชม โดยการจัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นสามารถวิเคราะห์แยกออกเป็น 2 รูปแบบ แบบที่ 1 เป็นการจัดโดยคนจากภายนอกที่มีความรู้เรื่องการจัดพิพิธภัณฑ์ ส่วนคำว่าท้องถิ่นนั้นหมายถึง พื้นที่ ไม่ใช่คนที่จัด เช่น จากหน่วยราชการ โดยจะไปรวบรวมบรรดาโบราณวัตถุในพื้นที่ของท้องถิ่นมาจัดแสดง ซึ่งผู้จัดกำหนด

เนื้อหาที่ตนได้ตีความจากบรรดาวัตถุเหล่านั้น โดยไม่เชื่อมโยงไปถึงสภาพและความเป็นไปของสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่นแม้แต่หน่อย แบบที่ 2 เป็นการดำเนินการโดยคนในท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑสถานที่เกิดขึ้นตามวัด อันเนื่องมาจากพระภิกษุสงฆ์รวบรวมสิ่งของไว้แล้วอาศัยลูกศิษย์ลูกหาสร้างอาคารพิพิธภัณฑสถานแล้วนำสิ่งของที่สะสมไว้มาจัดแสดง พิพิธภัณฑสถานแบบนี้เป็นเพียงแต่นำวัตถุมาเก็บ ฉะนั้นจึงมีความเห็นว่าการจัดพิพิธภัณฑสถานขึ้นนั้น สิ่งที่จะนำมาแสดงหาใช้รูปแบบอาคารพิพิธภัณฑสถานและบรรดาโบราณวัตถุแต่เพียงอย่างเดียวไม่ หากจะต้องสัมพันธ์กับเนื้อหาในด้านประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์สังคม และชีวิตวัฒนธรรมของผู้คนที่อยู่ตามชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่ท้องถิ่นเดียวกันด้วย (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2561)

พิพิธภัณฑสถานวัด เป็นส่วนหนึ่งของพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน ซึ่งวัดได้ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการดำเนินงาน จัดตั้งขึ้นและจัดแสดงวัตถุในบริเวณวัด พิพิธภัณฑสถานวัดหลายแห่งได้เกิดขึ้นจากพระสงฆ์และคนในท้องถิ่น ที่ต้องการเล่าถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านที่แตกต่างจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่เน้นด้านโบราณวัตถุ พิพิธภัณฑสถานบางแห่งก็ตั้งขึ้นเพื่อเก็บรักษาโบราณวัตถุที่ขุดค้นพบได้บริเวณใกล้เคียง (ศิริพร ศรีสินธุ์โร, 2551) พิพิธภัณฑสถานวัดโดยมากจะตั้งขึ้นเพื่อแสดงวัตถุประเภทต่าง ๆ ที่ทางวัดได้เก็บสะสม ครอบครองดูแล และอีกส่วนได้รับการบริจาคจากประชาชน นอกเหนือจากจะนำเสนอเรื่องราวหรือจัดแสดงวัตถุที่เกี่ยวข้องกับศาสนาหรือวัดแล้ว ยังจัดแสดงเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ และวัตถุที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของชาวบ้าน โดยมีเริ่มขึ้นจากการระดมเก็บรวบรวมวัตถุต่าง ๆ และทำการแบ่งประเภทวัตถุเพื่อนำเสนอ เนื่องจากเป็นพิพิธภัณฑสถานที่ชาวบ้านจัดแสดงเอง ทำให้เป็นพิพิธภัณฑสถานที่เน้นวัตถุมากกว่าเนื้อหา ขาดวิธีการนำเสนอและการถ่ายทอดข้อมูลที่ดี (ต่อจรัส พงษ์สาลี, 2547)

พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นกับมิติของการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม บทบาทสำคัญของพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นกับการสร้างการเรียนรู้ มีความสำคัญ 3 ประการคือ (1) การพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นที่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานร่วมกัน (2) การรื้อฟื้นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนให้กลับมามีคุณค่าและช่วยอธิบายลักษณะทางประวัติศาสตร์ทางสังคมท้องถิ่นได้อีกครั้ง (3) การขยายผลของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนผ่านการจัดตั้งและรวบรวมไว้ที่พิพิธภัณฑสถาน ซึ่งสามารถกระตุ้นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่นำไปสู่เครือข่ายทางสังคมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานภายในท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น (ญาณินทร์ รักรวงศ์วาน, 2556)

จากแนวคิดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นจะเห็นได้ว่า พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นนอกจากจะมีการนำเสนอโบราณวัตถุ องค์ความรู้ เนื้อหาในด้านประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา วัฒนธรรมของท้องถิ่นชุมชนนั้น ๆ แล้ว ยังให้ความสำคัญในเรื่องของการดึงคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ให้ตระหนักรู้และเข้าใจเกี่ยวกับ

รากเหง้าตัวเองของคนในชุมชนในเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยพิพิธภัณฑที่ท้องถิ่นนี้เป็นเครื่องมือสร้าง รื้อฟื้นและการอนุรักษ์รักษาศิลปะวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นผ่านการจัดการความรู้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นการแสดงสัญลักษณ์ภายในบริบทของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ดังจะได้กล่าวถึงต่อไป

พิพิธภัณฑที่ท้องถิ่น ในเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

1. พิพิธภัณฑที่วัดปรมัยยิกาวาสวรวิหาร

วัดปรมัยยิกาวาส (วัดปากอ่าว) ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบล เกาะเกร็ด เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดวรวิหาร มีชื่อใน ภาษามอญว่า “เกี่ยมมู่เกี่ยมเต็ง” สิ่งสำคัญภายในวัดมีพระอุโบสถ ที่มีภาพจิตรกรรมฝาผนังแบบไทยประยุกต์ บานประตูหน้าต่าง ประดับลายปูนปั้นเขียนด้วยสี กำแพงแก้วรอบพระอุโบสถมีลวดลายที่สวยงาม เป็นกำแพงเหล็กอย่างดีทำมาจากยุโรป อีกทั้งด้านหลังพระอุโบสถมีพระเจดีย์รูปทรงแบบมอญ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ที่พระมหารามัญเจดีย์ นี้ เมื่อปี พ.ศ. 2427 และใกล้กันนั้นมีพระวิหาร ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์ขนาดใหญ่เป็นที่สามในอำเภอ ปากเกร็ด ส่วนด้านหน้าพระวิหารเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปหินอ่อน ซึ่งพระประติมากรชานชีวะสุนทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และมี “พระนันทมุนินท์” เป็นพระพุทธรูปปางขัดสมาธิเพชร หน้าตักกว้าง 40 นิ้ว ความสูงวัดจากฐานถึงพระเศียร 65 นิ้ว

พระเจดีย์มูเตา วัดปรมัยยิกาวาส ตั้งอยู่บริเวณหัวแหลมของเกาะเกร็ด เป็นเจดีย์ทรงรามัญ สีขาว มีผ้าแดง ผูกบนยอดเจดีย์ ซึ่งกล่าวกันว่าผ้าแดง คือ สัญลักษณ์อย่างหนึ่งของวัฒนธรรมรามัญ เป็นศิลปะแบบมอญแท้คือ พระเจดีย์ทรงมอญแท้เป็นพระเจดีย์จำลองมาจากหงสาวดี ก่อนที่จะถูกพม่าแต่งเติม จนทำให้พระเจดีย์มูเตาองค์เดิมที่เมืองหงสาวดีกลายเป็นเจดีย์ทรงมอญผสมพม่าในปัจจุบัน พระเจดีย์มูเตา เป็นเจดีย์ก่ออิฐถือปูน ฐานแปดเหลี่ยมย่อมุม ยอดเจดีย์มีฉัตรทรงเครื่อง 5 ชั้น อย่างมอญ สูง 1 วา ตั้งอยู่หัวมุมเกาะเกร็ด ทางราชการโดยกรมศิลปากรขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา ปี 2478 พระเจดีย์มูเตาสร้างโดยชาวมอญ ที่อพยพมาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ปลายกรุงศรีอยุธยา อายุราว 300 ปี ภายในบรรจุพระธาตุเป็นที่เคารพสักการะ ของชาวไทยเชื้อสายมอญ เดิมเป็นเจดีย์ที่สร้างตั้งตรง ต่อมาน้ำเซาะตลิ่งพัง จึงทำให้เจดีย์ทรุดตัวและเอียงลง เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2434 (องค์การส่วนตำบลเกาะเกร็ด, 2565)

ภาพที่ 1 : พิพิธภัณฑที่วัดปรมย์ยิกาวาสวรวิหาร
ที่มา : ดร.เวชกร ตาลวันนา ผู้เขียน

พิพิธภัณฑที่วัดปรมย์ยิกาวาสวรวิหาร ตั้งอยู่ภายในวัดปรมย์ยิกาวาส โดยมีอาคารสองชั้นซึ่งแต่เดิมเป็นกุฏิของอดีตเจ้าอาวาส สร้างในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นอาคารจัดแสดง

ชั้นล่าง หรือ หอไทยนิทัศน์เครื่องปั้นดินเผา ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) จัดแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผาเป็นหลัก โดยได้จำลองเตาเผาและหุ่นจำลองของช่างทำเครื่องปั้นดินเผาไว้ มีมุมฉายวิดิทัศน์เรื่องราวต่าง ๆ อาทิ ขนมหไทยที่มีชื่อเสียงของเกาะเกร็ด พื้นที่ส่วนใหญ่ในอาคารจัดแสดงวิวัฒนาการของเครื่องปั้นดินเผาที่พบในประเทศไทย และมีตัวอย่างของเครื่องปั้นดินเผาในภาคต่าง ๆ จัดแสดงด้วย มุมหนึ่งจัดแสดงเครื่องใช้ไม้สอยในบ้านที่วางกองอยู่รวมกัน อาทิ พัดลมเก่า ตะเกียง หรือเครื่องใช้ไม้สอยในครัวเรือน จำพวกครก กระทะใบบัว กระต่ายชูดมะพร้าว นอกจากนี้ยังมีข้าวของบางชิ้นวางอยู่ระหว่างตู้จัดแสดงทั่วไป เช่น เครื่องอัดกลีบผ้า คูลเลอร์น้ำ เป็นต้น

ภาพที่ 2 - 3 : การจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑที่วัดปรมย์ยิกาวาสวรวิหารในส่วนชั้นล่าง
ที่มา : ดร.เวชกร ตาลวันนา ผู้เขียน

ภาพที่ 4 - 5 : การจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑวัดปรมย์ยิกาवासรววิหารในส่วนชั้นล่าง
ที่มา : ดร.เวชกร ตาลวันนา ผู้เขียน

ชั้นบน ประกอบไปด้วยสิ่งของหลากหลายประเภท ได้แก่

1. สิ่งของในพระเจ้าบรมมหารัชมัยยิกาเธอ กรมสมเด็จพระสุตดารัตนราชประยูร ซึ่งหลังจากสิ้นพระชนม์แล้ว ล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 5 นำมาถวายไว้ เนื่องแต่วัดนี้เป็นวัดที่เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเคยเสด็จทอดพระเนตรและปฏิบัติสังฆกรรม และให้อยู่ภายในพระอุบลัมภ์ของพระเจ้าบรมมหารัชมัยยิกาเธอ กรมสมเด็จพระสุตดารัตนราชประยูร

2. สิ่งของที่อดีตเจ้าอาวาสได้รับการถวายมาเนื่องในวาระสำคัญของพระมหากษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี อาทิ ตู้สังเค็ดที่ระลึกในงานพระศพสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ชุดเครื่องสังเค็ดมุกที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานถวายแด่พระราชอาคันตุกะที่รับนิมนต์เข้าร่วมประกอบพิธีงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ดอกไม้แกะด้วยหินอ่อน ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นำมาจากอิตาลีครั้งกลับจากเสด็จพระพาสยุโรป เป็นต้น

3. สิ่งของในวัฒนธรรมประเพณีมอญ หลายชิ้นสืบมาแต่ก่อนกรุงรัตนโกสินทร์ นับแต่ครั้งสมเด็จพระเจ้าตากสินโปรดเกล้าฯ ให้ชาวมอญมาตั้งบ้านเรือนที่เกาะเกร็ดและ บุรณวัดขึ้นมา สิ่งสมรือยมานปัจจุบัน ทำให้มีข้าวของอายุหลายร้อยปีอยู่หลายชิ้นในพิพิธภัณฑฯ แม้กระทั่งหม (โกศมอญ) ที่ใช้ในงานพระราชทานเพลิงศพพระราชอาคันตุกะ อดีตเจ้าอาวาสอายุ 102 ปี

4. สิ่งของเบ็ดเตล็ด อาทิ พิมพ์ดีดสมัยเก่าที่ตรีตรา “กรมพัสดุ” ยี่ห้อ Smith Premier เครื่องกรองน้ำดินเผาจากต่างประเทศ เขมอจำลอง เป็นต้น

พื้นที่ราว 1 ใน 4 ของชั้นบน เป็น “ห้องคัมภีร์รามัญ” เก็บรวบรวมคัมภีร์ภาษามอญไว้จำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีหีบเก็บคัมภีร์ลายรดน้ำ กากะเย็บ (เครื่องสำหรับวางหนังสือโบราณ ทำด้วยไม้ 8 อันร้อยไขว้กัน) รวมถึงพระไตรปิฎกภาษามอญที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5

นอกจากนี้ภายในวัดยังมีโรงทำลูกหนู ซึ่งอยู่ใกล้กับวิหาร เป็นโรงที่ทางวัดเคยทำลูกหนู ยังมีอุปกรณ์การทำลูกหนู และกระบอกลูกหนูให้ชมด้วย (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), 2548)

2. พิพิธภัณฑสถานขามอญ (บ้านกวานอาม่าน)

การทำเครื่องปั้นดินเผาเป็นอาชีพของชาวมอญมาแต่ครั้งตั้งถิ่นฐานแถบลุ่มน้ำอ่าวดี เอกลักษณะของศิลปะสกุลช่างเกาะเกร็ดที่มีเอกลักษณ์เฉพาะคือ โองสลัก หรือหม้อสลัก หรือที่เรียกในปัจจุบันว่า “หม้อลายวิจิตร” ที่มีสัดส่วนและการตกแต่งงดงาม หม้อลายวิจิตร รวมทั้งเครื่องปั้นดินเผาที่เคยใช้ในอดีต ได้รับการจัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑสถานเครื่องปั้นดินเผาที่เรียกกันอีกชื่อหนึ่ง “บ้านกวานอาม่าน” เป็นภาษามอญที่แปลว่า “หมู่บ้านช่างปั้น” ตั้งอยู่ที่เกาะเกร็ดในท้องที่หมู่ 1, หมู่ 6 และ หมู่ 7 ตำบลเกาะเกร็ด พิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ริเริ่มโดยคุณพิศาล บุญผูก ได้ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2525 ซึ่งได้ใช้พื้นที่ในบ้านและบริเวณบ้าน นำเครื่องปั้นดินเผาต่าง ๆ มาสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตและภูมิปัญญาความศรัทธาในพุทธศาสนาของชาวมอญได้อย่างชัดเจน อาทิ แจ่ม (กะละมัง) หม้อสกรานต์ซึ่งใช้ใส่ข้าวแช่นำไปถวายพระในวันสงกรานต์ ฯลฯ

การก่อตั้งพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น โดยพิพิธภัณฑสถานขามอญ (บ้านกวานอาม่าน) ก็คือพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นเชิงชาติพันธุ์หนึ่ง ที่มีการจัดแสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องเครื่องปั้นดินเผาที่เกี่ยวข้องกับความ เป็นชาวมอญเอาไว้เป็นจำนวนมาก เผยแพร่ความรู้ในเรื่องของเครื่องปั้นดินเผา ด้วยว่าเครื่องปั้นดินเผานั้นสามารถสะท้อนถึงความเป็นมอญได้เป็นอย่างดีและตัวเครื่องปั้นดินเผาเองนั้นก็มีความสำคัญและความสัมพันธ์กับชาวมอญในฐานะที่สื่อให้เห็นถึงวิถีการดำเนินชีวิตและระบบชนชั้นทางสังคมของชาวมอญในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน โดยลักษณะของเครื่องปั้นดินเผาสดลายวิจิตรแบบมอญโบราณนั้น ถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญที่เกาะเกร็ด โดยสิ่งที่สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนก็คือเครื่องปั้นดินเผาแบบมอญจะมีขารอง ซึ่งที่อื่นมักจะไม่มี จะมีก็เฉพาะตัวกับฝาเป็นหลัก จึงถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญ

ภาพที่ 6 : ป้ายบอกทางพิพิธภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา พิพิธภัณฑ์ชาวมอญ (บ้านกวนอำม่าน)

ที่มา : ดร.เวชกร ตาลวันนา ผู้เขียน

เครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญเกาะเกร็ดนั้นจะประกอบด้วยลวดลายต่าง ๆ ทั้งลายดอกไม้ ลายพืช ลายพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ซึ่งลวดลายต่าง ๆ เหล่านี้ผ่านการคิดและผสมผสานกันออกมาอย่างลงตัว ทำให้เครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญที่เกาะเกร็ดนั้นมีความประณีตสวยงามและมีชื่อเสียงเป็นอย่างมาก จนถึงปัจจุบันนี้

นอกจากนี้พิพิธภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา (บ้านกวนอำม่าน) ถือเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้เรื่องเครื่องปั้นดินเผาเป็นอย่างมาก โดยในพิพิธภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา (บ้านกวนอำม่าน) ก็จะมีกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย อาทิ การจัดแสดงเครื่องปั้นดินเผา ของใช้ต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับชาวมอญ มีการพาเดินนำชมเตาเผาโบราณ กรรมวิธีการผลิตเครื่องปั้นดินเผา การสาธิต การปั้นเครื่องปั้นดินเผา การจำหน่ายสินค้า เครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น ทั้งนี้ถือเป็นการจัดขึ้นเพื่อให้ความรู้เรื่องเครื่องปั้นดินเผาแก่ผู้ที่มาเยี่ยมชมเป็นสำคัญ (วิรุญา แก้วสมบุญ, 2553)

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่าภายในเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจำนวน 2 แห่ง คือ พิพิธภัณฑ์วัดปรมย์ยิกาวาสวรวิหาร และพิพิธภัณฑ์ชาวมอญ (บ้านกวนอำม่าน)

การศึกษาเกี่ยวกับภูมิหลังความเป็นมา การบริหารจัดการ และสภาพปัญหาของพิพิธภัณฑ์วัดปรมย์ยิกาวาสวรวิหาร พบว่าพิพิธภัณฑ์วัดปรมย์ยิกาวาสวรวิหาร เป็นพิพิธภัณฑ์ภายในวัด ตั้งอยู่ที่ หมู่ 7 ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 โทรศัพท์ติดต่อ 0-2584-5120 เปิดจันทร์-ศุกร์ 13.00-16.00 น. วันเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดราชการ 09.00-15.00 น. ไม่เสียค่าเข้าชม พิพิธภัณฑ์แห่งนี้เป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีศักยภาพและมีคุณค่าในการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่ง

ท่องเที่ยว ซึ่งศิลปวัตถุและโบราณวัตถุที่ จัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานล้วนเป็นสิ่งที่มีความค่าทางประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาของชุมชน ที่สะท้อนให้เห็น ถึงชีวิตและภูมิปัญญาของคนในอดีต การบริหารจัดการและอุปสรรคของพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ คือ พิพิธภัณฑสถาน วัดปรมย์ยิกาวาสวรวิหาร จากสภาพเดิมเป็นที่เก็บของใช้ ที่ได้รับการบริจาคของคนในชุมชน จากการสะสมของอดีตเจ้าอาวาส โดยวางอย่างไม่เป็นระเบียบ กองระเกะระกะอยู่บนพื้นไม่มีการจัดหมวดหมู่ ในปี 2563 ช่วงสถานการณ์โรคระบาดโควิด19 ได้มีการปรับปรุงพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ จากการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) การเข้าชมของนักท่องเที่ยวมีบ้างประปรายในแต่ละวัน อาจด้วยการประชาสัมพันธ์ คือป้ายประชาสัมพันธ์ควรอยู่ในจุดที่เด่นชัดมากกว่านี้ และการประชาสัมพันธ์ของทางวัดนอกจาก การประชาสัมพันธ์ในเรื่องของการทำบุญไหว้พระแล้ว ควรกล่าวประชาสัมพันธ์แนะนำพิพิธภัณฑสถานด้วย วัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรีเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องของงบประมาณแต่ก็เพียงบางส่วนเท่านั้น (อาภา ชุกิจไพศาล, สัมภาษณ์, 2565)

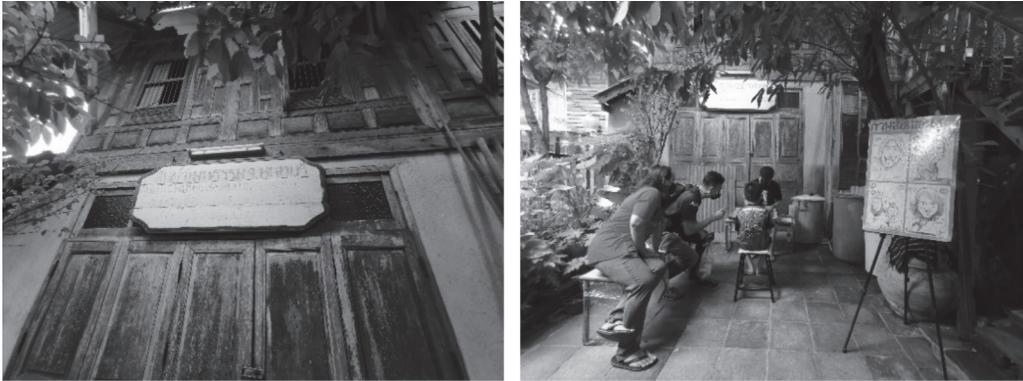
การศึกษาภูมิหลังความเป็นมา การบริหารจัดการ และสภาพปัญหาของพิพิธภัณฑสถานชาวมอญ (บ้านกวานอาม่าน) พบว่าพิพิธภัณฑสถานชาวมอญ (บ้านกวานอาม่าน) กวานอาม่านเป็นภาษามอญ หมายถึง หมู่บ้านช่างปั้น ตั้งอยู่ เลขที่ 19 หมู่ที่ 7 ตำบล เกาะเกร็ด อำเภอ ปากเกร็ด จังหวัด นนทบุรี ริเริ่มโดย นายพิศาล บุญผูก เมื่อปี พ.ศ. 2525 เพื่ออนุรักษ์ผลงานเครื่องปั้นดินเผาฝีมือของชาวมอญที่ใกล้สูญหาย แสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นมอญเกาะเกร็ด คือในเรื่องของลวดลายและรูปทรงแบบมอญโบราณ การบริหารจัดการ อุปสรรคและปัญหาในส่วนของพิพิธภัณฑสถานนี้คือในเรื่องของแรงงาน เพราะเป็น การทำงานโดยผู้ดูแลเป็นหลัก ในปัจจุบันได้ปิดทำการแบบถาวร ของสะสมภายในพิพิธภัณฑสถานบางส่วนได้ นำไปจัดแสดงที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช บางส่วนได้มอบให้แก่พิพิธภัณฑสถานอื่นเพื่อนำไปจัดแสดง ต่อ แต่ยังคงเหลือของสะสมบางส่วนที่ยังคงอยู่ ด้วยพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้เริ่มต้นจากการสะสมของ นายพิศาล บุญผูก และได้รับมอบจากคนมอญหลายสาย เช่นบุษบก เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ฯลฯ ดูแลและรักษาโดย นายพิศาล เพียงคนเดียว จากการเปิดเป็นพิพิธภัณฑสถานให้นักท่องเที่ยวเข้าชม ปรากฏว่าสิ่งของที่จัดแสดง ในพิพิธภัณฑสถานถูกทำลายเสียหายจากนักท่องเที่ยว การดูแลหรือบูรณะ ซ่อมบำรุง เป็นไปได้ยาก เนื่องจากเป็นพิพิธภัณฑสถานส่วนบุคคล มิได้เก็บค่าเข้าชม และในปัจจุบัน นายพิศาล บุญผูก มีภาระหน้าที่อื่น ๆ คือเป็นอาจารย์ แปลคัมภีร์ไบเบิลภาษาอามอญ ฯลฯ ทำให้ไม่มีเวลาในการ ดูแลพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ (แคทรียา ไฉยากุล (หลานสาวนายพิศาล บุญผูก) สัมภาษณ์, 2565)

จากข้อค้นพบพิพิธภัณฑสถานวัดปรมย์ยิกาวาสวรวิหาร ต้องมีการปรับปรุงในส่วนของการบริหารจัดการ กล่าวคือต้องให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจ กำหนดทิศทาง แลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน นอกเหนือจากการบริหารจัดการแล้วต้องมีการพัฒนาในด้านบุคลากร กิจกรรมที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมและรวมถึงการพัฒนาด้านองค์ความรู้ในพิพิธภัณฑสถาน การดำเนินการจัดนิทรรศการ

โดยยึดหลักของการเล่าเรื่องราวของชุมชนตามบริบทของประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมประเพณี และความเป็นอยู่ของชุมชน เป็นการสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรีต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานของ กฤษณา ตัสม่า (2560). ศึกษาการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในยุคโลกาภิวัตน์ พบว่าการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจะต้องพึ่งตนเอง ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และต้องมีการพัฒนาให้ทันยุคทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและผู้สนใจ เน้นให้เป็นระบบการจัดการอย่างยั่งยืน และมีการพัฒนาในด้านบุคลากร มีกิจกรรมที่ดึงดูดให้ผู้สนใจเข้าร่วม มีการติดตามและประเมินผล เพื่อนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาแก้ไขปรับปรุงต่อการบริหารจัดการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นต่อไป และสอดคล้องกับงานของ ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม, (2539) การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้นเป็นสิ่งภายนอกที่มาเชื่อมโยงกับการจัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ความมุ่งหมายก็เพื่อให้คนจากภายนอก ไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ หรือคนภายในประเทศเอง ได้รู้จักและเรียนรู้สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างมีเหตุผลและถูกต้อง เพราะฉะนั้นหลักฐานและข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้นจะเป็นเป็นสิ่งที่นำไปใช้เป็นเนื้อหาสาระในการให้ความรู้และความคิดแก่นักท่องเที่ยว เกิดความเพลิดเพลินทั้งด้านศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และมีความมุ่งหมายสำคัญที่จะอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเท่า ๆ กับสร้างสำนึกให้คนจากภายนอก มีความเคารพต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นและแสวงหาความร่วมมือกับคนท้องถิ่นและกระจายรายได้ไปสู่คนท้องถิ่น

ส่วนพิพิธภัณฑ์ชาวมอญ (บ้านกวนอาม่าน) เป็นการปิดพิพิธภัณฑ์อย่างถาวร ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดายมาก เพราะพิพิธภัณฑ์แห่งนี้เป็นพิพิธภัณฑ์ที่รวมความเป็นชาติพันธุ์ของมอญเพียงแห่งเดียวที่มีความสมบูรณ์ หากในอนาคตพิพิธภัณฑ์แห่งนี้กลับฟื้นคืนชีพกลับมาอีกครั้งหนึ่ง ควรต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน หรือแม้แต่คนในชุมชนให้การสนับสนุนการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์นี้จึงจะสำเร็จลุล่วงและยั่งยืนตลอดไป

ทั้งนี้สามารถสรุปข้อเสนอแนะคือควรมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้แก่คนในชุมชนเพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผ่านการแนะนำจากผู้มีความรู้ความสามารถ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการดำเนินงานก่อให้เกิดการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ให้มีความยั่งยืนและเป็นแหล่งเรียนรู้สู่ชุมชนต่อไป

รูปที่ 7 – 8 : สภาพปัจจุบันของพิพิธภัณฑสถานชาวมอญ (บ้านกวนอาม่าน)
ที่มา : ดร.เวชกร ตาลวันนา ผู้เขียน

ภาคผนวก

วิดิทัศน์ : พิพิธภัณฑสถานวัดปร่อมัยยิกาवासและหอไทยนิทัศน์เครื่องปั้นดินเผา (นนทบุรี)

ที่มา : คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี • RAMA Channel • 18 ธ.ค. 2563

รายการอ้างอิง

- กฤษณา ตัสมา. (2560). “การจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในยุคโลกาภิวัตน์.” *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, ปีที่ 12 ฉบับที่ 24 ก.ค. – ธ.ค. 60, หน้า 70 - 83.
- คามร่า เจราหวัง. (2563). *การจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นขุนละหาร*. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ญาณินทร์ รักรวงศ์วาน. (2556). “พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกับการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น.” *ดำรงวิชาการ*, 10 (1), หน้า 20-21.
- ต่อจรัส พงษ์สาลี. (2547). *พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย : รายงานการวิจัย*. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- ธนวรรษ ดอกจันทร์ และคณะ (2560). *แนวทางการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตชาวนาไทย อำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม*. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม 28-29 กันยายน 2560.
- ยศพร บรรเทิงสุช. (2556). *การวิจัยแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาแบบดั้งเดิม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นที่ชุมชนบ้านหม้อ ตำบลเขาว อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม*. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ละเอียด คิลาน้อย. (2552). *การพัฒนาหลักสูตรการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อความยั่งยืน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- วิรุญา แก้วสมบุญ. (2553). *บทบาทของพิพิธภัณฑ์ชาวมอญ (บ้านกวางอำม่าน) ในการเผยแพร่ความเป็นมอญผ่านเครื่องปั้นดินเผา (พ.ศ. 2525 - พ.ศ. 2553)*. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (2548). *พิพิธภัณฑ์วัดปรมัยยิกาวาส*. สืบค้นเมื่อ 3 พฤษภาคม 2565. จาก <https://db.sac.or.th/museum/museum-detail/218>
- ศิริพร ศรีสินธุ์อุไร. (2551). *พิพิธภัณฑ์บันทึก : ทบทวนบทเรียนจากการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์*. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- ศรีศักร วัลลิโกดม. (2539). *เปิดประเด็น : พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ เล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์.
- ศรีศักร วัลลิโกดม. (2561). *พิพิธภัณฑ์และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ เล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์.
- อุษาวดี พลพิพัฒน์. (2545). “การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในประเทศไทย.” *จุลสารการท่องเที่ยว*. 21(4) : 38-48.
- องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด. (2565). สืบค้นเมื่อ 3 พฤษภาคม 2565. จาก <https://www.kohkred-sao.go.th/public/list/data/index/menu/1168>

สัมภาษณ์

แคทรียา ไฉยากุล, เจ้าของผลิตภัณฑ์ OTOP “สมุนไพรบ้านยาธา” ลีบเชื้อสายชาวมอญ หลาน (ลุง) นายพิศาล บุญผูก ผู้ก่อตั้งพิพิธภัณฑสถานชาวมอญ (บ้านกวานอาม่าน), สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2565.

อาภา ชุกิจไพศาล, ข้าราชการบำนาญ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ, จิตอาสาวิทยากร /ผู้ดูแล พิพิธภัณฑสถาน วัดปรมมัย ยิกาวาสวรวิหาร, สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2565.

The Emotional Intelligence's Influences on Self-efficacy and Subjective Well-Being of Taiyuan College Students, Shanxi Province, China

*Jingang Liu**

*Pratikshya Bhandari***

*Sarana Photchanachan****

Abstract

At present, college students often encounter a lot of emotional distress, such as anxiety, depression, and other bad emotions, which directly affect students' mental health, and thus affect their cognition and experience of subjective well-being. The research objective is to examine the relationship of emotional intelligence, self-efficacy, and subjective well-being of college students. The research population was the students of colleges and universities in Shanxi Province, China. The samples are 409 college students from the North University of China, Taiyuan University of Science and Technology, and Taiyuan Institute of Technology. Through literature review, combined with emotional intelligence and emotional affect theory, self-efficacy theory, and subjective well-being theory, a structural equation model of the impact of emotional intelligence on subjective well-being is proposed. The data analysis results show that emotional intelligence positively impacts subjective well-being, and self-efficacy partially mediates between emotional management and subjective well-being. Strategies to improve college students' emotional intelligence proposed from the three aspects of society, university, and individual help college students enhance their ability to understand their own emotions and others' emotions, improve their emotional intelligence to control their own emotions, and successfully cope with and solve various emotional issues in their subjective well-being. We provide these resources to improve subjective well-being, which may help colleges and universities design targeted interventions to promote college students' subjective well-being.

Keywords: College Student, Emotional Intelligence, Self-efficacy, Subjective Well-being

* Ph.D. Candidate, School of Management, Metharath University

** Advisor

*** Advisor

1. Introduction

The stage of college is an important period of young people's mental maturity, and it is also a period of varied and relative instability. With the improvement of social status, knowledge literacy, and the influence of certain age stages, the emotion of college students has distinct characteristics. According to the psychologist Hall, youth is in the filtering period from the "ignorant age" to the "civilized age", which is characterized by shaking and ups and downs. He calls this period "the stormy period". With the improvement of their knowledge level and cognitive ability, college students can control their emotions. However, due to their wide interests and sensitivity to external things, as well as their youthful arrogance and conformity mentality, their emotions are easily stimulated in many cases, just like the reckless storm with great impulsiveness.

The causes of college students' suicides are extremely complex and are the result of the interaction of personal factors, family conditions, social factors, and other internal and external factors (Peng Jinxian,2019). In 2016, suicide is the second leading cause of death in the 15-29 age group (World Health Organization WHO (2017). The detection rate of depressive symptoms among Chinese college students is 23.8%, and depression is the leading cause of college students' suicide (LEI X Y,XIAO LM, LIU Y N, et al., 2016). The study found that the suicide plan detection rate of college students in mainland China was 5.4% for male students and 4.2% for female students (Ru Fuxia, Huang XiuPing, et al., 2019). The proportion of students with suicidal ideation is 16.39%, among which 15.82% think so only occasionally, while the remaining 0.57% often think about suicide (CHISHOLM D, SWEENY K, SHEEHAN P, et al., 2016). With the increasingly serious psychological problems of college students in China, the mental health education of college students has attracted extensive attention.

Emotion is a kind of complex psychological activity that people produce in daily life, which is a general term for a series of subjective cognitive feelings, which is the state of mind and physiology of various sensory experiences, thoughts, and behaviors. It affects the cognition of things, the judgment of the event, the shaping of personality, the development of the self, and the physical and mental health of the person, and the positive and negative points of emotion are the direct driving force that affects

the reaction of individual behavior. Emotional management refers to the ability of individuals to consciously perceive emotions, rationally recognize and identify emotions, scientifically control and regulate emotions, and thus facilitate the harmonious interaction between individuals and the social environment. At the same time, we try to find the balance of psychology in our own coordination, so that individuals can maintain a positive emotional state, effectively relieve the mental trouble of negative emotions, and continuously develop the process of self-control of emotion and the ability to respond to the emotions of others around us.

Recent studies show that mood management has an influence on anxiety, depression, and ion and sleep disorders in patients with cerebral infarction (Wang, 2020). Yi Yuhao, Jia Yan, Liu C ,hang and Li Xiuyan union that physical exercise has a good role in promoting college students' mental health, especially with the increase of physical exercise, the degree of college students' mental health increases. Peng Liping (2022) studied that self-efficacy affects college students' subjective well-being.

Emotional intelligence, referred to as EQ, refers to the ability of individuals to monitor their own and others' emotions and to recognize and guide their ought's and behaviors (Golemen, 1995). "Emotional intelligence is of great significance in maintaining mental health, especially in promoting social progress (Davis et al., 2019). Research shows that emotional management ability can be measured by emotional intelligence. Emotional intelligence is significantly positively correlated with life satisfaction and job satisfaction, and independently predicts individual subjective well-being (Wang & He, 2013). College students will face many major problems during their college life. If college students have good emotional management abilities will better adapt to society.

Subjective well-being includes all kinds of positive and negative evaluations of people's lives and their emotional reactions to their experiences. (Diener & Shigehiro, 1997). Subjective well-being mainly refers to the overall evaluation of people's emotional and cognitive quality of life. It is an important comprehensive psychological indicator to evaluate the quality of personal and social life, and one of the key reference indicators to reflect the healthy and growth of young people's psychology (Khaptsova & Schwartz, 2016).

College students are in their youth and will soon become the main force in all walks of life. To expand the enrollment of colleges and universities in China, so that more students have the opportunity to enter the university for further study. With the gradual development of universities, there are various problems. More and more college students have psychological problems because they can't deal with interpersonal relationships correctly and have too much employment pressure, which leads to the idea of suicide. At present, college students commit suicide frequently. Some data show that in recent years, the phenomenon of adolescent suicide is on the rise, and has become the first cause of youth death in China, College Students' suicide has caused people's attention. College students' suicide has brought a devastating blow to families, especially families with only one child, leaving an indelible psychological shadow for their peers and bringing negative effects to schools and society. All the phenomena make people must think about the causes of College Students' suicide to avoid more tragedies.

In 2020, after the novel coronavirus epidemic has passed, college students returned to campus. There are more than 30 suicides. Paying attention to mental health makes the tragedy never happen again. What are the reasons behind the suicide of college students? This is because the long-term accumulation of negative emotions leads to the result. If college students can timely and properly deal with negative emotions, such incidents can also be avoided. Therefore, it mainly comes from three aspects: College Students' awareness of emotional management is indifferent, college students' goal of subjective well-being is not clear, and college students' ability of self-efficacy is insufficient. If the perspective is transferred to the university campus, it is not difficult to find that there are also adverse consequences caused by emotional control among college students. This study mainly analyzes the following three aspects.

College students are the main force in building a socialist country with Chinese characteristics. Paying attention to the subjective well-being of college students is related to the fate of the country (Jiang, 2021). Therefore, the research group is college students in Taiyuan, Shanxi Province, China. In this study, the authors intended to examine the relationship among college student's emotional intelligence, self-efficacy, and subjective well-being. The research objective is to examine the relationship between emotional intelligence, self-efficacy, and subjective well-being of college students.

2. Literature Review

Emotional intelligence is divided into four dimensions: emotional monitoring, emotional application, evaluation of others' emotions, and social ability.

According to social cognitive theory, self-perception and self-regulation play a very important role in the development of self-efficacy (Bandura, 2003), and emotional intelligence is related to the perception and regulation of individual emotions, so it may promote the improvement of self-efficacy.

In this study, the relationship between emotional intelligence, self-efficiency, and well-being is shown in Figure 1. There are three hypotheses in this study, which are as follows:

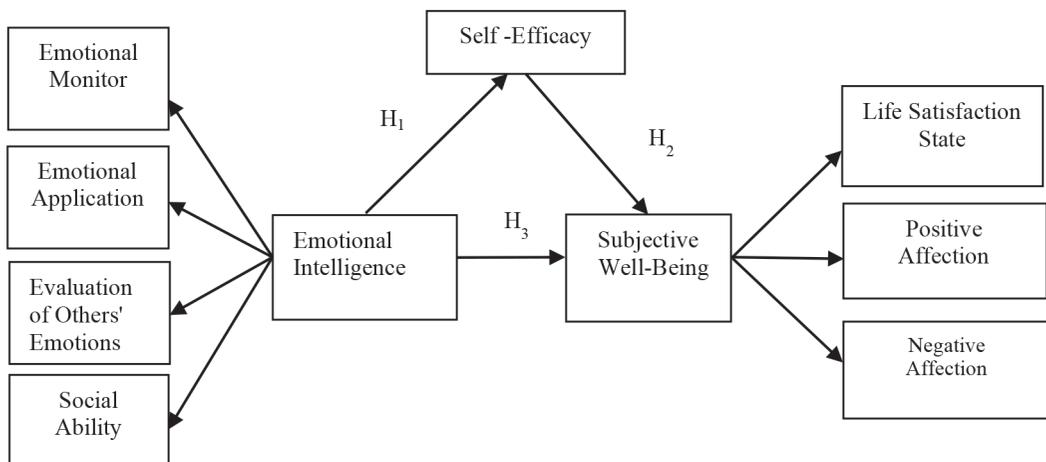

Figure 1 *Conceptual Framework*

Issah, M. presents the role of emotional intelligence in leading change in an organization. Specifically, the article highlights the different perspectives on emotional intelligence, and the related five components self-awareness, self-regulation, self-motivation, empathy, and social skill (Issah, M.,2018). Although numerous studies have examined the role of helicopter parenting in child outcomes, there is little empirical cross-cultural research on the academic outcomes of helicopter parenting for late adolescents (Jung, E., Hwang, W., Kim, S., Sin, H., Zhang, Y., & Zhao, Z,2019). So, hypothesis 1 can be put forward. H1: Emotional intelligence-Self-efficacy. Emotional intelligence has a positive effect on self-efficacy.

Self-efficacy is a key component in mental health recovery and improvement in subjective well-being. Mental illness is often resultant of environmental stressors, highlighting the importance of coping skills (Ngooi BX, Wong SR, Chen JD, Yin Koh VS, 2022). Therefore, hypothesis 2 can be put forward. H2: Self-efficacy ->Subject Well-being. Self-efficacy has a positive effect on subjective well-being.

Some scholars investigated health-promoting behaviors that mediate the relationship between emotional intelligence (EI) and subjective well-being in the unemployed population (Peláez-Fernández MA, Rey L, Extremera N, 2022). And other scholars investigated subjective economic inequality decreases emotional intelligence, especially for people of high social class (Schmalor, A., & Heine, S. J.,2022). Consequently, hypothesis 3 can be put forward. H3: Emotional intelligence->Subjective Well-being. Emotional intelligence has a positive effect on subjective well-being.

Subjective well-being (SWB) encompasses not only PA and NA but also life satisfaction (Diener, Emmons, Larsen, & Griffin, 1985). Moreover, others have argued that SWB represents only one type of well-being, hedonic well-being, which emphasizes pleasure and satisfaction; a second type, eudemonic well-being, comprises variables posited to be directly indicative of psychological health, such as vitality and self-actualization (Ryan & Deci, 2001; Ryff & Keyes, 1995).

3. Methodology

This design can be divided into five steps. First, identify variables and questionnaire. Next, to conduct data analysis. Then, the pilot study, including the IOC test, the reliability test, and the validity test. After that, the formal questionnaire was obtained, and the confirm factor analysis was carried out, which included descriptive statistics, a validity & reliability test, and a hypothesis test. Finally, the results were discussed.

Before the formation of a formal questionnaire, this study invited five experts to conduct IOC tests. The expert consultation questionnaire average score was 0.97 greater than 0.5. Therefore, the content validity of the measurement items could be guaranteed. Secondly, SPSS was utilized for reliability analysis, and exploratory factor analysis (EFA) in the pilot test and the formal questionnaire was created. Thirdly, confirmatory factor

analysis (CFA) was conducted. Fourthly, the structural model was performed to evaluate the model fit based on the research conceptual framework, as well as conducted path coefficient estimation. Finally, structural equation modeling (SEM) with bootstrapping estimation was used to test research hypotheses.

In the quantitative analysis, the target population is college students from universities in Shanxi Province, China. 409 valid questionnaires of “College Students’ Emotional Intelligence on Subjective Well-being” were collected. The questionnaire is composed of an emotional intelligence scale, general self-efficacy scale, life satisfaction scale, and positive and negative emotion scale. The questionnaire involves variables such as emotional intelligence, subjective well-being, and self-efficacy, and so on. The IOC method was used to evaluate all research variables. The items in the questionnaire were measured using the 7-point Likert scale. The measurement of variables is shown in Table 1. Table 1 indicates the measurements of variables used in the study as established in the existing literature.

Table 1: Latent and Observed Variables in the Study

Latent variable	Observed variable	Scholars
Emotional Intelligence (EI)	Emotion Monitor	Daniel Goleman (1995)
	Emotion Application	
	Evaluation of Others’ Emotions	
	Social Ability	
Subjective Well-Being (SWB)	Life Satisfaction Scale	Diener-E. S. & Shigehiro, O. (1997), Wang. (2013, 2020), Theresa, K. (2005).
	Positive affection	
	Negative Affection	
Self-efficacy (SE)	Self-efficacy	Bandura (2003). Zhang & Zhou (2020)

To check the internal consistency of the measurements, Cronbach’s alphas and composite reliability were calculated. The exploratory factor analysis results of independent variables, mediators, and dependent variables are shown in Table 2 and Table 3 respectively.

Table 2: Exploratory Factor Analysis of Independent Variables

Latent variable	Dimension	Cronbach's Alpha	KMO
Emotional Intelligence (EI)	Emotion Monitor (EM)	.751	.928
	Emotion Application (EA)	.821	
	Evaluation of Others' Emotions (EOE)	.856	
		.719	
	Social Ability (SA)		

Table 3: Exploratory Factor Analysis of Mediator and Dependent Variables

Latent variable	Dimension	Cronbach's Alpha	KMO
Subjective Well-Being (SWB)	Life Satisfaction Scale (LSS)	.896	.926
	Positive affection (PA)	.956	
	Negative Affection (NA)	.893	
Self-efficacy (SE)	Self-efficacy	.915	.919

As can be seen from the data in Table 2 and Table 3 that the reliabilities and validities were satisfactory as Cronbach's alpha and KMO values all exceeded 0.70, while composite reliability also exceeded 0.70 (Hair, 2018).

4. Results

The confirmatory factor analysis (CFA) was conducted, and the Structural Equation Model was utilized in understanding the relationship between emotional intelligence, subjective well-being, and self-efficacy. The full model is composed of the emotional intelligence model, self-efficacy model, and subjective well-being model. Next, focus on the emotional intelligence model and subjective well-being model.

4.1 Emotional Intelligence Model The emotional intelligence (EI) model includes four dimensions: emotional monitoring (EM), emotional application (EA), social ability (SA), and evaluation of others' emotions (EOE). The four dimensions of emotional intelligence are combined, and a dimensional correlation analysis is conducted. The run results of the first-order emotional intelligence are shown in Figure 2, and the run results of the second-order model are shown in Figure 3.

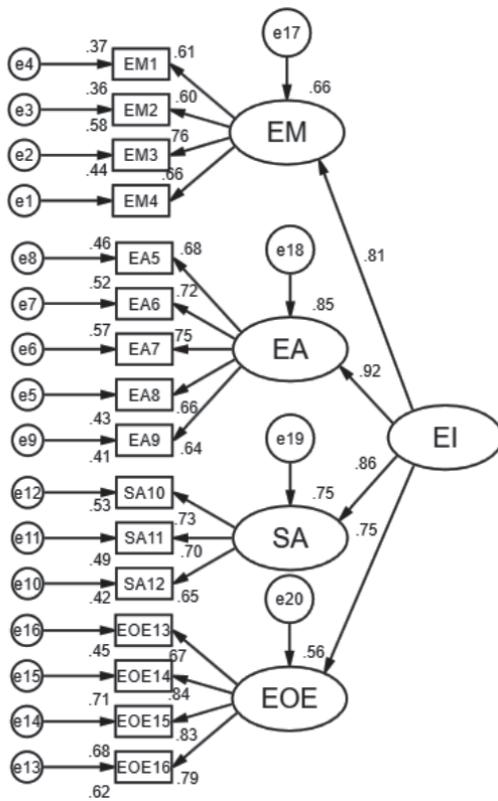

Figure 2 First-order EI Model

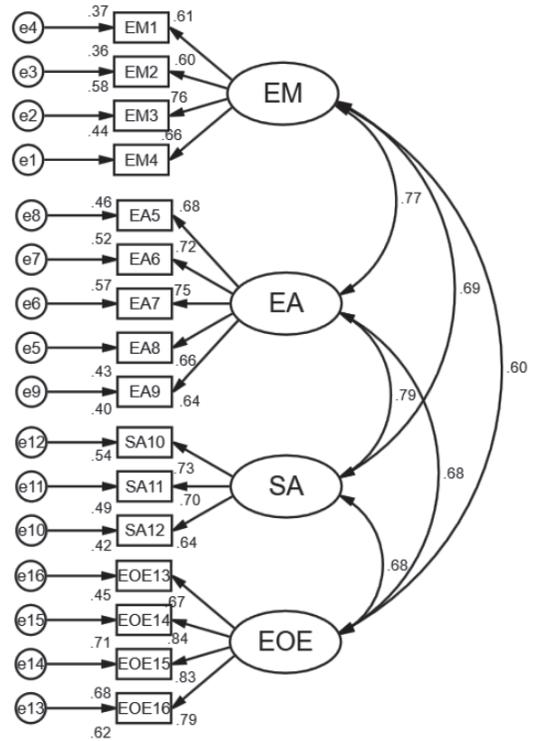

Figure 3 Second-order EI Model

As can be seen from Figure 3 that EM, EA, SA, and EOE are represented by EI. The factor loadings of second-order emotional intelligence models were all between 0.65 and 0.95. After the second-order emotional intelligence model is created, the Maximum Likelihood estimation parameter is selected for convergence validity analysis, and the results are shown in Table 4.

Table 4 Convergence Validity of Second-order Emotional Intelligence

Variables	Items	Significance Estimation of Parameter				Convergent Validity			
		UnStd.	S.E.	T-value	P	Std.	SMC	CR	AVE
EI	EM	1.000				.814	.663	.905	.705
	EA	1.041	.111	9.363	***	.920	.846		
	SA	.786	.088	8.967	***	.865	.748		
	EOE	1.133	.119	9.554	***	.751	.564		
EM	EM4	1.000				.663	.440	.754	.436
	EM3	1.179	.098	11.996	***	.762	.581		
	EM2	.861	.086	10.037	***	.597	.356		
	EM1	.894	.088	10.165	***	.606	.367		
EA	EA8	1.000				.658	.433	.819	.476
	EA7	1.144	.090	12.694	***	<u>.752</u>	.566		
	EA6	1.033	.084	12.291	***	.722	.521		
	EA5	.892	.076	11.661	***	.676	.457		
	EA9	.826	.074	11.084	***	.637	.406		
SA	SA12	1.000				.646	.417	.734	.479
	SA11	1.216	.110	11.018	***	.697	.486		
	SA10	1.119	.098	11.363	***	.731	.534		
EOE	EOE16	1.000				.787	.619	.864	.615
	EOE15	.904	.052	17.425	***	.826	.682		
	EOE14	.965	.054	17.764	***	.841	.707		
	EOE13	.733	.053	13.760	***	.672	.452		

*p<0.1, **p<0.05, ***p<0.01

It can be seen from Table 4 that the parameters are estimated within an acceptable range, and all observed variables had significant,

CR values in table 4 are all greater than 0.7, which is acceptable (Hair, 1997). The AVE stands for the square roots of the average variance extracted. Both AVE of

facet EOE (0.615) and EI (0.705) are greater than 0.5, and the convergence validity is ideal. The AVE of facet SA (0.479) and EA (0.476) is close to 0.5, and the convergence validity is good. Only the AVE of EM (0.436) is slightly less than 0.5, which is acceptable (Fornell & Larcker 1981).

The discriminative validity of the emotional intelligence model was observed through a matrix, as shown in Table 5.

Table 5 Discriminant Validity of Emotional Intelligence

Facet	AVE	EOE	SA	EA	EM
EOE	.613	.783			
SA	.481	.680	.694		
EA	.479	.682	.788	.692	
EM	.439	.596	.687	.766	.662

Table 5 is a lower triangular matrix from which the correlation between the dimensions can be observed. The diagonal elements of the matrix represent the square root AVE of EOE, SA, EA, and EM in turn, while the remaining elements represent the correlation between the four dimensions. The diagonal elements are greater than the off-diagonal elements in the corresponding rows and columns, so the emotional intelligence model has adequate discriminative validity.

The Fit Indices of the first-order model and the second-order model of emotional intelligence are compared, as shown in Table 6.

Table 6 Fit Indices of First-order and Second-order Emotional Intelligence Model

Index	χ^2/df	CFI	GFI	AGFI	NFI	IFI	TLI	RMSEA	SRMR
Criterion	$1 < \chi^2/df < 3$	>.90	>.90	>.90	>.90	>.90	>.90	<.08	<.08
1st-order EI Results	2.122	.959	.942	.919	.927	.960	.950	.052	.0455
2nd-order EI Results	2.103	.959	.941	.920	.926	.960	.951	.0052	.0452

Table 6 shows that it is appropriate to fit indices of the second-order emotional intelligence model in confirmatory factor analysis.

In order to determine whether the second-order model can replace the first-order model, the TC (Target Coefficient) needs to be calculated. The TC is the chi-square value of a first-order model divided by the chi-square value of the second-order model. Chi-square values of the first-order and second-order models and the target coefficient are presented in Table 7.

Table 7 The Chi-Square Table of First-order Complete Correlation Model and Second-order Model of Emotional Intelligence

Index	First-order EI Model	Second-order EI Model	TC
χ^2	207.960	210.315	
			.9888

The chi-square values of the first-order model and the second-order model are listed in Table 4.30. When the target coefficient is calculated, the chi-square value of the first-order perfectly correlated model is divided by the chi-square value of the second-order model. The obtained TC is 0.9888. When the value of TC is about 0.8, the second-order model can be used to replace the first-order model. Therefore, when analyzing the structural model, the second-order model of EI is used instead of the first-order model.

4.2 Subjective Well-being Model

Combine the three dimensions of subjective well-being and conduct a dimensional correlation analysis. The run results of the first-order model of subjective well-being are shown in Figure 4, and the results of the second-order model are shown in Figure 5.

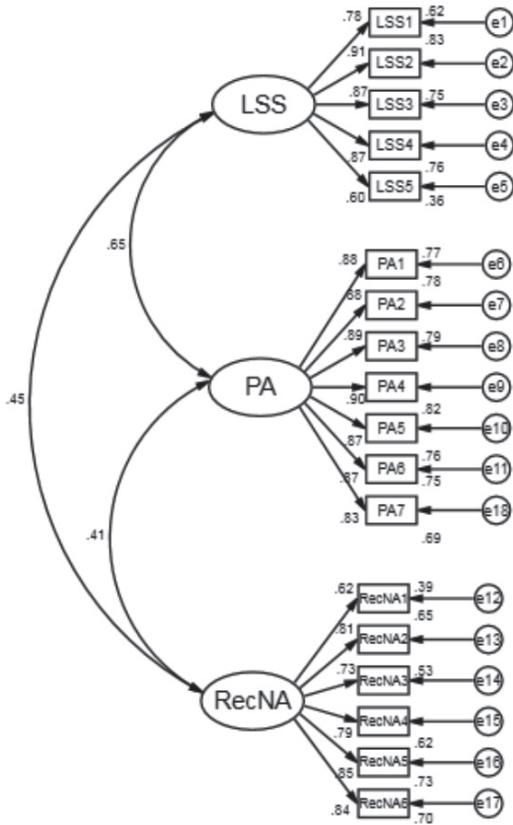

Figure 4 First-order SWB Model

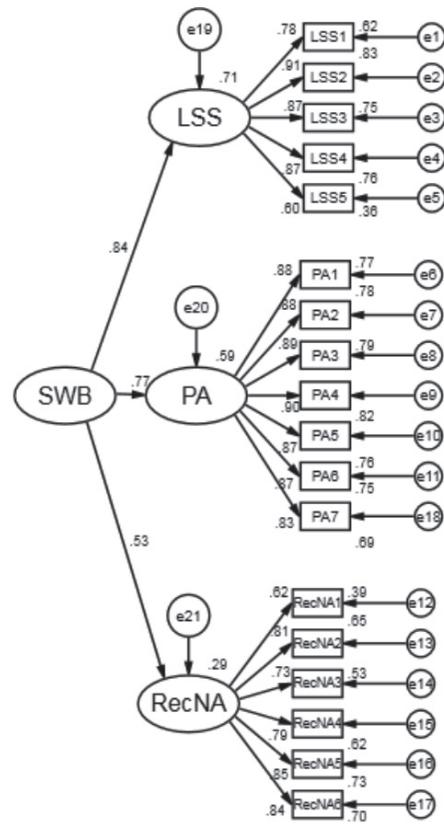

Figure 5 Second-order SWB Model

It can be seen from Figure 4 and Figure 5 that the subjective well-being (SWB) model includes three dimensions: life satisfaction state (LSS), positive affection (PA), and negative affection (NA). To unify the interpretation of subjective well-being scores. RecNA here is the abbreviation of Recode Negative effect for negative affect.

After the subject well-being model is created, the Maximum Likelihood estimation parameter is selected for convergence validity analysis, and the results are shown in Table 8

Table 8 Convergence Validity of Subject Well-being Model

Facet	Items	Significance Estimation of Parameter					Convergent validity		
		UnStd.	S.E.	T-value	P	Std.	SMC	CR	AVE
LSS	LSS1	1.000				.781	.610	.906	.664
	LSS2	1.177	.057	20.629	***	.911	.830		
	LSS3	1.118	.058	19.348	***	.864	.746		
	LSS4	1.168	.060	19.594	***	.873	.762		
	LSS5	1.040	.082	12.656	***	.608	.370		
PA	PA1	1.000				.877	.769	.958	.766
	PA2	1.030	.040	25.830	***	.885	.783		
	PA3	.978	.038	25.764	***	.884	.781		
	PA4	1.077	.040	27.178	***	.905	.819		
	PA5	1.058	.042	25.369	***	.877	.769		
	PA6	1.005	.041	24.664	***	.866	.750		
	PA7	1.000	.044	22.698	***	.830	.689		
RecNA	RecNA1	1.000				.625	.391	.901	.613
	RecNA2	1.299	.098	13.248	***	.812	.659		
	RecNA3	1.171	.095	12.299	***	.733	.537		
	RecNA4	1.347	.104	12.917	***	.784	.615		
	RecNA5	1.409	.103	13.726	***	.856	.733		
	RecNA6	1.357	.101	13.487	***	.834	.696		

It can be seen from Table 7 that the parameters are estimated within an acceptable range. Here's the t-test, and the P presents significance, which is less than 0.01 and is very significant.

The CR here is the composite reliability used to measure the internal consistency of the facets. CR values in the table are all greater than 0.9, which is ideal (Hair, 1998). The AVE stands for the square roots of the average variance extracted. The AVE of facet LSS (0.664), facet PA (0.766), and facet RecNA(0.605) is greater than 0.5, and

the convergence validity is ideal (Fornell & Larcker 1981). The discriminative validity of the subject well-being model was observed through a matrix, as shown in Table 9.

Table 9 Discriminant Validity of Subject Well-being Model

Facet	AVE	RecNA	PA	LSS
RecNA	.613	.778		
PA	.766	.410	.875	
LSS	.664	.451	.648	.815

Table 9 is a lower triangular matrix from which the correlation between the dimensions can be observed. The diagonal elements of the matrix represent the square root AVE of RecNA, PA, and LSS in turn, while the remaining elements represent the correlation of the three dimensions. The diagonal elements are greater than the off-diagonal elements in the corresponding rows and columns, so the subject well-being model has adequate discriminative validity. The fit indices of the fully correlated subject well-being model are shown in Table 10.

Table 10 Fit Indices of Subject Well-being Model

Index	χ^2/df	CFI	GFI	AGFI	NFI	IFI	TLI	RMSEA	SRMR
Criterion	$1 < \chi^2/df < 3$	>.90	>.90	>.90	>.90	>.90	>.90	<.08	<.08
Results	2.758	.962	.907	.880	.942	.962	.956	.066	.036

Table 10 shows that it is appropriate to fit indices of the subject well-being model in confirmatory factor analysis. There are three dimensions of first-order subject well-being models, and to simplify it, replace the first order with the second-order model. After the creation of the second-order model of subject well-being, the value of the path coefficient is set to be 1, The run results are shown in figure 5.

As can be seen from figure 5 that LSS, PA, and RecNA are represented by SWB.

4.3 Full Model and Path Analysis

The self-efficacy model has only one dimension. The emotional intelligence model, subjective well-being model, and self-efficacy model are combined to construct the full

model, as shown in Figure 11. The measurement model and the structural model are put together to obtain the full model, as shown in figure 6.

It can be seen from figure 6 that when the emotional intelligence model, self-efficacy model, and subjective well-being model are combined, the path coefficients of each model are greater than 0.6. More detailed indicators are shown in Table 11.

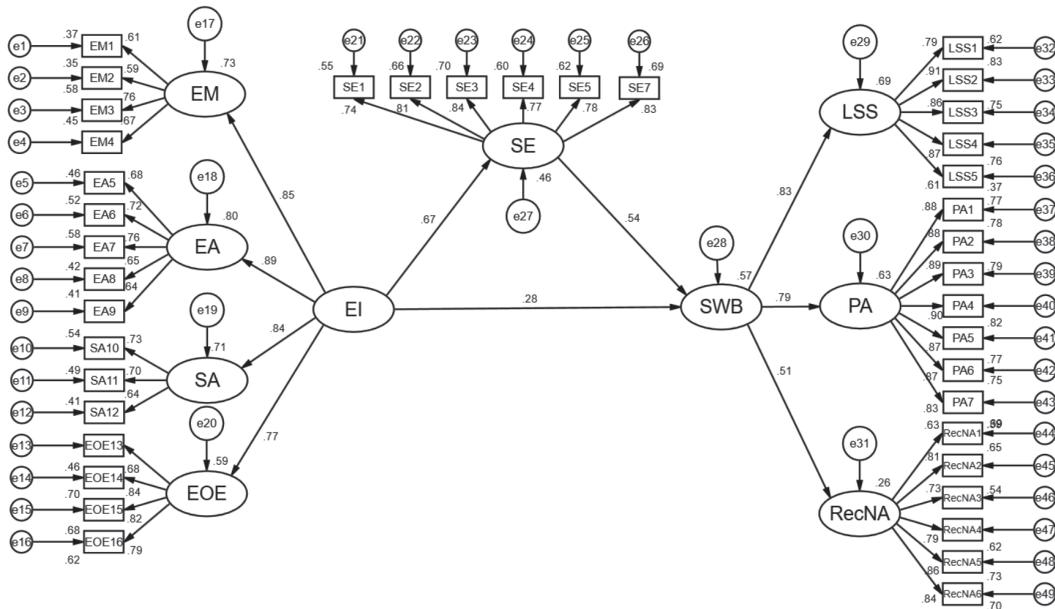

Figure 6 Full Model

Table 11 Fit Indices of Full Model

Index	χ^2/df	CFI	GFI	AGFI	NFI	IFI	TLI	RMSEA	SRMR
Criterion	$1 < \chi^2/df < 3$	>.90	>.90	>.90	>.90	>.90	>.90	<.08	<.08
Results	2.197	.922	.832	.811	.978	.918	.912	.054	.054

It can be seen from table 11 that there are 10 fit indices, only GFI (0.832) and RMR (0.84) are slightly lower than the reference standard, but they are also within the acceptable range, and the other 8 fit indices are higher than the reference standard in the confirmatory factor analysis of the full model. More detailed indicators are shown in Table 12.

Table 12 Parameter Estimation of Full model

	Path		UnStd	S.E.	T-value	P	Std
EI	→	SE	0.999	0.102	9.759	***	0.694
SE	→	SWB	0.449	0.061	7.322	***	0.564
EI	→	SWB	0.288	0.085	3.38	***	0.251
EI	→	EM	1				0.851
EI	→	EA	0.944	0.097	9.699	***	0.896
EI	→	SA	0.713	0.078	9.15	***	0.84
EI	→	EOE	1.092	0.108	10.122	***	0.764
SWB	→	LSS	1				0.826
SWB	→	PA	1.036	0.087	11.852	***	0.795
SWB	→	RecNA	0.522	0.069	7.58	***	0.512

As shown in Table 12, all the P are less than 0.01 and each is very significant. The path from EI to SWB indicates that EI has a positive effect on SWB. The path from EI to SE indicates that EI has a positive effect on SE. The path from SE to SWB indicates that SE has a positive impact on SWB.

In confirmatory factor analysis, the sample size is 409. We are more interested in the error between the point estimate obtained from the sample data and the true value of the statistic in the unknown population. At this point, it is necessary to calculate the confidence interval of the target statistic. Therefore, the bootstrapping method is introduced to calculate the confidence interval of statistics.

A variable may be a cause variable for some variables and a response variable for others (Wang, 2020). For such a complex causal relationship, statistical analysis is usually carried out by path analysis.

4.4 Test of Mediator effect

When it comes to the confidence interval, the most familiar one is to calculate the confidence interval of the population mean. This is because there is an analytical

expression for the confidence interval of the population mean under the central limit theorem and the normal distribution assumption. The test statistic obtained by using the sample mean and its standard error satisfies the student's t-distribution, and the confidence interval can be easily obtained by looking up the table to find the critical value of the corresponding t-statistic on both sides of the confidence interval. Since the distribution is symmetric, the confidence interval of the population mean is symmetric with respect to the sample mean. The confidence interval of the mean calculated by t-distribution implies that the population distribution satisfies the assumption of normal distribution. However, for practical problems, the population does not satisfy the normal distribution, so we can't use the t distribution to calculate the confidence interval of the mean.

Therefore, the bootstrapping method is introduced to calculate the confidence interval of statistics. In the analysis of the mediator effect, the two methods of the Sobel Test and Bootstrapping were used. The result is listed in table 13.

The

Table 13 Sobel Test and Bootstrapping Estimation of Full Model

Path	Point Estimate	Product of Coefficients		Bootstrapping				Two-tailed Significance
				Bias-corrected 95% CI		Percentile 95% CI		
				S.E.	Z	Lower	Upper	
Total Effects								
EI->SWB	0.737	0.120	6.142	0.528	0.926	0.552	0.95	0.000
Direct Effects								
EI->SWB	0.288	0.140	2.057	0.08	0.528	0.099	0.557	0.007
Indirect Effects								
EI->SWB	0.449	0.090	4.989	0.326	0.622	0.295	0.586	0.000

From Table 13, it can be concluded that point estimation of the total effect is the sum of direct effect and indirect effect. That is $0.737=0.288+0.449$; each effect has a Z greater than 2; The confidence interval (CI) of each effect does not include zero; The significance values of two-tails are less than 0.05.

Therefore, combined with Sobel Test conditions and Bootstrapping confidence interval conditions, it can be seen that self-efficacy, as a mediator variable, is a partial mediator and has significant effects.

5. Discussions

Hypothesis 1 reveals that emotional intelligence has a positive impact on self-efficacy. Emotional intelligence consists of self-awareness, self-regulation, self-control, interpersonal relationship, empathy, and other elements. The sense of self-efficacy refers to the subjective judgment of whether one can successfully carry out a certain achievement behavior, which is the same concept as the sense of self-ability. It can be seen that when people have high emotional intelligence, they will have successful experiences, thus enhancing their sense of self-efficacy. On the contrary, if emotional intelligence is low, self-efficacy will be weak. The findings support the suggestions of (Zhang et al., 2022).

Hypothesis 2 reveals that with self-efficacy as the mediator variable, self-efficacy has a significant positive correlation with subjective well-being and various dimensions. Emotional intelligence can not only directly affect college students' subjective well-being, but also indirectly affect college students' subjective well-being through the mediator effect of self-efficacy. When college students have a higher sense of self-efficacy, it will further stimulate college students' self-acceptance and identification, thus producing higher subjective well-being.

Hypothesis 3 reveals that emotional intelligence has a positive impact on subjective well-being. The dimension of emotional intelligence explains that emotional intelligence is composed of self-awareness, self-regulation, self-control, interpersonal relationships, empathy, and other elements. The factors that affect college students' emotional management ability are self-awareness, cognitive level, attitude tendency, processing methods, and family education model. College students' cognition of society plays an important role in social support. The findings support the suggestions of Sun Ying. (2021).

The dimension of emotional intelligence explains that emotional intelligence is composed of self-awareness, self-regulation, self-control, interpersonal relationships, empathy, and other elements. The factors that affect college students' emotional management ability are self-awareness, cognitive level, attitude tendency, processing methods, and family education model. College students' cognition of society plays an important role in social support.

6. Conclusion and Recommendation

This study provides empirical evidence to prove that college students' sense of self-efficacy mediates between emotional intelligence and subjective well-being. From a practical point of view, the relationship between college students' emotional intelligence and subjective well-being shows that college students can improve their subjective well-being by improving their emotional intelligence, laying a good foundation for adapting to society. Through extensive reading and deep thinking, college students can establish friendly relations with positive friends, develop a good habit of lifelong learning, cultivate positive self-consciousness, apply attribution theory to things, rationalize causes, adjust their mentality, and give themselves positive and happy psychological hints.

In this study, the author adopted a combination of qualitative and quantitative methods. In the qualitative research, 20 experts from different fields of management, psychology, and medicine and depth interviews were conducted to determine the five factors affecting the emotional management of college students as self-awareness, self-motivation, self-regulation, empathy, and handling interpersonal relationships. The research combined with emotions theory, social cognitive theory, event theory, the theory of self-efficacy, subjective well-being and self-determination theory, and the structural equation model (SEM). The results show that emotional intelligence has a positive influence on subjective well-being, and self-efficacy is a partial mediator variable between them. The author also provides reasonable suggestions for enhancing the emotional management ability of college students and improving subjective well-being, which better achieves the research objectives. In this study, emotion theory and self-determination theory were introduced to the subject. The second-order model of emotional intelligence is boldly tried, and a good practical effect is achieved. In the future, the research on emotion management can be further studied on the second-order model.

References

- Bandura, A. (2003). *Self-Efficacy: The Exercise of Control*. (2003 Simplified Chinese Trans.) East China Normal University Press. (Original work published 1997).
- Davis, S. K., Nowland, R., & Qualter, P. (2019). The Role of Emotional Intelligence in the Maintenance of Depression Symptoms and Loneliness Among Children. *Frontiers in Psychology, 10*, 1672. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01672>
- Diener E. (1984). Subjective Well-being. *Psychology Bulletin*,95(2):542-575.
- Diener E. S. & Shigehiro, O. (1997). New Direction in Subjective Well-being research. *Indian Journal of Clinical Psychology*.
- Fornell, C., and Larcker, D.F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of marketing research, 18*(1):39-50.
- Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence*. Bantam Books, Inc.
- Hair, J. F. (2018). *Advanced issues in partial least squares structural equation modeling*. SAGE.
- Issah, M. (2018). Change Leadership: The Role of Emotional Intelligence. *SAGE Open, 8*(3).
- Jiang, Z. (2021). On the Influencing Factors and Promotion Strategies of Poor College Students' Subjective Well-being. *Shanxi youth (01)*, 51-52.
- Jung, E., Hwang, W., Kim, S., Sin, H., Zhang, Y., & Zhao, Z. (2019). Relationships Among Helicopter Parenting, Self-Efficacy, and Academic Outcome in American and South Korean College Students. *Journal of Family Issues, 40*(18), 2849–2870.
- Khaptsova, A., & Schwartz, S. H. (2016). Life satisfaction and value congruence: Moderators and extension to constructed socio-demographic groups in a Russian national sample. *Social Psychology, 47*(3), 163–173.
- Ngooi, BX, Wong, SR, Chen, JD & Yin, Koh VS. (2022). Exploring the use of activity-based group therapy in increasing self-efficacy and subjective well-being in acute mental health. *Hong Kong Journal of Occupational Therapy*.;35(1):52-61.
- Peláez-Fernández, MA & Rey L, Extremera, N. (2022). Pathways from emotional intelligence to well-being and health outcomes among unemployed: Mediation by health-promoting behaviors. *Journal of Health Psychology*.;27(4):879-889.
- Peng, L. (2022) The influence of voluntary service participation on college students' subjective well-being: the chain mediator effect of self-efficacy and self-identity. *Chinese Journal of Clinical Psychology (05)*, 1126-1129.
- Schmalor, A., & Heine, S. J. (2022). Subjective Economic Inequality Decreases Emotional Intelligence, Especially for People of High Social Class. *Social Psychological and Personality Science, 13*(2), 608–617.

- Sun, Y. (2021). Teenagers' physical and mental health needs more extensive psychosocial support. *Chinese School Health* (07), 961-963.
- Theresa, K. (2005). *Psychological Testing: A Practical Approach to Design and Evaluation*. Sage Publications. Inc.
- Wang, L. & He, N. (2013). Mediation of college students' social support between emotional intelligence and emotional well-being. *Chinese Journal of Health Psychology*, 2013, 12:1895-1899.
- Wang, X. (2020). Effects of emotional management on anxiety, depression and sleep disorders in patients with cerebral infarction. *Journal of Medical information* (17), 186-187.
- Yi, Y., Jia Yan, L. & Li X. (2018). Construction of psychological mechanism of physical exercise promoting college students' mental health. *Journal of sporting goods and technology* (16), 179-180.
- Zhang, W., Liang, Y. & Zhou, L. (2022). The intermediary effect of self-efficacy between emotional intelligence and cultural intelligence of undergraduate nursing students. *Journal of Nursing* (10), 14-18.
-

Social Cognitive Determinants of Exercise Behavior in the Context of Behavior Modeling: A Mixed-Method Approach

Hao Liu*

Bijay Sigdel**

Sarana Photchanachan***

Abstract

The objectives of this study involve three main purposes: 1) to investigate the factors affecting self-cognition on health, 2) to explore the relationship between motivation-mediated self-cognition on health and sustained-exercise behavior, and 3) to examine the effects of behaviors dominated by individual physical health cognition on sustained-exercise behavior. This is a combination of qualitative and quantitative research methods. Specifically, the sequential-qualitative-first-exploratory method is used in the study. It is divided into two stages: First, qualitative research is used to analyze the important variables affecting learning engagement, the nature and development of the relationship between these variables. Second, chi-square test and multiple regression are used to collect variable data and verify the relationship between variables. Self-cognition on health was selected as the influencing factor of sustained-exercise behavior and studied by qualitative plus quantitative methods, starting with a review of the relevant theoretical literature and in-depth interviews. This paper analyzes the motivation of young teachers in universities in the specific form of sustained-exercise behavior, and the influence of self-cognition on health and motivation, and sustained-exercise behavior is discussed in detail establishing the relevant hypothesis by finding the corresponding alternative variables. A process designed to turn on how self-cognition on health affects sustained-exercise behavior. Then, the empirical data are collected from the issue-level questionnaire, and the theoretical model is empirically studied by linear regression and Z-score method. Conclusion: 1) Self-cognition on health has a

* Ph.D. Candidate, School of Management, Metharath University

** Advisor

*** Advisor

significant effect on sustained exercise behavior ($P < 0.001$). 2) Self-cognition on health has a significant effect on motivation ($P < 0.001$). 3) Motivation has a significant effect on sustained exercise behavior, and 4) Self-cognition on health has a significant effect on motivation ($p < 0.001$), while motivation has a significant effect on sustained-exercise behavior ($p < 0.001$). These suggest a clear mediating role of selective motivation between self-cognition on health and sustained-exercise behavior.

Keywords: Social Cognitive Determinants, Exercise Behavior, Context of Behavior Modeling, Mixed-Method Approach

Introduction

The lack of physical exercise among young people is worrying. Under the situation of various quantitative assessments such as scientific research and university ranking, the career pressure for young university teachers is increasing, and the phenomenon of overwork is widespread. Reports on health problems related to college teachers have been frequently gotten on search. Himbert et. al (2021) stated that especially during the COVID-19 pandemic, the high intensity of work makes young teachers lack of exercise behavior, exercise persistence, and individual physical health problems frequently (Himbert et. al, 2021).

In the exercise adherence behavior, “Want to exercise”, “physical exercise” and “keep exercising” (Box et. al, 2019). Cropanzano and Mitchell (2005) presented Behavior value possibility. When the value of an event is high and there is a high probability of the value, the action is likely to occur (Cropanzan & Mitchell, 2005). The management concept of “sticking to exercise changes health” has become the consensus of individual health management, emphasizing the establishment of long-term cooperation and win-win relationship between exercise behavior and individual health (Biddle & Mutrie, 2018).

With the implementation of the Healthy China 2030 Plan, China has begun to conduct national physical fitness testing on a large scale, the concept of individual health management has been constantly updated, and the exercise behavior pattern of Chinese people has undergone profound changes. In terms of exercise behavior, young people are not only exposed to all kinds of exercise knowledge. The relationship between exercise adherence and the health of young people is gaining increasing attention (Chen, & Harmer 2019).

Since the mid-20th century, some theoretical structures provide explanations for the relationship between exercise and individual health. Social Exchange Theory, SET suggests that the degree of individual health depends largely on the outcome of health behaviors (Coleman & Iso-Ahola, 2000). Subsequently, persistent goals (health and behavior) are directly activated by the context feature, and automatic links will develop between the social context and the goal. Finally, the choice (exercise) becomes an example of social exchangeable sex. If a lasting exercise goal reflects true physical healthy choices, then exercise becomes self-

determined and internally motivated, and thus persistent (Coleman & Iso-Ahola, 2000). Studies in the context of exercise behaviors have highlighted the relationship between the degree of autonomic regulation and some positive behavioral outcomes, such as increased interest (Deci & Ryan, 2008), and exercise behaviors for health purposes (Pelletier et al., 2019). On the contrary, whether the social adaptation motivation is clear or not, the exercise behavior requires external social incentives to perform specific behaviors, making it easier to adhere to the exercise (Deci & Ryan, 2000). Under the situation of various quantitative assessments such as scientific research and university ranking in China, the career pressure for young university teachers is increasing, and the phenomenon of overwork is widespread. Reports on health problems related to college teachers have been frequently gotten on search (Qi Si, 2017). College teachers are in a serious sub-health situation. A survey shows that the number of people in sub-health accounts for 42.55% among the surveyed population. Young teachers around the age of 40 are more likely to be in a Sub-Health Symptoms Behavior, and the health status of female teachers is better than that of male teachers (Huijun Yang, 2017).

However, previous studies on exercise behavior have mainly focused on measuring their level of motivation (behavioral motivation), on the early effect of sustained exercise behavior. Insufficient study behavior of factors (Rodrigues et al., 2018). Some researchers recognized the effect of self-cognition on health on exercise behavior and performed an empirical analysis of their relationship. They confirmed the results of exercise behavior with exercise behavior and physical health (Box et al., 2019). However, some studies have shown that the correlation between sustained exercise behavior and self-cognition on health is weak (Alcaraz-Ibanez et al., 2019). Therefore, the aim of this study was to provide evidence for examining the relationship between self-cognition on health and sustained exercise behavior. We take the group of young college teachers as a sample. This is because the young teachers in colleges and universities have the training environment and equipment for exercise, and the social environment is relatively stable, and the physical health survey is easy to be carried out (Cho & Tian, 2021). In addition, young teachers in colleges and universities are multiple problems of serious health problems reported online in China, which makes our study sample more representative (Yuxiang & Sun, 2019). Moreover, previous studies on exercise adherence

behaviors have rarely comprehensively examined the relationship between individual physical health cognition and exercise adherence behaviors from the perspectives of behavioral performance and personal motivation. Therefore, we introduced motivation in our study, aiming to build a self-cognition on health and sustained exercise behavior model. We also used an empirical approach to examine the relationship between the variables.

In the above studies, there were some differences in health and other factors in the relationship between self-cognition on health and exercise behavior. According to previous studies, there are several questions requiring further validation. The specific expression form is as follows:(1) Whether there is a correlation between self-cognition on health of young teachers and exercise behavior.(2) Whether there is a correlation between the self-cognition on health degree of Chinese young teachers and the Motivation.(3) Whether there are differences in their exercise behavior levels in different domains, gender and living habits.(4) The intensity of the influence of motivation on exercise behavior needs to be further verified. Most of the selected measurement tools used in the current studies on the behavioral relevance of exercise adherence among young teachers are psychologically oriented, that is, more about the identification and clinical application of “physical illness” in young teachers. These tools are very effective in judging individual physical diseases. However, the accuracy of motivation assessment in large-scale young people at social management needs further research and discussion. The physical and mental health of young teachers in colleges and universities is the essential guarantee of the quality education in China’s colleges and universities. For that reason, It is of great significance to explore the exercise and persistence behavior of young teachers in China. Based on the needs of scientific theory and practical research, large-scale samples were selected to explore the relationship between individual health status and exercise adherence behavior level of young teachers in Chinese universities. Various factors affecting the exercise behavior and Motivation status of the young people are deeply analyzed and discussed. This study not only has theoretical implications for revealing these relationships, but also provides a practical reference for improving relevant evaluations and improving health status.

Research objectives aimed to investigate the relationship between motivation-mediated self-cognition on health and sustained exercise behavior, and to examine the effects of behaviors dominated by individual physical health cognition on exercise adherence behaviors.

Literature Review

Self-Cognition on Health. The definition and interpretation of “Health” made by the World Health Organization (WHO) objectively reflects the requirements of individuals and the society for health: “Having no disease is only one sign of being healthy. Being mentally healthy, socially adaptive and morally appropriate are also important characteristics, all of which constitute the multi-dimensions of health”, that is to say, the health is a state of multi-factors combination and interdependence, and the Self-Cognition on Health itself is not enough to reflect the health degree of an individual (McCartney et. al, 2019). In Self-cognition on health this level, Sjg et. al (2017) according to the condition of multidimensional health, should pay attention to individual social factors: (income, family background, etc.), lifestyle factors (nutrition, sleep, travel, etc.), physical fitness (physical health, physical function), mental health factors (happiness, social adaptation, etc.) (Sjg et. al,2017). The present study divided self-cognition on health into: Social Environment Background, Living habits, Physical fitness, and Mental health. According to the researches at home and abroad, the common problems of young people sub-health are physical decline, behavioral disorders, emotional disorders, manifested as obesity, anxiety, depression, loneliness, fear and other symptoms, which may lead to poor social adaptation, poor working status, difficult to maintain friendship and others. However, most studies have also confirmed that the physical and mental development of young people is unstable, so the judgment of young people sub-health should be treated from the developmental perspective. In addition, most of the previous studies on young people sub-health status adopted the perspective of clinical medical treatment, that is, the measurement tools tended to be “clinical diagnosis” type, which may not reflect the sub-health status of this group scientifically and objectively.

Sustained Exercise Behavior. A conscious or unconscious drive to provide a goal or direction, or a personal willingness to make a physical and mental effort to exercise the goal or outcome level. Based on the self-determination theory, Mullan, E., Markland, D., & Ingledew, D. K. (1997) BRE-Q, which measures external, internal, recognition and intrinsic regulation and Ryan and Deci (2000) MPAM-R, evaluates five different physical activity motives (appearance, health and fitness, social, ability and enjoyment) (Markland & Ingledew, 1997). Sallis & Hovell, (1990), according to the investigation of physical activity behavior.

Centralized expression as “Health Behavior” is a benign behavior, “Sub-Health Behavior” is the negative bad behavior “Sub-Health Symptoms Behavior” is the most negative bad behavior, this is a persistent negative behavioral state between disease and health, seriously restrict the healthy development of individual social functioning and physical and mental potential. The investigation of individual health status can understand one’s health status and affect their own exercise behavior. According to the literature investigation, the dimensional status of Sustained Exercise Behavior, it is divided into three dimensions: “Health Behavior”, “Sub-Health Behavior” and “Sub-Health Symptoms Behavior”.

Motivation. Biddle and Mutrie (2000) believes that: individual health has a strong tendency to their favorite sports, and is willing to invest time and energy in them, and regards the sport as a core feature of self-identity. Including compulsive sports passion (interest motivation) and harmonious sports passion (health motivation) (Biddle & Mutrie, 2000). Based on the self-determination theory, the aim is to assess motor behavior with motivation. Blais et. at (2017) tests a three-level motivation model from my theory of behavior. According to this model, health motivation (represented by social adaptation goals) affects participation motivation (motor participation motivation), which affects regulation motivation (motor behavior regulation) and thus affects behavior (motor participation). According to the model theory, it is found that social adaptation is also a key dimension affecting exercise behavior. Motivation plays a mediator between health and exercise participation. Therefore, motivation can be studied as a mediator between individual physical health and exercise behavior, divided into Fun motivation, Health motivation, Social motivation, and three dimensions (Blais et. at, 2017). To sum up, we define Motivation as the psychological drive to complete exercise needs and meet exercise needs under the condition that external conditions are met. This driving force enables individuals to keep exercise regularly until the needs and goals are completed.

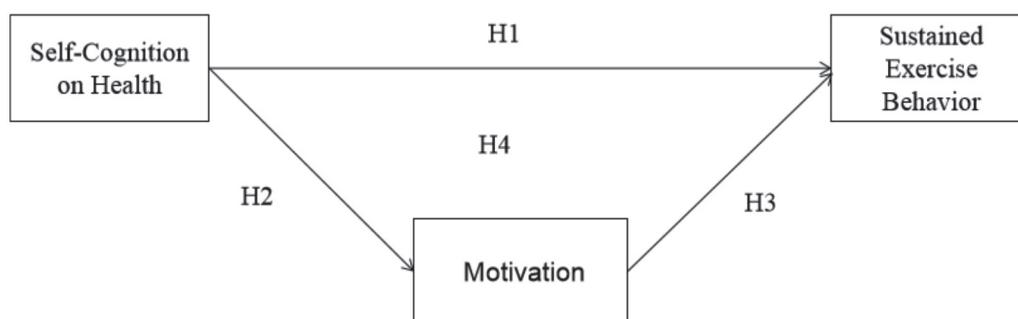

Figure 1 Conceptual Framework

Note. (Sallis & Hovell,1990) (Rodrigues et. al, 2018) (Blais et. al,2017) (Caudwell & Keatley, K, 2016)

In this study, according to social exchange theory (SET) and Trans Theoretical Model (TTM), we investigated the physical health of the exercise behavior, analyzed whether the motivation is adjusted in the middle and changed the process of exercise behavior. Young teachers want to have a healthy body, they will want to change their physical state from the exercise persistence behavior, with the motivation to exercise, this is a social exchange of behavior state (Shaver, E. R, 2019).

According to the literature survey, In the context of motor behavior: the conceptual framework of self-cognition on health and sustained exercise behavior is shown in the figure below:

In this study, according to social exchange theory (SET) and Trans Theoretical Model (TTM), we investigated the physical health of the exercise behavior, analyzed whether the motivation is adjusted in the middle and changed the process of exercise behavior. Young teachers want to have a healthy body, they will want to change their physical state from the exercise persistence behavior, with the motivation to exercise, this is a social exchange of behavior state (Shaver et. al,2019), This study was conducted from (Table 1) Four aspects of the study:

Hypothesis 1: Self-cognition on health (Social environment background, Living habits, Physical fitness, Mental health) has a significant positive impact on exercise adherence behavior.

Hypothesis 2: Self-cognition on health has a positive effect on motivation.

Hypothesis 3: Motivation had a significant positive effect on sustained exercise behavior.

Hypothesis 4: Motivation mediates the effect of self-cognition on health had a significant positive effect on sustained exercise behavior.

Methodology

Data Note. From 2021 to 2022, the “stratified cluster random sampling” method was adopted to select some cities in each administrative region, and randomly select about 30 young male and female young teachers aged between 24-45 in various urban universities, among young college teachers in China, we selected at least 370 samples within 95% confidence interval. Considering that this study was an exploratory study and that, we set the range of error between 3.5% and 2.5% according to the Margin of Error, including 727-1332 people with a sample size of 1293 people.

The youth exercise behavior scale was determined, and after the scientific screening of various health measurement tools, the youth exercise behavior assessment questionnaire and motivation using the-revised version (MPAM-R) were used. To investigate the exercise adherence behavior. The questionnaire showed good validity and reliability in statistical evaluation, theory was consistent with factor structure assumption, and achieved good results in large-scale testing. In the questionnaire, the evaluation indicators of exercise continuous behavior were divided into fun motivation, health motivation, social motivation, sub-health behavior, and sub-health symptoms behavior (Frederick & Ryan, 1995). To check the internal consistency of the measurements. Cronbach’s alphas. The analysis of independent variables, mediators and dependent variables are shown in Table 1 and Table 2 respectively.

Table 1 Preliminary Investigation Questionnaire

	Variables	Number of items	Reference
Self-Cognition on Health	Social Environment	12	Liu (2018)
	Background		
	Living Habits	14	
	Physical fitness	10	
	Mental health	6	
Motivation	Fun motivation	14	Frederick & Ryan (1995)
	Health motivation	11	
	Social motivation	13	
Dependent Variable	Sub-Health Behavior		Coleman, D., & Iso-Ahola, S. E. (2000)
	Sub-health	39	
	Symptoms Behavior		
Total		119	

Note: Frederick & Ryan,1995.

Table 2 Cronbach’s Alpha Coefficients of Each Variable

variable	Measuring item	Cronbach’s Alpha
Fun motivation	Q1-Q14	.843
Health motivation	Q15-Q26	.821
Social motivation	Q26-Q32	.845
Sustained Exercise Behavior	Q 33-Q71	.878

Note: Frederick & Ryan (1995)

After the questionnaire is completed, the expert validity of the questionnaire structure and content of the validity, the researcher invited health, physical health experts in the structure of the questionnaire comprehensive evaluation, design and content, the evaluation results prove that the questionnaire has good validity. In this study, the “retest method” was adopted, selecting young teachers from Taiyuan Institute of Technology to fill in the questionnaire for reliability test. The first questionnaire was conducted

on August 8, 2022, and the second test was conducted one week later. The correlation coefficient of the results of the two tests was 0.87, which showed that the results proved that the reliability of the questionnaire was relatively high. The questionnaire was using rating scale 1 to 5.

Data Analysis. Data collected by TenCent questionnaire star, descriptive analysis using card square test compare different gender, different ages, different regions of different, different eating habits, different physical activity level, different health consciousness, different sleep habits young teachers exercise behavior detection, using linear regression analysis to explore various factors to exercise behavior, personal physical health and the influence of the dimensions. The data were analyzed using SPSS 25.0. The F test was used to compare the differences between the indicators of physical health in different groups of motivation and exercise behavior. Using the Pearson test for the different nutritional status of different sustained exercise behavior populations, Height, to compare the rank detection rates of weight, the power of gripping, vital capacity, step test, vertical jump, sit-ups, sit forward, choice reaction time, and stand on one foot with your eyes closed, thus determining the correlation between different exercise behavior and self-cognition on health rank. The influence relationship between self-cognition on health and sustained exercise behavior, self-cognition on health and motivation, and motivation and sustained exercise behavior was analyzed by linear regression analysis at $P < 0.05$.

Findings

We analyzed the data using SPSS 25.0, self-cognition on health, sustained exercise behavior, motivation (Fun motivation /Health motivation /Social motivation) were tested for normal distribution, skewness absolute value < 2 , Kurtosis absolute value < 2 , and the data fit to normal distribution.

In the test for homogeneity of variance, the results were all $p > 0.05$ in the Pearson² test, indicating that there is no significant difference between sampling and population, and were tested by the test of homogeneity of variance.

For the test for independence, $P < 0.05$, indicating a significant difference between the samples, passed the sample independence test.

Demographic factors and the self-cognition on health of young teachers

Table 3 Basic Information of the Subjects

Variable	Male N (%)	Female N (%)	Population N (%)
Administration Region			
East China	82 (13.6)	106 (15.3)	188 (14.5)
North China	86 (14.3)	132 (19.1)	218 (16.9)
Central South China	120 (20.0)	94 (13.6)	214 (16.6)
Northwest China	101 (16.8)	110 (15.9)	211 (16).3
Southwest area	102 (17.0)	129 (18.6)	231 (17.9)
North-East China	110 (18.3)	121 (16.7)	231 (17.9)
Place of Residence			
Income			
Less than 5,0000	214 (35.6)	225 (32.5)	439 (34.0)
5001-10000	245 (40.8)	315 (45.5)	560 (43.3)
10001-20000	106 (17.6)	110(15.9)	216 (16.7)
Above the 20,000's	36 (6.0)	42 (6.1)	78 (6.0)
Spouse Education			
2-3 years College	50 (8.3)	59 (8.5)	109 (8.4)
Bachelor	139 (23.1)	144 (20.8)	283 (21.9)
Master	120 (19.9)	143 (20.7)	263 (20.4)
Doctor	119 (19.8)	144 (20.9)	263 (20.4)

Table 3 shows the basic information statistics of the subjects in this paper. In this study, 188, 218, 214, 211, 231 and 231 people in six administrative regions of East, North, Central South, Northwest, Southwest and Northeast China are selected, with a total number of 1293. The number of young college teachers in each region is roughly 1:1, and the number of male and female in each region is about 1:1. The monthly income level of the families in the study is mostly 10,000 Yuan to 20,000 Yuan, with 43.3%

of more than 10,000 Yuan, followed by 34.0% of less than 5,000 Yuan. In addition, in terms of spouse education, the highest proportion of bachelor's degree is 21.9%, and the proportion of master's degree and doctor's degree is very similar, both of which account for about 20%.

Table 4 Detection Rate of Sub-Health Behavior in Different Gender (%)

Self-Cognition on Health	Male	Female	Ensemble	χ^2	<i>P</i>
Sub-health behavior	153 (25.5)	261 (37.7)	414 (32.0)		
Sub-Health Symptoms Behavior	186 (30.9)	114 (16.5)	300 (23.2)	14.137	**
Physical health	262 (43.6)	317 (45.8)	579 (44.8)		
Fun motivation.	188 (31.3)	157 (22.7)	345 (26.7)	1.166	0.283
Health motivation	177 (29.5)	149 (21.5)	326 (25.2)	7.326	**
Social motivation.	139 (23.1)	96 (13.9)	235 (18.2)	18.527	**

Note: * $p < .05$. ** $p < .01$.

Table 4 shows that the detection rates of fun motivation, health motivation and social motivation among male young Chinese college teachers are 31.3%, 29.5% and 23.1%, and 22.7%, 21.5% and 18.2% among female ones, respectively. The comparison in conduct and social motivation. is statistically significant. in terms of the detection rate of sub-health behavior and sub-health status, there are 25.5% and 30.9% for male and 37.7% and 16.5% for female. The detection rate of male sub-health behavior is lower than that of female, and the sub-health status is higher than that of female, which is statistically significant.

Table 5 Detection Rate of Behavior in Different Age Groups (%)

Age	Number	Health Behavior	Sub-health Behavior	Sub-Health Symptoms Behavior
24-34	641	261 (40.7)	266 (41.5)	114 (17.8)
36-45	651	317 (48.7)	148 (22.7)	186 (28.6)
tote	1293	782 (62.0)	392 (27.5)	301 (10.5)
χ^2			57.534	
<i>P</i>			**	

Note: * $p < .05$. ** $p < .01$.

Fun motivation, health motivation and social motivation among male young Chinese college teachers are 31.3%, 29.5% and 23.1%, and 22.7%, 21.5% and 18.2% among female ones, respectively. the comparison in conduct and social motivation is statistically significant. In terms of the detection rate of sub-health behavior and sub-health status, there are 25.5% and 30.9% for male and 37.7% and 16.5% for female. The detection rate of male sub-health behavior is lower than that of female, and the sub-health status is higher than that of female, which is statistically significant.

Table 6 Detection Rate of Self-Cognition on Health Dimensions in Different Age Groups

Age Group	Number	Fun motivation.	Health motivation	Social motivation.
24-35	641	161 (25.1)	125 (19.3)	132 (22.5)
35-45	652	184 (28.3)	201 (30.9)	112 (17.2)
χ^2		22.300	22.500	116.248
<i>P</i>		**	**	*

Note: * $p < .05$. ** $p < .01$.

Table 6 shows that the detection rate of physical health, sub-health behavior and sub-health status are 40.7%, 41.5% and 17.8%, respectively, and 48.7%, 22.7% and 28.6%, respectively, which is statistically significant. As can be seen from the table, the physical health testing rate is below 50%. The detection rate of Sub-health behavior between 24 and 35 is the highest and the detection rate of sub-health status between 36

and 45 is the highest.

From the statistical results, the self-cognition on health dimension is statistically significant for sustained exercise behavior, ($P < 0.05$) and self-cognition on health is the main factor affecting sustained exercise behavior. The relationship between the variables was statistically significant. body composition, lifestyle, health status and mental state in self-cognition on health all have positive effects on exercise behavior. Rutchick et, al. (2018) according to the demographic analysis. Therefore, the independent variable of personal physical health status meets the requirements and is the main factor affecting the continuous behavior of exercise (Rutchick et, al.,2018).

Study on The Self-Cognition on Health and Motivation of Teachers in Sustained Exercise Behavior

Table 7 Linear Regression Analysis of Young Teacher Self-Cognition on Health on Sustained Exercise Behavior

Model	Unnormalized coefficient		Standardized coefficient	R ²	t	P
	B	Standard error	Beta			
(Constant)	.395	.004	.824	.435	103.862	**
1 Self-Cognition on Health	1.605	.009	.824	.435	187.335	**

Note: .Dependent variable a: Sustained Exercise Behavior. * $p < .05$. ** $p < .01$.

Table 7 linear regression analysis was performed with sustained exercise behavior as the dependent variable and self-cognition on health as the independent variable. The results show that, self-cognition on health had a significant effect on sustained exercise behavior (beta = 0.824, $p < 0.001$), indicating that the choice of sustained exercise behavior depends on the accurate perception of self-cognition on health. Suppose H1 support.

Table 8 Linear Regression Analysis of Individual Physical Health Cognition on Motivation

	Fun motivation					Health motivation					Social motivation				
	Unnormalized coefficient		t	P	R ²	Unnormalized coefficient		t	P	R ²	Unnormalized coefficient		t	P	R ²
	B	Standard error				B	Standard error				B	Standard error			
(Constant)	.612	.017	15.177	**		.136	.009	15.177	**		.451	.014	32.871	**	
Self-Cognition on Health	6.931	.038	133.574	*	0.386	2.698	.020	133.574	**	0.384	5.087	.031	164.548	**	.473

Note: Dependent variable a: Motivation. *p<.05 **p<.01.

Table 8 linear regression analysis was performed with motivation as the dependent variable and self-cognition on health as the independent variable. Self-cognition on health had a significant effect on motivation, and self-cognition on health had a significant effect on fun motivation (beta = 0.815, p<0.001). self-cognition on health had a significant effect on health motivation (beta=0.720,p <0.001) and self-cognition on health on social motivation (beta = 0.788, p <0.001) . Suppose H2 Support.

Table 9 Linear Regression Analysis of Young Teacher Motivation on Sustained Exercise Behavior

Model B	Unnormalized coefficient		Standardized coefficient		R ²	t	P
	Standard error	Beta					
(Constant)	.292	.004			.534	76.740	**
Fun motivation	.781	.010		.440	.534	78.066	**
Health motivation	.568	.010		.318	.438	57.584	**
Social motivation	.481	.011		.228		42.481	**

Note: Dependent variable: Sustained Exercise Behavior *p < .05 **p < .01

Table 9 linear regression analysis was performed with sustained exercise behavior as the dependent variable and motivation as the independent variable. The results show that, motivation has a significant effect on sustained exercise behavior, fun motivation has a significant effect on sustained exercise behavior (Beta = 0.440, P<0.001). Health motivation has a significant effect on sustained exercise behavior (Beta = 0.318, P<0.001. Social motivation has a significant effect on sustained exercise behavior (Beta = 0.228, P<0.001). Suppose H3 Support.

Table 10 Linear Regression Analysis of individual Physical Health and Motivation on Sustained Exercise Behavior

Model	B	Unnormalized coefficient		Standardized coefficient		t	P
		Standard error	Beta				
1	(Constant)	.395	.004			103.862	**
	Self-Cognition on Health	1.605	.009	.824	.564	187.335	*
2	(Constant)	.330	.004			90.309	**
	Self-Cognition on Health	.921	.015	.473	.408	61.709	**
	Fun motivation	.066	.002	.287	.437	35.273	**
	Health motivation	.038	.004	-.074	.412	10.785	**
	Social motivation	.065	.002	.217	.453	29.110	*

Note: Dependent variable a.: Sustained Exercise Behavior. *p<.05.**p<.01

Table 10 It can be seen from the table that the absolute value of the non-standardized B:1.605 before the non-standardized B adds the mediation variable, and then the absolute value of the non-standardized B:0.921, so it is a partial intermediary. Suppose H4 Support.

Discussion

This study explores the factors influencing sustained exercise behavior among young college teachers from the dimension of sustained exercise behavior. Based on the construction of models, the dimension of health, the Sustained Exercise Behavior theory, the achievement goal theory, Based on the in-depth interviews, Multiple regression analysis was used to classify Sustained Exercise Behavior dimensions into two categories: Sustained exercise behavior and mental health, sustained exercise behavior includes three dimensions: health behavior, sub-health behavior, and sub-health symptoms behavior, self-cognition on health includes three dimensions: social influencing factors, living habits, and social adaptation. Motivation includes Fun motivation. The research findings were Self-cognition on health had a significant effect on sustained exercise behavior (Beta = .824, $p < .001$). Hypothesis H1 is supported, indicating that the choice of sustained exercise behavior depends on the accurate perception of self-cognition on health. Self-cognition on health had a significant effect on motivation, and self-cognition on health had a significant effect on fun motivation (Beta = .815, $P < .001$). Self-cognition on health had a significant effect on health motivation (Beta=.720 $P < .001$) and self-cognition on health on social motivation (Beta = .788, $P < .001$). Hypothesis H2 is supported. This indicates that during the development of motor behavior, young teachers are constantly faced with the changing individual health needs and the exploration of various motives, which often support individual health. Exercise behavior involves multiple health problems, so if the individual physical health has enough motivation to have a deep understanding of the behavior and professional exercise knowledge, this is the key to promoting exercise adherence behavior. Motivation has a significant effect on sustained exercise behavior, fun motivation has a significant effect on sustained exercise behavior (Beta = .440, $P < .001$), Health motivation has a significant effect on sustained exercise behavior (Beta = .318, $P < .001$), Social motivation has a significant effect on sustained Exercise Behavior (Beta = .228, $P < .001$), The hypothesis H3 is supported, make known, self-cognition on health. Self-cognition on health had a significant effect on motivation (Beta = .473, $P < .001$), while motivation had a significant effect on Sustained Exercise Behavior (Beta = .824, $P < .001$). The hypothesis H4 is supported, suggesting a clear mediating role of selective

motivation between self-cognition on health and sustained exercise behavior.

Self-Cognition on health has a positive effect on sustained exercise behavior. Self-cognition on health includes the social environment background, living habits, physical fitness, and mental health factors. sustained exercise behavior refers to the subjective judgment of whether a person can adhere to motor behavior. It can be seen that when people have good self-cognition on health, they have successful experiences that enhance their sustained exercise behavior. Conversely, if the self-cognition on health is low, the sustained exercise behavior is very weak. The findings support the suggestions of (Markland & Ingledew, 1997).

This indicates that during the development of motor behavior, young teachers are constantly faced with the changing individual health needs and the exploration of various motives, which often support individual health. Rebar et. al (2019) stated that Exercise behavior involves multiple health problems, so if the individual physical health has enough motivation to have a deep understanding of the behavior and professional exercise knowledge, this is the key to promote exercise adherence behavior (Rebar et. al, 2019).

The response effect of motivation on behavior, which led us to speculate that the persistence of exercise behavior is responsible for the stability of motivation, when young teachers have higher motivation, it will further stimulate the self-healthy acceptance and identification of young teachers, thus in higher sustained exercise behavior (Rutchick et, al. 2018).

Self-cognition on health affect sustained exercise behavior through the mediating role of motivation. suggesting a clear mediating role of selective motivation between self-cognition on health and sustained exercise behavior. According to Bartholomew et. al (2011), there is an urgent need for interventions to support the development of the mediating effects of motivation so that they can have the motivation of continuous exercise to improve individual physical health. Management scientists think that this is an opportunity to shift from deficit-oriented sports psychology practice to note-oriented sports psychology practice, and the key is to focus on the interest, health and happiness of young teachers' sports (Bartholomew et. al,2011).

Conclusion and Recommendations

Trade unions in colleges and universities should intervene in sustained exercise behavior from self-cognition on health, regularly give exercise behavior online lectures or knowledge points to young teachers, popularize knowledge of self-cognition on health, and encourage young teachers to exercise.

Cultivate the good lifestyle and habits of young people, this includes persistent exercise, adequate sleep, and a balanced nutritional intake, how to cultivate young teachers healthy good eating habits become we cannot ignore the work, in addition, not only from the perspective of eating habits, should also take comprehensive prevention strategies involving No smoking is allowed, reduce alcohol consumption and other factors to improve and enhance the level of college young teachers' sustained exercise behavior.

Fun motivation and health motivation are the key to exercise adherence behavior, and the interest of exercise program should be repeatedly intervened. It is suggested that more sports that enhance cardiopulmonary endurance, flexibility and waist strength should be included in the youth trade union in sports activities.

References

- Alcaraz-Ibáñez, M., Sicilia, Á., Dumitru, D. C., Paterna, A., & Griffiths, M. D. (2019). Examining the relationship between fitness-related self-conscious emotions, disordered eating symptoms, and morbid exercise behavior: An exploratory study. *Journal of Behavioral Addictions*, 8(3), 603-612.
- Beini Liu, J. (2018). Why are college teachers tired? A Study on the Causes of Overwork of Chinese College Teachers from the Perspective of Cross-level. *Exploration of Higher Education*, (11), 112-115.
- Bartholomew, K., Ntoumanis, N., Ryan, R., Bosch, J., and Thøgersen-Ntoumani, C. (2011). Self-determination theory and diminished functioning: the role of interpersonal control and psychological need thwarting. *Pers. Soc. Psychol. Bull.* 37, 1459–1473. doi: 10.1177/014616167211413125
- Blais, L., Mack, D., Wilson, P., and Blanchard, C. (2017). Challenging body weight: evidence from a community-based intervention on weight, behavior and motivation. *Health Med.* 22, 872–878. doi: 10.1080/13548506.2016.1271440
- Box, A. G., Feito, Y., Brown, C., & Petruzzello, S. J. (2019). Individual differences influence exercise behavior: how personality, motivation, and behavioral regulation vary among exercise mode preferences. *Heliyon*, 5(4), e01459.
- Biddle, S., & Mutrie, N. (2018). Psychology of physical activity: Determinants, well-being and interventions. *Routledge*.
- Chen, P., Li, F., & Harmer, P. (2019). Healthy China 2030: moving from blueprint to action with a new focus on public health. *The Lancet Public Health*, 4(9), e447.
- Cho, S. J., & Tian, Y. (2021). Investigating the role of communication between descriptive norms and exercise intentions and behaviors: findings among fitness tracker users. *Journal of American College Health*, 69(4), 452-458.
- Caudwell, K., & Keatley, D. (2016). The effect of men's body attitudes and motivation for gym attendance. *Strength Cond. Res.* 30, 2550–2556. doi: 10.1519/JSC.0000000000001344
- Cropanzano, R., & Mitchell, M. S. (2005). Social exchange theory: An interdisciplinary review. *Journal of management*, 31(6), 874-900.
- Coleman, D., & Iso-Ahola, S. E. (2000). Leisure and health: The role of social support and self-determination. *Journal of leisure research*, 25(2), 111-128.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2008). Self-determination theory: A macro theory of human motivation, development, and health. *Canadian psychology/Psychologies Canadienne*, 49(3), 182.
- Frederick, C. M., & Ryan, R. M. (1995). Self-determination in sport: A review using cognitive evaluation theory. *International journal of sport psychology*.

- Himbert, C. Hathaway, C. A, Daniels, B, (2021). Impact of the COVID-19 pandemic on exercise habits among cancer patients. *Research Square*.
- McCartney, G., Popham, F., McMaster, R., & Cumbers, A. (2019). Defining health and health inequalities. *Public health*, 172, 22-30.
- Markland, D., & Ingledew, D. K. (1997). The measurement of exercise motives: Factorial validity and invariance across gender of a revised Exercise Motivations Inventory. *British Journal of Health Psychology*, 2, 361–376.
- Mullan, E., Markland, D., & Ingledew, D. K. (1997). A graded conceptualization of self-determination in the regulation of exercise behavior: Development of a measure using confirmatory factor analytic procedures. *Personality and Individual Differences*, 23(5), 745–752.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary educational psychology*, 25(1), 54-67.
- Pelletier, L. G., Tuson, K. M., Fortier, M. S., Vallerand, R. J., Briere, N. M., & Blais, M. R. (2019). Toward a new measure of intrinsic motivation, extrinsic motivation, and amotivation in sports: The Sport Motivation Scale (SMS). *Journal of sport and Exercise Psychology*, 17(1), 35-53.
- Rodrigues, F., Bento, T., Cid, L., Pereira Neiva, H., Teixeira, D., Moutão, J., & Monteiro, D. (2018). Can interpersonal behavior influence the persistence and adherence to physical exercise practice in adults? A systematic review. *Frontiers in Psychology*, 9, 2141.
- Rebar, A.L., Rhodes, R.E., & Gardner, B. (2019). How we are misinterpreting physical activity intention-behavior relations and what to do about it. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 16(1).
- Rutchick, A. M., Slepian, M. L., Reyes, M. O., Pleskus, L. N., & Hershfield, H. E. (2018). Future self-continuity is associated with improved health and increased exercise behavior. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 24(1), 72.
- Shaver, E. R.,McGlumphy, K. C.,Gill, A. K, & Hasson, R. E. (2019). Application of the transtheoretical model to physical activity and exercise behaviors in African-American adolescents. *American Journal of Health Behavior*, 132-119 ,(1)43.
- Sallis, J. F, & Hovell, M. F. (1990). Determinants of exercise behavior. *Exercise and sport sciences reviews*, 18(1), 307-330.
- Sjg O.,Ekblom-Bak E., & Ekblom B. (2017). Association of perceived Self-Cognition on Health and physical fitness in two Swedish national samples from 1990 and 2015. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 28(2):113-117.
- Yuxiang, L.,Liu Yang.,& Sun Qinming. (2019). Discussion on the pressure of the young college teachers and their relief methods. *Modernization of education*, 43.

A Study on STEM Teaching Behavior Intention of Preschool Education Students in Chongqing

*Shuhan Liu**

*Detkul Matavanukul**

Abstract

STEM education in preschool children had attracted increasing attention, and teacher training was the key to promote the development of STEM education in preschool children. Based on the theory of planned behavior, this study conducted a questionnaire survey on preschool education majors in three universities in Chongqing through the STEM teaching intention model of preschool education majors, and analyzed the factors influencing their STEM teaching behaviors and their mutual relationships.

The study findings were as follows:

1. The three variables of attitude, subjective norm and behavioral experience had a positive effect on the subjects' STEM teaching intention.

2. Knowledge had no direct influence on the implementation of STEM teaching intentions.

3. However, by significantly influencing attitudes, subjective norms and perceived behavioral control, STEM education in preschool children exerted indirect influence on pre-service teachers' STEM teaching intention.

Keywords: Preschool Education, STEM Education, Behavioral Intention, Theory of Planned Behavior

* Graduate student of Master of Education Program in Curriculum and Learning Management, Suvarnabhumi Institute of Technology

** Advisor

1. Introduction

With the advent of the knowledge-based economy era and the social changes brought about by the fourth Industrial Revolution, the current educational objectives have shifted from emphasizing the mastery of subject knowledge to cultivating the core literacy of students. STEM education, which has been in full swing in recent years, is one of the effective ways to cultivate students' core literacy. STEM education emphasizes the integration of disciplines, allowing students to use the knowledge of various disciplines to solve problems in real situations, and cultivating students' comprehensive qualities such as problem-solving ability, critical thinking and collaboration ability. The development trend of STEM education is gradually expanding, the object scope extends to preschool children, and the influence extends from the United States to the whole world. Research on STEM education began to rise around the world. In China, as far as Chongqing is concerned, departments and schools at all levels have put forward different requirements for the implementation of STEM curriculum, among which STEM teacher training has been elevated to a crucial position. However, there are both challenges and opportunities in STEM teacher training in China. The significance of this study is to provide help for the training of preschool STEM teachers in China by investigating the STEM teaching behavior intention of preschool education students in Chongqing.

2. Literature review

In the field of STEM education, many scholars apply the theory of planned behavior to study STEM teachers' behavioral intentions. McConnell proposed a STEM educational intention model. Social and economic impacts, student truancy rates, and years of work experience all show direct relationships with teacher autonomy.(McConnell,2017) Moore and Burrus experiments show that the theory of planned behavior progressively predicts STEM major and career choices through variables, with attitudes and intentions being the most predictable components.(Moore,2008)Clements and D.H. & Sarama, Jet al. examined the use of STEM instructional intentions by science and elementary preservice teachers in terms of computational thinking skills, gender, grade level, daily computer use, and the Internet.(Clements, D.H. & Sarama, J 2016)

Domestic research on STEM education is still in its infancy, and there are few researches on STEM teachers' behavioral intentions. Fang Xu, Zhang Xinhua and Li Lin investigated the influencing factors of teachers' behavioral intention on STEM online education platform based on the Wise platform of South China Normal University. Social influence and effort expectation are positively correlated with behavioral intention through performance expectation. Based on the theory of planned behavior, Lin and Williams explored the influence of knowledge, values, subjective norms, perceived behavioral control, and attitude on behavioral intention among preservice science teachers in STEM education in Taiwan. Lin K Y, Williams P J 2016

From the above discussion, it can be seen that many scholars have applied the theory of planned behavior to preschool education and STEM teachers' behavioral intentions. Existing studies have also combined the two to study the willingness of preschool teacher candidates to STEM teaching based on the theory of planned behavior. Clarke, R., Shaw-Ridley, M conducted a study to determine the perceptions of pre-school teacher representatives of integrated science, technology, Engineering and Mathematics (STEM) education and their preferences for integrated STEM teaching. Clarke, R., Shaw-Ridley, M 2019 However, in this study, the factors influencing the intention of preschool STEM teachers to teach STEM behavior were not studied, which formed the breakthrough of this study. Based on the theory of planned behavior, this study explored the factors that influence preschool students' STEM teaching behavior intention, which filled the gap of existing research.

3. Research Methods and Material

3.1 Research Methodology

This study mainly explores the influencing factors and mechanisms of STEM teaching behavioral intention of preschool education majors. this study is suitable to adopt a quantitative research-based method to analyze the relationship between the influencing factors and the influencing path of preschool students' STEM teaching behavior intention. At the same time, the behavioral intention of STEM teaching is also affected by the differences of social and objective conditions, and there are specific differences

among individuals. Therefore, the research of influencing factors needs to collect sample data through qualitative research methods such as interviews and observations. Therefore, questionnaires and interviews were used in this study to investigate the influencing factors and mechanisms of STEM teaching behavioral intention among preschool education majors.

3.2 Population and sample size

In this study, students majoring in preschool education in Chongqing were selected as the research object, and three undergraduate programs of preschool education were set up in this area. Selected 211 universities, one municipal key university and one private university respectively, the online questionnaire was distributed to the pre-school education major students of these schools by means of teachers' recommendation, counselors' forwarding and classmates' pushing, and the data were collected by filling in the questionnaire voluntarily. Finally, A total of 600 questionnaires were issued 476 valid questionnaires were collected, and the age of the data sources covered all grades from freshman to doctor . The ratio of male to female students and educational background was basically consistent with the actual situation of students majoring in preschool education in Chongqing. This study randomly selected from southwest university, chongqing normal university, chongqing normal university college of humanities and science and technology the three schools in the school undergraduate and graduate students 40 people, after asking, 37 people agree to accept the interview, ultimately 37 effective interview results, including southwest university graduate student 4, 20 undergraduates, chongqing normal university undergraduates 3 people, among them, Among them, 10 undergraduates from Chongqing Humanities College. The author conducted face-to-face interviews with 37 interviewees who left their contact information in the questionnaire

3.3 Data collection

3.3.1 Design, measurement and distribution of questionnaires

According to the theory of planned behavior, combined with the cultivation direction of Chinese students' core literacy, and modified with reference to Qian Jingrui's

questionnaire, the “Chongqing Preschool Education Students’ STEM Teaching Behavior Intention Questionnaire” was formed.

The first part was the basic information questionnaire, which mainly investigated the basic information of the subjects. The second part was the STEM teaching behavior intention questionnaire, which was divided into six dimensions: STEM related knowledge, STEM teaching behavior experience, attitude towards STEM teaching, subjective norm of STEM teaching, STEM teaching perceived behavior control, and STEM teaching behavior intention. A total of 27 questions were asked using 5-level Likert scale. Subjects agreed or agreed with 27 sentences ranging from “strongly agree”/strongly agree “to” strongly disagree”/“strongly disagree”.

After determining the preliminary items of the questionnaire, invite experts in related fields for small-scale exchanges. Then, some students of preschool education major were contacted to conduct a small scale questionnaire survey. After completing the above work, modify the questionnaire and confirm the final version.

3.3.2 Design and implementation of interview outline

The variables included STEM related knowledge, STEM teaching behavior experience, attitude toward STEM teaching, subjective norms of STEM teaching, STEM teaching perceived behavior control, STEM teaching behavior intention and suggestions for

STEM teaching training in colleges and universities. The purpose of this study is to supplement and explain the results of the questionnaire.

3.4 Data analysis

3.4.1 Quantitative data analysis methods

The analysis process using quantitative data in this study was as follows:

(1) Descriptive statistics of the sample, including mean, standard deviation, median and distribution pattern.

(2) To test the measurement model, confirmatory factor analysis was performed on the samples, including reliability analysis, factor loading coefficient analysis, aggregate

validity and discriminant validity, and then the model structure was modified according to the degree of fit of the model.

3.4.2 Qualitative data analysis

In this study, interview data were coded according to Strauss's three-level coding method. The NVivo software was used to extract the concepts of 37 valid interview records from the interview data, and the three-level codes were obtained by hierarchical induction and ranking. According to the three-level codes, the interview results were further analyzed.

4. Results and Discussion

4.1 Descriptive Statistics below

The Research Statistics Computer package was used to process data for the questionnaire items. the mean value ranged from 2.21 to 4.39, and the standard deviation ranged from 0.496 to 1.479, indicating that the respondents' responses to most questions were between neutral and supportive, and the distribution was not concentrated. When the sample size is large, the test results of normal distribution of data will be more sensitive, which is easy to lead to data bias. The absolute values of skewness and kurtosis of this sample are less than 1, indicating that the data of this sample are basically normally distributed.

4.2 Confirmatory factor analysis

Table 1 Coding classification of positive attitudes towards STEM teaching

Positive attitudes towards STEM teaching	Number of mentions
Set the stage for your child's future	9
Enrich your children's knowledge	5
Develop your child's abilities	5
Stimulate your child's interest in learning	4
Develop your child's mind	2

Table 2 Code breakdown for wait-and-see attitudes toward STEM teaching

Adopt a wait-and-see attitude toward STEM teaching	Number of mentions
He thinks STEM education still has a lot of room to grow	8
Think STEM education is trending	5

Table 3 Implementation of STEM teaching coding classification table based on subjective factors

STEM teaching is carried out based on subjective factors	Number of mentions
Meet your child’s developmental needs	9
The concept of self-education	8
Teaching content needs	4
Give yourself an edge	1

Table 4 Classification Table of implementing STEM teaching coding Objective factors

STEM teaching should be carried out according to objective factors	Number of mentions
The philosophy and requirements of the park	8
Your social environment	6

Table 5 Code classification table with strong perceptual and behavioral control ability

Strong control over perceived behavior	Number of mentions
Think you’re capable but don’t practice it	6
STEM teaching has been successfully implemented	1

Table 6 Perceived behavioral control ability weak code classification

Weak perceptual behavioral control ability	Number of mentions
Lack of knowledge about STEM	8
Lack of STEM education knowledge	7
Lack of STEM-related experience	3.

Table 7 STEM teaching intention strong coding classification table

The intention to implement STEM teaching was very strong	Number of mentions
90% - 100%.	5
80% - 90%.	10
70% - 80%.	7
60% - 70%.	2

Table 8 List of properly implemented STEM teaching norms

The willingness to implement STEM teaching is not strong	Number of mentions
< 50%	4
50% - 60%.	5

Table 9 Added Practice Opportunity Code category table

practice	Number of mentions
Increase opportunities for kindergarten internships	14
Teach through the valve stem	3.

4.3 Discussion of coding results

The results showed that the STEM teaching behavior intention of preschool education students in Chongqing was mainly related to their attitude, subjective norm and perceived behavioral control of STEM teaching, and the mastery of STEM knowledge would affect their attitude, subjective norm and perceived behavioral control of STEM teaching. The degree of STEM teaching behavior experience has an impact on STEM teaching attitude and STEM teaching subjective norm.

The results of this study are different from the research of Lin and William (S 2016) on STEM teaching behavior intention of preservice science teachers in Taiwan. The results showed that the STEM teaching behavior intention of preservice science teachers in Taiwan was mainly related to their values, perceived behavioral control and subjective norms. However, it was not related to STEM teaching knowledge or attitude.

This difference may be due to the need for preservice science teachers in Taiwan to actively evaluate the effectiveness of STEM teaching and to obtain and control the teaching resources needed to implement STEM programs. Currently, preschool STEM teachers in Chongqing do not need to be evaluated before implementing STEM teaching. In addition, a study conducted by Moore et al. (2019) on students in Iowa City, USA, revealed that attitude is a particularly strong predictor of STEM intention. In this study, although degree and intention were the strongest predictors of STEM major and STEM career choice, subjective norms and perceived behavioral control were not predictive of STEM choice. Of these, perceived behavioral control was not predictive of STEM choice, which is consistent with the results of this study. In this study, the effect of perceived behavioral control on STEM teaching behavioral intention was very weak. From the above studies in different countries and regions, it can be seen that the differences in research objects and social backgrounds will lead to the differences in research results. Therefore, it can be inferred that due to the different research objects and backgrounds, the factors affecting teachers' STEM teaching behavior intention will vary to different degrees.

Differences in cultural background is planned behavior theory in the development of an important discovery, as the change of social norms and normative beliefs to assess the social impact, normative beliefs are the main factors influencing the subjective norms, social norms and normative beliefs should not only consider the individual behavior, but also personal survival and rely on social networks, This explains why studies in different cultures have different results. The theory of planned behavior suggests that the basis of social influence is collectivist culture. Under the cultural background of socialism with Chinese characteristics, the cultural background of Chinese teachers is deeply influenced by collectivism culture. Teachers will be influenced by various members and factors of the education community, such as Ministry of Education officials, school administrators, other teachers, parents and the public, when advancing STEM teaching. Taiwan scholar Huang (2012) pointed out that the emphasis on entrance examination has played a key role in many educational reforms in Taiwan. Therefore, it is reasonable to believe that in the field of preschool education in China, the reform of college entrance examination and the reform of "primary school" education will inevitably have a significant impact on

STEM teaching students in preschool education in Chongqing. As in the interview, many respondents were worried that the implementation of STEM teaching was against the policy of “de-primary school”, which weakened their willingness to implement STEM teaching. The interview content of the research subjects provided further explanations and explanations for quantitative data analysis. Although many freshmen and sophomores do not have enough knowledge of STEM teaching and believe that they do not have the confidence and ability to carry out STEM teaching activities at present, many respondents expressed their willingness to try STEM teaching in their future work due to the high social awareness of STEM education and the increasing social attention to STEM education. This results in low perceived behavioral control and high behavioral intention, which leads to a weak influence of perceived behavioral control on STEM teaching behavioral intention in the overall research results. In addition, STEM education in China is still in its infancy, and STEM teaching in preschool education has not been carried out on a large scale. Therefore, it is difficult for preschool education majors in Chongqing universities to obtain STEM-related theoretical knowledge and practical opportunities, resulting in a lack of STEM teaching behavior experience. It is precisely because of these cognitive deficiencies that STEM teaching behavior experience is not related to STEM teaching perceived behavior control in the results of this study.

5. Conclusions suggestions and recommendations

5.1 Summary of research results

STEM teaching behavior experience affects STEM perceived behavior control, STEM teaching subjective norms, and STEM teaching behavior intention; STEM teaching attitude affects STEM teaching behavior intention; STEM teaching subjective norms affect STEM teaching behavior intention; Perceived behavioral control of STEM teaching has an impact on STEM teaching behavioral intention.

5.2 Conclusion

The following are the conclusions of the two research questions:

Research Question 1: What are the factors that influence the behavioral intention of preschool education students to teach STEM?

The influencing factors of STEM teaching behavior intention of preschool education students include STEM related knowledge, STEM teaching behavior experience, STEM teaching attitude, STEM teaching subjective norm, and STEM teaching perceived behavior control.

Research question 2: How do these factors affect the STEM teaching behavior intention of preschool education students?

Rich STEM-related knowledge and rich STEM teaching behavior experience can help preschool education students improve their positive attitude toward STEM teaching and strengthen subjective norms for implementing STEM teaching. In addition, expanding their STEM-related knowledge can also improve their perceived behavioral control in implementing STEM teaching. Positive STEM teaching attitude, strong subjective norms of STEM teaching and perceived behavioral control of STEM teaching can enhance the behavioral intention to implement STEM teaching. STEM teaching activities of preschool children not only lay an important foundation for the development of children's own core literacy, but also play an advanced role in China's educational reform. An important guarantee for the implementation of STEM teaching for children is STEM teacher training. In order to make STEM teaching widely carried out in kindergartens, it is very important to train preschool education students in Chongqing. Through the conclusion of this study, we can understand the factors that affect the STEM teaching behavior willingness of preschool education students in Chongqing, so as to provide "suitable medicine" for the formation of STEM curriculum system of preschool education in colleges and universities, and put forward constructive suggestions.

Reference

- Ajzen I. (1985). *From intentions to actions: A theory of planned behavior*. In: Kuhl J, Beckman J, (Eds.), *Action control: From cognition to behavior*. Heidelberg, Germany: Springer.
- Chen Guanling. Research on preschool project teaching Practice based on STEM Education [J]. *Fujian Basic Education Research*, 2020, (9):137-139.
- Clarke, R., Shaw-Ridley, M. Parental. Attitudes and Beliefs About Preschooler Preventive OralHealth Behaviors: [34] Mideast K, Mideast K, Mideast K, et al. Implications for future Health Promotion[J]. *Nideast Minority Health* 2019,21, 731 -- 36.
- Clements, D.H. & Sarama, J. Math. Science and Technology in the Early Grades[J]. *The Futureof Children*, 2016,26(2), 75-80.
- Experts demonstrate the “STEM Teacher Ability Grade Standard” to explore the specialization of STEM teacher team [J]. *Information Technology Education for Primary and Secondary Schools*, 2017(10):6-6.
- Fang X, Zhang X H, Li L. Fang X, Zhang X, LI L. Influencing factors of teachers’ behavior intention on STEM online education platform: a survey based on Wise platform of South China Normal University. *Open Education Research*, 2018,24(03):59-67.
- Fishbein M, Ajzen I. (1975). *Belief, attitude, intention, and behavior: An introduction to theory and research* reading, MA: Addison-Wesley.
- Fishbein M. An investigation of the relationships between beliefs about an object and the attitude toward that object. *Human Relations*, 1963.
- Harris, S., Lowery-Moore, H., & Farrow. V.Extending transfer of learning theory to transformative learning theory: A model for promoting the teacher leadership. [J] *going into Practice*, 2008,47 (4), 318-326.
- Lin K Y, Williams P J. Taiwanese Preservice Teachers’ Science, Technology, Engineering, and McConnell, J.R. A model for understanding teachers’ intentions to remain in STEM education[J]. *STEM Ed*, 2017, 4, 7
- Mathematics Teaching Intention[J]. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 2016, 14 (6) : 1021-1036.
- Lin Min, Zhang Min. The theory of planned behavior: a perspective from Piaget’s epistemology of occurrence [J]. *Social Psychological Science*, 2010(1):18-21.
- Peng Duhong. The core goal and high quality model of Preschool STEAM education. *Journal of Suzhou University of Science and Technology (Social Science Edition)*, 2019,36(05): 93-100.

- Sun Lianrong. Principle and Operation of Structural Equation Model (SEM). *Journal of Ningbo University (Education Science Edition)*, 2018,(2):36-39+48.]
- Wang Su. Interpretation of the 2017 White Paper on STEM Education in China [J]. *Modern Education* (7):6-9.
- Yang Xiaoping, Yang Liuyu. Beyond Utilitarianism: An Epistemological reflection on preschool children STEM Education [J]. *Preschool Education Research*, 2020(06):31-40.
-

หลักเกณฑ์การเสนอบทความทางวิชาการหรือบทความจากงานวิจัย

รายละเอียดบทความ

1. เป็นบทความด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 - สาขาการจัดการทั่วไป สาขาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาโฆษณาและประชาสัมพันธ์ สาขาสื่อสารการตลาด สาขาการตลาด สาขานิติศาสตร์ ภาควิชาภาษาและภาษาศาสตร์ สาขาคอมพิวเตอร์กราฟิก สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิชาภาษาตะวันออก ภาษาสันสกฤต สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม เป็นต้น
2. บทความจากงานวิจัย (นักศึกษา) ต้องผ่านการรับรองจากอาจารย์ที่ปรึกษา ก่อนทุกบทความ โดยทางวารสารฯ จะส่งเอกสารการรับรองของอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เขียนนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาเซ็นชื่อ แล้วส่งกลับคืนมาให้วารสารฯ
3. ต้นฉบับต้องพิมพ์ด้วยต้นฉบับ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ขนาดอักษร Angsana 16 และภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร Times New Romans 12 บนหน้ากระดาษ A4 เว้นห่างจากขอบ 1 นิ้วโดยรอบ ความยาวไม่เกิน 13 หน้า
4. ให้จัดส่งข้อมูลทางอีเมล โดยส่งมาที่ sjujournal@stjohn.ac.th
5. ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง ชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) พิมพ์ไว้ต่อจากชื่อเรื่องให้ชัดเจนที่สุด และให้ใส่ชื่อ-นามสกุลของอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และที่ปรึกษาร่วม (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) พิมพ์ไว้ใต้ชื่อผู้เขียนตามลำดับ ส่วนคุณวุฒิ ตำแหน่งทางวิชาการและสังกัดที่อยู่ของผู้เขียนให้พิมพ์ไว้เป็นเชิงอรรถในหน้าแรก (ภาษาไทย) หากเป็นบทความจากงานวิจัยที่ทำมากกว่า 1 ท่าน ให้ระบุชื่อผู้ร่วมวิจัยด้วย
6. ทั้งบทความวิชาการและบทความจากงานวิจัยภาษาไทยต้องมีบทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษ มีความยาวไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ A4 โดยมีจำนวนคำ 300-320 คำ
7. หากเป็นงานแปลหรือเรียบเรียงจากภาษาต่างประเทศต้องมีหลักฐานการอนุญาตให้ตีพิมพ์เป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของลิขสิทธิ์
8. บทความต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
9. บทความที่ส่งมาเพื่อให้พิจารณาตีพิมพ์จะได้รับการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาเกี่ยวข้องกับบทความอย่างน้อย 2 ท่าน ในกรณีที่ผู้ขอส่งบทความตีพิมพ์ต้องการขอตำแหน่งทางวิชาการ ขอให้แจ้งวารสารฯ ด้วย เพื่อจะได้ดำเนินการให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (peer reviewer) ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกจากหลายสถาบัน อย่างน้อย 3 ท่าน ตรวจสอบบทความ

10. บทความที่ไม่ผ่านการพิจารณาให้ตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบ โดยจะ **ไม่ส่งต้นฉบับคืน** และ **ไม่คืนค่าใช้จ่าย** ในการนำบทความลงตีพิมพ์ในวารสารฯ

11. ค่าใช้จ่ายในการนำบทความลงตีพิมพ์ในวารสารเซนต์จอห์น จำแนกดังนี้

- บทความโดยทั่วไป จำนวน 6,000 บาท
- บทความที่ใช้ประกอบการขอตำแหน่งทางวิชาการ จำนวน 7,000 บาท
- บทความภาษาต่างประเทศ จำนวน 8,000 บาท

โดยนำส่งตามเลขที่บัญชีดังนี้ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น **129-3-116123** ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขา 129 ลาดพร้าว

ส่วนประกอบบทความตามลำดับดังนี้	ลักษณะตัวอักษร	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร
ชื่อบทความ	เน้น	กลางหน้ากระดาษ	18
ชื่อผู้แต่ง - ภาษาอังกฤษ - ภาษาไทย	เน้น	ชิดขวา	16
บทคัดย่อ - ภาษาอังกฤษ - ภาษาไทย	เน้น	ชิดซ้าย	18
หัวข้อแบ่งตอน	เน้น	ชิดซ้าย	18
หัวข้อย่อย	ปกติ	ใช้หมายเลข	16
เนื้อหาบทความ	ปกติ	-	16
การเน้นความในบทความ	ปกติ	-	16
ข้อความในตาราง	ปกติ	-	14
ข้อความอ้างอิง	ปกติ	ลงมา 1 ย่อหน้า	14
เอกสารอ้างอิง	เน้น	ชิดซ้าย	18
รูปที่	ปกติ	กลางหน้ากระดาษ	14

1. การอ้างอิง

การอ้างอิงใช้วิธีการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาท้ายข้อความที่ต้องการอ้างอิง โดยใส่ชื่อ-สกุลผู้แต่ง (สำหรับคนไทย) ปีที่พิมพ์และเลขหน้าไว้ในวงเล็บต่อท้ายข้อความนั้น (แต่ถ้าชื่อผู้แต่งที่อ้างอิงเป็นส่วนหนึ่งของบทความให้วงเล็บเฉพาะปีที่พิมพ์และหน้าของเอกสาร) หากเป็นชาวต่างประเทศให้ใส่เฉพาะชื่อ-สกุล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.1 ผู้แต่ง 1 คน

- ภาษาไทย : (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2544: 20)
- ภาษาอังกฤษ : (Walker, 1992, p. 102)

1.2 ผู้แต่ง 2 คน หรือมากกว่า

- ภาษาไทย : (สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์, ลิทธิศักดิ์ จุลศิริพงษ์ และสมพงษ์ ลิงทะเล, 2542: 16)
- ภาษาอังกฤษ : (Troy, Lewis-Smith, & Laurenceau, 2006, p. 68)

1.3 ผู้แต่งมากกว่า 6 คน

- ภาษาไทย : (จุมพล วณิชกุล และคณะ, 2543: 72)
- ภาษาอังกฤษ : (Knapp et al., 2002, p. 2)

อนึ่ง สำหรับภาษาอังกฤษหากไม่ใช่เป็น direct quote ไม่ต้องใส่หมายเลขหน้า เช่น ใส่ท้ายข้อความ (Molina, Estrada, & Burnett, 2004) หากเป็น direct quote ให้เขียนดังนี้

The masking technique involves “repression of the expressions that are acceptable under the circumstances” (Richmond & McCroskey, 2000, p. 80)

หรือ

Richmond and McCroskey (2000) found that under the circumstances the “repressions of the expressions are acceptable” (p. 80)

หรือ

Van Beek (2004) compares Thai communication style of confrontation avoidance and social harmony to the Chao Phya River:

The river also provides an allegory for the Thai mode of negotiating life’s **obstacles**: it does not confront them, it flows around them. Thais do not live as independent entities, they blend their lives together, melding through consensus and compromise to preserve a liquid continuity whose surface, while often masking turmoil and contradiction, lubricates social interaction. (p. 8)

2. เอกสารอ้างอิง

2.1 เรียงลำดับเอกสารภาษาไทยก่อนภาษาอังกฤษ

2.2 เรียงลำดับตามตัวอักษรชื่อผู้แต่ง ถ้าผู้แต่งคนเดียวกันให้เรียงตามลำดับ ปีที่พิมพ์ สำหรับภาษาอังกฤษ ให้ใช้ชื่อสกุลในการเรียงลำดับ

รูปแบบเอกสารอ้างอิง

ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อหนังสือ/เอกสาร*. สถานที่พิมพ์: โรงพิมพ์/ผู้พิมพ์.

ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). “ชื่อบทความในหนังสือ” ใน ผู้แต่ง/บรรณาธิการ. *ชื่อหนังสือ*. สถานที่พิมพ์: โรงพิมพ์/ผู้พิมพ์.

ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์, เดือน). “ชื่อบทความในวารสาร” *ชื่อวารสาร* ปีที่, ฉบับที่ (เล่มที่) : หน้าที่พิมพ์.

ตัวอย่างการเขียนอ้างอิง

หนังสือ

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2539). *หลักสูตร: แนวคิดทฤษฎีและการวิจัย*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2545). *หลักและทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ประสิทธิ์ภัณฑ์แอนด์พริ้นติ้ง.

บทความจากวารสาร

จินตนา มนเทียรวิเชียรฉาย (2548, มกราคม-ธันวาคม). “การสร้างเครื่องมือวัดยัมแบบไทย” *วารสารวิชาการเซนต์จอห์น* 8 (8): 1-20.

บทความในหนังสือพิมพ์

ภาคภูมิ ป่องภัย. (2542, 3 กรกฎาคม). มุมที่ถูกลืมในพระราชวังบางปะอิน. *มติชน*. 12.

รายงานการประชุมสัมมนาวิชาการ

นิทัศน์ ภัทรโยธิน. (2540). *ตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า: เอกสารประกอบการประชุมนักบัญชีทั่วประเทศ ครั้งที่ 15* วิสัยทัศน์นักบัญชีไทย. สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับเงินอนุญาตแห่งประเทศไทย.

แหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2549). *การเสริมสร้างอุดมการณ์ความซื่อสัตย์สุจริตให้แก่เยาวชนในสถานศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2549. จาก <http://www.moe.go.th/honest>

วิทยานิพนธ์

พรพิมล เฉลิมพลาณภาพ. (2535). *พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารและการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารของบริษัทธุรกิจเอกชนที่มีต่อยอดขายสูงสุดของไทย*. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

Books

- Berger, C. R. (2000). *Planning strategic interaction: Attaining goals through communicative action*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Ekman, P., & Friesen, W. V. (1975). *Unmasking the face: A guide to recognizing emotions from facial expressions*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Caughlin, J. P., & Vangelisti, A. L. (2006). Conflict in dating and marital relationships. In J. G. Oetzel & S. Ting-Toomey (Eds.), *The SAGE handbook of conflict communication: Integrating theory, research, and practice* (pp. 129-157). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Galambos, J. A., Abelson, R. P., & Black, J. B. (1986). Goals and plans. In J. A. Galambos, R. P. Abelson, & J. B. Black (Eds.), *Knowledge structures* (pp. 101-102). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Knapp, M. L., & Daly, J. A. (Eds.). (2003). *Handbook of interpersonal communication* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Articles

- Canary, D. J., & Spitzberg, B. H. (1989). A model of competence perceptions of conflict strategies. *Human Communication Research*, 13, 630-649.

- หากแต่ละฉบับเริ่มต้นด้วยหน้า 1 โดยไม่มีการนับหน้าต่อเนื่องจากฉบับก่อน ให้เขียนดังนี้

McDaniels, C. (1992). Enhancing nursing student communication: Experimental study. *Nurse Educator*, 17(2), 6.

- จากหน้าหนังสือพิมพ์

Tesco eyes more Japanese assets. (2004, July 28). *The Nikkei Weekly*, P. 10.

Theses/Dissertations

Punturaumporn, B. (2001). *The Thai style of negotiation: Kreng Jai, Bhunkhun, and other socio-cultural keys to business negotiation in Thailand*. Unpublished doctoral dissertation, Ohio University, Athens.

Internet

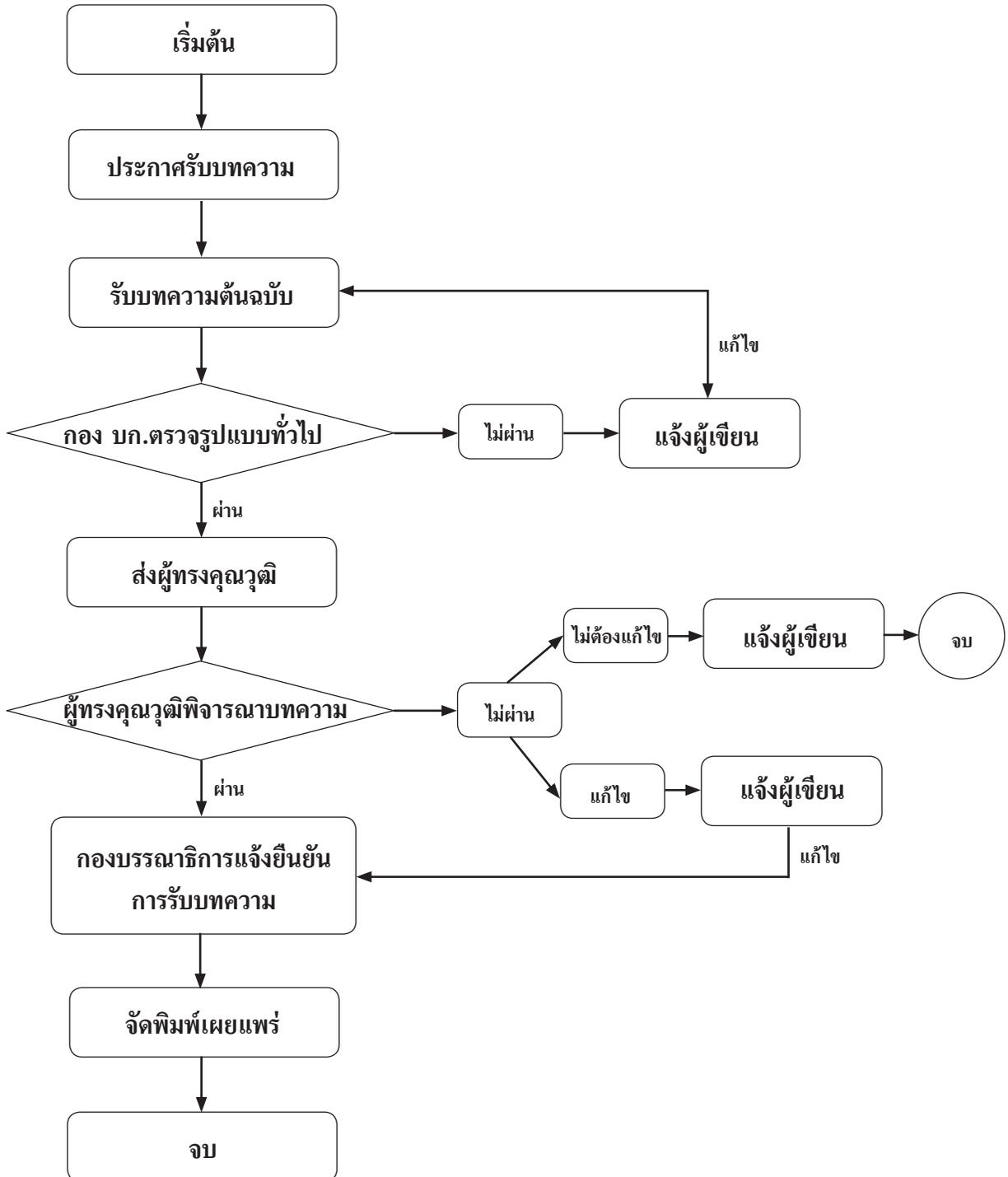
Piller, I. (2000). *Language choice in bilingual, cross-cultural interpersonal communication*. Retrieved September 15, 2003 from http://www.linguistik-Online/1_00/Piller.HTM

Jitpleecheep, S. (2002). Survival of the fittest. *Bangkok Post Midyear Economic Review*. Retrieved October, 2003, from <http://www.bangkokpost.com/midyear2002/retailing>
International Institute for Management Development (2003, April 30). Retrieved May 13, 2003, from <http://www.imd.ch/wcy>

ขั้นตอนการจัดทำ

วารสารเซนต์จอห์น

Saint John's Journal

Saint John's Journal

วารสารเซนตจอห์น

ใบสั่งซื้อวารสารเซนตจอห์น

ชื่อผู้สั่งซื้อ

ชื่อ-สกุล (นาย/นาง/นางสาว).....

ชื่อ-สกุล (MR./MRS./MISS. ตัวพิมพ์ใหญ่)

หน่วยงาน.....

ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่..... หมู่..... หมู่บ้าน..... ตรอก/ซอย.....

ถนน..... แขวง/ตำบล..... เขต/อำเภอ.....

จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....

สนใจสั่งซื้อวารสารวิชาการ วารสารเซนตจอห์น

ปีที่..... ฉบับที่..... จำนวน..... เล่ม

ชำระเงินโดย

ส่งจ่ายในนาม

มหาวิทยาลัยเซนตจอห์น

โอนเข้าบัญชีเลขที่

129-3-116123 ธนาคารกรุงเทพ (สาขาลาดพร้าว 129)

(พร้อมแนบสำเนาмаดด้วย)

ใบเสร็จรับเงิน

ไม่ต้องการ

ต้องการในนาม.....

ที่อยู่.....

.....

.....

.....

ส่งใบสั่งซื้อกลับมายัง

วารสารเซนตจอห์น

มหาวิทยาลัยเซนตจอห์น

1110/5 ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงจอมพล เขตจตุจักร กทม. 10900

โทร. 089-7831591

E-mail : sjujournal@stjohn.ac.th

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น Saint John's University

1110/5 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
1110/5 Vibhavadi-Rangsit Rd., Chompol, Chatuchak, Bangkok 10900 Thailand.

https://sju.ac.th/web_new/magazine

Tel : 089 7831591